

แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
ในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

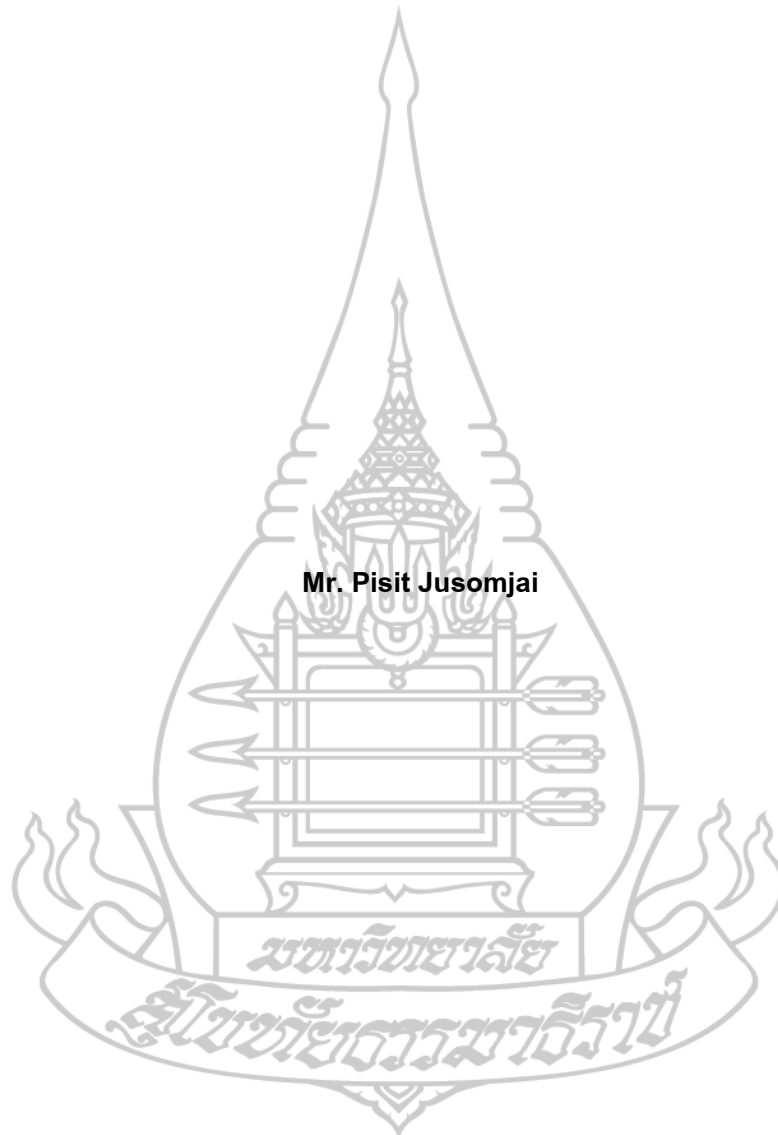

นายพิสิษฐ์ จุสมใจ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2566

**Guidelines for Communication Development of Community Pest
Management Centers' Member in Don Chedi District, Suphan Buri
Province**

Mr. Pisit Jusomjai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2023

หัวข้อวิทยานิพนธ์	แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี
ชื่อและนามสกุล	นายพิสิษฐ์ จุสมใจ
แขนงวิชา / วิชาเอก	ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชา	เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา
อาจารย์ที่ปรึกษา	1. รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	2. รองศาสตราจารย์ ดร.สินีหนู ครุฑเมือง แสนเสริม

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2567

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.ดุสิต เวชกิจ)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีหนู ครุฑเมือง แสนเสริม)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศรีราม)

ชื่อวิทยานิพนธ์ แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอ
ดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ผู้วิจัย นายพิสิษฐ์ จุสมใจ รหัสนักศึกษา 2659002691

ปริญญา: เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2) รองศาสตราจารย์ ดร.
สินีหนู คุรุทเมือง แสนเสริม ปีการศึกษา 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (2) การได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (3) สภาพการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (4) ปัญหาในการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และ (5) แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในและภายนอกของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

งานวิจัยเรื่องนี้ เป็นงานเชิงสำรวจ ประชากรที่ศึกษา คือ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) ในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ. 2566 จาก 5 ศูนย์ รวม 165 ราย กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน ที่ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 117 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ผลการวิจัย พบว่า 1) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 61.54 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 61.63 ปี ร้อยละ 73.5 จบประถมศึกษา มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรเฉลี่ย 37.87 ปี ร้อยละ 98.3 ใช้ช่องทางการสื่อสารทางโทรศัพท์ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก ศจช. เฉลี่ย 8.05 ปี เข้ารับการอบรม/ประชุม/สัมมนา เฉลี่ย 4.54 ครั้ง/ปี ร้อยละ 82.91 ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก ร้อยละ 17.95 มีอาชีพรองเลี้ยงสัตว์ รายได้ครัวเรือนจากภาคการเกษตร เฉลี่ย 166,399.62 บาทต่อปี 2) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้รับความรู้จากสื่อกระจายภาพและเสียงโดยโทรศัพท์มากที่สุด รองลงมาได้รับความรู้จากสื่อออนไลน์แอปพลิเคชันไลน์ 3) สภาพการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในภาพรวมมีการสื่อสารข้อมูลทั้งภายในและภายนอกอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่มีการสื่อสารข้อมูลภายในมากที่สุด คือ ด้านสื่อหรือช่องทาง สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. สื่อสารกันผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น Line, Facebook เป็นต้น และประเด็นที่มีการสื่อสารข้อมูลภายนอกมากที่สุด คือ ด้านสื่อหรือช่องทาง นักส่งเสริมการเกษตร มีการสื่อสารกับสมาชิก ศจช. โดยใช้สื่อออนไลน์แอปพลิเคชันเฟสบุ๊ค 4) ปัญหาการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในภาพรวมมีปัญหาการสื่อสารภายในและภายนอกอยู่ในระดับน้อย โดยประเด็นที่เป็นปัญหามากที่สุดในการสื่อสารภายใน คือ พุดอริยาถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นไม่ถูกต้อง และประเด็นที่เป็นปัญหามากที่สุดในการสื่อสารภายนอก คือ ค่าอินเทอร์เน็ตมีราคาแพง 5) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในและภายนอกภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นการพัฒนาการสื่อสารภายในที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. ตั้งใจฟังและเก็บประเด็นต่าง ๆ รองลงมาคือ การแจ้งเตือนเนื้อหาการระบาดศัตรูพืชด้วยความรวดเร็ว และประเด็นในการพัฒนาการสื่อสารภายนอกที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ นักส่งเสริมการเกษตรแจ้งเตือนเนื้อหาการระบาดศัตรูพืชด้วยความรวดเร็ว รองลงมาคือควรมีสื่อตัวอย่างของจริง เช่น ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ สำหรับใช้ในการทบทวนและเรียนรู้

คำสำคัญ แนวทางการพัฒนา การสื่อสาร ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

Thesis title: Guidelines for Communication Development of Community Pest Management Centers' Member in Don Chedi District, Suphan Buri Province

Researcher: Mr. Pisit Jusomjai; ID: 2659002691;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural and Development);

Thesis advisors: (1) Associate Professor Benchamas Yooprasert, Ph.D.;(2) Associate Professor Sineenuch Khrutmuang Sanserm, Ph.D. ; Academic year: 2023

Abstract

The objectives of this research were to study (1) basic personal, social, and economic conditions of community pest management center members (2) the receiving of knowledge from various media of community pest management center members (3) internal and external communication conditions of community pest management center (4) problems in the internal and external communication of community pest management center members and (5) the development guidelines of internal and external communication of members of community pest management center.

The format of this study was Survey Research. The population of this study was 165 members of community pest management control centers in Don Chedi district, Suphanburi province in 2023 from 5 centers. The sample size of 117 people was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.05 through simple random sampling method. Data were collected by conducting interview. Statistics applied in data analysis were such as frequency, percentage, mean, minimum value, maximum value, standard deviation, and rank

The results of the research found that 1) 61.54% of community pest management center members were female with the average age of 61.63 years old, 73.5% completed primary school education, had the average experience in agricultural work of 37.87 years, 98.3% used the communication channel through television, the average membership time of being the members of community pest management center of 8.05 years, participated in the training/meeting/seminar of 4.54 time/year, 82.91% performed the main profession as farmers, 17.95% had the secondary profession as animal raising, and earned the household income from the agricultural sector of 166,399.62 Baht/year. 2) Community pest management center members received the knowledge from various media, overall, at the high level. They received the knowledge from broadcasting picture and voice media through television at the highest level. Second to that was the receiving of knowledge from online media and Line application. 3) The conditions of internal and external communication of community pest management center, overall, has the communication both internal and external, at the high level. The aspect that has the internal communication at the highest level was on media or channel. Members and committees of the center communicated through online channels such as Line and Facebook. The aspect on the external information communication was at the highest level regarding the media or channel. The agriculture extensionists communicated with the members of the center by utilizing online media and Facebook application. 4) Problems regarding the internal and external communication of community pest management center, overall, were at the low level. The most problematic issue for the internal communication was the incorrect explaining and transferring knowledge to others. And the most problematic issue for the external communication was the pricey internet fee. 5) Members of community pest management centers agreed with the development guidelines on internal and external communication, overall, at the high level. The aspect of internal communication development was agreed upon the most about members and committees of the center by listening attentively and collected various aspects. Second to that was the notification regarding the content of pest outbreak with fast pace and the aspect in the development of external communication which was agreeable upon the most by having the agricultural extensionists notify the content of the outbreak of the pest in the fast pace. Second to that would be having real sample media such as pest, natural enemy for the utilization in revision and learning.

Keywords : Development guideline, Communication, Community pest Management center

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างสูงยิ่งโดย รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร.สินีหนู ครุฑเมือง แสนเสริม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และศาสตราจารย์ ดร.ดุสิต เวชกิจ จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาใช้เวลาในการให้คำแนะนำปรึกษา ซึ่งแจกแจงข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์และประสบผลสำเร็จ ผู้วิจัยขอกราบขอบขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ทุกท่านที่ได้มอบความรู้ คำแนะนำ และประสบการณ์ในการศึกษาที่มีค่าเป็นอย่างยิ่ง และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ประจำมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่าน ที่ได้ให้ความกรุณาอำนวยความสะดวกในทุกระดับ

ผู้วิจัยขอขอบคุณท่านเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ เกษตรอำเภอดอนเจดีย์ และเกษตรอำเภอดอนเจดีย์ พร้อมด้วยเพื่อนร่วมงานจากสำนักงานเกษตรอำเภอดอนเจดีย์ และสำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี ที่ได้คำแนะนำปรึกษาช่วยเหลือสนับสนุนด้วยดีตลอดมา และขอขอบคุณสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรีทุกท่าน ที่ได้เสียสละเวลาในการให้ความร่วมมือเก็บข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้รับความช่วยเหลือและกำลังใจจากบุคคลในครอบครัว บิดา มารดา พี่น้อง และบุคคลอื่น ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือ ที่ผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวหาหมดในที่นี้ได้ให้การช่วยเหลือทั้งทางตรง และทางอ้อม ซึ่งนับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณไว้ในโอกาสนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมและสามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการเกษตรได้ตามความเหมาะสมต่อไป คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบแต่ บิดา มารดา คณาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

นายพิสิษฐ์ จุสมใจ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนากาการเกษตร	7
แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสาร	17
ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	39
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนากาการสื่อสาร	44
บริบทและการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอตอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี	50
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	52
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	60
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	60
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	61
การเก็บรวบรวมข้อมูล	67
การวิเคราะห์ข้อมูล	68

สารบัญ (ต่อ)

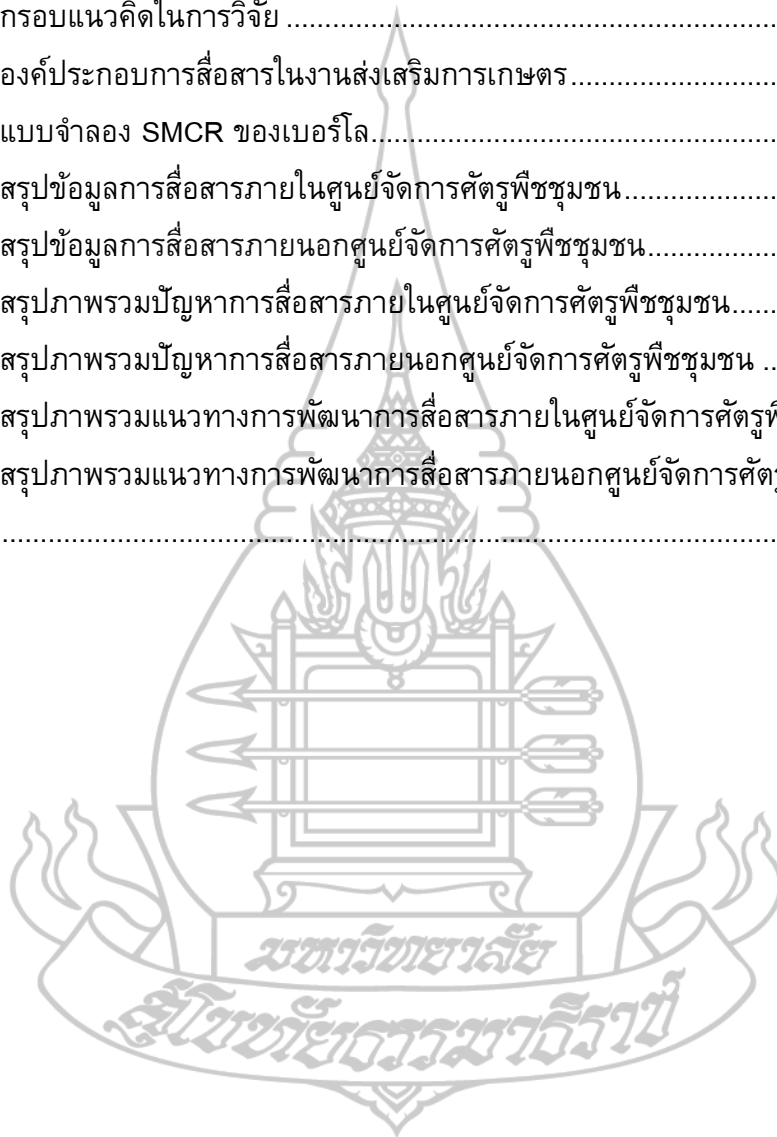
	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	72
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการ ศัตรูพืชชุมชน	72
ตอนที่ 2 การได้รับความรู้จากสื่อต่างๆของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	82
ตอนที่ 3 สภาพการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	86
ตอนที่ 4 ปัญหาการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	98
ตอนที่ 5 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในและภายนอกของสมาชิกศูนย์จัดการ ศัตรูพืชชุมชน	111
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	124
สรุปการวิจัย	124
อภิปรายผล	130
ข้อเสนอแนะ	137
บรรณานุกรม	140
ภาคผนวก	145
ก แบบสัมภาษณ์การวิจัย	147
ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	164
ค แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์ และการประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์	166
ง ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์	189
ประวัติผู้วิจัย	201

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ข้อมูลศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภออนเจดีย์	50
ตารางที่ 3.1 จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแยกตามสัดส่วนของแต่ละ ศจช.....	61
ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	73
ตารางที่ 4.2 สภาพทางสังคมของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....	76
ตารางที่ 4.3 สภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	78
ตารางที่ 4.4 การได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	82
ตารางที่ 4.5 สรุปการได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	86
ตารางที่ 4.6 ข้อมูลการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	86
ตารางที่ 4.7 สรุปข้อมูลการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....	90
ตารางที่ 4.8 ข้อมูลการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	91
ตารางที่ 4.9 สรุปข้อมูลการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....	98
ตารางที่ 4.10 ปัญหาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....	99
ตารางที่ 4.11 สรุปภาพรวมปัญหาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....	104
ตารางที่ 4.12 ปัญหาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	105
ตารางที่ 4.13 สรุปภาพรวมปัญหาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....	110
ตารางที่ 4.14 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....	111
ตารางที่ 4.15 สรุปภาพรวมแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	117
ตารางที่ 4.16 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	118
ตารางที่ 4.17 สรุปภาพรวมแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	123

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	3
ภาพที่ 2.1 องค์ประกอบการสื่อสารในงานส่งเสริมการเกษตร	19
ภาพที่ 2.2 แบบจำลอง SMCR ของเบอร์โล	21
ภาพที่ 4.1 สรุปข้อมูลการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	90
ภาพที่ 4.2 สรุปข้อมูลการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	98
ภาพที่ 4.3 สรุปภาพรวมปัญหาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	105
ภาพที่ 4.4 สรุปภาพรวมปัญหาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	111
ภาพที่ 4.5 สรุปภาพรวมแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน..	118
ภาพที่ 4.6 สรุปภาพรวมแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	123

บทที่ 1

บทนำ

1.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสื่อสารเป็นพื้นฐานในการติดต่อกันในสังคมช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในด้านต่างๆ และมีบทบาทสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างบุคคลในสังคม เพื่อให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในสังคมไม่ว่าจะอดีตจนถึงปัจจุบันต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญ ยังมีจำนวนคนมาก การสื่อสารยังมีความสำคัญมากขึ้นไปด้วย องค์กรต้องขับเคลื่อนการดำเนินงานต่างๆ ให้ประสบผลสำเร็จจำเป็นต้องพัฒนาการสื่อสาร ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนาทั้งการสื่อสารภายในและการสื่อสารภายนอกองค์กรให้มีประสิทธิภาพ เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน และมีเนื้อหาถูกต้อง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีนโยบายให้กรมส่งเสริมการเกษตรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เพื่อลดความเสี่ยงของการระบาดของศัตรูพืชแก่เกษตรกร และเป็นจุดในการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืช ดังนั้น กรมส่งเสริมการเกษตร จึงมีนโยบายส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในปี 2552 และส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนครอบคลุมพื้นที่ 77 จังหวัด จำนวน 1,764 ศูนย์ ในปี 2558-2561 (กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย, 2561) พร้อมทั้งสนับสนุนให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในระดับภูมิภาค แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ด้านการจัดการศัตรูพืช เพื่อนำไปพัฒนาพื้นที่และชุมชนของตนเอง ปัจจุบันศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีอยู่ครอบคลุมในทุกจังหวัดและทุกอำเภอ เป็นแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ฝึกทักษะด้วยการลงมือปฏิบัติจริง และเป็นแหล่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ การผลิตสารชีวภัณฑ์ รวมทั้งองค์ความรู้ในการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานอย่างเหมาะสมของสมาชิก เกษตรกรในชุมชน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐ ซึ่งเกษตรกรสามารถนำองค์ความรู้ และเทคโนโลยีที่ได้รับจากศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ไปปรับใช้ในพื้นที่ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนยังทำหน้าที่สำรวจติดตามการระบาด และประชาสัมพันธ์เตือนการระบาดของศัตรูพืชในพื้นที่ รวมทั้งวางแผนการจัดการศัตรูพืชในชุมชนอีกด้วย การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจึงมุ่งเน้นการ

พัฒนาเกษตรกรและชุมชนให้สามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเองอย่างครบวงจร โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกษตรกรและชุมชนมีความเข้มแข็งในอาชีพเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีทั้งการสื่อสารภายในองค์กรและภายนอกองค์กร เกิดการบูรณาการร่วมกันระหว่างสมาชิกภายในและหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร่วมกันพัฒนาให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่คาดหวังแก่เกษตรกรและชุมชน

อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ดำเนินการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตั้งแต่ปี 2552-2566 รวมจำนวน 5 ศูนย์ โดยศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีชนิดพืชหลักเป็นข้าว ทั้ง 5 ศูนย์ (สำนักงานเกษตรอำเภอดอนเจดีย์, 2566) ในปัจจุบันการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ภายนอกองค์กรมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้ขับเคลื่อนการสื่อสารเป็นหลัก โดยการสื่อสารภายในองค์กร ผ่านคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนกับสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน โดยที่การสื่อสารผ่านสมาชิกด้วยตนเองยังมีน้อย สมาชิกบางรายยังรับรู้ข่าวสารได้ไม่ครบถ้วน ได้รับข่าวสารผิดเพี้ยนไปจากเดิม ได้รับข่าวสารล่าช้า ส่งผลให้สมาชิกพลาดโอกาสในการรับรู้ข่าวสาร บางเรื่อง อีกทั้งการเผยแพร่องค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ได้จากการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนไปสู่ชุมชน หรือเกษตรกรในชุมชนยังมีน้อย สมาชิกบางส่วนยังไม่สามารถเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ได้ดีนัก จึงทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกไม่มากเท่าที่ควร (เขवालักษณ์ หวังเขา, 2565)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจึงมีความสำคัญในการทำงานวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยจะทำการศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สภาพการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ปัญหาการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในและภายนอกของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนต่อไป

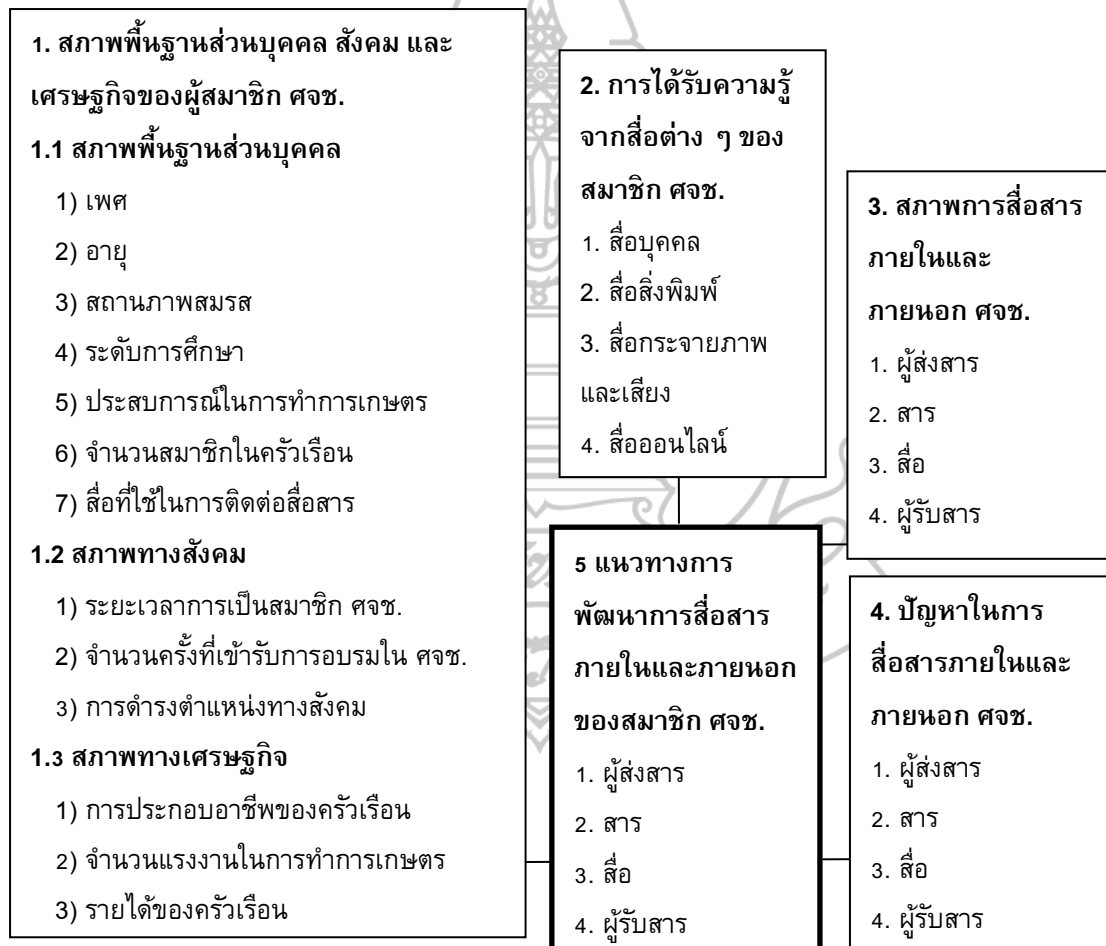
2.วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
- 2.2 เพื่อศึกษาการได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

- 2.3 เพื่อศึกษาสภาพการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
- 2.4 เพื่อศึกษาปัญหาการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
- 2.5 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในและภายนอกของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอตอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี สามารถนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4.ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

4.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ศึกษาข้อมูลจากสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

4.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลสังคม และเศรษฐกิจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การได้รับความรู้จากสื่อต่างๆ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สภาพการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ปัญหาการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในและภายนอกของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

4.3 ขอบเขตเชิงเวลา การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ตั้งแต่เดือนกันยายน 2566 ถึง เดือนกันยายน 2567

5.นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 เกษตรกร หมายถึง สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

5.2 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน หรือ ศจช. หมายถึง ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่ตั้งอยู่ในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวนทั้งหมด 5 ศูนย์

5.3 การสื่อสารภายในและภายนอก ของสมาชิก ศจช. หมายถึง

5.3.1 การสื่อสารภายใน ศจช. หมายถึง การถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือข่าวสารต่าง ๆ ผ่านการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูล จากสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ไปยังสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนและคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนด้วยกัน

2) การสื่อสารภายนอก ศจช. หมายถึง การถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือข่าวสารต่าง ๆ ผ่านการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูล จากสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนไปยังเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรไปยังสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

5.4 การได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ของสมาชิก ศจช. หมายถึง การได้รับความรู้ผ่านสื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อกระจายภาพและเสียง และสื่อออนไลน์ ในด้านต่าง ๆ

5.5 ผู้ส่งสาร หมายถึง สมาชิกและคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่

5.6 ผู้รับสาร หมายถึง สมาชิกและคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่

5.7 สารหรือเนื้อหา หมายถึง สัญลักษณ์ ภาษา ข้อความ หรือสัญญาณต่าง ๆ ที่ต้องการจะสื่อความหมาย

5.8 สื่อหรือช่องทาง หมายถึง สิ่งที่เป็นตัวกลางนำสารจากสมาชิกและคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมาถึง สมาชิกและคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน/เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

5.9 สื่อบุคคล หมายถึง สื่อประเภทบุคคลที่ทำการสื่อสารให้ความรู้แก่สมาชิกของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประกอบด้วยสื่อบุคคลประเภทต่าง ๆ ดังนี้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ญาติ/พี่น้อง ประชาชน ศจช. คณะกรรมการ ศจช. สมาชิก ศจช. และเครือข่าย ศจช.

5.10 สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ที่ทำการสื่อสารให้ความรู้แก่สมาชิกของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประกอบด้วยสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ ดังนี้ วารสาร แผ่นพับ โปสเตอร์ เอกสารเผยแพร่ หนังสือพิมพ์ และใบปลิว

5.11 สื่อกระจายภาพและเสียง หมายถึง สื่อประเภทกระจายภาพและเสียงที่ทำการสื่อสารให้ความรู้แก่สมาชิกของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประกอบด้วยสื่อกระจายภาพและเสียง ประเภทต่าง ๆ ดังนี้ วิทยุชุมชน โทรทัศน์ และหอกระจายข่าวหมู่บ้าน

5.12 สื่อออนไลน์ หมายถึง สื่อประเภทออนไลน์ที่ทำการสื่อสารให้ความรู้แก่สมาชิกของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประกอบด้วยสื่อออนไลน์ประเภทต่าง ๆ ดังนี้ เฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) ทวิตเตอร์ (Twitter) ยูทูป (YouTube) และบล็อก (Blog)

5.13 สภาพการสื่อสารของ ศจช. หมายถึง ระดับการสื่อสารของ ศจช. ใน 4 ด้าน ได้แก่ ผู้ส่งสาร สารหรือเนื้อหา สื่อหรือช่องทาง และผู้รับสาร

5.14 ปัญหาในการสื่อสารของ ศจช. หมายถึง ระดับความคิดเห็นของปัญหาในการสื่อสารของ ศจช. ในด้านการสื่อสาร ประกอบด้วยปัญหาใน 4 ด้าน ได้แก่ ผู้ส่งสาร สารหรือเนื้อหา สื่อหรือช่องทาง และผู้รับสาร

5.15 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของ ศจช. หมายถึง ระดับความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการสื่อสารของศจช. ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาการสื่อสารใน 4 ด้าน ได้แก่ ผู้ส่งสาร สารหรือเนื้อหา สื่อหรือช่องทาง และผู้รับสาร

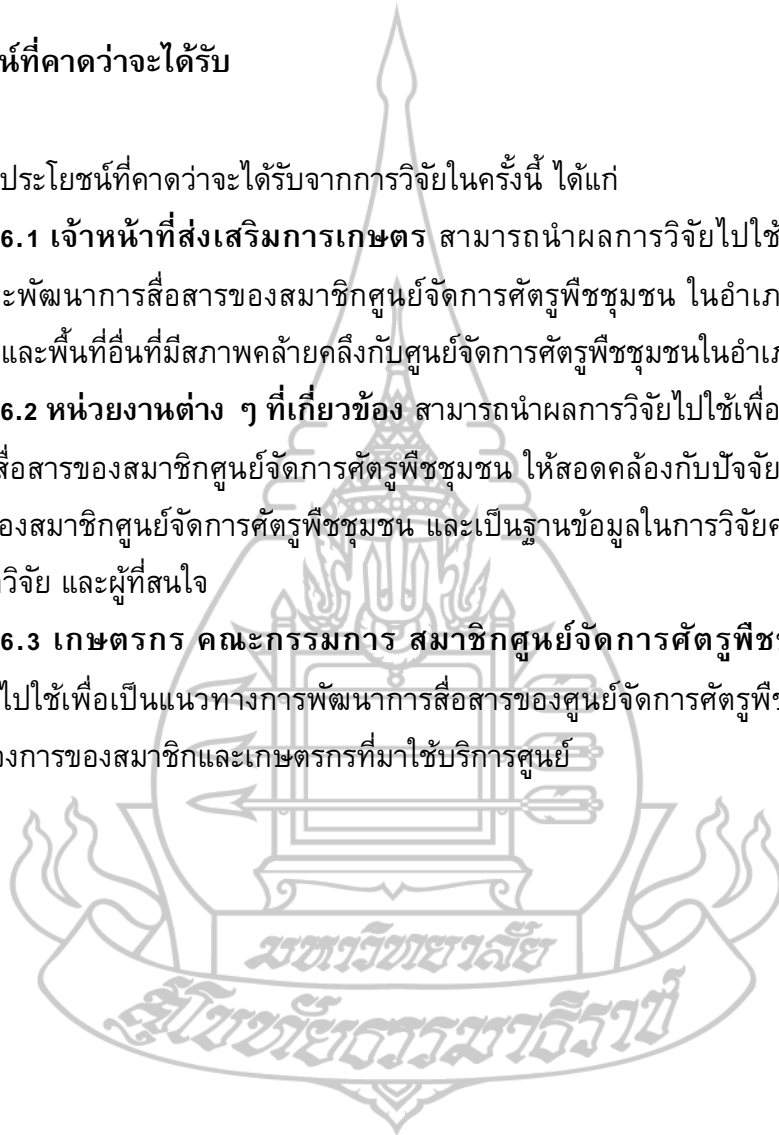
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

6.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนาการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี และพื้นที่อื่นที่มีสภาพคล้ายคลึงกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอดอนเจดีย์

6.2 หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ให้สอดคล้องกับปัจจัยส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และเป็นฐานข้อมูลในการวิจัยครั้งต่อไป สำหรับนักส่งเสริม นักวิจัย และผู้ที่สนใจ

6.3 เกษตรกร คณะกรรมการ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนได้สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกและเกษตรกรที่มาใช้บริการศูนย์

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี” ผู้ศึกษาได้มีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิด โดยมีประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนากษेत्र
2. แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสาร
3. ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
4. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการสื่อสาร
5. บริบทและการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนากษेत्र

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนากษेत्र ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายของการส่งเสริมการเกษตร ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร วิธีการส่งเสริมการเกษตร โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1.1 ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร

ทำนอง สิงคาลวนิช (2514) อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2557, น. 10) ได้ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรว่า เป็นการถ่ายทอดหรือเผยแพร่ บริการความรู้ และประสบการณ์ใหม่เกี่ยวกับการเกษตรไปสู่เกษตรกร ตลอดจนให้คำปรึกษาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อความเข้าใจในปัญหาต่างๆ เกษตรกรสามารถนำไปพิจารณา และปฏิบัติยังผลให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเพิ่มรายได้

ดิเรก ฤกษ์หรัย (2524) อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2557, น. 11) ได้ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรว่า “การส่งเสริมการเกษตรเป็นกระบวนการในการให้การศึกษารวมไปถึงบริการแก่บุคคลเป้าหมายที่เป็นเกษตรกรและครอบครัว โดย

บุคคลเป้าหมายสามารถเรียนรู้ โดยการกระทำด้วยตนเอง เพื่อให้บรรลุผลของการกินดี อยู่ดี ของชุมชนโดยส่วนรวม ทั้งนี้ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาประชาชนในชุมชน”

A.T. Mosher (1987) อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2557, น. 11) ได้ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรว่า เป็นการทำงานของชาวชนบทโดยวิธีการศึกษาออกโรงเรียนตามแนวทางที่เขาสนใจ และต้องการเพื่อปรับปรุงความเป็นอยู่ของครอบครัวชาวชนบท และสนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาชุมชนในชนบทด้วย

Swanson (1984) อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2557, น. 11) ได้ให้ความหมายการส่งเสริมการเกษตรว่า เป็นกระบวนการทางการศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญเพื่อมุ่งเปลี่ยนแปลง และปรับปรุงความรู้ ทักษะ การปฏิบัติ และทัศนคติของคนในชนบทโดยมุ่งพัฒนาผลผลิตเพื่อพัฒนารายได้เศรษฐกิจและชุมชนในชนบทเพื่อการกินดีอยู่ดีในสภาวะแวดล้อมที่ดี

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2557, น. 11) ระบุว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง กระบวนการพัฒนาความรู้ของเกษตรกรจากการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสม ผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติก่อให้เกิดการพัฒนารายได้เศรษฐกิจทำให้ชีวิตครอบครัวเกษตรกรอยู่พอดี กินพอดี และมีความสุขอันเป็นผลต่อการพัฒนาชุมชนชนบทให้มีความมั่นคง และมั่นคงในที่สุด

1.2 ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2557, น. 14-15) ระบุว่า การส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกรมาก โดยการถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีที่เหมาะสมไปสู่เกษตรกรก่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรได้ โดยสามารถสร้างรายได้พัฒนาสภาวะเศรษฐกิจสังคมชนบท และครอบครัวเกษตรกรให้มีสภาวะที่ดีได้ โดยที่เป้าหมายสำคัญของการพัฒนาอยู่ที่ครอบครัวเกษตรกร และการพัฒนาชุมชนในชนบทให้มีสภาวะของการ “กินพอดีอยู่พอดีจึงจะมีความสุขในสภาวะของสิ่งแวดล้อมที่ดี” หากจะพิจารณาถึงความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร จะสามารถวิเคราะห์ถึงสิ่งต่างๆ เหล่านี้ ได้

1.2.1 การเกษตรเป็นพื้นฐานของการผลิตอาหารเพื่อเลี้ยงประชากรของโลก

การเกษตรจะเป็นแหล่งสำคัญในการสร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศ ปัจจุบันประชากรของโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศด้อยพัฒนา ซึ่งต้องการอาหารเพื่อดำรงชีวิต ดังนั้น โลกจำเป็นต้องอาศัยความมั่นคงทางอาหาร คือความสามารถในการมีอาหารในการเลี้ยงประชากรเหล่านั้นได้ และต้องมีการพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตที่เหมาะสม และคุ้มค่าในการลงทุนการผลิตไม่ว่าจะเป็นต้นทุนเทคโนโลยี และทรัพยากรธรรมชาติ จึงจำเป็นต้องอาศัย

การพัฒนาเทคโนโลยีผสมผสานกับภูมิปัญญาเกษตรกรสามารถทำให้เกษตรกรนำไปใช้ในการผลิตอย่างได้ การส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทในการเป็นส่วนประสานเชื่อมโยง และถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีไปสู่การพัฒนาได้อย่างดียิ่ง

1.2.2 การพัฒนาความรู้แก่เกษตรกร โดยเฉพาะการสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการผลิต จากผลการพัฒนาความรู้ผสมผสานกับภูมิปัญญาของตนเองที่ชาญฉลาด และมีความสอดคล้องกับสภาพธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และต้นทุนของการผลิต ซึ่งจะสามารถดำเนินการผลิตที่บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพได้ อีกทั้งการพัฒนาความรู้ดังกล่าวสามารถช่วยสร้างผลต่อการพัฒนาชีวิต ครอบครัว และชุมชนชนบทได้อย่างดีด้วย ด้วยเหตุที่เกษตรกร ซึ่งถือว่าเป็นแรงงานสำคัญถึงร้อยละ 60 หากได้รับการพัฒนาย่อมจะมีผลต่อสังคมชนบท และสังคมไทยได้เป็นอย่างดี

1.2.3 การพัฒนารายได้ และสถานะเศรษฐกิจของเกษตรกร และครอบครัว ตลอดจนชุมชนชนบท และประเทศไทย ผลของการส่งเสริมการเกษตรย่อมก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2.4 การพัฒนาชีวิตเกษตรกร และครอบครัวเกษตรกร ซึ่งถือว่าเป็นเป้าหมายสำคัญเนื่องจากเกษตรกร และครอบครัวจะเป็นเป้าหมายของการพัฒนาในชนบท การส่งเสริมการเกษตรจะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสถานะชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้อยู่ในสถานะที่ดีได้ อันเป็นผลต่อการพัฒนาสังคมชนบทที่ดีได้ในที่สุด

1.2.5 การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการเกษตรที่ดี ย่อมจะต้องคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาดเหมาะสม และคุ้มค่ากับการผลิตทางการเกษตร

1.2.6 การพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเกษตรกรรม ซึ่งพบว่ามักจะเป็นประเทศด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนา จำเป็นต้องอาศัยการเกษตรเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ เกษตรกรรมจึงเป็นหัวใจสำคัญของประเทศเหล่านั้น ประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน การเกษตรเป็นพื้นฐานเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ปัจจุบันแม้ว่าประเทศจะพยายามพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปสู่อุตสาหกรรมใหม่ก็ตาม แต่พบว่าประสบปัญหาและความล้มเหลวมาก จึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงสภาพความเป็นจริงที่ว่า ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชากรร้อยละ 65 ยังคงอยู่ในครอบครัวเกษตร ยังต้องทำการเกษตรเพื่อยังชีพ และเป็นรายได้หลัก ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ของประเทศ หากประชากรกลุ่มนี้ได้รับการพัฒนาที่ดีมีสถานะเศรษฐกิจ สังคมที่ดี มีความมั่นคงย่อมจะสะท้อนต่อผลของการพัฒนาประเทศไทย

1.3 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

การส่งเสริมการเกษตร เป็นกระบวนการของการนำความรู้วิชาการและเทคโนโลยีไปสู่เกษตรกร เป็นลักษณะของการถ่ายทอดซึ่งอาจจะเรียกว่าเป็นวิธีการสอนหรือฝึกอบรม วัตถุประสงค์มุ่งที่จะให้เกษตรกรสามารถสร้างความสนใจ ความรู้และนำไปสู่การปฏิบัติของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้จำเป็นต้องมีปัจจัยเงื่อนไขประกอบของแต่ละวิธีการหรือจะเรียกว่าเทคนิควิธีก็ได้ และยังมีปัจจัยเกี่ยวกับผู้ถ่ายทอด หรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมด้วยจึงจะสามารถวัดประสิทธิภาพของแต่ละวิธีได้ (พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ ,2557, น. 38)

ดิเรก ฤกษ์หรรษา (2520) อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2557, น. 38) การเลือกใช้วิธีการต่างๆ มีหลักการ ดังนี้

- 1) ต้องทำความเข้าใจว่าข่าวสารความรู้ชนิดใดที่ควรจะถ่ายทอดผ่านวิธีการ หรือสื่อกลางอะไร จึงจะทำให้เกิดผลสูงสุดและถึงบุคคลเป้าหมายมากที่สุด
- 2) การใช้วิธีส่งเสริมการเกษตรมากกว่า 2 วิธีผสมผสานกันจะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพได้มากกว่าวิธีการหนึ่งวิธีการใดได้
- 3) การใช้วิธีการที่บุคคลเป้าหมายสามารถได้ยินได้เห็น และมีโอกาสสัมผัสได้จะมีผลดีกว่าการได้ยินได้เห็น และสัมผัสเพียงอย่างเดียว
- 4) การกำหนดงบประมาณในการดำเนินการ
- 5) ระยะเวลาในการดำเนินการ
- 6) ขนาดของกลุ่มบุคคลเป้าหมาย และความหนาแน่นของกลุ่มบุคคลเป้าหมายในการส่งเสริม

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2557, น. 39-47) ระบุว่าวิธีการส่งเสริมการเกษตรสามารถจำแนกได้ ดังนี้

1.3.1 วิธีการส่งเสริมการเกษตร โดยอิงบุคคลเป้าหมายเป็นเกณฑ์

- 1) วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล เป็นการส่งเสริมโดยการให้เกษตรกรหรือบุคคล ผู้รับการถ่ายทอดความรู้ได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระ การถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรโดยตรงเป็นรายบุคคล จะทำให้ผู้รับความรู้มีโอกาสโดยตรงที่จะปฏิสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรือนักวิชาการผู้ถ่ายทอด ทำให้เกิดความสนใจเชื่อมั่นและเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เป็นโอกาสที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสามารถจะรับข้อมูลปัญหา ตลอดจนรับภูมิปัญญาของเกษตรกร กลับมาพิจารณาในกระบวนการส่งเสริมได้ในวิธีการแบบนี้พบว่ามีหลายวิธีและเทคนิคที่นิยมใช้กันมาก ได้แก่

(1) การเยี่ยมไร่เนาและบ้านของเกษตรกร เป็นวิธีการและแนวคิดของการส่งเสริมที่เจ้าหน้าที่จะไปพบปะรับฟังปัญหา และถ่ายทอดความรู้แก่ เกษตรกรถึงฟาร์มหรือไร่เนา โดยจะเห็นถึงสภาพความเป็นจริงของเกษตรกร สามารถนำสภาพตั้ง กล่าวมาวิเคราะห์ และผนวกกับเทคโนโลยีการถ่ายทอดได้ จะสามารถสร้างความคุ้นเคย ความเป็นกันเอง ความมั่นใจ และความพอใจแก่เกษตรกรได้เป็นอย่างดี การส่งเสริมโดยวิธีการนี้ พบว่ามีประสิทธิภาพมากหากเกษตรกรและเจ้าหน้าที่มีความเข้าใจความสัมพันธ์และทัศนคติที่ดีต่อกัน ทรัพยากรในการทำงานต่อกัน การกระตุ้นการพัฒนาความสามารถทำได้และขยายผลไปสู่เกษตรกรรายอื่น ๆ ได้ดีด้วย เพราะเจ้าหน้าที่สามารถสนองตอบปัญหาของเกษตรกรได้ตั้งแต่แรก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าเป็นปัญหาที่ต้องการการแก้ไขอย่างรวดเร็ว แต่วิธีการดังกล่าวนี้มีข้อจำกัดหลายประการ เช่น การใช้เวลามาก การใช้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมต่อเกษตรกรในอัตราสูง ไม่สามารถไปพบเยี่ยมเกษตรกรและครอบครัวได้ทั่วถึง ทำให้เกิดความไม่พอใจในเกษตรกรและครอบครัวที่ไม่มีโอกาสไปเยี่ยม ก่อให้เกิดความไม่เข้าใจและสร้างทัศนคติไม่ดีได้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะประสบความยุ่งยากในการจัดเวลาให้เหมาะสมได้

(2) เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน การที่ ผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมที่สำนักงานเพราะเกษตรกรความสนใจ และเชื่อว่าเจ้าหน้าที่จะให้ข่าวสาร หรือความรู้ได้ บางครั้งผู้รับการส่งเสริมมีปัญหาที่จะต้องแก้ไข และมีความต้องการเร่งด่วนที่จะให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมช่วยเหลือ ดังนั้นที่ตั้งสำนักงานส่งเสริมในท้องถิ่นจึงควรตั้งอยู่ในที่พื้นที่เกษตรกร

(3) การติดต่อทางโทรศัพท์ ปัจจุบันการใช้โทรศัพท์ได้มีการขยายเครือข่ายและจำนวนเครื่องมากขึ้น ทั้งโดยสายและไร้สาย เกษตรกรสามารถจะใช้ข้อได้เปรียบดำเนินการได้ เพราะการติดต่อทางโทรศัพท์จะสามารถช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาได้รวดเร็ว ลดเวลาและระยะทางในการติดต่อของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตรกรได้ดียิ่ง

(4) การติดต่อกันทางจดหมายส่วนตัว การเขียนจดหมายติดต่อกันระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมกับเกษตรกรผู้รับการส่งเสริม จัดเป็นวิธีการส่งเสริมที่ให้ประโยชน์ยิ่งวิธีหนึ่ง ผู้รับการส่งเสริมหรือผู้สนใจอาจเขียนจดหมายถึงเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเมื่อเกิดปัญหา และต้องการคำตอบ บางครั้งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมก็สามารถเขียนถึงผู้รับการส่งเสริมเพื่อแจ้งข่าวสารติดตามผลการส่งเสริม ย้ำถึงความร่วมมือ หรือเป็นการให้การรับรองในผลงานที่ดีได้

(5) การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ มีหลายโอกาสที่เด็ยที่เจ้าหน้าที่ ส่งเสริมได้พบเกษตรกรโดยบังเอิญ ตามถนนหรือในหมู่บ้านเพื่อพูดคุยซักถามปัญหา และบ่อยครั้งที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมระลึกถึงปัญหาของชาวบ้านที่ตนควรให้ความช่วยเหลือแนะนำทาง วิชาการ และปรารถนาจะพบปะพูดคุยกับเขาเหล่านั้นอยู่บ้างอย่างไม่เป็นทางการ ในประเทศ ไทยส่วนใหญ่การพบปะแบบนี้มีมาก เจ้าหน้าที่จะต้องเตรียมตัวให้พร้อมเสมอ เพราะหาก เจ้าหน้าที่พร้อมที่จะแก้ไขปัญหา หรือให้ข้อเสนอแนะแล้ว เกษตรกรจะเพิ่มศรัทธาในตัวเขามาก ขึ้น การพบในสถานที่ เช่น ตลาดนัด งานเทศกาลรื่นเริงต่าง ๆ งานพิธีกรรมทางศาสนาเหล่านี้ ทำให้คนมาร่วมกันเป็นจำนวนมาก ที่ได้ก็ตามที่ผู้คนมาร่วมกันก็มักจะมีการพูดคุยกันถึงปัญหา ต่างๆ ในการทำมาหากินและชีวิตทั่วไป ในกรณีเช่นนี้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรหาโอกาสทำ ความคุ้นเคย กับชาวบ้าน ศึกษาความต้องการและปัญหาของพวกเขา และสามารถแจ้งข่าวสาร ให้ทราบอย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับความต้องการของเกษตรกรได้

2) วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล การส่งเสริมแก่กลุ่มบุคคลจะให้ผลดีใน การเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้รับการส่งเสริมจากชั้นสนใจไปสู่การทดลองทำดู และหากเป็นที่ พอใจของกลุ่มแล้ว สมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มก็อาจก้าวไกลไปถึง ขั้นยอมรับเลยก็ได้ วิธีการ ส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคลนี้ หากมีการจัดเตรียมการเป็นอย่างดี มีเป้าหมาย และดำเนินการอย่างมี ระบบแล้ว ก็จะทำให้ผลดีอย่างมากต่อการสร้างพลังกลุ่มสมาชิกของกลุ่มจะมีปฏิริยาสนองตอบต่อ เจ้าหน้าที่ส่งเสริม และต่อความคิดทั้งหลายที่สมาชิกในกลุ่มได้แสดงออกด้วยการกระตุ้นและ แนะนำแนวทางอย่างเหมาะสม พลังกลุ่มก็จะช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการกระทำของกลุ่ม โดยสมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มเป็นผู้ผลักดันให้เป็นไปตามสิ่งที่จะยอมรับนั้น การส่งเสริมแบบ กลุ่มสามารถจะพิจารณาวิธีการที่มีประสิทธิภาพ และนิยมใช้ มากดังนี้

(1) การประชุมกลุ่ม เป็นวิธีการส่งเสริมที่เก่าแก่มีความสำคัญ และยัง ใช้ได้ผลอยู่เสมอมา คือช่วยในการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์ต่าง ๆ ระหว่างทุกคนที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้เข้าประชุมได้มีโอกาสร่วมปรึกษาหารือกัน ปรับตัวเองให้ เข้ากับกลุ่ม ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนส่วนมาก นำไปสู่การใช้ความคิดร่วมกัน มีความรู้สึก ร่วมกัน และมีการปฏิบัติร่วมกัน การประชุมกลุ่มช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายได้มาก เมื่อเทียบกับการ ส่งเสริมโดยวิธีอื่น หากต้องการให้การประชุมบรรลุผล และเป็นที่ยอมรับกันทั่วแล้ว เจ้าหน้าที่ ส่งเสริมควรกระตุ้นหรือจูงใจให้ชาวบ้านเป็นตัวตั้งตัวตีจัดการประชุม เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเพียงเป็น ผู้ชี้แนะให้การสนับสนุนช่วยเหลือเท่านั้น การประชุมที่ได้ผลดีนั้นจะต้องทำให้ผู้เข้าประชุมทุกคน เกิดกระแสแห่งความคิดและใช้ดุลพินิจพิจารณาปัญหาและความต้องการของเขา และเกษตรกร จะมีส่วนร่วมมากด้วย

(2) การฝึกอบรม เป็นวิธีการหนึ่งของการส่งเสริมที่มีการใช้กันมากเป็นประจำ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะพิจารณาดำเนินการฝึกอบรม ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกระทั่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมนั้นๆ

(3) การสาธิต เป็นวิธีการส่งเสริม แบบกลุ่มที่ใช้การบรรยายประกอบการแสดง ทำให้ผู้เรียนรู้ “ได้ฟัง” และ “ได้เห็น” ไปพร้อมกัน วัตถุประสงค์ของการสาธิต เพื่อให้ผู้รับการส่งเสริมได้เรียนรู้ถึงวิธีการปฏิบัติหรือผลการปฏิบัติที่มีลำดับขั้นตอน มีหลักวิชา และสามารถนำไปปฏิบัติได้ เป็นการพัฒนาทักษะของผู้รับการส่งเสริมให้สามารถปฏิบัติการได้อย่างถูกต้อง การสาธิตแบ่งเป็น 2 แบบ คือ การสาธิตวิธี กับ การสาธิตผล

(4) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ จัดเป็นวิธีการส่งเสริมที่เพิ่มความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้รับการส่งเสริมได้เป็นอย่างดีวิธีหนึ่ง เพราะ ผู้ร่วมในการศึกษาและดูงาน จะมีโอกาสได้พบเห็นผลงานของผู้อื่นซึ่งได้สำเร็จแล้ว อันจะมีผล ในการเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ร่วมศึกษาดูงานให้ยอมรับสิ่งใหม่มากขึ้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาจใช้วิธีจัดให้มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่ต่อเนื่องจากการสาธิตผลก็ได้ ทั้งนี้ผู้รับการส่งเสริมจะได้พบเห็น ได้รับฟัง ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

3) การส่งเสริมแบบมวลชน การส่งเสริมแบบมวลชนโดยสื่อสารมวลชน จะช่วยในการส่งเสริมเผยแพร่นวัตกรรมให้ประชาชนได้ทราบว่าได้มีสิ่งนั้นๆ เกิดขึ้นแล้ว และก็มีอยู่บางคนอาจสนใจที่จะศึกษาหารายละเอียดเพิ่มเติมอีก ซึ่งในขั้นนี้สื่อมวลชนก็ยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ดี และใช้กับคนจำนวนมากๆ ได้อย่างกว้างขวางสื่อสารมวลชนที่นำมาใช้ได้ดีในการส่งเสริม ได้แก่ เอกสารเผยแพร่ โปสเตอร์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ สไลด์ และฟิล์มสตริป และ การจัดนิทรรศการ

(1) เอกสาร หรือ สิ่งพิมพ์เผยแพร่ สิ่งตีพิมพ์เป็นสื่อใช้ได้ดีในการส่งเสริมสามารถเผยแพร่ได้ใน 3 ลักษณะ คือ เอกสารสรุปผลการวิจัย ค้นคว้า ทดลอง เผยแพร่เอกสารเผยแพร่ที่ผู้เชี่ยวชาญการส่งเสริมเป็นผู้เขียน เอกสารเผยแพร่แก่ผู้รับการส่งเสริมเฉพาะการผลิต

(2) ภาพโฆษณา หรือ โปสเตอร์ เป็นแผ่นกระดาษหรือกระดาษแข็ง ที่มีภาพประกอบ มีสีสันสวยงาม และมีข้อความง่ายๆ สั้น กะทัดรัด สามารถให้ผู้พบเห็นมองเห็นได้แต่ไกล สะดุดความสนใจให้สิ่งที่ควรทราบได้ทันทีและชวนปฏิบัติ วัตถุประสงค์ของภาพโฆษณาก็ เพื่อให้ข่าวสารข้อเท็จจริงแก่ผู้อ่านให้ได้รับทราบสิ่งที่ควรรู้หรือเรื่องราวที่น่าสนใจ เร่ง

(7) การจัดนิทรรศการ นิทรรศการ คือ การใช้อุปกรณ์เพื่อการถ่ายทอดและเผยแพร่งาน เพื่อการศึกษาและโฆษณาต่อหมู่คนจำนวนมาก การจัด การจัดนิทรรศการนั้น สามารถอยู่ได้นานและประชาชนหมุนเวียนดูได้โดยไม่จำกัดเวลาและจำนวน

1.3.2 การส่งเสริมโดยอ้างอิงวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์ การดำเนินการส่งเสริมโดยวิธีนี้ จะมีลักษณะแตกต่างกันในหลายแบบด้วยกัน ดังนี้

1) การส่งเสริมโดยการเลือกการส่งเสริมเพียงเรื่องเดียว มีข้อสมมติว่าถ้าผู้รับการเปลี่ยนแปลง พบว่าเขาปฏิบัติตามได้ผลเป็นการง่ายที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงในเรื่องอื่นๆ ภายหลังการเข้าถึงแบบนี้มีการเลือกเรื่องก็ทำการส่งเสริมเพียงเรื่องเดียว เช่น การทดลองปลูกการใช้ข้าวพันธุ์ใหม่ ให้เหมาะสมกับท้องถิ่น และให้ผลผลิตสูง ใช้กับบุคคลเป้าหมายที่อยู่ไกลในที่กันดาร หรือจากการติดต่อจากเจ้าหน้าที่และโลกภายนอก

2) การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องที่จะส่งเสริมหลาย ๆ เรื่อง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องพร้อม ๆ กัน โดยการส่งเสริมให้ผลผลิตได้อย่างหนึ่งโดยการปรับปรุงปัจจัยในการผลิตหลาย ๆ อย่างตามความจำเป็น เช่น การเพิ่มในผลผลิตข้าวสิ่งที่จะมาเกี่ยวข้อง ได้แก่ การใช้ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง พันธุ์ข้าว เหมาะกับกลุ่มบุคคลเป้าหมายที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเป็นประจำอยู่แล้วพอสมควร และพร้อมที่จะยอมรับสิ่งปฏิบัติหรือความรู้ใหม่ ๆ

3) การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องทั้งหมดเกี่ยวกับฟาร์มและบ้านเรือน ต้องคำนึงว่าฟาร์มและบ้านเรือนรวมกันเป็นหน่วยเดียว และต้องคำนึงว่าทำอะไรจึงจะทำให้การจัดฟาร์มและบ้านเรือนในลักษณะที่ครบครันมีรายได้สุทธิสูงในสถานการณ์และช่วงเวลาหนึ่ง ๆ การเข้าถึงแบบนี้จะทำให้เกษตรกรเกิดการเปลี่ยนแปลง คือ มีการทำมาหากินเต็มที่ขึ้น การเข้าถึงแบบนี้เพื่อที่จะให้บุคคลเป้าหมายเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการเพิ่มรายได้โดยการลงทุนผลิตต่ำสุด และได้กำไรมากที่สุดในการทำงานในบ้านและในฟาร์ม

4) การส่งเสริมโดยการเลือกท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งเป็นเป้าหมายในลักษณะเฉพาะ โดยการส่งเสริมเน้นเฉพาะพื้นที่ลักษณะของการผลิตและการเกษตรที่เฉพาะพื้นที่นั้น หรือเป็นไปตามความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่เป็นสำคัญ

1.3.3 วิธีการส่งเสริมโดยอิงเจ้าหน้าที่เป็นเกณฑ์ นับเป็นวิธีการส่งเสริมอีกวิธีการหนึ่ง

1) การใช้ผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีความรู้แบบกว้าง โดยถ่ายทอดแบบกว้างๆ หรือทั่วไป ไม่เป็นรายวิชาหรือเฉพาะอย่าง

2) การใช้ทีมนักวิชาการ กลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลงประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา เช่น พืช ปศุสัตว์ การจัดฟาร์ม เข้าไปในหมู่บ้านเป็นทีม

3) การใช้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของหลายหน่วย ดำเนินการคล้ายวิธีที่ 2 แต่เจ้าหน้าที่มาจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรพัฒนากร เข้าไปร่วมกันทำงาน อาจจะเข้าไปพร้อมกันหรือคนละที่ก็ได้ ประสานงานกันในการพัฒนาการเกษตร

4) การใช้เจ้าหน้าที่เป็นสื่อมวลชน โดยการนำเอาสื่อมวลชนต่างๆ เช่น วิทยุ หรือ สิ่ง พิมพ์ โทรทัศน์ และอื่นๆ มาเป็นตัวก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลง ในความคิดของเกษตรกร

1.3.4 วิธีการส่งเสริมโดยอิงเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเกณฑ์ ปัจจุบันวิวัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ การพัฒนาคอมพิวเตอร์การสื่อสารทางไกล การใช้ระบบดาวเทียมและการวิวัฒนาการส่งข้อมูลผ่านคอมพิวเตอร์ จะเพิ่มประสิทธิภาพการถ่ายทอดมากที่สุด และเป็นไปอย่างรวดเร็ว การส่งเสริมการเกษตรเป็นกระบวนการที่สามารถนำข้อได้เปรียบหรือสิ่งที่มีอยู่ในระบบสื่อสารข้อมูลทางไกลมาใช้ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกและผลิตผลการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด หากยิ่งผนวกเข้ากับวิธีการอื่นๆ ที่กล่าวมาแล้ว ทั้งนี้นอกจากข้อมูล เทคโนโลยีการเกษตรผลผลิตแล้ว ยังสามารถจะรับข้อมูลหรือเข้าสู่ข้อมูลตรวจสอบ และติดตามสภาวะทรัพยากรธรรมชาติ เทคโนโลยีการผลิต และข้อมูลการตลาดได้ด้วย อันเป็นผลต่อการกำหนดแนวทางการผลิต แม้ว่าขณะนี้ส่วนใหญ่เกษตรกรยังไม่สามารถพัฒนาถึงเทคโนโลยีดังกล่าว แต่หน่วยงานส่งเสริมสามารถเป็นแหล่งของการใช้เทคโนโลยี สื่อสารดังกล่าวได้ จึงนับว่าเป็นการส่งเสริมอีกรูปแบบหนึ่ง สำหรับอนาคตของการพัฒนาการเกษตร โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาจจะต้องได้รับการพัฒนาการใช้ การรวบรวมข้อมูลความรู้ และถ่ายทอดไปสู่เกษตรกร โดยเฉพาะปัจจุบันมีเทคโนโลยีสารสนเทศผ่านระบบอินเทอร์เน็ต และผ่านโทรศัพท์มือถืออันจะเป็นผลต่อการพัฒนาความรู้แก่เกษตรกรได้อย่างรวดเร็วเหมาะสมอีกด้วย

1.3.5 วิธีการส่งเสริมโดยอ้างอิงชุมชนเป็นเกณฑ์ ในปัจจุบันนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดนโยบายในการส่งเสริมการเกษตร ในลักษณะของการประสานหน่วยงานทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นลักษณะผสมผสาน ตามความต้องการและภูมิปัญญาของท้องถิ่น ซึ่งเรียกว่าศูนย์บริการและถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล โดยจัดให้เป็นศูนย์ของการเรียนรู้ของเกษตรกร ตลอดจนผู้สนใจในการพัฒนาเกษตร ในลักษณะครบวงจร โดยเริ่มตั้งแต่ทรัพยากรการผลิต การลงทุน การผลิต การวิเคราะห์ สภาวะการณ์ด้านการตลาด การใช้เทคโนโลยี การผลิต การดำเนินการผลิต การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การจัดการผลผลิตสู่ตลาด และอุตสาหกรรมแปรรูป ซึ่งจัดว่าศูนย์ดังกล่าวเป็นศูนย์แห่งการเรียนรู้และปฏิบัติการผลิตผลทางการเกษตรที่ดี แนวทางในการผสมผสานความต้องการชุมชน ทรัพยากรท้องถิ่น ชุมชนกลุ่มเกษตร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ให้สอดคล้องกับการให้เทคโนโลยี

การผลิตของกระทรวง ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลนี้ นับเป็น ยุทธวิธีใหม่ ในการส่งเสริมการเกษตรในลักษณะของการเรียนรู้และปฏิบัติร่วมกันของเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในลักษณะบูรณาการ เกษตรกรจะสามารถเรียนรู้กระบวนการ ผลิต การใช้เทคโนโลยีผสมผสานกับภูมิปัญญาของตนเองอย่างดียิ่งขึ้น

2.แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสาร

แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสาร ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับ ความหมายของการ สื่อสาร องค์ประกอบการสื่อสาร ทฤษฎีการสื่อสาร ในงานส่งเสริมการเกษตร รูปแบบการสื่อสาร สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร และปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสาร โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

2.1 ความหมายของการสื่อสาร

การสื่อสาร (Communication) มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินคำว่า Communis ตรง กับภาษาอังกฤษว่า Communicate ซึ่งแปลตามตัวอักษรว่า Make Common หมายถึง ทำให้มี สภาพร่วมกัน ซึ่งเป็นความหมายที่ตรงกับธรรมชาติของการสื่อสาร คือ การทำให้เกิดความ เข้าใจร่วมกัน ตรงกัน กล่าวคือ มนุษย์มีการสื่อสารซึ่งกันและกันก็เพื่อเข้าใจให้ตรงกันนั่นเอง ดังนั้นการนิยามความหมายคำว่า การสื่อสารจึงเป็นการนิยามที่ตั้งอยู่บนรากฐานของรากศัพท์ เดิม คือ ความเข้าใจร่วมกัน (จุฬารัตนาทนานุกรม, 2554)

พจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมาย ของการสื่อสารไว้ว่า “วิธีการนำถ้อยคำ ข้อความ หรือหนังสือ เป็นต้น จากบุคคลหนึ่งหรือ สถานที่หนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งหรืออีกสถานที่หนึ่ง”

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2564, น. 30) อธิบายว่า การสื่อสาร (communication) หมายถึง กระบวนการแลกเปลี่ยนถ่ายทอด ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ความคิดระหว่างบุคคลโดยผ่านสื่อ เพื่อให้เกิดการรับรู้ ความเข้าใจ และเกิดการตอบสนองระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ตรงตาม วัตถุประสงค์ของการสื่อสาร

บรรจง พลไชย (2554, น. 1) ให้คำจำกัดความว่า การสื่อสาร หมายถึง การ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร สัญลักษณ์หรือสาร จากบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งไปยังบุคคลอื่น โดย วิธีการพูด การแสดงท่าทาง การใช้สัญลักษณ์หรือการเขียน เพื่อถ่ายทอดข่าวสาร ข้อเท็จจริง ต่าง ๆ ให้อีกฝ่ายหนึ่งได้เข้าใจซึ่งกันละกัน

ณรงค์ สมพงษ์ และณัฐ รัตนเจริญ (2563, น. 5) อธิบายว่า การสื่อสาร เป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอด ส่งต่อข้อมูล และความต้องการต่าง ๆ ของผู้ส่งไปยังผู้รับ เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันทั้งในการทำกิจการงานต่าง ๆ และการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ความหมายของการสื่อสารที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการในการแลกเปลี่ยน และถ่ายทอดข้อมูลหรือสารต่าง ๆ จากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งหรือหลายวิธีการตามแต่เจตนาของผู้ส่งสารที่ต้องการสื่อสารออกไป เพื่อให้ผู้รับสารเกิดการรับรู้ข้อมูลหรือสารนั้น ๆ

2.2 องค์ประกอบการสื่อสารในงานส่งเสริมการเกษตร

กาญจนา แก้วเทพ (อ้างในจินดา ขลิบทอง, 2563, น. 43) กล่าวว่า มีผู้นิยามองค์ประกอบของการสื่อสารไว้หลากหลาย แต่ทุกคำนิยามต่างมีลักษณะร่วมกัน และการสื่อสารนั้นจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีองค์ประกอบ ทั้ง 4 ครบถ้วน ได้แก่ ผู้ส่งสาร (Source-S) เนื้อหาสาร (Message-M) สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร (Channel-C) และผู้รับสาร (Receiver-R) หากขาดองค์ประกอบตัวใดตัวหนึ่งไป กระบวนการสื่อสารย่อมไม่อาจเกิดขึ้นได้ สัญลักษณ์ S – M – C – R เป็นตัวอย่างขององค์ประกอบการสื่อสาร ซึ่งย่อมาจากคำว่า Source Message Channel และ Receiver หากนำมาพิจารณาในเรื่องการสื่อสารการเกษตร อาจมีข้อสังเกต ดังนี้

2.2.1 ผู้ส่งสาร (Source) คือ ผู้ที่ริเริ่มกระบวนการสื่อสารโดยเป็นผู้สร้างสรรค์เนื้อหาสาร แสวงหาสื่อหรือช่องทางการสื่อสาร เพื่อส่งสารไปยังผู้รับสาร สำหรับการสื่อสารการเกษตรนั้น ผู้ส่งสารอาจเป็นได้ทั้ง “ผู้สร้างสาร” หรือ “แหล่งข่าวสาร” และผู้ส่งสาร อาจมีได้หลายประเภท เช่น ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร ผู้ส่งสารแบ่งตามระดับความรู้และความชำนาญ ตั้งแต่นักวิจัยอาวุโส นักส่งเสริมรุ่นใหม่ ผู้นำเกษตรกร จนถึงเกษตรกรทั่วไป เช่นเดียวกับแหล่งข่าวสารที่อาจเป็นได้ทั้งแหล่งวิชาการ แหล่งประยุกต์ความรู้ และแหล่งใช้ความรู้

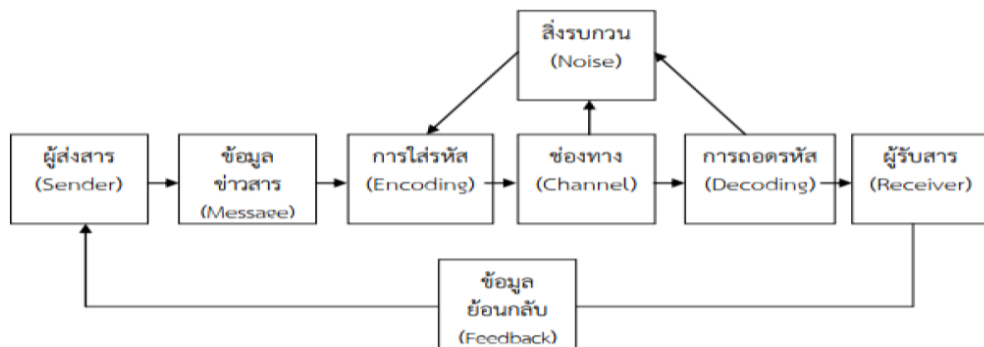
2.2.2 เนื้อหาสาร (Message) คือ เนื้อหาเฉพาะที่เป็นเรื่องของการเกษตร ตั้งแต่การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ การประมง ฯลฯ จะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การสื่อสารทั่วไป กลายเป็นการสื่อสารการเกษตร ซึ่งแต่ละเรื่องมีความซับซ้อนต่างกัน นักสื่อสารจึงต้องมีการออกแบบเนื้อหาให้เหมาะสม เนื่องจากคุณลักษณะที่สำคัญของเนื้อหาสารคือลักษณะที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

2.2.3 สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร (Channel) หมายถึง พาหนะที่จะนำเนื้อหาสารจากผู้ส่งไปยังผู้รับ สื่อหรือช่องทางการสื่อสารมีหลากหลาย ซึ่งแต่ละประเภทมีคุณสมบัติเหมาะสมสำหรับใช้งานที่แตกต่างกัน เช่น สื่อมวลชน สื่อชุมชน สื่อพื้นบ้าน สื่อใหม่ สื่อวัตถุ สื่อสถานที่ สื่อเฉพาะกิจ สื่อเฉพาะกาล สื่อเฉพาะกลุ่ม สื่อกิจกรรม สื่อบุคคล เครือข่ายการสื่อสาร เป็นต้น

กาญจนา มีศิลป์วิภักย์ (อ้างในจินดา ขลิบทอง, 2563, น. 44) ได้กล่าวถึงสื่อในลักษณะคล้ายกันว่า ช่องทางการสื่อสารไม่ได้มีเพียงทางเดียว สามารถพิจารณาได้จากสื่อที่เป็นมนุษย์ และสื่อที่ไม่ใช่มนุษย์ เช่น สื่อธรรมชาติ หรือสื่อที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น สื่อมวลชนทั้งที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร แผ่นพับ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ เป็นต้น

2.2.4 ผู้รับสาร (Receiver) หมายถึง ผู้ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ผู้ส่งสารต้องการจะส่งข่าวสารผ่านสื่อไปถึง ซึ่งมีหลายประเภทเช่นเดียวกับผู้ส่งสาร

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2564, น. 62) ได้อธิบายถึงสิ่งรบกวน (Noise) ซึ่งเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่ง สิ่งที่จะทำให้การส่งสารเกิดความผิดพลาด เข้าใจผิด และตีความหมายผิดไปได้ เช่น การไม่ตั้งใจฟัง สื่อที่ขาดประสิทธิภาพ เป็นต้น ซึ่งมักจะเกิดขึ้นในช่วงของการใส่รหัส และถอดรหัส และได้สรุปองค์ประกอบการสื่อสารในงานส่งเสริมการเกษตรว่า ผู้ส่งสารมีวัตถุประสงค์ในการส่งข้อมูลข่าวสารไปยังผู้รับสาร โดยการสร้างสื่อที่เหมาะสมและทำการเข้ารหัสผ่านช่องทางที่ปราศจากสิ่งรบกวน หรือมีสิ่งรบกวนที่น้อยที่สุด เพื่อให้ผู้รับสารทำการถอดรหัสรับรู้ เข้าใจตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารและเกิดข้อมูลย้อนกลับสู่ผู้ส่งสารเพื่อประเมินการสื่อสารนี้ แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 2.1 องค์ประกอบการสื่อสารในงานส่งเสริมการเกษตร

ที่มา: เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2564, น. 62)

จากทฤษฎีการสื่อสารและองค์ประกอบการสื่อสารที่กล่าวมา จะเห็นว่ากระบวนการสื่อสารในงานส่งเสริมการเกษตรประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ผู้ส่งสาร สารหรือเนื้อหา สื่อหรือช่องทาง และผู้รับสาร โดยการส่งเสริมการเกษตรมุ่งเน้นให้บุคคลเป้าหมายเกิดการยอมรับนวัตกรรมใหม่ ๆ และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในที่สุด การรับทราบผลของการสื่อสาร ผลสะท้อนกลับ และสิ่งรบกวนที่เกิดขึ้นในกระบวนการสื่อสารจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนากระบวนการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการศึกษา

สภาพการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอดอนเจดีย์ ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันทั้ง 4 องค์ประกอบหลักดังกล่าว และศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอดอนเจดีย์

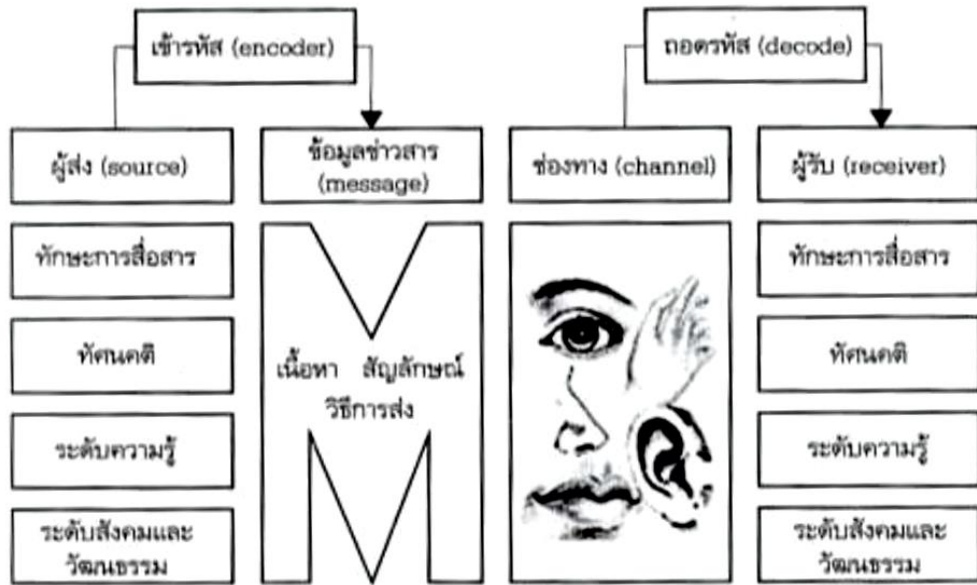
2.3 ทฤษฎีการสื่อสาร

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2564, น. 30) อธิบายว่า กลุ่มทฤษฎีการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มี 2 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีของเอเวอร์เรต เอ็ม. โรเจอร์ส (Everett M. Rogers) และทฤษฎีแบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โล ซึ่งการวิจัยนี้ มุ่งเน้นศึกษาแนวทางพัฒนาการสื่อสารตามทฤษฎีและแบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โล มีรายละเอียด ดังนี้

เดวิด เค.เบอร์โล (David K. Berlo) ได้เสนอแบบจำลองการสื่อสารไว้เมื่อปี พ.ศ. 2503 โดยมีแนวคิดของกระบวนการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลสองคนว่า มีองค์ประกอบ 6 ประการ (กระรัต เทพศิริ, 2556, น. 6) ได้แก่

- 1) แหล่งต้นสาร (Communication source)
- 2) ผู้เข้ารหัส (Encoder)
- 3) สาร (Message)
- 4) ช่องทาง (Channel)
- 5) ผู้ถอดรหัส (Decoder)
- 6) ผู้รับสาร (Communication receive)

จากองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญ 6 ประการนี้ เบอร์โลได้รวมแหล่งต้นสารกับผู้เข้ารหัสไว้ในฐานะผู้ส่งสาร และรวมผู้ถอดรหัสกับผู้รับสารไว้ในฐานะผู้รับสาร และนำเสนอเป็นแบบจำลองการสื่อสารที่รู้จักกันดีที่เรียกว่า “แบบจำลอง SMCR ของเบอร์โล” (Berlo's SMCR Model) ประกอบไปด้วย S (Source or Sender) คือ ผู้ส่งสาร M (Message) คือ สาร C (Channel) คือ ช่องทางการสื่อสาร R (Receiver) คือ ผู้รับสาร แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2.2 แบบจำลอง SMCR ของเบอร์โล

ที่มา: เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2564, น. 36)

องค์ประกอบที่สำคัญในกระบวนการติดต่อสื่อสารตามแนวคิดของ เบอร์โล แต่ละองค์ประกอบ มีความสำคัญ (กะรัต เทพศิริ, 2556, น. 7-8) ดังนี้

2.3.1 ผู้ส่งสาร (Source or Sender) คือ ผู้เริ่มต้นการสื่อสาร ทำหน้าที่ในการเข้ารหัสข้อมูลข่าวสาร ซึ่งผู้ส่งสารจะมีประสิทธิภาพในการสื่อสารเพียงใดขึ้นอยู่กับคุณสมบัติ 4 ประการ ดังนี้

1) **ทักษะในการสื่อสาร (Communication Skills)** ทักษะด้านการเข้ารหัส ได้แก่ การเขียน และการพูด ทักษะด้านการถอดรหัส ได้แก่ การอ่าน และการฟัง นอกจากนี้ยังมีทักษะการคิดและการใช้เหตุผล (พลชัย เพชรปลอด, 2555, น. 39)

2) **ระดับความรู้ (Knowledge Levels)** หมายถึง ระดับความรู้ของผู้ส่งสาร ในเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ บุคคลหรือกรณีแวดล้อมของสถานการณ์การสื่อสารในครั้งหนึ่ง ๆ ว่ามีความแม่นยำหรือถูกต้องเพียงไร

3) **ทัศนคติ (Attitude)** หมายถึง วิธีการที่บุคคลประเมินสิ่งต่าง ๆ โดยความโน้มเอียงของตนเองเพื่อที่จะเข้าถึงหรือเป็นการหลีกเลี่ยงสิ่งนั้น ๆ เช่น ทัศนคติต่อตนเอง ต่อหัวข้อของการสื่อสาร ต่อผู้รับสาร ต่อสถานการณ์แวดล้อมการสื่อสารในขณะนั้น เป็นต้น

4) **ระบบสังคมและวัฒนธรรม (Socio-culture Systems)** อิทธิพลของสังคมและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ค่านิยม ความเชื่อต่าง ๆ เป็นตัวกำหนดรูปแบบการ

ดำเนินชีวิตและพฤติกรรมการสื่อสารของมนุษย์ ในแต่ละสังคมและวัฒนธรรมแต่ละชาติจะมีความแตกต่างกันออกไป เช่น การสื่อสารระหว่างบุคคลต่างวัฒนธรรม อาจประสบความล้มเหลวได้เนื่องจากความคิดและความเชื่อที่มีไม่เหมือนกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ในการติดต่อสื่อสารจึงต้องมีการศึกษาระบบสังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี กฎหรือข้อบังคับของกลุ่มคนหรือสังคมวัฒนธรรมต่าง ๆ ประกอบ

2.3.2 สาร (Message) หมายถึง ผลผลิตทางกายภาพที่เป็นจริงอันเกิดมาจากการเข้ารหัสของผู้ส่งสาร หมายถึง ถ้อยคำ เสียง การแสดงออกด้วยสีหน้า อากัปกริยา ท่าทางที่มนุษย์สร้างขึ้นในขณะที่เป็นผู้ส่งสาร ประกอบด้วย

1) รหัสของสาร (Message Code) ได้แก่ สัญลักษณ์ ภาษา หรือสัญญาณต่าง ๆ ที่มนุษย์ใช้เพื่อแสดงออกแทนความคิด ความรู้ อารมณ์ ความรู้สึกต่าง ๆ ที่เข้าใจร่วมกัน เช่น ภาษาพูด ภาษาเขียน ภาษาท่าทาง รูปภาพ ดนตรี หรือรหัสอื่น ๆ

2) เนื้อหาสาร (Message Content) หมายถึง ข้อความที่ต้องการจะใช้สื่อความหมายแก่ผู้รับสาร รวมทั้งความรู้ ความคิด ประสบการณ์ที่ผู้ส่งสารต้องการอยากจะทำถ่ายทอดออกไปเพื่อสร้างการรับรู้ร่วมกัน ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างกันหรือโต้ตอบกันได้

3) การจัดสารหรือข้อมูล (Message Treatment) หมายถึง วิธีการที่ผู้ส่งสารเลือกและจัดเตรียมเนื้อหาของสาร เช่น การใช้ภาษา ไวยากรณ์ ศัพท์ รวมถึงคำถาม คำอุทาน ความคิดเห็น เป็นต้น สารที่ถูกจัดเตรียมไว้ดีจะทำให้เกิดการรับรู้ความหมายในผู้รับสารได้

2.3.3 สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร (Channel) คือ สิ่งที่เป็นตัวกลางนำสารจากผู้ส่งสารมาถึงผู้รับสาร และสิ่งซึ่งเป็นพาหนะนำสารไปสู่ประสาทการรับรู้ทั้ง 5 ของมนุษย์หรือเพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง ได้แก่ การเห็น การได้ยิน การสัมผัส การได้กลิ่น และการลิ้มรส

2.3.4 ผู้รับสาร (Receiver) คือบุคคลที่อยู่ปลายทางของกระบวนการสื่อสาร มีองค์ประกอบเช่นเดียวกับผู้ส่งสาร ได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร ทักษะคิด ระดับความรู้ และระบบสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งต้องมีเช่นเดียวกันหรือคล้ายคลึงกับผู้ส่งสาร จึงจะทำให้การสื่อสารนั้นบรรลุวัตถุประสงค์

ทฤษฎีการสื่อสาร ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นแนวทางพัฒนาการสื่อสารตามทฤษฎีและแบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โล สามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญในกระบวนการติดต่อสื่อสาร ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. ผู้ส่งสาร 2.สาร 3.สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร 4.ผู้รับสาร

2.4 องค์ประกอบการสื่อสารในทางส่งเสริมการเกษตร

กาญจนา แก้วเทพ (อ้างในจินดา ขลิบทอง, 2563, น. 43) กล่าวว่า มีผู้นิยามองค์ประกอบของการสื่อสารไว้หลากหลาย แต่ทุกคำนิยามต่างมีลักษณะร่วมกัน และการสื่อสารนั้นจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีองค์ประกอบ ทั้ง 4 ครบถ้วน ได้แก่ ผู้ส่งสาร (Source-S) เนื้อหาสาร (Message-M) สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร (Channel-C) และผู้รับสาร (Receiver-R) หากขาดองค์ประกอบตัวใดตัวหนึ่งไป กระบวนการสื่อสารย่อมไม่อาจเกิดขึ้นได้ สัญลักษณ์ S – M – C – R เป็นตัวอย่างขององค์ประกอบการสื่อสาร ซึ่งย่อมาจากคำว่า Source Message Channel และ Receiver หากนำมาพิจารณาในเรื่องการสื่อสารการเกษตร อาจมีข้อสังเกต ดังนี้

2.4.1 ผู้ส่งสาร (Source) คือ ผู้ที่ริเริ่มกระบวนการสื่อสารโดยเป็นผู้สร้างสรรค์เนื้อหาสาร แสวงหาสื่อหรือช่องทางการสื่อสาร เพื่อส่งสารไปยังผู้รับสาร สำหรับการสื่อสารการเกษตรนั้น ผู้ส่งสารอาจเป็นได้ทั้ง “แหล่งข่าวสาร” หรือ “ผู้สร้างสาร” และผู้ส่งสาร อาจมีได้หลายประเภท เช่น ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร ผู้ส่งสารแบ่งตามระดับความรู้และความชำนาญ ตั้งแต่นักส่งเสริมรณรงค์ ผู้นำเกษตรกร จนถึงเกษตรกรทั่วไป เช่นเดียวกับแหล่งข่าวสารที่อาจเป็นได้ทั้งแหล่งวิชาการ แหล่งประยุกต์ความรู้ และแหล่งใช้ความรู้

2.4.2 เนื้อหาสาร (Message) คือ เนื้อหาเฉพาะที่เป็นเรื่องของการเกษตร ตั้งแต่การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ การประมง ฯลฯ จะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การสื่อสารทั่วไปกลายเป็นการสื่อสารการเกษตร ซึ่งแต่ละเรื่องมีความซับซ้อนต่างกัน นักสื่อสารจึงต้องมีการออกแบบเนื้อหาให้เหมาะสม เนื่องจากคุณลักษณะที่สำคัญของเนื้อหาสารคือลักษณะที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

2.4.3 สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร (Channel) หมายถึง พาหนะที่จะนำเนื้อหาสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร สื่อหรือช่องทางการสื่อสารมีหลากหลาย ซึ่งแต่ละประเภทมีคุณสมบัติเหมาะสมสำหรับใช้งานที่แตกต่างกัน เช่น สื่อมวลชน สื่อชุมชน สื่อพื้นบ้าน สื่อใหม่ สื่อวัตถุสื่อสถานที่ สื่อเฉพาะกิจ สื่อเฉพาะกาล สื่อเฉพาะกลุ่ม สื่อกิจกรรม สื่อบุคคล เครือข่ายการสื่อสาร เป็นต้น

กาญจนา มีศิลปะวิภักย์ (อ้างในจินดา ขลิบทอง, 2563, น. 44) ได้กล่าวถึงสื่อในลักษณะคล้ายกันว่า ช่องทางการสื่อสารไม่ได้มีเพียงทางเดียว สามารถพิจารณาได้จากสื่อที่เป็นมนุษย์ และสื่อที่ไม่ใช่มนุษย์ เช่น สื่อธรรมชาติ หรือสื่อที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น สื่อมวลชนทั้งที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร แผ่นพับ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ เป็นต้น

2.4.4 ผู้รับสาร (Receiver) หมายถึง ผู้ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ผู้ส่งสารต้องการจะส่งข่าวสารผ่านสื่อไปถึง ซึ่งมีหลายประเภทเช่นเดียวกับผู้ส่งสาร

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2564, น. 62) ได้อธิบายถึงสิ่งรบกวน (Noise) ซึ่งเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่ง สิ่งที่จะทำให้การส่งสารเกิดความผิดพลาด เข้าใจผิด และตีความหมายผิดไป

ได้ เช่น การไม่ตั้งใจฟัง สื่อที่ขาดประสิทธิภาพ เป็นต้น ซึ่งมักจะเกิดขึ้นในช่วงของการใส่รหัส และถอดรหัส และได้สรุปองค์ประกอบการสื่อสารในงานส่งเสริมการเกษตรว่า ผู้ส่งสารมีวัตถุประสงค์ในการส่งข้อมูลข่าวสารไปยังผู้รับสาร โดยการสร้างสื่อที่เหมาะสมและทำการเข้ารหัสผ่านช่องทางที่ปราศจากสิ่งรบกวน หรือมีสิ่งรบกวนที่น้อยที่สุด เพื่อให้ผู้รับสารทำการถอดรหัสรับรู้ เข้าใจตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารและเกิดข้อมูลย้อนกลับสู่ผู้ส่งสารเพื่อประเมินการสื่อสารนี้

จากทฤษฎีการสื่อสารและองค์ประกอบการสื่อสารที่กล่าวมา จะเห็นว่ากระบวนการสื่อสารในงานส่งเสริมการเกษตรประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ผู้ส่งสาร สารหรือเนื้อหา สื่อหรือช่องทาง และผู้รับสาร โดยการส่งเสริมการเกษตรมุ่งเน้นให้บุคคลเป้าหมายเกิดการยอมรับองค์ความรู้ หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ นำพาไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในที่สุด การรับทราบผลของการสื่อสาร ผลสะท้อนกลับ และสิ่งรบกวนที่เกิดขึ้นในกระบวนการสื่อสารจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนากระบวนการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการศึกษาสภาพการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอตอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอตอนเจดีย์ ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันทั้ง 4 องค์ประกอบหลักดังกล่าว และศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอตอนเจดีย์

2.5 รูปแบบการสื่อสาร

ณัฐวัฒน์ พระงาม (อ้างในศิริวรรณ วิญญูยางค์, 2559) อธิบายรูปแบบของการติดต่อสื่อสาร แบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

2.5.1 แบ่งโดยยึดองค์การเป็นหลัก มี 2 ลักษณะ ดังนี้

- 1) การติดต่อสื่อสารภายใน (Internal Communication) เป็นการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลภายในองค์กร เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจซึ่งกันและกัน
- 2) การติดต่อสื่อสารภายนอก (External Communication) เป็นการติดต่อสื่อสารและสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันระหว่างองค์กรกับบุคคลหรือองค์กรภายนอก

2.5.2 แบ่งตามลักษณะของการปฏิบัติงาน มี 2 ลักษณะ คือ

- 1) การติดต่อสื่อสารแบบเป็นทางการ (Formal Communication) หมายถึงการติดต่อสื่อสารที่เป็นระเบียบแบบแผน มีข้อจำกัดวางไว้โดยชัดเจน
- 2) การติดต่อสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ (Informal Communication) หมายถึง การติดต่อสื่อสารที่ไม่ได้ดำเนินไปตามระเบียบแบบแผนที่กำหนดไว้

2.5.3 แบ่งตามวิธีการติดต่อสื่อสาร แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

1) การติดต่อสื่อสารด้วยการพูด (*Verbal Communication*) เป็นวิธีที่ใช้กันมากที่สุดในการนำข่าวสารจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง อาจทำได้ด้วยการพูดหรือการเขียน

2) การติดต่อสื่อสารโดยไม่ใช้คำพูด (*Non-verbal Communication*) หมายถึง ภาษาเงิบ (*Silent Language*) หรือเรียกว่า ภาษากาย หรือภาษาท่าทาง

3) การติดต่อสื่อสารโดยใช้สัญลักษณ์ (*Symbolic Communication*) หมายถึง การใช้สัญลักษณ์แสดงออกมาในรูปคำพูด เครื่องหมาย รูปร่างและเสียง ซึ่งใช้แทนความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง

4) การติดต่อสื่อสารด้วยรูปภาพ (*Picture Communication*) เป็นวิธีที่จะช่วยอธิบายคำหรือภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารได้ดี สามารถรับข่าวสารได้รวดเร็วและแม่นยำ

5) การติดต่อสื่อสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (*Electronic Communication*) เป็นการติดต่อสื่อสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีความซับซ้อน อาทิ โทรศัพท์ โทรทัศน์วงจรปิด คอมพิวเตอร์ แฟกซ์ เป็นต้น

2.5.4 แบ่งตามทิศทางของการติดต่อ (*Direction*) แบ่งออกเป็น 4 วิธี คือ

1) การติดต่อสื่อสารจากบนลงล่าง (*Downward Communication*) หมายถึง การติดต่อสื่อสารจากระดับบนสู่ระดับล่าง เป็นการสั่งการลงไปยังผู้ปฏิบัติงาน

2) การติดต่อสื่อสารจากล่างขึ้นบน (*Upward Communication*) เป็นการติดต่อสื่อสารจากระดับที่ต่ำกว่าขึ้นสู่ระดับที่สูงกว่า เพื่อตรวจสอบและได้รับผลย้อนกลับ (*Feedback*)

3) การติดต่อสื่อสารลักษณะตามแนวนอนหรือแนวเดียวกัน (*Horizontal Communication*) เป็นการติดต่อสื่อสารในระดับเดียวกัน เพื่อช่วยในการประสานงาน สร้างความร่วมมือกันในการแก้ปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงาน

4) การติดต่อสื่อสารจากลักษณะแนวทแยงมุม (*Diagonal Communication*) เป็นการติดต่อสื่อสารต่างระดับกัน เพื่อให้การสื่อสาร การทำงานมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว

2.5.5 แบ่งตามการใช้ช่องทางเป็นหลัก (*Channel*) แบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ

1) การติดต่อสื่อสารระบบทางเดียว (*One-Way Communication*) ไม่มีการแสดงปฏิกริยาย้อนกลับใด ๆ ของผู้รับ โดยอยู่ในรูปแบบของระเบียบ คำสั่ง นโยบายที่ต้องทำตาม

2) การติดต่อสื่อสารระบบสองทาง (*Two-Way Communication*) ผู้รับสาร สามารถโต้ตอบ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้เพื่อรับทราบผลของการสื่อสารที่ส่งออกไปได้

2.5.6 แบ่งตามจำนวนผู้เกี่ยวข้อง (*Participant*) แบ่งออกเป็น 3 วิธี คือ

1) การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล หรือตัวต่อตัว (*Interpersonal Communication*) เป็นการติดต่อสื่อสารที่เกิดจากการพบปะกันระหว่างบุคคล

2) การติดต่อสื่อสารกลุ่ม (*Intergroup Communication*) เป็นรูปแบบของการรวมตัวกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปตามความสนใจหรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน

3) การติดต่อสื่อสารขององค์กรกับสาธารณชน (*Public and Organization Communication*) หมายถึง การติดต่อสื่อสารขององค์กรทั้งหมดทั้งภายในและภายนอกองค์กร

เชิดพงษ์ ชีระจิตต์ (2563, น. 16-24) ได้ใช้เกณฑ์จำนวนผู้รับสารเป็นตัวแบ่งประเภทของการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ดังนี้

2.5.7 แบ่งตามจำนวนผู้รับสาร แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ

1) การสื่อสารรายบุคคล (*individual methods*) เป็นการถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบการสื่อสารตัวต่อตัว (*face to face*) ระหว่างนักส่งเสริมกับเกษตรกรโดยตรง ทำได้ทั้งรูปแบบการตรวจเยี่ยมเกษตรกรที่ไร่นา และการที่เกษตรกรมาขอพบนักส่งเสริมที่ทำงาน ซึ่งอาจจะเสียเวลา และใช้งบประมาณมาก แต่ก็อาจประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายและเพิ่มประสิทธิภาพในการติดต่อสื่อสารมากขึ้นได้ การสื่อสารรูปแบบนี้มีทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผู้ส่งสารจึงต้องพูดในสิ่งที่ผู้ฟังสนใจ และสร้างความประทับใจให้กับผู้ฟัง เพื่อก่อให้เกิดการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติ

ทิศทางการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล มี 3 แบบ ได้แก่

(1) การติดต่อสื่อสารจากระดับบนลงสู่ระดับล่าง (*Downward Communication*) เป็นการติดต่อสื่อสารจากหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ภาครัฐไปสู่ชาวบ้านหรือเกษตรกร เพื่อให้ทราบถึงนโยบาย แผนงาน และให้การดำเนินการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

(2) การติดต่อสื่อสารจากระดับล่างขึ้นไปสู่ระดับบน (*Upward Communication*) เป็นการติดต่อสื่อสารจากเกษตรกรหรือชาวบ้านไปสู่เจ้าหน้าที่หรือนักส่งเสริม เช่น การเสนอแนะข้อคิดเห็น การร้องทุกข์ หรือการสะท้อนปัญหา เป็นต้น

(3) การติดต่อสื่อสารระดับเดียวกัน (*Horizontal Communication*) เป็นการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลในระดับเดียวกัน เช่น การสนทนาระหว่างเกษตรกรกับเกษตรกรด้วยกันเอง การให้คำปรึกษาหารือระหว่างเพื่อนบ้าน หรือการประสานงาน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างถูกต้องและรวดเร็ว

2) การสื่อสารแบบกลุ่ม (*group methods*) เป็นวิธีที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรในปัจจุบัน ข้อดี คือ เกษตรกรและนักส่งเสริมจะได้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายใต้การจัดกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งทำได้หลายวิธี ได้แก่ การฝึกอบรม (*training*) การบรรยาย (*lecture*) การสัมมนา (*seminar*) การระดมสมอง (*brain-storming*)

การประชุมกลุ่มย่อย (focus group discussion) การสาธิต (demonstration) และทัศนศึกษา (field trip)

3) การสื่อสารแบบมวลชน (mass methods) เป็นวิธีที่สามารถส่งข้อมูลข่าวสารไปถึงกลุ่มเป้าหมายได้เป็นจำนวนมาก โดยไม่เฉพาะเจาะจงผู้รับสารผ่านทางสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ เช่น วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ข้อดี คือ สามารถส่งกระจายข้อมูลข่าวสารไปได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ และกระจายไปได้กว้างขวาง แบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่

(1) วิทยุกระจายเสียง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ทัศนคติ และทักษะแก่บุคคลเป้าหมาย โดยเฉพาะเกษตรกร

(2) วิทยุโทรทัศน์ มีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นแรงจูงใจให้เกษตรกรได้ทราบข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เพื่อใช้ในการเกษตร แต่ต้องเลือกรูปแบบรายการที่เหมาะสม

(3) สื่อสิ่งพิมพ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และสามารถนำมาใช้บูรณาการร่วมกับการสื่อสารรูปแบบอื่น ๆ เช่น เอกสารประกอบการฝึกอบรม เอกสารประกอบการสาธิต คู่มือการใช้งานสื่อต่าง ๆ เป็นต้น สื่อสิ่งพิมพ์ที่นิยมนำมาใช้เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรมักอยู่ในลักษณะของสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ เช่น จดหมายข่าว แผ่นปลิว แผ่นพับ และเอกสารเผยแพร่ ส่วนสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทนิตยสาร และวารสาร มักผลิตขึ้นภายใต้หน่วยงานราชการ หรือองค์กรต่าง ๆ เช่น วารสารเกษตรกรรม นิตยสารเทคโนโลยีชาวบ้าน เป็นต้น

(4) สื่อออนไลน์ เป็นการประยุกต์ใช้สื่อผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ได้ตามความต้องการของตนเอง สามารถเชื่อมโยงถึงข้อมูลต่าง ๆ ที่อยู่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ทั่วโลก เช่น วิกิทัศน์ออนไลน์ วิทยุออนไลน์ เว็บไซต์ เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันมีการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นสื่อสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงสังคม (media for social interaction) ระหว่างเครือข่ายสมาชิกผู้ใช้งาน เพื่อการแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร และความรู้ในด้านต่าง ๆ ในรูปแบบดิจิทัลที่สามารถนำเสนอได้ทั้งภาพ เสียง วีดีโอ ข้อความ และแอนิเมชัน เช่น Facebook Twitter Line Instagram YouTube เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า รูปแบบการสื่อสารมีหลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับความแบ่งตามความต้องการที่เหมาะสมและการใช้ประโยชน์ในการสื่อสาร ซึ่งในงานวิจัยนี้มุ่งเน้นการสื่อสารของสมาชิกศูนย์ฯ จึงสามารถจำแนกรูปแบบการสื่อสารได้ 2 ลักษณะ ดังนี้ 1) การสื่อสารโดยยึดองค์การเป็นหลัก ประกอบด้วย การติดต่อสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ได้แก่ การสื่อสารระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง และ ระหว่างคณะกรรมการศูนย์ฯ กับสมาชิก และการสื่อสาร

ภายนอกองค์กร ได้แก่ การสื่อสารระหว่างสมาชิกกับเกษตรกร/เครือข่ายศูนย์ฯ และระหว่างสมาชิกกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 2) การสื่อสารจำแนกตามจำนวนผู้รับสาร ประกอบด้วย การสื่อสารรายบุคคล การสื่อสารแบบกลุ่ม และการสื่อสารแบบมวลชน

2.6 สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

จินดา ขลิบทอง (2563, น. 50-60) ระบุว่า สื่อแต่ละประเภทมีคุณสมบัติเด่นเฉพาะตัวแตกต่างกัน การเลือกใช้สื่อประเภทต่าง ๆ ในการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรนั้นต้องมีความเหมาะสมกับบุคคลเป้าหมาย ทั้งศักยภาพ ความเหมาะสมกับวิถีชีวิต รวมทั้งความเป็นอยู่ต่าง ๆ ของบุคคลเป้าหมาย สื่อประเภทต่าง ๆ ประกอบด้วยสื่อดังต่อไปนี้

2.6.1 สื่อบุคคล

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2544, น. 304) กล่าวว่า สื่อบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อเกษตรกร ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งมีวิธีการติดต่อที่หลากหลาย ได้แก่ เจ้าหน้าที่มาพบเกษตรกรที่บ้านพักหรือที่พื้นที่การเกษตร เกษตรกรมาพบเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน การติดต่อทางจดหมายหรือโทรศัพท์ เป็นต้น

เชิดพงษ์ ชีระจิตต์ (2563, น. 10-41) กล่าวว่า สื่อบุคคล เป็นวิธีการสื่อสารที่เป็นคำพูด กิริยา ท่าทาง และการแสดงออกทางอากัปกิริยา แต่โดยทั่วไปแล้วการสื่อสารโดยบุคคลจะใช้คำพูดเป็นหลัก เช่น การสนทนา การอภิปราย การบรรยาย การประชุม เป็นต้น การใช้สื่อบุคคลเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเกษตรและพัฒนาการเกษตรมีด้วยกัน 2 แบบ คือ 1) รูปแบบที่เป็นทางการ (formal oral communication) เช่น การอภิปราย การบรรยาย การประชุม การแถลงข่าว และการสัมมนา เป็นต้น 2) รูปแบบไม่เป็นทางการ (informal oral communication) เป็นการสนทนาเพื่อให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ หรือเพื่อชักจูงใจเพื่อก่อให้เกิดการปฏิบัติตาม โดยสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1) การพูดสนทนา เป็นการสื่อสารของบุคคลทั่วไปในลักษณะที่เป็นการสื่อสารโดยปกติในชีวิตประจำวัน โดยการสื่อสารในลักษณะนี้จะมีความเป็นกันเองระหว่างคู่สนทนาซึ่งเนื้อหาที่ใช้ในการสนทนาจะเป็นในลักษณะแบบไม่เป็นทางการ

2) การอภิปราย เป็นการสื่อสารแบบกลุ่มตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ซึ่งเป็นการให้ความรู้ ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่เป็นไปในทางทิศเดียวกัน

3) การบรรยาย เป็นการสื่อความเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจต่อเรื่องในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยผู้ฟังเป็นผู้รับสาร และผู้บรรยายเป็นผู้ให้สาร

4) *การประชุม* เป็นการร่วมกันปรึกษาหารือกันในกลุ่มหรือทีมงานอย่างมีระบบและระเบียบวิธีทางการประชุม เช่น การยกมือก่อนพูดแสดงความคิดเห็น มีการจดบันทึกรายงานการประชุม และมีประธานการประชุม เป็นต้น

5) *การฝึกอบรม* เป็นการให้ความรู้ความเข้าใจแก่บุคคล เพื่อให้มีความรู้เพิ่มขึ้น และมีความสามารถขึ้นในเรื่องที่ได้รับการฝึกและอบรม

6) *การสัมมนา* เป็นกระบวนการสื่อสารสองทาง ทั้งให้และรับความรู้ซึ่งกันและกันระหว่างวิทยากรและผู้เข้าร่วมสัมมนา

7) *การพูดในที่ชุมชน* เป็นการพูดในที่สาธารณะหรือชุมชนในวาระถือโอกาสต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจ ความรู้ ยกย่อง และยินดี ตลอดจนความเห็นอกเห็นใจในเรื่องราวต่าง ๆ

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2557) กล่าวว่า ในปัจจุบันมีแหล่งที่ให้สารสนเทศทางการเกษตรมากขึ้นจึงเห็นได้ว่าเกษตรกรในปัจจุบันมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมจากหลาย ๆ ช่องทาง ดังนั้นสื่อบุคคลที่ส่งเสริมการเกษตรสามารถจำแนกประเภทได้ดังนี้

1) *สื่อบุคคลภายในท้องถิ่น* ประกอบด้วยญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน การเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อบุคคลภายในท้องถิ่นโดยเฉพาะญาติพี่น้องมีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องการปลูกพืชชนิดใหม่ การเลี้ยงสัตว์ การใช้ปุ๋ยเคมี และทัศนคติต่อการผลิตทางการเกษตร เป็นที่น่าสังเกตว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่เป็นตัวแทนเกษตรกรซึ่งทำหน้าที่รับและถ่ายทอดเทคโนโลยีในท้องถิ่นมักเกิดปัญหาถ่ายทอดข่าวสารเบี่ยงเบนจากข้อเท็จจริงเพราะอาจเลือกจดจำเฉพาะที่ตนเองสนใจ

2) *สื่อบุคคลภายนอกท้องถิ่น* ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจากหน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน และนักวิจัยล้วนเป็นผู้มีความสำคัญมีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยีและการเปลี่ยนทัศนคติของเกษตรกรมาก กล่าวคือ การเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อบุคคลภายนอกท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับการผลิตทางการเกษตรในเรื่องการใช้เมล็ดพันธุ์ใหม่การใช้ปุ๋ยเคมี การปลูกพืชชนิดใหม่ การเลี้ยงสัตว์ การเลี้ยงปลา และการเปลี่ยนทัศนคติการทำการเกษตร นอกจากนี้ยังมีผลทำให้เกษตรกรที่มีรายได้จากการเกษตรมากขึ้น

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2564, น. 2-19) อธิบายว่า สื่อบุคคลหรือนักส่งเสริม หมายถึง ผู้ให้บริการวิชาการถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมที่ดีขึ้น สื่อบุคคลมีบทบาทหลายประการ เช่น บทบาทผู้ประสานงาน ผู้ให้ความรู้ ผู้ให้คำปรึกษา และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการสื่อสารในการส่งเสริมการเกษตร สื่อบุคคลถือเป็นผู้ส่งสารที่เป็นผู้นำสารหรือความรู้ ข้อมูลข่าวสารไปสู่เกษตรกร โดย

สื่อบุคคลที่ดีควรมีทักษะการสื่อสาร ทักษะคิด ความรู้ และความสามารถในการเรียนรู้ด้านสังคม วัฒนธรรมของชุมชนเกษตร

พจน์ ใจชาญสุขกิจ (2555) กล่าวว่า สื่อบุคคล หมายถึง สื่อที่มีประสิทธิภาพสูงในการสื่อสารมีส่วนในการทำหน้าที่ถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ขององค์กรให้ไปสู่เป้าหมาย โดยเฉพาะการสร้างความน่าเชื่อถือ โน้มน้าวใจ เนื่องจากสื่อบุคคลเป็นการสื่อสารโดยตรง แต่อย่างไรก็ตามข้อจำกัดของสื่อบุคคล คือ เป็นสื่อที่ไม่ถาวร ยากแก่การตรวจสอบและอ้างอิงถึง เว้นแต่ได้ในกรณีที่มีการจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สื่อบุคคล เป็นวิธีการสื่อสารที่เป็น กิริยา ท่าทาง คำพูด ซึ่งการใช้สื่อบุคคลเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเกษตร มีทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการ (formal oral communication) เช่น การอภิปราย การบรรยาย การประชุม การแถลงข่าว และการสัมมนา เป็นต้น และรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ (informal oral communication) เช่น ส่งข้อความ การพูดคุย หรือการ ผ่านข้อความทางโทรศัพท์มือถือ (chatting) การส่งสัญญาณภาพและเสียง (video call) และการติดต่อสื่อสารผ่านทางโทรศัพท์ โดยอาจจำแนกประเภทได้เป็น สื่อบุคคลภายในท้องถิ่น ประกอบด้วย ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ประชาชนชาวบ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น สื่อบุคคลภายนอกท้องถิ่น ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจากหน่วยงานราชการ และหน่วยงานเอกชน เป็นต้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกษตรกรมีการเปลี่ยนทัศนคติในการทำการเกษตร เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมที่ดีขึ้น และส่งผลทำให้เกษตรกรที่มีรายได้ และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2.6.2 สื่อสิ่งพิมพ์

ประชิด ทิณบุตร (2539, น. 14) กล่าวว่า สิ่งพิมพ์ หมายถึง วัสดุหรือผลิตภัณฑ์ใด ๆ ที่มีภาพ ลวดลาย สัญลักษณ์ ข้อความตัวอักษร หรือสีสันทึบปรากฏบนพื้นผิวโดยผ่านกระบวนการพิมพ์ ที่ต้องมีแม่พิมพ์เป็นตัวกลางถ่ายทอดภาพ ลวดลาย ตัวอักษร หรือสีสันทึบเป็นต้นแบบ ผ่านหมึกพิมพ์ต่อไปยังวัสดุซึ่งรองรับการพิมพ์ ไม่ว่าจะเป็นการอาศัยแรงกดแรงดันฉายแสงหรือทำปฏิกิริยาใด ๆ ทำละลายให้หมึกพิมพ์ไปเกาะติดผิววัสดุ เกิดองค์ประกอบเหมือนกับแบบทุกประการ

สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา (2555, น. 28) อธิบายว่า สื่อสิ่งพิมพ์ถือเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ที่ยังมีความสำคัญเพราะสามารถอ่านเมื่อใดก็ได้ เก็บรักษาได้ ให้รายละเอียดได้มากกว่าวิทยุโทรทัศน์ เพราะฉะนั้นการถ่ายทอดความเข้าใจและสร้างทัศนคติไปสู่ผู้อ่านโดยผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามวัตถุประสงค์ จึงถือ

เป็นการสร้างสรรค์งานให้เกิดความน่าสนใจ ความสวยงามและความประทับใจให้กับสิ่งพิมพ์นั้น ๆ และได้แบ่งประเภทของสื่อสิ่งพิมพ์ ดังนี้

1) *ประเภทหนังสือเล่ม (Book)* ได้แก่ หนังสือตำราสารคดี บันเทิงคดี
2) *ประเภทนิตยสาร (Magazine)* ได้แก่ นิตยสาร สำหรับครอบครัว
เด็ก สตรี ชาว

3) *ประเภทวารสาร (Journal/Periodicals)* ได้แก่วารสารที่จัดทำโดย
หน่วยงานรัฐบาล เอกชน สถาบัน และสมาคมต่าง ๆ

4) *ประเภทหนังสือพิมพ์ (Newspaper)* ได้แก่ หนังสือพิมพ์ ชาวทั่วไป
ชาวธุรกิจ ชาวเฉพาะกลุ่ม

5) *ประเภทสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ (Specialized Publication)*
เชิดพงษ์ ชีระจิตต์ (2563, น. 10-43) กล่าวว่า ในการเลือกใช้สื่อสิ่งพิมพ์
เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ผู้ผลิตสื่อจะต้องทำการวางแผนการใช้สื่อโดยคำนึงถึง
เกษตรกรซึ่งเป็นผู้อ่าน เนื้อหาตรงตามความสนใจ ขนาดและรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์เหมาะสม
การใช้รูปภาพ เนื้อหาถ่ายทอดความเข้าใจ เป็นต้น โดยสามารถแบ่งเป็นประเภทได้ ดังนี้

1) *วารสาร (Journal)* เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่จัดทำเพื่อผู้อ่านเฉพาะกลุ่ม
โดยเฉพาะในแวดวงวิชาการ โดยส่วนใหญ่จะผลิตขึ้นโดยหน่วยงาน หรือองค์กรทางวิชาการ มี
ระยะเวลาในการตีพิมพ์แต่ละฉบับที่แน่นอน สามารถนำไปใช้ในการอ้างอิง หรือเป็นฐานข้อมูล
ความรู้ทางวิชาการได้

2) *นิตยสาร (Magazines)* เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับ
วารสาร แต่ต่างกันตรงที่เนื้อหาในวารสารจะเกี่ยวข้องกับความรู้ทางด้านวิชาการ แต่เนื้อหาใน
นิตยสารจะเกี่ยวข้องกับเรื่องทั่ว ๆ ไป มีเนื้อหาที่จัดขึ้นเฉพาะกลุ่ม มีระยะเวลาในการตีพิมพ์แต่
ละฉบับที่แน่นอน เหมาะสำหรับการดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้เป็นอย่างดี

3) *จดหมายข่าว (News letter)* มีลักษณะแผ่นปลิวชนิดหนึ่ง เพื่อส่ง
ให้กับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการจะติดต่อสื่อสาร ส่วนใหญ่จะจัดพิมพ์ขึ้นภายใต้หน่วยงานหรือ
องค์กร มีวัตถุประสงค์เพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารที่สำคัญเพื่อให้คนในชุมชนได้รับทราบ

4) *ป้ายประกาศและโปสเตอร์ (Billboard and Poster)* เป็นสื่อที่ใช้เพื่อ
ดึงดูดความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย โดยทั่วไปจะจัดพิมพ์ให้มีขนาดใหญ่ สามารถมองเห็นได้
ง่าย โดยอาจจะติดประกาศตามป้ายประชาสัมพันธ์ตามสถานที่ต่าง ๆ หรือบริเวณบอร์ด
ประชาสัมพันธ์ตามหมู่บ้าน เพื่อใช้ในการให้ข้อมูล ข่าวสารหรือเผยแพร่ความรู้เฉพาะเรื่องที่เป็น
ประโยชน์ให้กับเกษตรกร

5) *แผ่นพับ (Folder)* เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ข้อมูล ความรู้ต่างๆ โดยทั่วไปจะจัดพิมพ์ให้มีขนาดกะทัดรัด สามารถพกพาได้สะดวก เหมาะสำหรับใช้ เผยแพร่ข้อมูล หรือความรู้เฉพาะด้านที่มีเนื้อหาไม่มากนัก

6) *เอกสารเผยแพร่ (Booklet)* เป็นเอกสารเชิงความรู้ทางวิชาการ โดยทั่วไปมักมีขนาดไม่ใหญ่มากนัก เหมาะสำหรับการพกพาไปใช้ในที่ต่างๆ ได้อย่างสะดวก มีการเย็บเป็นเล่มให้ดูสวยงามน่าอ่าน สามารถบรรจุเนื้อหาได้มาก เหมาะสำหรับการอธิบาย และแสดงภาพประกอบให้เห็นอย่างชัดเจน

7) *ใบปลิว (Leaflet)* มีลักษณะเป็นกระดาษแผ่นเดียว ใช้ในการบอกข่าว หรือการประกาศเรื่องราวต่าง ๆ ที่ต้องการแจ้งให้คนในชุมชนได้รับทราบ โดยทั่วไปมักจะทำ การออกแบบอย่างง่าย ไม่เน้นความสวยงามมากนัก เหมาะสำหรับหน่วยงานต่าง ๆ ที่ต้องการ กระจายข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วไปตามที่ชุมชนต่าง ๆ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นแหล่งองค์ความรู้ ข่าวสาร ข้อมูล สามารถเก็บรักษา และให้รายละเอียดได้อย่างชัดเจน สร้างความเข้าใจและทัศนคติไปสู่ผู้อ่าน โดยผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามวัตถุประสงค์ เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการ เกษตร แบ่งเป็นประเภทได้แก่ นิตยสาร วารสาร ป้ายประกาศ จดหมายข่าว โปสเตอร์ ใบปลิว แผ่นพับ และเอกสารเผยแพร่

2.6.3 สื่อกระจายภาพและเสียง

เชิดพงษ์ ชีระจิตต์ (2563, น. 10-48) กล่าวว่า สื่อกระจายภาพและเสียง เป็นการกระจายเสียงและการแพร่ภาพผ่านทางวิทยุกระจายเสียงหรือการออกอากาศทาง โทรทัศน์ไปสู่ผู้รับสารในลักษณะของการสื่อสารมวลชน (mass media) โดยสามารถแพร่กระจาย เนื้อหาสาระไปสู่ประชาชนจำนวนมากที่อยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ให้ได้รับข้อมูลข่าวสารพร้อม ๆ กันโดย ใช้คลื่นวิทยุ คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า สายเคเบิล ดาวเทียม หรือระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็น พาหนะในการนำส่งสัญญาณในการกระจายภาพ ดังนี้

1) *วิทยุโทรทัศน์* เป็นสื่อที่สามารถออกอากาศไปได้ในบริเวณที่กว้าง ครอบคลุมพื้นที่ที่อยู่ห่างไกล ได้ภาพและเสียงมีความคมชัดเสมือนผู้รับชมรายการได้อยู่ใน เหตุการณ์จริง เป็นสื่อที่มีความใกล้ชิดกับผู้ชมสามารถเข้าถึงได้เกือบทุกครัวเรือน เป็นสื่อที่มี บทบาทและอิทธิพลต่อสังคมไทยเป็นอย่างมาก ทั้งในแง่ของการเป็นสื่อที่ใช้เผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารเนื่องจากวิทยุโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีคุณลักษณะในการแพร่กระจายออกไปได้อย่างรวดเร็ว ทันเหตุการณ์โดยไม่มีข้อจำกัดด้านเวลาและระยะทางรวมทั้งยังเป็นสื่อที่ใช้ในการโน้มน้าวชักจูง ใจเพื่อให้ผู้รับสารปรับเปลี่ยนทัศนคติหรือการประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกษตรกรหรือประชาชน

ทั่วไปได้ทราบข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ และที่สำคัญที่สุดวิทยุโทรทัศน์มีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญคือ การให้การศึกษาแก่เกษตรกรเนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะด้านการเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนในประเทศเป็นส่วนใหญ่และด้วยศักยภาพของสื่อวิทยุโทรทัศน์ซึ่งมีคุณสมบัติที่เหมาะสมในการนำความรู้กระจายไปสู่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็วประกอบกับวิทยุโทรทัศน์เป็นสื่อที่สามารถนำไปใช้แทนนักส่งเสริมในกรณีที่นักส่งเสริมไม่สามารถเข้าไปทำหน้าที่ได้ด้วยตนเองเป็นการช่วยประหยัดทรัพยากรบุคคล ทางด้านการส่งเสริมการเกษตรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้

2) วิทยุกระจายเสียง เป็นสื่อที่นำมาใช้เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509 โดยนักส่งเสริมจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ในการวิเคราะห์รูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงให้เหมาะกับกลุ่มเป้าหมายและเนื้อหาที่ต้องการจะสื่อสารด้วยโดยในปัจจุบันรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงได้มีการคิดสร้างสรรค์รูปแบบต่าง ๆ ให้มีความหลากหลายตอบสนองกับความต้องการของผู้ฟังรายการซึ่งบางตำราใช้วิธีการแบ่งประเภทและรูปแบบรายการวิทยุที่แตกต่างกัน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สื่อกระจายภาพและเสียง เป็นการแพร่ภาพและกระจายเสียงผ่านทางวิทยุกระจายเสียงหรือการออกอากาศทางโทรทัศน์ไปสู่ผู้รับสารในลักษณะของการสื่อสารมวลชน (mass media) โดยสามารถแพร่กระจายเนื้อหาสาระข้อมูลไปสู่ประชาชนจำนวนมากในพื้นที่ต่าง ๆ ให้ได้รับข้อมูลข่าวสารพร้อมๆ กัน แบ่งเป็นประเภทได้แก่ วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์

2.6.4 สื่อออนไลน์

เชิดพงษ์ ชีระจิตต์ (2563, น. 10-48) กล่าวว่า สื่อออนไลน์เป็นสื่อที่มีการประยุกต์ใช้ทรัพยากรในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์บูรณาการร่วมกับเทคโนโลยีโทรคมนาคม เพื่อนำมาใช้ในการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้ผู้รับสารและผู้ส่งสารสามารถที่จะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันได้ภายใต้แนวคิด Everybody can share anything anywhere anytime โดยการติดต่อสื่อสารสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกสถานที่ และทุกเวลา โดยสื่อออนไลน์ในปัจจุบันมาประยุกต์ใช้ในการติดต่อสื่อสารที่เรียกว่า สื่อสังคมออนไลน์ เป็นสื่อแห่งสังคมเครือข่าย โดยนำมาใช้ในการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในสังคมในรูปแบบของสื่อดิจิทัลประเภทต่างๆ เช่น การแบ่งปันภาพถ่าย วิดีโอ การส่งข้อความ เป็นต้น ซึ่งการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรในสังคมแห่งยุคโลกาภิวัตน์ (globalization) มนุษย์สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ทั่วทุกมุมโลกอย่างรวดเร็วทันใจ มีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น โดยอาศัยความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารแบบออนไลน์ ที่เข้ามามีบทบาทในวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมมาก

ขึ้น ไม่เว้นแม้แต่ในสังคมชนบทซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ด้วยประสิทธิภาพของสื่อออนไลน์ ที่สามารถกระจายข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว เป็นการสื่อสารได้สองทางที่สามารถตอบสนองกลับได้ทันที ประกอบกับการใช้งานอินเทอร์เน็ตบนโทรศัพท์มือถือที่แพร่หลายในปัจจุบัน จึงทำให้การสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อรับรองความต้องการของผู้คนในโลกยุคปัจจุบัน และโลกแห่งอนาคต สำหรับประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่นักส่งเสริมนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน มีดังต่อไปนี้

1) *Facebook* เป็นบริการบนอินเทอร์เน็ตรูปแบบหนึ่ง ที่จะทำให้ผู้รับสามารถติดต่อสื่อสารและร่วมทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่นได้ ไม่ว่าจะเป็นการตั้งประเด็นคำถามในเรื่องที่สนใจ การแบ่งปันรูปภาพ วิดีทัศน์ การเขียนบทความ และการสนทนาออนไลน์ เป็นต้น

2) *Twitter* เป็นบริการบล็อกขนาดเล็ก (micro-blogging) ใช้ในการส่งข้อความสั้นไม่เกิน 140 ตัวอักษร โดยจุดประสงค์ของการส่งข้อความนั้น เพื่อบอกหรือแจ้งข้อความต่างๆ อย่างมีวัตถุประสงค์และสื่อความหมายชัดเจนไปยังผู้รับสารคนอื่นๆ ได้เข้ามาแสดงความคิดเห็นโต้ตอบกันไปมาได้อย่างอิสระ ในลักษณะการติดตามคนหรือสิ่งที่เราสนใจ (following) หรือหากเราเป็นที่สนใจสำหรับคนอื่น คนอื่นก็สามารถติดตามเราได้เช่นกัน (followers)

3) *YouTube* เป็นเว็บไซต์ที่ให้บริการวิดีโอออนไลน์ด้วยเทคโนโลยีทางอากาศแบบต่อเนื่อง (streaming) ทั้งนี้ผู้รับสารสามารถเข้าชมวิดีโอต่างๆ หรือเป็นผู้แบ่งปันวิดีโอของตนเองให้กับผู้อื่นได้เช่นกัน เหมาะสำหรับนำไปใช้ในการอธิบายเนื้อหาสาระที่ต้องการให้เห็นภาพเคลื่อนไหวที่ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง

4) *Wikis* เป็นเว็บไซต์สารานุกรมที่อนุญาตให้สมาชิกสามารถมีส่วนร่วมในการเพิ่มและแก้ไขข้อมูลเนื้อหาได้ เป็นการร่วมมือกันสร้างองค์ความรู้และเรียนรู้ร่วมกันได้เป็นอย่างดี

5) *Blogs* เป็นการบันทึกบทความของสมาชิกแต่ละคน (personal journal) ลงบนเว็บไซต์ นิยมนำมาใช้เป็นการเผยแพร่บทความซึ่งเป็นความคิดเห็นของตนเอง หรือการถอดบทเรียนจากประสบการณ์ต่างๆ ของตนเองเพื่อแบ่งปันให้ผู้อื่นได้รับทราบ

หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ (2554) รายงานว่า ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ สามารถแบ่งออกเป็นหลายประเภท ได้แก่

1) *ประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ (Publish)* เช่น สารานุกรมออนไลน์ (Wikipedia), บล็อก (Blog)

2) *ประเภทสื่อแลกเปลี่ยน (Share)* เช่น ยูทูบ (YouTube), ฟลิก (Flickr), สไลด์แชร์ (SlideShare)

3) ประเภทสื่อสนทนา (Discuss) เช่น สไกป์ (Skype), กูเกิ้ล ทอล์ค (Google Talk)

4) ประเภทเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook), ทวิตเตอร์ (Twitter)

5) ประเภทบริการส่งข้อความ (SMS/Voice, Instant Messaging) เช่น ไลน์ (Line), สไกป์ (Skype)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สื่อออนไลน์ เป็นสื่อที่มีการประยุกต์ใช้ทรัพยากรในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์บูรณาการร่วมกับเทคโนโลยีโทรคมนาคมเพื่อนำมาใช้ในการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้ผู้รับสารและผู้ส่งสารสามารถที่จะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ทั่วโลกอย่างรวดเร็ว และทันต่อสถานการณ์ โดยอาศัยความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารแบบออนไลน์ และสามารถแบ่งเป็นประเภทได้ดังนี้ ประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น สารานุกรมออนไลน์ (Wikipedia), บล็อก (Blog) เป็นต้น ประเภทสื่อแลกเปลี่ยน (Share) เช่น ยูทูป (YouTube), ฟลิค (Flickr) เป็นต้น ประเภทเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook), ทวิตเตอร์ (Twitter) เป็นต้น และประเภทบริการส่งข้อความ (SMS/Voice, Instant Messaging) เช่น ไลน์ (Line), สไกป์ (Skype) เป็นต้น

2.7 ปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสาร

ณัฐ รัตนเจริญ (2563, น. 7-10) นิยามความหมายของปัญหาด้านการสื่อสารไว้ว่า ปัญหาการสื่อสาร คือ การที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารไม่เกิดความเข้าใจร่วมกันหรือคุยกันไม่รู้เรื่องซึ่งเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ เมื่อพิจารณากระบวนการสื่อสารตามแนวคิดของเบอร์โล (David R. Berlo) จะพบว่ากระบวนการต่าง ๆ ที่อาจเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหานั้น จะแทรกอยู่ในองค์ประกอบการสื่อสารทั้งสิ้น จึงสรุปปัญหาด้านการสื่อสารให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสื่อสารและจำนวนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสื่อสารและกระบวนการตอบกลับออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้

2.7.1 ปัญหาการสื่อสารภายในบุคคล (intrapersonal communication problem) การสื่อสารภายในบุคคล คือ การสื่อสารที่เกิดขึ้นกับตนเอง เป็นการเข้ารหัสและถอดรหัสสารที่เกิดขึ้นภายในตนเอง มีการคิด การรับรู้ การใคร่ครวญในเรื่องราวต่าง ๆ และเป็นพื้นฐานของการสื่อสารในระดับต่าง ๆ ปัญหาของการสื่อสารในระดับนี้มีหลายรูปแบบ ได้แก่

1) **ปัญหาด้านกายภาพ** เช่น การมีอวัยวะรับรู้และสื่อสารที่ไม่สมบูรณ์หรือไม่ดีพอ จนทำให้ไม่สามารถรับรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างสมบูรณ์ เป็นต้น

2) **ปัญหาด้านจิตใจ** เช่น การมีค่านิยม ความเชื่อ ทศนคติที่ไม่สอดคล้องกับการสื่อสาร ขัดแย้งกับองค์ประกอบหรือกระบวนการสื่อสาร เป็นต้น

3) ปัญหาทางด้านบุคลิกภาพ เช่น การมีบุคลิกที่ไม่ยืดหยุ่น ประเมินค่าตนเองไว้สูงหรือต่ำกว่าความเป็นจริง จนไม่รับฟังผู้อื่น เป็นต้น

4) ปัญหาความเห็นแก่ตัวและความเครียด เช่น การให้เหตุผลเข้าข้างตนเอง การเครียดจากความผิดหวัง เป็นต้น

2.7.2 ปัญหาการสื่อสารระหว่างบุคคล (interpersonal communication problem) อาจมีได้หลายรูปแบบตามองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสาร ดังนี้

1) ปัญหาจากผู้ส่งสารและผู้รับสาร อาจเกิดขึ้นได้จากความแตกต่างกันของทัศนคติ ความเชื่อ พื้นฐานประสบการณ์ หรือการปกปิดไม่เปิดเผยข้อมูลต่อกันทั้งหมดก็ได้

2) ปัญหาจากเนื้อหาข่าวสาร เนื้อหาที่ซับซ้อน และการใช้ภาษาที่มีการเข้ารหัส-ถอดรหัสยากเกินไป

3) ปัญหาช่องทางการสื่อสาร ช่องทางที่ขาดความสัมพันธ์กับเนื้อหาสาร จะทำให้ความเข้าใจลดลง เช่น การนำเสนอเรื่อง “ความแตกต่างของสี” แต่ใช้ช่องทางที่ “มองไม่เห็นสี” เป็นต้น

4) ปัญหาจากสภาพแวดล้อมในการสื่อสาร อาจเกิดขึ้นได้ทั้งจากสภาพแวดล้อมกายภาพ เช่น อุณหภูมิที่ร้อนเกินไป เย็นเกินไป เป็นต้น

5) ปัญหาสิ่งรบกวนในการสื่อสาร สิ่งรบกวนอาจก่อกวนสาร และก่อกวนผู้รับสารให้อารมณ์เสียจนไม่อยู่ในสภาพที่รับ-ส่งสารได้อย่างสมบูรณ์

6) ปัญหาวัฒนธรรม สังคมและจิตวิทยา วัฒนธรรมที่แตกต่างนำมาสู่พื้นฐานความเข้าใจที่แตกต่างกัน

2.7.3 ปัญหาการสื่อสารระดับกลุ่ม (group communication problem) การสื่อสารในระดับกลุ่มเกิดขึ้นจากการใช้ทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคล รวมเข้ากับการจัดการกระบวนการกลุ่ม ดังนั้น จึงอาจสรุปปัญหาของการสื่อสารระดับกลุ่มได้ดังนี้

1) ปัญหาการขาดการวางแผนการสื่อสาร ทำให้การสื่อสารขาดทิศทาง

2) ปัญหาขาดผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ทำให้การส่งสารจากผู้นำไม่เป็นที่ยอมรับในสมาชิก

3) ปัญหาภาวะการประชุมไม่น่าสนใจ ข่าวสารหรือเนื้อหาไม่มีความเกี่ยวข้องหรือมีประโยชน์กับสมาชิก

4) ปัญหาช่องทางถูกรบกวน เช่น การส่งเสียงดัง

5) ปัญหาสมาชิกไม่สนใจการประชุม อาจเกิดจากตัวสมาชิกยังไม่มีความพร้อมในการเข้าประชุม เช่น วิตกกังวล เครียด หรือมีสภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวย เป็นต้น

2.7.4 ปัญหาการสื่อสารองค์กร (organize communication problem) การสื่อสารภายในองค์กร มีความแตกต่างจากการสื่อสารระดับกลุ่มในแง่ของอุดมการณ์

ภารกิจต่าง ๆ จากนโยบาย และสายการบังคับบัญชาในองค์กร ที่อาจนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ ในรูปแบบ ดังนี้

- 1) ปัญหาเชิงโครงสร้างองค์กร ได้แก่ ปัญหาด้านการจัดการองค์การ การขาดการบูรณาการเป้าหมาย และความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในองค์กร
- 2) ปัญหาจากการดำเนินการสื่อสาร ได้แก่ ปัญหาที่เกิดจากการขาดการวางแผนการสื่อสารที่ดีในองค์กร ที่อาจเกิดขึ้นได้ตั้งแต่กระบวนการสร้างสรรค์จนถึงกระบวนการอื่น ๆ

2.7.5 ปัญหาการสื่อสารสาธารณะ (public communication problem) การสื่อสารสาธารณะเป็นกระบวนการสื่อสารที่มีความเป็นทางการ ปัญหาในการสื่อสารสาธารณะมีดังนี้

- 1) ปัญหาจากผู้ส่งสาร ส่วนใหญ่มักอยู่ในรูปแบบการโน้มน้าวให้เกิดการคล้อยตาม จึงต้องระมัดระวังเรื่องความน่าเชื่อถือ และข้อเท็จจริงต่าง ๆ
- 2) ปัญหาจากช่องทางการสื่อสาร ต้องมีการเตรียมความพร้อมอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง และต้องระมัดระวังเรื่องประสิทธิภาพ
- 3) ปัญหาความยากง่ายของสารที่เผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารบางอย่างยากเกินไปสำหรับความเข้าใจ การขาดอุปกรณ์หรือสื่อเสริมเนื้อหา จะทำให้การสื่อสารไม่สัมฤทธิ์ผล
- 4) ปัญหาผู้รับสาร ความแตกต่างทั้งทางด้านความคิด วัฒนธรรม ประเพณีและทัศนคติจะทำให้ผู้รับสารถอดรหัสสารหรือตีความสารแตกต่างกันไปด้วย

2.7.6 ปัญหาการสื่อสารมวลชน (mass communication problem) เป็นการสื่อสารจากองค์กรสื่อมวลชนออกไปสู่ผู้รับจำนวนมาก สรุปปัญหาของการสื่อสารมวลชนได้ดังนี้

- 1) ปัญหาด้านโครงสร้างและระบบจากส่วนกลางไปยังส่วนภูมิภาคยังไม่ครอบคลุม
- 2) ปัญหาด้านสิทธิและเสรีภาพในการนำเสนอถูกจำกัดเอาไว้ในระดับที่ไม่ก่อปัญหาให้นายทุนหรือผู้มีอำนาจ
- 3) ปัญหาด้านการปฏิบัติการ การดำเนินการด้านสื่อสารมวลชนยังไม่มีแผนการทำงานที่ชัดเจน และการบริหารควบคุมยังขาดเอกภาพ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อเนื้อหารายการ
- 4) ปัญหาด้านบุคลากรที่มักตกเป็นเครื่องมือของนายทุนและเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนในด้านการนำเสนอข่าว

ซิกแมน และสแวนสัน (Sigman และ Swanson, 1984 อ้างในจินดา ขลิบทอง, 2563) ศึกษาปัญหาของสื่อบุคคลในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร พบว่า ปัญหาหลัก

ที่สำคัญ ในระดับประเทศที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมการเกษตร มักจะเกี่ยวข้องกับทักษะการสื่อสารและเทคนิควิธีในการสื่อสาร ดังนี้

1) นักส่งเสริมการเกษตรมักจะขาดทักษะการถ่ายทอดเทคโนโลยี และขาดเครื่องมือ อุปกรณ์ในการส่งเสริม

2) นักส่งเสริมการเกษตรมักจะขาดการฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคนิควิธีการส่งเสริมฯ และขาดทักษะเกี่ยวกับการสื่อสาร

3) นักส่งเสริมการเกษตรมักจะขาดวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับที่จะเอื้อในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร เช่น วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการสาธิต เอกสารเผยแพร่ต่าง ๆ ข้อมูลตลอดจนวิทยากรสมัยใหม่ต่าง ๆ ฯลฯ

จะเห็นได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสาร ได้แก่ ปัญหาการสื่อสารภายในบุคคล ปัญหาการสื่อสารระหว่างบุคคล ปัญหาการสื่อสารระดับกลุ่ม ปัญหาการสื่อสารองค์กร ปัญหาการสื่อสารสาธารณะ รวมถึงปัญหาของสื่อบุคคลในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร พบว่า ปัญหาหลักที่สำคัญ ในระดับประเทศ ดังนี้ 1) นักส่งเสริมการเกษตรมักจะขาดทักษะการถ่ายทอดเทคโนโลยี และขาดเครื่องมือ อุปกรณ์ในการส่งเสริม 2) นักส่งเสริมการเกษตรมักจะขาดการฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคนิควิธีการส่งเสริมฯ และขาดทักษะเกี่ยวกับการสื่อสาร นักส่งเสริมการเกษตรมักจะขาดวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับที่จะเอื้อในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร เช่น วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการสาธิต เอกสารเผยแพร่ต่าง ๆ ข้อมูลตลอดจนวิทยากรสมัยใหม่ต่าง ๆ ฯลฯ

กล่าวโดยสรุปแนวคิดและทฤษฎีการสื่อสาร ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับ ความหมายของการสื่อสาร ทฤษฎีการสื่อสาร องค์ประกอบการสื่อสารในงานส่งเสริมการเกษตร รูปแบบการสื่อสาร สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร และปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสาร โดยการวิจัยครั้งนี้ได้นำมากำหนดกรอบแนวคิดและสร้างข้อคำถาม ในส่วนของตอนที่ 2 การได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนโดยแบ่งเป็นการได้รับความรู้จากสื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อกระจายภาพและเสียง และสื่อออนไลน์ ตอนที่ 3 สภาพการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ตอนที่ 4 ปัญหาในการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และตอนที่ 5 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตามรูปแบบ SMCR (SMCR model) ได้แก่ ด้านผู้ส่งสาร (Source) ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) และด้านผู้รับสาร (Receiver)

3. ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

3.1 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

จากสถานการณ์เกิดการระบาดของเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังอย่างรุนแรงขึ้นหลายจังหวัดของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2552 สร้างความเสียหายแก่ผลผลิตของเกษตรกรในพื้นที่พบการระบาด ไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ กรมส่งเสริมการเกษตรสนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจำนวน 572 ศูนย์ ในปี 2553 ภายใต้โครงการจัดการเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังในพื้นที่ 45 จังหวัด โดยอยู่ในเขตจังหวัดที่มีการระบาดของเพลี้ยแป้งรุนแรง 20 จังหวัด จำนวน 447 ศูนย์ และอีก 125 ศูนย์ อยู่ในพื้นที่เฝ้าระวังซึ่ง ไม่มีรายงานการระบาด 25 จังหวัดๆ ละ 5 ศูนย์ มีเป้าหมายที่จะช่วยลดการแพร่ระบาดของเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังให้น้อยลง และป้องกันไม่ให้เกิดการแพร่ระบาดในฤดูเพาะปลูกต่อไป คาดว่าจะสามารถช่วยบรรเทาความเดือดร้อนให้กับชาวไร่มันสำปะหลังที่ประสบปัญหาได้ไม่น้อยกว่า 53,000 ราย ครอบคลุมพื้นที่กว่า 600,000 ไร่ (กรมส่งเสริมการเกษตร 2553 อ้างถึงใน ปารีชาติ อภรณ์วิชานพ 2555, น. 1)

ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนทุกแห่ง มีระบบบริหารจัดการด้วยเกษตรกรเอง โดยมีคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนชุมชนที่ได้รับการคัดเลือก โดยนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล จะคอยเป็นที่ปรึกษาให้ มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งให้แก่เกษตรกรสมาชิกเป้าหมายศูนย์ละ 30 คน (กรมส่งเสริมการเกษตร 2553 อ้างถึงใน ปารีชาติ อภรณ์วิชานพ 2555, น. 2)

สำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร (ม.ป.ป., น. 1-12) ได้กล่าวถึงศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ดังนี้

3.1.1 วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

- 1) เพื่อเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเกษตรกร/ชุมชนให้มีความรู้สามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืน
- 2) เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตเชื้อจุลินทรีย์ใช้ควบคุมศัตรูพืชได้ด้วยตนเอง
- 3) เพื่อให้บริการความรู้ด้านการเกษตรแก่เกษตรกรและชุมชน

3.1.2 องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

- 1) สถานที่ตั้งศูนย์ฯ ควรอยู่ในแหล่งที่ชุมชนหรือเกษตรกรเดินทางได้สะดวก เช่น ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล อยู่ใน อบต. เป็นอันดับแรก มีวัสดุอุปกรณ์ประจำศูนย์ ได้แก่ ป้ายชื่อศูนย์ โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องเขียน กระดาษฟาง บอร์ด เป็นสถานที่

สำหรับตั้งวัตถุประสงค์ผลิตขยายชีวภัณฑ์/ศัตรูธรรมชาติ/พืชสมุนไพร และ อื่นๆ เช่นสถานที่ตั้ง วัสดุ การตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างของผลผลิต การวินิจฉัยศัตรูพืช มีแผนการถ่ายทอดแต่ละ สัปดาห์ เช่น หลักสูตรการสำรวจสถานการณ์ศัตรูพืช การผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ ฯลฯ มี ไปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ มีเอกสาร วิชาการ คำแนะนำ มีตัวอย่างของจริง เช่น ศัตรูพืช ศัตรู ธรรมชาติ ฯลฯ อื่นๆ ตามความเหมาะสม

2) *แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช* เป็นแปลงที่ใช้สำหรับการเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติให้แก่เกษตรกรหรือชุมชนที่สนใจในการสำรวจสถานการณ์ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมมีการเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูการเพาะปลูก ข้อมูลที่เก็บได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเตือนการระบาดของศัตรูพืชให้เกษตรกรข้างเคียง ทราบเพื่อเฝ้าระวัง และวางแผนการควบคุมศัตรูพืชอย่างถูกต้องเหมาะสมและปลอดภัย

3) *คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน* (เป็นคณะกรรมการ จากศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล) มีหน้าที่วางแผนการปฏิบัติงาน ศูนย์การจัดการศัตรูพืชชุมชนในระดับตำบล กำหนด กิจกรรม งบประมาณ กรอบระยะเวลาการ ปฏิบัติงานในพื้นที่เป้าหมาย เสนอโครงการเพื่อของบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อบต. อบจ. จังหวัด ประสาน รายงานและจัดทำข้อมูลด้านการจัดการศัตรูพืชและอื่นๆ ที่ เกี่ยวข้อง สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ ฯ เช่นการถ่ายทอดความรู้ให้แก่กรรมการ และ ผู้สนใจ ติดตามผลการดำเนินงาน ความก้าวหน้า และปัญหาอุปสรรค และระดมบุคลากรและ งบประมาณ ระบบการบริหารศูนย์ บริหารบุคลากรและงบประมาณ กำกับดูแลการดำเนินงาน และการใช้งบประมาณให้เป็นตามแผน เป็นแกนกลางประสานงานระหว่างหน่วยงานและ บุคลากรที่เกี่ยวข้อง

4) *ชุดปฏิบัติงานประจำศูนย์* ได้แก่เจ้าหน้าที่ของ อบต. เจ้าหน้าที่ เกษตร ตำบลและอาสาสมัครเกษตร 4 คน (ทีม 6) ซึ่งทำหน้าที่เป็นแกนนำ เป็นวิทยากร ถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร และผู้สนใจที่มาเรียนรู้หลักสูตรต่างๆ โดยใช้กระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร โดยเกษตรกรลงปฏิบัติจริง และร่วมคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจด้วยตนเอง โดย เจ้าหน้าที่ให้ความรู้ทางวิชาการและเป็นพี่เลี้ยง กำหนดหลักสูตร ตารางการเรียนรู้การสอน สัปดาห์ละ 1 ครั้งตลอดฤดูเพาะปลูก เช่นการสำรวจสถานการณ์ศัตรูพืช การจัดการศัตรูพืชแบบ ผสมผสาน การผลิตขยายชีวภัณฑ์ เป็นต้น ลงปฏิบัติการในแปลงติดตามสถานการณ์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อสำรวจข้อมูลสถานการณ์ศัตรูพืชศัตรูธรรมชาติ สภาพแวดล้อมนำข้อมูลมาจำแนก วิเคราะห์ ตัดสินใจ เตือนการระบาด/ควบคุม โดยวิธีผสมผสาน และหรือวางแผนการผลิตขยาย ชีวภัณฑ์ ส่งข้อมูลให้สำนักงานเกษตรอำเภอ นำข้อมูลมาเตือนภัยให้เกษตรกรทราบเพื่อเฝ้าระวัง และพิมพ์ข้อมูลลงในโปรแกรมรายงานแปลงติดตามฯ ภายในวันศุกร์ ให้จังหวัด/เขต กรมฯ เพื่อบริการ นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ การรวบรวมข้อมูล /บันทึก รวบรวมข้อมูลที่ได้จากแปลงสำรวจทุก สัปดาห์เพื่อใช้เป็นข้อมูลประจำแปลง ประสานงาน กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่นกรมพัฒนา

ที่ดิน กรมการข้าว ฯลฯ เพื่อมาเป็นวิทยากรให้แก่เกษตรกรที่สนใจเรียนรู้ กิจกรรม เช่น ปูย ดิน พันธุ์ข้าว เป็นต้น ให้คำแนะนำ ปรึกษา ให้แก่เกษตรกรที่สนใจ ต่าง ๆ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ เกษตรกร การตรวจวิเคราะห์สารพิษ เป็นต้น ประชาสัมพันธ์ ความก้าวหน้าของศูนย์ฯ ตลอดจน หลักสูตรแต่ละสัปดาห์ที่จะมีการเรียน การสอน ให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจทราบทางสื่อต่างๆ วิทยุ ชุมชน หอกระจายข่าว เป็นต้น

3.1.3 แนวทางการปฏิบัติของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1) จัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชนโดยกำหนดหลักสูตรและจัดทำแผนการเรียนรู้ หลักสูตรต่างๆอย่างต่อเนื่องสัปดาห์ละ 1 ครั้ง (ตามแผนการเรียนรู้) เพื่อให้เกษตรกรสามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเอง โดยทีม 6 ที่ผ่านการอบรม 1 ฤดูกาลปลูกพืชร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอ จังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาการเกษตรและชุมชน

2) การถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน โดยทีมร่วมกับเจ้าหน้าที่รับผิดชอบของจังหวัดดำเนินการถ่ายทอดความรู้การจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน หรือ กิจกรรมอื่นๆ ตามที่เกษตรกรต้องการ ซึ่งทีม 6 ของแต่ละศูนย์ฯ จะเป็นผู้กำหนดตารางการเรียนรู้ของแต่ละสัปดาห์ว่ามีหลักสูตรอะไรบ้าง ตรงกับวันไหน เวลา เท่าไร ใครเป็นวิทยากร สำหรับหลักสูตรที่ใช้ถ่ายทอดในแต่ละสัปดาห์ เช่นหลักสูตร การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช การผลิตขยายจุลินทรีย์และการควบคุมศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน

3.1.4 การบริการจัดการศัตรูพืช

1) การเตือนการระบาด ข้อมูลที่เก็บได้จากแปลงติดตามและแปลงของเกษตรกรข้างเคียง หลังจากผ่านการวิเคราะห์ตัดสินใจแล้วนำมาใช้เตือนการระบาดศัตรูพืชในระดับจังหวัด และระดับประเทศผ่านสื่อต่างๆ เช่น หอกระจายข่าว วิทยุท้องถิ่น ธงสัญลักษณ์ หนังสือพิมพ์รายวัน วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ เป็นต้น

2) การบริการวินิจฉัยศัตรูพืชให้แก่เกษตรกรและชุมชนที่มีปัญหาการระบาดของศัตรูพืช เกษตรกรสามารถนำตัวอย่างศัตรูพืชมาวินิจฉัยได้ตามวัน เวลา ที่ทีม 6 ได้กำหนดตารางการเรียนรู้ของแต่ละสัปดาห์ไว้

3) การตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้าง เจ้าหน้าที่จังหวัดทำหน้าที่รวมกลุ่มเกษตรกรเป้าหมายจากนั้นประสาน ศูนย์บริหารศัตรูพืชให้บริการตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้าง ให้แก่เกษตรกรที่มาขอรับบริการ นอกจากนี้ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีเครื่องมือชุดน้ำยาที่ให้บริการแก่เกษตรกรและผู้ประกอบการมาทดสอบพืชผลตนเองว่ามีสารพิษตกค้างหรือไม่ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีทีม 6 และเจ้าหน้าที่ผ่านการฝึกอบรมให้บริการตรวจวินิจฉัยศัตรูพืชให้กับเกษตรกรที่นำตัวอย่างศัตรูพืช โรคพืชมาสอบถามได้ตามวัน เวลา ที่ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเปิดบริการ

4) การบริการข้อมูลเกี่ยวข้องกับศัตรูพืช ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน แต่ละศูนย์ หลังจากการดำเนินการได้ 1 ฤดูกาล จะมีข้อมูล สถานการณ์ชนิดศัตรูพืชที่เกิดขึ้นว่า สูงสุดเมื่อไร มีปัจจัยอะไรที่มาเกี่ยวข้อง ทำให้พบประชากรของศัตรูพืชแต่ละชนิดสูงสุด ต่ำสุด ข้อมูลดังกล่าวสามารถที่จะให้บริการแก่หน่วยงานที่สนใจมาใช้บริการได้ ขณะเดียวกันข้อมูลใน 1 ฤดูกาลนำมาเป็นปฏิทินหมู่บ้าน และหรือนำไปใช้วางแผนในกระบวนการผลิตพืชในฤดูกาลต่อไป

3.1.5 ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ

กรมส่งเสริมการเกษตร ผ่านทาง อินเทอร์เน็ต กรมประชาสัมพันธ์ วิทยุกระจายเสียงเพื่อการเกษตร หนังสือพิมพ์ ทวี วารสาร เขต ผ่านทาง หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน วิทยุท้องถิ่น ชาวเดือนการระบาด จังหวัด ผ่านทาง หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทยุท้องถิ่น อำเภอ ผ่านทาง วิทยุท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ดิตประกาศ ตำบล ผ่านทาง หอกระจายข่าว กรรมการหมู่บ้าน อบต. แจ้งทางโทรศัพท์ ชาวเดือน ภัย

3.1.6 การเชื่อมโยงเครือข่าย

สร้างเครือข่ายการจัดการศัตรูพืชในชุมชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือและการพัฒนาเกษตรกร ชุมชน ด้านการจัดการศัตรูพืชและด้านการเกษตร จัดแหล่งเรียนรู้ให้เกษตรกรหรือศูนย์ฯ อื่นๆ มาศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกิดการเรียนรู้และนำไปพัฒนาให้กับท้องถิ่นของตนเอง เวทีต่างๆ ที่สามารถเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นเวทีที่สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขต และหน่วยงานวิชาการจัดสัมมนาให้จังหวัดในเขตรับผิดชอบ

3.1.7 การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการจัดการศัตรูพืช

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลทำหน้าที่ประสานงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการข้าว กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร เพื่อถ่ายทอดความรู้ตามที่เกษตรกรต้องการเช่น ปุ๋ยสั่งตัด ทำเชื้อเห็ด แนะนำพันธุ์ข้าว ตามตารางการเรียนรู้ โดยใช้ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นเวทีในการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจ

กรมส่งเสริมการเกษตร (2558) ได้จัดทำคู่มือการคัดเลือกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนดีเด่น ประจำปี 2558 ซึ่งระบุว่า ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนดีเด่นจะต้องมีการดำเนินการ ดังนี้

3.1.8 การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1) สถานที่

(1) มีอาคารเป็นสัดส่วน

- (2) ตั้งอยู่ในแหล่งชุมชน การเดินทางสะดวก
- (3) มีอุปกรณ์สำคัญและจำเป็นสำหรับการใช้ดำเนินกิจกรรมของ
- ศูนย์
- เช่น โต๊ะ เก้าอี้ และอุปกรณ์เครื่องมือการผลิตชีวภัณฑ์
- (4) มีบริเวณสำหรับผลิตขยายชีวภัณฑ์และจัดเก็บอุปกรณ์การผลิต
- (5) มีเอกสารวิชาการ, โปสเตอร์, สื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
- (6) มีตัวอย่างของจริง เช่น ตัวอย่าง โรคพืช แมลง
- 2) คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
- (1) มีคำสั่งหรือมติที่ประชุมแต่งตั้ง ประธาน คณะทำงาน และ
- มอบหมายหน้าที่ชัดเจน
- (2) มีการประชุมต่อเนืองอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
- (3) มีแผนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการรายสัปดาห์
- (4) มีกฎระเบียบให้สมาชิกถือปฏิบัติ
- 3) สมาชิก
- (1) การแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของสมาชิก
- (2) มีความรู้ ทักษะ ในการผลิตและขยายชีวภัณฑ์ที่จำเป็น
- (3) มีความรู้ และทักษะในการสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช
- (4) สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรรายอื่นได้
- (5) มีการพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำกิจกรรมระหว่างสมาชิก
- อย่างสม่ำเสมอ
- 4) แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช
- (1) มีแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชที่เป็นพืชเศรษฐกิจหลักของ
- ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอย่างน้อย 1 แปลง
- (2) มีป้ายแปลง
- (3) มีขนาดแปลงที่เหมาะสม
- 5) การบริหารจัดการศูนย์จัดการศัตรูพืช หมายถึง การบริหารจัดการ
- ศัตรูพืชในภาพรวมของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
- (1) ให้บริการหรือจัดให้มีการตรวจวินิจฉัยศัตรูพืชเบื้องต้นได้
- (2) มีการสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติ
- ในแปลงติดตามสถานการณ์และแปลงเกษตรกร อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูกาล
- เพาะปลูก

(3) รายงานสถานการณ์ศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติที่พบในแปลง
สำรวจให้สำนักงานเกษตรอำเภอ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก

(4) นำข้อมูลในแปลงติดตามมาวิเคราะห์สถานการณ์ศัตรูพืชและ
แจ้งเตือนการระบาดในชุมชนได้

(5) การจัดตั้งกองทุน และความสามารถในการจัดการหรือผลิต
ขยายศัตรูธรรมชาติ เพื่อใช้ควบคุมศัตรูพืชในพื้นที่ได้

6) การบูรณาการและการสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงาน

(1) มีการประสานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

(2) มีการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับศูนย์จัดการ

ศัตรูพืชชุมชนข้างเคียง

(3) มีประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและได้รับการ

สนับสนุนงบประมาณ

7) การประชาสัมพันธ์

(1) มีผลงานการประชาสัมพันธ์ วิชาการ หนังสือพิมพ์ หรือหอ
กระจายข่าวอย่างใดอย่างหนึ่ง

(2) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่าง ๆ

4.แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการสื่อสาร

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการสื่อสาร ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับ แนวคิดการ
พัฒนาการสื่อสาร แนวทางการพัฒนาการสื่อสาร และแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร
การสื่อสารโดยมีสาระสำคัญดังนี้

4.1 แนวคิดการพัฒนาการสื่อสาร

ณัฐ รัตนเจริญ (2563, น. 37-41) อธิบายว่า การพัฒนา (development) คือ การ
กระทำที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงยังสิ่งที่ดีกว่าสถานะที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน การพัฒนาการบริหาร
การสื่อสารในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร จึงเป็นการพัฒนาให้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่
ดีขึ้นในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านโครงสร้าง กระบวนการ และวิธีการที่จะนำไปสู่ความเข้าใจกัน
ในการสื่อสาร การเรียนรู้ การพัฒนาและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สิ่งสำคัญของการพัฒนาให้ประสบ
ความสำเร็จในทุกมิติ คือ การมีวิสัยทัศน์ประเมินสภาพการณ์และแนวโน้มต่าง ๆ ในอนาคตจาก
สิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันได้ ซึ่งวิสัยทัศน์การพัฒนาด้านการสื่อสารนั้น มี 2 แนวคิด ได้แก่

4.1.1 แนวคิดด้านการสื่อสารชุมชน (community communication) มีสาระสำคัญของแนวคิด ดังนี้

1) ต้องเป็นการสื่อสารแบบสองทาง ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถมีปฏิริยาโต้ตอบกันได้ตลอดเวลา ทั้งในลักษณะเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ สถานะของผู้ส่งและผู้รับจึงมีการผลัดเปลี่ยนบทบาทตลอดเวลา

2) มีทิศทางการไหลของข่าวสารที่หลากหลาย ทั้งจากบนลงล่าง จากล่างสู่บน และแบบแนวนอน หรือการไหลของข่าวสารจากสื่อภายนอกเข้ามาสู่ชุมชน จากชุมชนออกไปยังบุคคลภายนอก และการสื่อสารภายในชุมชนนั่นเอง

3) มีเป้าหมายของการสื่อสาร

4) การสื่อสารชุมชนต้องตอบสนองความต้องการของชุมชนในแง่ต่าง ๆ มีสื่อที่ดี มีประโยชน์ สามารถนำมาใช้งานได้ง่าย และเข้าถึงได้ตลอดเวลาที่ต้องการ ไม่เป็นภาระแก่เกษตรกรและคนในชุมชนที่ต้องการเข้าถึงข้อมูล

4.1.2 แนวคิดด้านการมีส่วนร่วม (participatory communication) การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมให้ความสำคัญ 2 แนวคิด คือ การมีส่วนร่วม และการเข้าถึง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในองค์ประกอบของการสื่อสาร เกษตรกรหรือคนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมกับองค์ประกอบต่าง ๆ ของการสื่อสาร ได้แก่

(1) เป้าหมายของการสื่อสารได้กำหนดให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับใด

(2) ลักษณะสองทางและปฏิริยาโต้ตอบของการสื่อสาร ยิ่งการสื่อสารที่เอื้ออำนวยให้มีลักษณะตอบโต้กันอยู่ตลอดเวลามากขึ้นเท่าใด โอกาสที่ชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมก็ยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น

(3) ใครคือผู้ส่งสารในชุมชน โอกาสที่คนส่วนใหญ่จะได้เข้ามาเป็นผู้ส่งสารมีมากน้อยหรือทั่วถึงหรือไม่

(4) ประเภทของเนื้อหาสาระ เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับสภาพความเป็นจริงของชุมชนหรือไม่ ซึ่งหากการสนทนามีลักษณะที่แลกเปลี่ยนทัศนะซึ่งกันและกัน แสวงหาความร่วมมือจากหลายฝ่าย และก่อให้เกิดการตัดสินใจโดยกลุ่ม ก็จะทำให้มีโอกาสมีส่วนร่วมมากขึ้น

(5) ประเภทของช่องทาง/สื่อ โดยหลักการทั่วไป สื่อขนาดเล็ก เช่น สื่อเฉพาะกิจจะเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมได้มากกว่าสื่อมวลชน ส่วนสื่อที่มีขนาดใหญ่ เช่น

สื่อมวลชน ควรคำนึงถึงความยากง่ายในการเข้ามีส่วนร่วมของสื่อประเภทต่าง ๆ และการคิดสร้างสรรค์กิจกรรมและช่องทางที่จะอำนวยความสะดวกในการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชน

(6) ผู้รับสารและการมีปฏิริยาป้อนกลับ การจัดช่องทางสำหรับปฏิริยาป้อนกลับเป็นสิ่งจำเป็นที่ขาดไม่ได้ของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ไม่ว่าชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมกับการสื่อสารในระดับใดก็ตาม

2) เป้าหมายของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้

(1) เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนเห็นคุณค่าของตนเอง เช่น การนำภูมิปัญญาของชาวบ้านมาเผยแพร่ในวงกว้าง

(2) เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับชาวบ้านที่เข้ามามีส่วนร่วม และเห็นคุณค่าความคิดและความเชื่อของตนเอง

(3) เพื่อพิสูจน์ความเชื่อของชุมชนที่เคยคิดว่าตนเองไม่สามารถใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ซับซ้อนได้

(4) เพื่อสร้างทักษะการสร้างสื่อให้กับชุมชน เป็นช่องทางที่ชุมชนจะส่งข่าวสารออกไปจากจุดยืน มุมมอง และทัศนะของตนเอง

(5) เพื่อให้ชุมชนได้แสดงความรู้สึก ปัญหา และวิธีการวิเคราะห์ปัญหา รวมทั้งวิธีการแก้ปัญหาจากทัศนะของชุมชน

4.2 แนวทางการพัฒนาการสื่อสาร

ณัฐ รัตนเจริญ (2563, น. 40-41) อธิบายแนวทางการพัฒนาการบริหารการสื่อสารในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรว่า สามารถกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา 4 ด้านสำคัญซึ่งสามารถใช้เป็นกรอบกำหนดแนวทางการดำเนินการโครงการในด้านการพัฒนาได้ดังนี้

4.2.1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของการสื่อสาร ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำเป็นต้องเร่งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีความจำเป็นต่อการสื่อสาร ถ้าระบบพื้นฐานดีก็จะนำไปสู่โอกาสในการสื่อสารที่ดีและครอบคลุมมากขึ้นในอนาคต ในระดับประเทศอาจหมายถึงระบบส่งสัญญาณดาวเทียม อุปกรณ์รับส่งและถ่ายทอดในภาคพื้นดินและภาคพื้นน้ำ หรืออุปกรณ์อื่นที่มีผลต่อการรับและส่งสาร และการติดต่อสื่อสาร ในระดับชุมชนหรือบุคคลอาจหมายถึงการวางรากฐานของการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่จะส่งผลให้เกิดทางเลือกในการสื่อสารตามอรรถาศัยของตนเอง

4.2.2 การพัฒนาการผลิตสื่อ การสร้างสรรค์สื่อที่มีคุณภาพ มีการวางแผนการจัดการสื่อ ทั้งในด้านการบริหารจัดการบุคลากร และด้านการสร้างสรรค์สื่อเนื้อหาดี มี

ประโยชน์และสร้างผลกระทบให้เกิดขึ้นแก่สังคมนั้น จะส่งผลให้การสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรนั้นมีประสิทธิภาพ การพัฒนาการผลิตสื่อจึงมีส่วนช่วยสร้างเนื้อหาที่น่าสนใจดึงดูดความสนใจของบุคคลเป้าหมายไม่ให้เกิดสิ่งช่องทางการสื่อสารกับภาครัฐ และเกิดความวางใจในภาครัฐและนักส่งเสริมการเกษตร ส่งผลให้การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรดำเนินการได้รวดเร็วและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้การพัฒนาการผลิตสื่อควรพัฒนาทักษะของผู้ผลิต เปิดโอกาสให้ผู้ผลิตสื่อมีเสรีภาพในการนำเสนอ และเสริมสร้างความหลากหลายของสื่อด้วย

4.2.3 การพัฒนาผู้ส่งสารและผู้รับสาร คือ การพัฒนาองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในกระบวนการสื่อสาร เนื่องจากผู้ส่งสารและผู้รับสารต่างต้องมีการเข้ารหัสและการถอดรหัส ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ รวมไปถึงความรู้เท่าทันสื่อ ดังนั้นการพัฒนาให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีทัศนคติที่ดี มีพื้นฐานความรู้และมีการเปิดกว้างทางความคิด จะช่วยให้การสื่อสารนั้นพัฒนาขึ้นได้ ซึ่งทำได้หลายวิธี ตั้งแต่การใช้สื่อเพื่อให้ความรู้และพัฒนาความคิด ไปจนถึงการอบรมต่าง ๆ ที่จะช่วยผลักดันให้เกิดการเรียนรู้ของบุคคลทั้ง 2 กลุ่ม จนมีลักษณะพึงประสงค์ ตรงตามเป้าหมายของการพัฒนา

4.2.4 การพัฒนาการบริหารจัดการการสื่อสาร ขั้นตอนของการบริหารจัดการ เป็นไปได้ทั้งส่วนหนุนเสริมและอุปสรรคขัดขวางการสื่อสารไม่ให้มีประสิทธิภาพ การพัฒนาการบริหารการสื่อสาร สามารถกระทำได้หลายรูปแบบ ตั้งแต่การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ช่วยในการบริหารจัดการ ไปจนถึงการปรับขั้นตอนในด้านการบริหารให้มีความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ โดยต้องมีเงื่อนไขสำคัญ คือ การยึดเอาวัตถุประสงค์ของการสื่อสารเป็นหลัก ยึดจรรยาบรรณของการทำงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เคารพสิทธิและศีลธรรมอันดีของสังคม หากวิธีการใดที่สามารถทำให้การทำงานบรรลุเป้าหมายได้ โดยไม่ส่งผลกระทบร้ายแรงต่อการสื่อสาร หรือต่อศีลธรรม ก็ควรกระทำให้เกิดขึ้น เพื่อประโยชน์ในการสื่อสารและพัฒนาตนเอง

4.3 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารการสื่อสาร

ณัฐ รัตนเจริญ (2563, น. 44-57) สรุปแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรตามองค์ประกอบของการสื่อสารได้ดังนี้

4.3.1 การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ส่งสาร นักส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทในการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร โดยนำมาปรุงแต่งให้อยู่ในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและลักษณะการนำไปใช้ของเกษตรกร จึงจำเป็นต้องมีศิลปะในการส่งสาร และความรู้ด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการเป็นผู้ชี้แนะและร่วมแก้ไขปัญหาของเกษตรกร และเป็นผู้ประสานงานทั้งเกษตรกร หน่วยงานภายในหน่วยเดียวกัน และหน่วยงานภาครัฐ/ภาคเอกชนอื่น ๆ ดังนั้นนัก

ส่งเสริมในฐานะที่เป็นผู้ส่งสารจะต้องเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ ซึ่งต้องมีคุณสมบัติสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ เป็นคนที่ไวใจได้ (trustworthiness) เป็นคนมีความรู้ความเชี่ยวชาญ (expertise) และเป็นคนแคล่วคล่องว่องไว (dynamism)

4.3.2 การเพิ่มประสิทธิภาพการรับสารของบุคคลเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายของการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม คือ เกษตรกร ในการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น นักส่งเสริมควรแบ่งเกษตรกรเป้าหมายตามระยะเวลาการยอมรับตามแนวคิดของ Everett Rogers ได้แก่

1) *กลุ่มหัวก้าวหน้าหรือพวกนำการเปลี่ยนแปลง (innovators)* หรือ “หัวไวใจสูง” เป็นพวกมีการยอมรับนวัตกรรมเร็วมาก กล้าเสี่ยง มีความพร้อมในการคิดริเริ่มนำสิ่งใหม่

2) *กลุ่มยอมรับเร็ว (early adopters)* หรือ “ขอคู่มือทำ” เป็นพวกที่ยอมรับนวัตกรรมเร็ว แต่ใช้เวลาตัดสินใจยอมรับนานกว่าพวกหัวก้าวหน้า มีการตื่นตัว พร้อมรับสิ่งใหม่ ๆ และแนวคิดใหม่มาปรับใช้ให้ทันเหตุการณ์และความต้องการในชุมชน จัดเป็นผู้นำชุมชน

3) *กลุ่มยอมรับปานกลาง (early majority)* หรือ “เบิ่งตาลังเล” เป็นพวกที่ยอมรับนวัตกรรม แต่ใช้เวลาตัดสินใจยอมรับนานกว่าพวกยอมรับเร็ว มีความละเอียดรอบคอบรัดกุมในการตัดสินใจก่อนนำนวัตกรรมมาปรับใช้ ต้องการคำแนะนำพอสมควร

4) *กลุ่มยอมรับช้า (late majority)* หรือ “หันเหหัวดี” เป็นพวกที่ยอมรับนวัตกรรม แต่ต้องใช้เวลาในการตัดสินใจนานมาก เป็นผู้ตามอย่างคนอื่น ต้องการการชี้แนวทางและการกำกับอย่างใกล้ชิด ต้องเห็นตัวอย่างของคนหมู่มากในสังคมก่อนที่จะยอมรับนวัตกรรม

5) *กลุ่มล่าหลัง (laggards หรือ adopters)* หรือ “งอมมือจับเจ้า” หรือ “ไม่เอาไหนเลย” เป็นพวกที่ยอมรับนวัตกรรมช้ามากหรือไม่ยอมรับนวัตกรรม เป็นผู้ยึดติดกับพฤติกรรมดั้งเดิม อยู่ในสังคมปิดที่ไม่ยอมรับสิ่งใหม่หรือแนวความคิดใหม่ ๆ จึงเป็นกลุ่มที่ยากจะพัฒนา ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ความต้องการในการรับข่าวสารและปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจในการรับข่าวสารของบุคคลเป้าหมาย สำหรับการวางแผนการสื่อสารให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มและพิจารณาเลือกเนื้อหาหรือสารและช่องทางหรือสื่อที่ใช้ในการสื่อสารให้เหมาะสมกับบุคคลเป้าหมาย นอกจากนี้ข้อมูลส่วนตัวของบุคคลเป้าหมายอาจจะมีผลต่อการรับข่าวสาร จึงจำเป็นต้องนำมาพิจารณาด้วย การสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมจะประสบความสำเร็จเพียงใด ขึ้นอยู่กับปัจจัยความสอดคล้องของผู้ส่งสารและผู้รับสารด้วย ได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร เจตคติ ระดับความรู้ และระบบสังคมและวัฒนธรรม

4.3.3 *การเพิ่มประสิทธิภาพของเนื้อหาหรือสาร* การสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมเน้นการใช้สื่อชุมชนและการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม สิ่งสำคัญที่จะ

เพิ่มประสิทธิภาพของเนื้อหาหรือสารเพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจได้ คือ วิธีการนำเสนอเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ดังนี้

1) *วิธีการนำเสนอเนื้อหา* อาจใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งก็ได้ แต่เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพสูงที่สุด ควรใช้หลายวิธีผสมผสานกัน ได้แก่ การเขียน การพูด รูป หรือภาพ

2) *ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร* ต้องใช้ภาษาที่เหมาะสมกับท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และควรเหมาะสมกับอายุ ระดับการศึกษา เพศ ฯลฯ ของผู้รับสารด้วย

4.3.4 การเพิ่มประสิทธิภาพของช่องทางหรือสื่อในการสื่อสาร สื่อที่สำคัญที่ใช้ในการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มี 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่ สื่อบุคคลและสื่อมวลชน เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อเฉพาะกิจ และสื่อกิจกรรมต่าง ๆ จึงต้องพิจารณาเลือกใช้สื่อให้เหมาะสม ผู้รับสารสามารถเข้าถึงง่ายที่สุด และประสิทธิภาพของสื่อที่จะไปถึงผู้รับสาร ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในด้านการเรียกความสนใจ การให้ความเข้าใจ การสร้างแรงจูงใจ และการสร้างความจดจำ รวมทั้งการสร้างความน่าเชื่อถือด้วย

กล่าวโดยสรุปจะเห็นว่า การพัฒนาการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเป็นการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้นเกี่ยวกับการสื่อสารในงานส่งเสริมการเกษตร โดยการวางแนวทางการพัฒนาภายใต้แนวคิดด้านการสื่อสารชุมชนและการมีส่วนร่วม ทั้งในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของการสื่อสาร การพัฒนาการผลิตสื่อ การพัฒนาผู้ส่งสารและผู้รับสาร การพัฒนาการบริหารจัดการการสื่อสาร ซึ่งเป็นการพัฒนาทั้ง 4 องค์ประกอบของการสื่อสารตามแนวคิดของเบอร์โล (David R. Berlo) ได้แก่ ผู้ส่งสาร สารหรือเนื้อหา สื่อหรือช่องทาง และผู้รับสาร ซึ่งงานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ทั้ง 4 องค์ประกอบดังกล่าว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการสื่อสาร นำมากำหนดกรอบแนวคิดและสร้างข้อคำถาม ในส่วนของ ตอนที่ 4 ปัญหาในการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และตอนที่ 5 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในและภายนอกของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

5.บริบทและการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนใน อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

บริบทและการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วย ความเป็นมาของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอดอนเจดีย์ ข้อมูลศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอดอนเจดีย์ และแนวทางปฏิบัติงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอดอนเจดีย์ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

5.1 ความเป็นมาของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอดอนเจดีย์

สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี ดำเนินการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในนาข้าว เพื่อแก้ไขปัญหาศัตรูพืช เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดความรู้ และติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช ภายใต้ การสนับสนุนของกรมส่งเสริมการเกษตรในปี 2553 จำนวน 3 ศูนย์ ได้แก่ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลดอนเจดีย์ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลหนองสาหร่าย และศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลไร่ไร่ โดยศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลดอนเจดีย์ และตำบลหนองสาหร่าย มีสมาชิกศูนย์ละ 30 คน ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลไร่ไร่ มีสมาชิก 45 คน(สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี, 2553)

ต่อมาในปี 2559 กรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดกิจกรรม พัฒนาการเรียนรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชให้แก่สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มศักยภาพศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และสามารถเป็นมาตรฐานให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอื่นในพื้นที่ได้ อำเภอละ 1 ศูนย์ โดยพัฒนาเป็นศูนย์หลักระดับอำเภอ และขยายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจัดตั้งเป็นศูนย์ขยาย จนปัจจุบันมีศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอดอนเจดีย์ จำนวน 5 ศูนย์ (สำนักงานเกษตรอำเภอดอนเจดีย์, 2566)

5.2 ข้อมูลศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอดอนเจดีย์

ตารางที่ 2.1 ข้อมูลศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอดอนเจดีย์

ที่	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	จำนวนสมาชิก	พืชหลัก
1	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลดอนเจดีย์	30	ข้าว
2	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลหนองสาหร่าย	30	ข้าว
3	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลไร่ไร่	45	ข้าว
4	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลทะเลบก	30	ข้าว
5	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลสระกระโจม	30	ข้าว
	รวม	165	

5.3 แนวทางปฏิบัติงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอดอนเจดีย์

ในปัจจุบัน ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) มีบทบาทเป็นเครือข่ายของศูนย์เรียนรู้ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) โดยเป็นศูนย์เครือข่ายฯ ที่ให้ความรู้แก่ เกษตรกรเฉพาะด้าน คือด้านการอารักขาพืช ช่วยแก้ไขปัญหาของเกษตรกร และชุมชนจากภัย ศัตรูพืช ที่ทำให้เกิดปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการ ศัตรูพืชของเกษตรกรที่ผ่านมาดำเนินการโดยพึ่งพาสารเคมีเป็นหลัก การควบคุมศัตรูพืช อาศัย ประสบการณ์และความเคยชิน ขาดความรู้ด้านวิชาการเป็นอย่างมาก จึงทำให้การผลิตพืชขาด ทั้งปริมาณ คุณภาพ และระบบนิเวศถูกทำลายอย่างต่อเนื่อง โดยการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชน มีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเกษตรกรและชุมชนโดยการถ่ายทอดความรู้ ด้านการเกษตรแก่เกษตรกรและชุมชน และให้บริการทางการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรและ สมาชิกชุมชนสามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืน เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิต ขยายศัตรูธรรมชาติ สารชีวภัณฑ์ หรือพันธุ์พืชสะอาดและปัจจัยอื่น ๆ ที่ใช้สำหรับควบคุม ศัตรูพืชได้ด้วยตนเอง และเพื่อทำหน้าที่ในการสำรวจ ติดตาม และประชาสัมพันธ์เตือนการ ระบาดของศัตรูพืชให้แก่ชุมชน (กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย, 2561)

การดำเนินของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอดอนเจดีย์ เน้นการให้ความรู้และ พัฒนาเกษตรกรในชุมชนให้สามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเอง มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม เพื่อให้สามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเองอย่างครบวงจรและยั่งยืน โดยใช้ เทคโนโลยีควบคุมศัตรูพืชที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งนำไปสู่ความเข้มแข็งในอาชีพ เกษตรกรรมของเกษตรกรในชุมชน และรักษาสมดุลของระบบนิเวศทางการเกษตร พร้อม ยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้น โดยมีเกษตรกร ชุมชน และ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการ โดยมีการบูรณาการสิ่งต่างๆร่วมกัน (สำนักงาน เกษตรอำเภอดอนเจดีย์, 2566)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกิดจากการรวมกลุ่มเกษตรกร โดย บูรณาการการทำงานร่วมกับ ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ เพื่อช่วยกันป้องกันและแก้ไขปัญหาด้ว การอารักขาพืชของตนเองและชุมชน รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดการศัตรูพืช ร่วมกันภายในกลุ่ม โดยมีคณะกรรมการทำหน้าที่บริหารงานกลุ่ม สมาชิกร่วมกันขับเคลื่อน กิจกรรมของกลุ่ม มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นพี่เลี้ยง และมีแปลงติดตามสถานการณ์ ศัตรูพืชเป็นแปลงเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ ตลอดจนเฝ้าระวังเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืชให้ เกษตรกรและชุมชนรับทราบ

จากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นว่า มีกระบวนการสื่อสารเกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ทั้งการสื่อสารภายในและภายนอกองค์กรโดยการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ได้แก่ การสื่อสารระหว่างคณะกรรมการกับสมาชิก ระหว่างสมาชิกด้วยกัน และระหว่างคณะกรรมการด้วยกัน การสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ได้แก่ การสื่อสารระหว่างคณะกรรมการหรือสมาชิกกับ เกษตรกรหรือเครือข่ายศจช. และระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรกับคณะกรรมการ สมาชิก เกษตรกร และเครือข่ายศจช. ทั้งนี้สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนต่างมีบทบาทเป็นได้ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร เพื่อสื่อสารข้อมูลข่าวสาร การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืชต่าง ๆ ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนผ่านสื่อหรือช่องทางที่หลากหลาย โดยในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอดอนเจดีย์ไว้ ดังนี้ การสื่อสารภายในองค์กร มีสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยมีการสื่อสารระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง ระหว่างสมาชิกและคณะกรรมการ การสื่อสารภายนอกองค์กร มีสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยมีการสื่อสารระหว่างสมาชิกกับเกษตรกรทั่วไป ระหว่างสมาชิกกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และระหว่างสมาชิกกับเครือข่าย ศจช. ซึ่งการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีเจ้าหน้าที่นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลเป็นผู้ส่งสารเป็นหลัก มีการประชาสัมพันธ์ผ่านหลากหลายช่องทาง อาทิเช่น หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน และมีการสื่อสารกันผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น Line group และ Facebook เป็นต้น ซึ่งการสื่อสารระหว่างสมาชิกกับกลุ่มต่าง ๆ ยังมีน้อย สมาชิกบางรายยังรับรู้ข่าวสารได้ล่าช้า หรือได้รับข่าวสารผิดเพี้ยนส่งผลให้พลาดโอกาสในการรับรู้ข่าวสาร อีกทั้งการเผยแพร่องค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ได้จากการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนไปสู่ชุมชน/เกษตรกรทั่วไปยังมีน้อย สมาชิกบางส่วนยังไม่สามารถเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ได้ดีนัก จึงทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกไม่มากเท่าที่ควร

6.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

6.1.1 เพศ

วารุณี ลายหงส์ (2559, น. 50) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดสระบุรี พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 60.1) เป็นเพศหญิง และร้อยละ 39.9 เป็นเพศชาย เช่นเดียวกับ พนิดา นันตะหน้อย

(2558, น. 48) ศึกษาการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จังหวัดพะเยา พบว่า เกษตรกรสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเพศหญิง คือ ร้อยละ 53.1 และร้อยละ 46.9 เป็นเพศชาย ในขณะที่ ราษฎรภรณ์ บอนแดง (2563, น. 67) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมากกว่าครึ่ง ร้อยละ 64.6 เป็นเพศชาย และร้อยละ 35.4 เป็นเพศหญิง

6.1.2 อายุ

พนิดา นันตะหน้อย (2558, น. 48) พบว่า เกษตรกรสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีอายุเฉลี่ย 51.93 ปี สอดคล้องกับ อุไรลักษณ์ ดวงฉวี (2556, น. 38) ศึกษาการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าวของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีอายุเฉลี่ย 51.66 ปี ใกล้เคียงกับ ราษฎรภรณ์ บอนแดง (2563, น. 68) พบว่า สมาชิก ศจช. มีอายุเฉลี่ย 55.69 ปี และ วารุณี ลายหงส์ (2559, น. 50) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีอายุเฉลี่ย 55.66 ปี

6.1.3 สถานภาพสมรส

ทองสา ทองหนองยาง (2558, น. 41) ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรี พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 89.7 มีสถานภาพสมรสแล้ว ใกล้เคียงกับ ราษฎรภรณ์ บอนแดง (2563, น. 68) พบว่า สมาชิก ศจช. ร้อยละ 85.0 มีสถานภาพสมรส

6.1.4 ระดับการศึกษา

วารุณี ลายหงส์ (2559, น. 51) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจำนวนเกือบครึ่ง (ร้อยละ 46.6) จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใกล้เคียงกับ ทองสา ทองหนองยาง (2558, น. 41) พบว่า ร้อยละ 46.6 จบระดับประถมศึกษา และ ราษฎรภรณ์ บอนแดง (2563, น. 68) พบว่า สมาชิก ศจช. ร้อยละ 48.7 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ในขณะที่ อุไรลักษณ์ ดวงฉวี (2556, น. 38) พบว่า สมาชิกประมาณสองในสาม (ร้อยละ 64.3) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา

6.1.5 ประสบการณ์ทำการเกษตร

อุไรลักษณ์ ดวงฉวี (2556, น. 38) พบว่า สมาชิกมีประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 30.72 ปี ในขณะที่ เบญจวรรณ คงคา (2557, น. 93) ได้ศึกษาเรื่องการยอมรับเทคโนโลยีการลดต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกรในอำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่ามีประสบการณ์ในการปลูกข้าวเฉลี่ย 21.24 ปี

6.1.6 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ทองสา ทองหนองยาง (2558, น. 42) พบว่า มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.49 คน ในขณะที่ พนิดา นันตะหน้อย (2558, น. 48) พบว่า เกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.97 คน ในขณะที่ วารุณี ลายหงส์ (2559, น. 57) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.61 คน

6.1.7 สื่อที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ความถี่ ระยะเวลาที่ใช้

ธัญญาภรณ์ บอนแดง (2563, น. 67) พบว่า สื่อและช่องทางที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน สมาชิกศจช. ร้อยละ 99.1 มีสื่อและช่องทางใช้ในการสื่อสาร และอีกร้อยละ 0.9 ไม่มีสื่อและช่องทางใช้ โดยสื่อและช่องทางที่มีใช้ร้อยละ 80.5 เป็นโทรศัพท์ รองลงมา ร้อยละ 70.8 เป็นโทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 61.1 เป็นสมาร์ตโฟน อินเทอร์เน็ตและ Line ร้อยละ 51.3 เป็น Facebook ร้อยละ 31.9 เป็นวิทยุร้อยละ 28.3 เป็นหอกระจายข่าวหมู่บ้าน ร้อยละ 15.0 รับหนังสือพิมพ์/หนังสือด้านการเกษตรเป็นประจำ ร้อยละ 11.5 เป็นคอมพิวเตอร์และแท็บเล็ต และร้อยละ 5.3 เป็น VCD/DVD

6.2 สภาพพื้นฐานทางสังคม

6.2.1 ระยะเวลาการเป็นสมาชิก ศจช.

พนิดา นันตะหน้อย (2558, น. 48) พบว่า เกษตรกรทั้งหมด มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 2 ปี ในขณะที่ อุไรลักษณ์ ดวงฉวี (2556, น. 40) พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ ร้อยละ 91.3 เป็นสมาชิกมาแล้ว 5 ปี

6.2.2 จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรม/ประชุม/สัมมนา

ธัญญาภรณ์ บอนแดง (2563, น. 69) พบว่า สมาชิก ศจช. เข้าร่วมการอบรมเฉลี่ย 4.23 ครั้งต่อปี ในขณะที่ สุพรรณ บุตรดวง (2560, น. 51) ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า เกษตรกรเข้าอบรมใน ศพก. เฉลี่ย 28.80 ครั้งต่อปี

6.3 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

6.3.1 การประกอบอาชีพของครัวเรือน

วารุณี ลายหงส์ (2559, น. 51) พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ ร้อยละ 68.1 ประกอบอาชีพทำนา รองลงมา ร้อยละ 22.1 ประกอบอาชีพทำไร่ และส่วนน้อย (ร้อยละ 4.2 ร้อยละ 3.1 ร้อยละ 2.5) ประกอบอาชีพทำสวน รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และรับจ้างทั่วไป ตามลำดับ ในขณะที่ ธัญญาภรณ์ บอนแดง (2563, น. 67) พบว่า ครัวเรือนของสมาชิก ศจช. ร้อยละ 100.0 มีอาชีพเกษตรกรรม รองลงมา ร้อยละ 21.2 มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 8.0 มีอาชีพรับจ้าง และร้อยละ 5.3 มีอาชีพรับราชการ ในขณะที่ พนิดา นันตะหน้อย (2558, น. 52) พบว่า

เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 96.3 ประกอบอาชีพทำนา รองลงมาร้อยละ 58.0 ประกอบอาชีพทำสวน และเกษตรกรส่วนน้อยที่สุด ร้อยละ 3.1 เท่านั้นที่ประกอบอาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ในขณะที่ ทองสา ทองหนองยาง (2558, น 42). พบว่า ร้อยละ 51.4 ประกอบอาชีพทำสวน ร้อยละ 49.3 ประกอบอาชีพทำนา ร้อยละ 33.6 ประกอบอาชีพทำไร่ ร้อยละ 30.1 ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 24.0 ประกอบอาชีพรับราชการ ร้อยละ 15.1 ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 10.3 ประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 3.4 ประกอบอาชีพประมง และร้อยละ 2.1 ประกอบอาชีพอื่นๆ ได้แก่ แปรรูปผลผลิต งานบริการ ตามลำดับ

6.3.2 รายได้ของครัวเรือน

วารุณี ลายหงส์ (2559, น. 57) พบว่า รายได้ในภาคการเกษตร พบว่าสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีรายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 203,052.76 บาทต่อปี ในขณะที่ ธรรมนูญ บอนแดง (2563, น. 67) พบว่า สมาชิก ศจช. มีรายได้เฉลี่ย 812,857.14 บาทต่อปี ในขณะที่ ทองสา ทองหนองยาง (2558, น. 45) พบว่า ครัวเรือนกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีรายได้จากการทำนา 173,387.07 บาทต่อปี

6.4 การได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ทองสา ทองหนองยาง (2558, น. 58-62) พบว่า ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในด้านวิธีการการส่งเสริม พบว่า กรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีความต้องการระดับมากในประเด็นการเยี่ยมไร่นาและบ้านของเกษตรกร มีความต้องการระดับปานกลางใน 3 ประเด็น ได้แก่ (1) การติดต่อทางโทรศัพท์ (2) เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน (3) การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ กรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกือบทั้งหมดมีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคลทุกวิธี โดยมีความต้องการระดับมากใน 2 ประเด็น ได้แก่ (1) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (2) การสาธิต และกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกือบทั้งหมดมีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนทุกวิธี โดยมีความต้องการระดับปานกลางในทุกประเด็น ได้แก่ (1) เอกสารหรือสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ (2) ภาพโฆษณา หรือ โปสเตอร์ (3) วิทยุโทรทัศน์ (4) การจัดนิทรรศการ (5) วิทยุกระจายเสียง (6) ซีดีหรือดีวีดี (7) หนังสือพิมพ์

พนิดา นันตะหน้อย (2558, น. 84) พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานและความรู้เรื่องศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จากสื่อทุกรูปแบบอยู่ในระดับปานกลาง ได้รับความรู้จากสื่อแบบกลุ่ม สื่อแบบบุคคล สื่อแบบมวลชน มากเรียงตามลำดับ ได้รับความรู้จากสื่อแบบกลุ่มในระดับมาก คือ การประชุม และการฝึกอบรมตามลำดับ ได้รับความรู้จากสื่อแบบบุคคลในระดับมาก คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และ

เจ้าหน้าที่กรมวิชาการเกษตร ตามลำดับ ได้รับความรู้จากสื่อแบบมวลชนในระดับปานกลาง คือ วิทยุกระจายเสียง/วิทยุชุมชน/เสียงตามสาย โทรทัศน์/โทรทัศน์ดาวเทียม และหนังสือ ตามลำดับ

ธัญญาภรณ์ บอนแดง (2563, น. 116-117) พบว่า สภาพการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) พบว่า ด้านการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ ได้แก่ (ก) สื่อบุคคล ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารกลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ที่ทุกกลุ่มเห็นด้วยมากที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุยผ่านเจ้าหน้าที่ (ข) สื่อกิจกรรม เครือข่าย ศจช. เห็นด้วยมากที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุยผ่านการไปมาหาสู่/เยี่ยมบ้าน และการประชุมกลุ่ม ศจช. คณะกรรมการและสมาชิกเห็นด้วยมากที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุยผ่านการประชุมกลุ่มศจช. ส่วนเกษตรกรเห็นด้วยมากที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุยผ่านการไปมาหาสู่/เยี่ยมบ้าน และการประชุมหมู่บ้าน โดยเครือข่ายศจช. คณะกรรมการ (ค) สื่อสิ่งพิมพ์ เครือข่ายศจช. เห็นด้วยมากที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุยผ่านสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ และเอกสารรายงาน คณะกรรมการและสมาชิกเห็นด้วยมากที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุยผ่านสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ และเกษตรกรเห็นด้วยมากที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุยผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว (ง) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เครือข่าย ศจช. เห็นด้วยในระดับมากในการได้รับรู้/พูดคุยผ่านสมาร์ทโฟน Line และ Facebook

6.5 สภาพการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ศิริวรรณ วิทยุรงค์ (2560, น.3) ศึกษาแนวทางพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดสุรินทร์ พบว่า การสื่อสารของสมาชิกศจช. มีการพบปะพูดคุย กับสมาชิก ศจช. ด้วยกันเองมากที่สุดในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.85) ได้รับข่าวสารด้านการจัดการศัตรูพืชผ่านทางคณะกรรมการ ศจช. มากที่สุดในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.21) ในขณะที่ ธัญญาภรณ์ บอนแดง (2563, น. 87-88) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีความเห็นด้านสารหรือเนื้อหาในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.73) โดยมีความเห็นในด้านพื้นฐาน ด้านการรับทราบเนื้อหา/ข่าวสารในประเด็นต่าง ๆ และด้านการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ **ด้านพื้นฐาน** สมาชิก ศจช. มีความเห็นในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ การได้รับประโยชน์จากเนื้อหา/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ ศจช. (ค่าเฉลี่ย 3.88) ความพึงพอใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. (ค่าเฉลี่ย 3.85) และการเกิดความเข้าใจหรือเกิดการตัดสินใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. (ค่าเฉลี่ย 3.83) **ด้านการได้รับทราบเนื้อหา/ข่าวสารในประเด็นต่าง ๆ** สมาชิก ศจช. มีความเห็นในระดับมากที่สุดทั้ง 6 ประเด็น ได้แก่ โรคพืชและแมลงศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.81) องค์ความรู้หรือประสบการณ์ การทำการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ (ค่าเฉลี่ย 3.77) การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.65) การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 3.65) การสำรวจ

ติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.64) และการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) (ค่าเฉลี่ย 3.64) **ด้านการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ** สมาชิก ศจช. มีความเห็นในระดับมากทั้ง 6 ประเด็น ได้แก่ โรคพืชและแมลงศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.94) องค์ความรู้หรือประสบการณ์การทำงานเกษตรของตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.77) การสำรวจติดตาม สถานการณ์ศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.69) การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.65) การจัดการ ศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) (ค่าเฉลี่ย 3.58) และการผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรู ธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 3.56)

6.6 ปัญหาการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ศิริวรรณ วิญญาองค์ (2560, น. 4) ศึกษาพบว่า ปัญหาการสื่อสารของศจช. ที่ สำคัญในด้านผู้ส่งและผู้รับสารคือการขาดความรู้ ความเข้าใจด้านการจัดการศัตรูพืช ด้านเนื้อหา คือการขาดการวิเคราะห์กลั่นกรองข้อมูลการสำรวจ การแจ้งเตือนข้อมูลล่าช้าและการใช้ ภาษาอังกฤษด้านสื่อ คือ การขาดสื่อสำหรับการถ่ายทอดความรู้และมีช่องทางในการ ติดต่อสื่อสารน้อย ด้านผู้รับสาร คือการไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของศจช. ในขณะที่รัฐธรรมนูญ บอนแดง (2563, น. 104-106) พบว่าปัญหาการสื่อสารของศจช. มีดังนี้ **ปัญหาด้านผู้ส่งสาร (Source)** คือ 1) พูดอธิบายความรู้ให้ผู้อื่นฟังไม่ถูก 2) รู้สึกไม่มั่นใจเมื่อต้องนำข้อมูลข่าวสารที่ รับทราบมาไปพูดคุยกับผู้อื่นเกรงว่าจะสื่อสารข้อมูลได้ไม่ถูกต้อง 3) มีความรู้ความเข้าใจใน ข้อมูลข่าวสารไม่เพียงพอ/ไม่ชัดเจน 4) ไม่มีความชำนาญในการใช้สมาร์ตโฟนส่งข้อมูลทางสื่อ สังคมออนไลน์ 5) คณะกรรมการ ศจช. มีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบหลายอย่าง/เจ้าหน้าที่มีภาระ งานรับผิดชอบมากไม่มีเวลาให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 6) ไม่มีความรู้ความชำนาญในการ จำแนกศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ โรคพืชเพียงพอ 7) สมาชิกศจช. บางคนไม่ให้ความร่วมมือ 8) ไม่มีทักษะในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ 9) เจ้าหน้าที่ไม่มีความรู้/ความสามารถด้านการ จัดการศัตรูพืช **ปัญหาด้านสารหรือเนื้อหา (Message)** คือ 1) ข้อมูลข่าวสารไม่ทันสมัย/ทันต่อ เหตุการณ์ 2) ศจช. ไม่มีสื่อตัวอย่างของจริง เช่น ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ สำหรับใช้ในการทบทวน และเรียนรู้ 3) ไม่มีเวลาสำรวจติดตามการระบาดของศัตรูพืช 4) ใช้ภาษาที่เข้าใจยาก เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาราชการ 5) ขาดความชัดเจนของข้อมูลข่าวสาร เช่น เมื่อจำกัดการใช้ สารเคมีกำจัดวัชพืชแล้ว เกษตรกรสามารถใช้วิธีการใดทดแทนได้บ้าง 6) เอกสารที่ได้รับแจก ตัวหนังสือเล็กอ่านไม่ชัด ภาพประกอบน้อย **ปัญหาด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel)** คือ 1) ใช้ โทรศัพท์บ้านหรือโทรศัพท์มือถือที่มีความสามารถเพียงการโทรออก/รับสาย 2) ไม่มีสัญญาณ โทรศัพท์ 3) ไม่มีเงินเติมอินเทอร์เน็ต 4) ไม่ทราบการอบรม 5) ไม่อยู่ในกลุ่มเป้าหมายของการ

จัดฝึกอบรม 6) เวลาในการติดต่อสื่อสารไม่ตรงกัน 7) เจ้าหน้าที่ไม่เข้าร่วมประชุมหมู่บ้าน 8) ไม่มีคนดูแลบอร์ดประชาสัมพันธ์ 9) ศูนย์ไม่มีบอร์ดประชาสัมพันธ์ 10) ช่องทางการส่งสารและรับสารในปัจจุบันมักใช้เทคโนโลยีในการส่งสารถ้าเกษตรกรในพื้นที่ไม่มีอุปกรณ์ที่รองรับ จึงไม่สามารถรับเทคโนโลยีได้ 100% ปัญหาด้านผู้รับสาร (Receiver) คือ 1) ได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ไม่ต่อเนื่อง 2) ได้รับข้อมูลข่าวสารโดยเฉพาะการแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืชล่าช้า 3) จัดฝึกอบรมในช่วงเวลาที่ต้องรดน้ำดูแลจัดการสวน 4) เขียนหนังสือไม่ค่อยเป็น 5) เกษตรกรตอบคำถามไม่ชัดเจน ไม่ตรงประเด็น 6) ผู้รับสารมีปัญหาสุขภาพ เช่น เรื่องการได้ยิน 7) เกษตรกรไม่พร้อมมาเข้ารับการอบรมตามวันเวลาที่เจ้าหน้าที่นัดหมาย

6.7 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในและภายนอกของสมาชิก ศจช.

รัฐธรรมนูญ บอนแดง (2563, น. 128-129) พบว่า แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด แบ่งออกเป็น 2 ด้านสำคัญ ดังนี้ 1) การพัฒนาผู้ส่งสารและผู้รับสาร มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ (1) ควรพัฒนาผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารทุกกลุ่มให้มีความรู้สามารถด้านจัดการศัตรูพืช (2) ส่งเสริมการดำเนินงาน ศจช.ให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดความรู้ตามความต้องการของสมาชิกโดยเน้นการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้เห็นผลเชิงประจักษ์ (3) เสริมสร้างความเข้มแข็งให้เครือข่าย ศจช. เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนสู่เกษตรกรและชุมชน 2) การพัฒนาการผลิตสื่อ ด้านสารหรือเนื้อหาควร (1) ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่คลุมเครือ และหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษ (2) จัดทำหลักสูตรอบรม/แผนการดำเนินงานให้แก่ ศจช. และเครือข่าย ศจช. โดย พัฒนารูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ด้วยภาพ/สัญลักษณ์ที่น่าสนใจ เข้าใจง่าย และสามารถเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่อได้ง่าย และเพิ่มช่องทางการรับรู้ข่าวสารและการแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืชให้ผู้รับสารสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ง่าย และมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เช่น Line Facebook YouTube เป็นต้น

ศิริวรรณ วิญญาญงค์ (2560, น. 6) ศึกษาพบว่าแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในศจช. มีดังนี้ 1) ด้านผู้ส่งสารและผู้รับสารควรพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการและสมาชิก ศจช. ให้มีความรู้และทักษะการจัดการศัตรูพืชอย่างต่อเนื่องและสรรหาคู่มือการภายในศจช. เพื่อทำหน้าที่เป็นวิทยากรเกษตรกร 2) ด้านสารหรือเนื้อหาควรพัฒนาเนื้อหาให้มีความชัดเจน ไม่คลุมเครือและเข้าใจได้ง่าย 3) ด้านสื่อหรือช่องทาง ควรเพิ่มวิธีการสื่อสารด้านวิธีการจดบันทึกเป็นรายลักษณะอักษรให้มากขึ้นและจัดทำเป็นเอกสารข้อมูลองค์ความรู้ แผ่นพับไว้ที่ทำการศจช.

ส่วนแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอก ศจช. มีแนวทางพัฒนา ดังนี้ 1) ด้านผู้ส่งและผู้รับสาร เสริมสร้างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงาน ศจช. ให้เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการจัดการศัตรูพืชที่แท้จริง ส่งเสริมศจช. ให้มีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สร้างความเข้มแข็งให้เครือข่ายศจช. ระดับจังหวัดสุรินทร์ สร้างความเข้าใจกับเกษตรกรให้มีทัศนคติที่ดีต่อศจช. 2) ด้านสารหรือเนื้อหาลดเนื้อหาที่ไม่จำเป็นโดยสำรวจความต้องการเนื้อหา ก่อนการถ่ายทอดความรู้ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายแก่การเข้าใจ หลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษกระตุ้นให้ศจช. มีการสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านสื่อหรือช่องทางพัฒนาและออกแบบสื่อให้เข้าใจง่ายมีภาพประกอบตัวอย่างของจริงมีการใช้สัญลักษณ์ในการสื่อ เพิ่มช่องทางในการรับรู้ข่าวสารและแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืชให้รวดเร็วมีประสิทธิภาพ เช่น อินเทอร์เน็ตจัดทำศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชแบบครบวงจรเพื่อใช้เป็นสื่อให้เกษตรกร หรือผู้สนใจได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจ การได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ของสมาชิก ศจช. สภาพการสื่อสารภายในและภายนอก ศจช. ปัญหาการสื่อสารภายในและภายนอก ศจช. และแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในและภายนอกของสมาชิก ศจช. โดยการวิจัยครั้งนี้ได้นำมากำหนดกรอบแนวคิดและสร้างข้อคำถาม ในส่วนของ

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่ 2 การได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ของสมาชิกศจช.

ตอนที่ 3 สภาพการสื่อสารภายในและภายนอก ศจช.

ตอนที่ 4 ปัญหาการสื่อสารภายในและภายนอก ศจช. และตอนที่ 5 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในและภายนอกของสมาชิก ศจช.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการวิจัยในรูปแบบเชิงสำรวจ โดยได้ศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่เป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่ดำเนินการศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีการกำหนดประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (Population) ประชากรที่ทำการศึกษา ได้แก่ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ. 2566 ซึ่งประกอบด้วย 5 ศูนย์ ศูนย์ละ 30 ราย จำนวน 4 ศูนย์ และศูนย์ละ 45 ราย จำนวน 1 ศูนย์ ประชากรทั้งสิ้น 165 ราย (สำนักงานเกษตรอำเภอดอนเจดีย์, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Simple) สุ่มตัวอย่างจากประชากร โดยมีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง และการสุ่มตัวอย่างดังนี้

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างสำหรับการเก็บข้อมูล

การคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ทั้ง 5 ศูนย์ จากประชากรเป้าหมาย 165 ราย โดยใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane ที่ ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

$$n = \frac{165}{1 + 165 (0.05)^2}$$

n = 116.81 หรือเท่ากับ 117 ราย

1.2.2 การสุ่มตัวอย่าง สุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมดจำนวน 165 ราย โดยการกำหนดสัดส่วนจำนวนตัวอย่างของเกษตรกรในแต่ละ ศจช. และการสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) ด้วยการจับสลากตามรายชื่อของเกษตรกรที่เป็นสมาชิก ศจช. ให้ครบจำนวนตัวอย่าง ดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแยกตามสัดส่วนของแต่ละ ศจช.

ที่	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	ประชากร (คน)	กลุ่ม ตัวอย่าง (คน)
1	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลดอนเจดีย์	30	22
2	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลหนองสาหร่าย	30	22
3	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลไร่รอด	45	29
4	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลทะเลบก	30	22
5	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลสระกระโจม	30	22
รวม		165	117

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ชนิดของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

2.2 ลักษณะของเครื่องมือ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ที่ประกอบด้วยลักษณะ คำถามให้เลือกตอบ และคำถามที่ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 5 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำการเกษตร จำนวนสมาชิกในครัวเรือน สื่อที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ระยะเวลาการเป็นสมาชิก ศจช. จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรมใน ศจช. การดำรงตำแหน่งทางสังคม การประกอบอาชีพของครัวเรือน จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร รายได้ของครัวเรือน

ตอนที่ 2 การได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
การได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อกระจายภาพและเสียง และสื่อออนไลน์ของสมาชิก แบ่งเป็น ได้รับความรู้จากสื่อ และไม่ได้รับความรู้จากสื่อ ได้รับความรู้จากสื่อ แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 1 หมายถึง การได้รับความรู้ในระดับน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง การได้รับความรู้ในระดับน้อย
- 3 หมายถึง การได้รับความรู้ในระดับปานกลาง
- 4 หมายถึง การได้รับความรู้ในระดับมาก
- 5 หมายถึง การได้รับความรู้ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 สภาพการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
ประกอบด้วย การสื่อสารตามรูปแบบ SMCR (SMCR model) ได้แก่ ด้านผู้ส่งสาร (Source) ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) และด้านผู้รับสาร (Receiver) โดยแบบสัมภาษณ์นี้แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 3.1 ข้อมูลการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน แบ่งเป็น 5 ระดับการสื่อสาร ในแต่ละระดับมีเกณฑ์ ดังนี้

- 1 หมายถึง มีการสื่อสารในระดับน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง มีการสื่อสารอยู่ในระดับน้อย
- 3 หมายถึง มีการสื่อสารอยู่ในระดับปานกลาง
- 4 หมายถึง มีการสื่อสารอยู่ในระดับมาก
- 5 หมายถึง มีการสื่อสารอยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3.2 ข้อมูลการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน แบ่งเป็น 5 ระดับการสื่อสาร ในแต่ละระดับมีเกณฑ์ ดังนี้

- 1 หมายถึง มีการสื่อสารอยู่ในระดับน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง มีการสื่อสารอยู่ในระดับน้อย
- 3 หมายถึง มีการสื่อสารอยู่ในระดับปานกลาง
- 4 หมายถึง มีการสื่อสารอยู่ในระดับมาก
- 5 หมายถึง มีการสื่อสารอยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 4 ปัญหาการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
ประกอบด้วย ปัญหาการสื่อสารตามรูปแบบ SMCR (SMCR model) ได้แก่ ด้านผู้ส่งสาร

(Source) ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) และด้านผู้รับสาร (Receiver) โดยแบบสัมพัทธ์นี้แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 4.1 ปัญหาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน แบ่งเป็น 5 ระดับปัญหา ในแต่ละระดับมีเกณฑ์ ดังนี้

- 1 หมายถึง มีปัญหาในระดับน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง มีปัญหาในระดับน้อย
- 3 หมายถึง มีปัญหาในระดับปานกลาง
- 4 หมายถึง มีปัญหาในระดับมาก
- 5 หมายถึง มีปัญหาในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 4.2 ปัญหาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน แบ่งเป็น 5 ระดับปัญหา ในแต่ละระดับมีเกณฑ์ ดังนี้

- 1 หมายถึง มีปัญหาในระดับในระดับน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง มีปัญหาในระดับในระดับน้อย
- 3 หมายถึง มีปัญหาในระดับในระดับปานกลาง
- 4 หมายถึง มีปัญหาในระดับในระดับมาก
- 5 หมายถึง มีปัญหาในระดับในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 5 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในและภายนอกของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาการสื่อสารตามรูปแบบ SMCR (SMCR model) ได้แก่ ด้านผู้ส่งสาร (Source) ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) และด้านผู้รับสาร (Receiver) โดยแบบสัมพัทธ์นี้แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 5.1 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน แบ่งเป็น 5 ระดับความคิดเห็น ในแต่ละระดับมีเกณฑ์ ดังนี้

- 1 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย
- 3 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง
- 4 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก
- 5 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 5.2 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน แบ่งเป็น 5 ระดับความคิดเห็น ในแต่ละระดับมีเกณฑ์ ดังนี้

- 1 หมายถึง เห็นด้วยในระดับในระดับน้อยที่สุด

2	หมายถึง เห็นด้วยในระดับในระดับน้อย
3	หมายถึง เห็นด้วยในระดับในระดับปานกลาง
4	หมายถึง เห็นด้วยในระดับในระดับมาก
5	หมายถึง เห็นด้วยในระดับในระดับมากที่สุด

2.3 การสร้างและทดสอบเครื่องมือ

2.3.1 การสร้างเครื่องมือ ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์ เพื่อสัมภาษณ์สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอตอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1) กำหนดสิ่งที่ต้องการวัด ได้แก่ สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สภาพการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ปัญหาการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในและภายนอกของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน โดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร วิชาการ หนังสือ เอกสาร บทความ ผลงานทางวิชาการ วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และพิจารณาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

2) การกำหนดประเด็นคำถามในการวิจัย ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยครอบคลุมในประเด็นที่ต้องการศึกษา

3) กำหนดรูปแบบของคำถาม ให้ครบทุกประเด็นตามตัวแปร โดยเลือกใช้ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ลักษณะข้อมูล และกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ คำถามให้เลือกตอบ และคำถามที่ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น

4) การจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง นำแบบสัมภาษณ์ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อคำถาม ตรวจสอบแก้ไขเนื้อหาให้ครอบคลุมประเด็นในเนื้อหาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และการใช้ภาษา ตลอดจนพิจารณาความเหมาะสมโดยทั่วไปของแบบสัมภาษณ์

5) การตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์และปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ นำแบบสัมภาษณ์เสนอผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ตรวจสอบพิจารณาว่าข้อคำถามวัดได้ตรงและครอบคลุมเนื้อหา และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยแล้ว ดำเนินการปรับแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จึงนำแบบสัมภาษณ์ ไปทำการทดสอบกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30

คน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรของการวิจัย แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบ สัมภาษณ์ต่อไป

6) จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วย ชื่อแบบสัมภาษณ์ คำชี้แจง เนื้อหาคำถามตามประเด็นที่ต้องการศึกษา จัดลำดับข้อความให้เหมาะสม ก่อนที่จะ นำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริง

2.3.2 การทดสอบเครื่องมือ

1) การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ดำเนินการก่อนการเก็บรวบรวม ข้อมูลภาคสนาม เพื่อตรวจสอบว่า แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมานั้นสามารถวัดผลได้ตรงตาม ที่ต้องการ ครอบคลุมเนื้อหาขอบเขตของเนื้อหาการวิจัย ความถูกต้องของภาษา ความเข้าใจตรง กับ ข้อคำถาม โดยใช้วิธีการทางสถิติตรวจสอบค่าความเที่ยงตรง คือ ค่าดัชนีความสอดคล้อง ของข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยมี วิธีการดังนี้

(1) นำแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์ที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เสนอผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาว่าแบบ สัมภาษณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยกำหนดคะแนนความเห็น ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบสัมภาษณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบสัมภาษณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

-1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบสัมภาษณ์ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

(2) นำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาคำนวณจากสูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{n}$$

เมื่อ IOC แทน แบบวัดความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามปฏิบัติการ

$\sum R$ แทน ผลบวกของคะแนนผู้เชี่ยวชาญ

n แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ค่าดัชนีความสอดคล้องที่คำนวณได้เท่ากับหรือมากกว่า 0.50 แสดงว่า ข้อคำถามนั้น วัดตรงกับเนื้อหาที่กำหนด สามารถนำข้อคำถามนั้นไปใช้ได้ ถ้าค่าดัชนีความ สอดคล้องที่คำนวณต่ำกว่า 0.50 แสดงว่า ข้อคำถามนั้น วัดไม่ตรงกับเนื้อหาที่กำหนด ผู้สร้าง เครื่องมือวิจัยจะต้องปรับปรุงแก้ไขจนข้อความมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด (ไพบูรณ์ คะเชนท

รพรรค์, 2561) โดยแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา รวม เท่ากับ 0.97 แสดงว่าข้อคำถามเหล่านั้น วัดตรงกับเนื้อหาที่กำหนด สามารถนำข้อคำถามนั้นไปใช้ได้

2) การทดสอบความเที่ยง (Reliability) โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ไปทำการทดสอบกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรของการวิจัย จากนั้น นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาความเที่ยง ตามวิธีการของ Cronbach's Alpha โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

ตอนที่ 2 การได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ของสมาชิกศูนย์จัดการ ศัตรูพืชชุมชน เท่ากับ 0.866

ตอนที่ 3 สภาพการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
ตอนที่ 3.1 ข้อมูลการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
เท่ากับ 0.776

ตอนที่ 3.2 ข้อมูลการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืช
ชุมชน เท่ากับ 0.900

ตอนที่ 4 ปัญหาการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
ตอนที่ 4.1 ปัญหาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
เท่ากับ 0.969

ตอนที่ 4.2 ปัญหาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืช
ชุมชน เท่ากับ 0.959

ตอนที่ 5 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในและภายนอกของ
สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่ 5.1 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการ
ศัตรูพืชชุมชน เท่ากับ 0.957

ตอนที่ 5.2 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกศูนย์
จัดการศัตรูพืชชุมชน เท่ากับ 0.956

ไพบุรณ์ คะเชนทพรค์ (2561, น.48) สำหรับเกณฑ์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ
วิจัย ควรมีค่าสูงกว่า 0.70 จึงจะถือว่าเครื่องมือวิจัยนั้นมีผลการวัดที่มีความเชื่อมั่นและน่าเชื่อถือ
ได้ จากการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์มีค่าความเชื่อมั่นมากกว่า 0.70 ดังนั้นแบบ
สัมภาษณ์มีความเชื่อมั่น และสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ด้วยตนเอง โดยมีการกำหนดขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.1.1 กำหนดช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล กำหนดแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล และเก็บข้อมูลตามแผน

3.1.2 เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เตรียมแบบสัมภาษณ์ ให้เพียงพอต่อการใช้ในแต่ละครั้งตามแผน

3.1.3 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้เพื่อการสัมภาษณ์และการเดินทาง เช่น ดินสอ ปากกา กระดาษสำหรับจดบันทึก แบบสัมภาษณ์ และยานพาหนะ

3.1.4 การประสานงาน ประสานผ่านทางโทรศัพท์ถึงผู้ประกอบการท้องที่ เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการศึกษา และความจำเป็นในการสัมภาษณ์เกษตรกรเพื่อเก็บข้อมูลในพื้นที่ และแจ้งแผนการลงพื้นที่นัดหมายเกษตรกรผู้ให้ข้อมูล โดยแจ้งประธานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ก่อนล่วงหน้า 1 อาทิตย์ และก่อนลงพื้นที่ 1 วัน โทรนัดหมายประธานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน อีก 1 ครั้ง

3.1.5 ดำเนินการสัมภาษณ์เกษตรกร มีขั้นตอน ดังนี้

1) **แนะนำตัวผู้เก็บข้อมูล** โดยแนะนำชื่อ นามสกุล และแจ้งว่าเป็น นักศึกษาระดับปริญญาโท ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี และสอบถามพูดคุยกับผู้ให้สัมภาษณ์ ประมาณ 15 นาที ก่อนสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

2) **ชี้แจงวัตถุประสงค์ ของการศึกษาวิจัย** เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ดังนี้

(1) **เพื่อศึกษา** สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

(2) **เพื่อศึกษา** การได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

(3) **เพื่อศึกษา** สภาพการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

(4) เพื่อศึกษา ปัญหาการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการ
ศัตรูพืชชุมชน

(5) เพื่อศึกษา แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในและภายนอกของ
สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

3) เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ โดยผู้ศึกษาวิจัยเรียกชื่อเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์เป็นรายบุคคลครั้ง
ละ 1 คน ใช้ระยะเวลาในการสัมภาษณ์คนละ 8-12 นาที

4) เมื่อสัมภาษณ์ ครบทุกคนแล้วผู้ศึกษาวิจัยทบทวนความถูกต้อง และ
ความสมบูรณ์ของข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลว่าครบถ้วนถูกต้อง สมบูรณ์

5) กล่าวขอบคุณ ผู้ศึกษาวิจัยกล่าวขอบคุณเกษตรกร และประธานศูนย์
จัดการศัตรูพืชชุมชน พร้อมมอบของที่ระลึกกับผู้ให้ข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ หรือผู้มีส่วน
เกี่ยวข้องในการดำเนินการเก็บข้อมูล

6) รวบรวม ตรวจสอบจำนวน ความถูกต้องครบถ้วน และสรุปแบบ
สัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้แบบสัมภาษณ์ครบตามจำนวนที่กำหนด ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความ
ถูกต้องของข้อมูล และลงรหัสเพื่อประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม
สำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้สถิติ ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืช
ชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) คือ ค่าความถี่
(frequencies) ร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย
(mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: SD และการจัดอันดับ

ตอนที่ 2 การได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
วิเคราะห์โดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ (frequencies) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: SD) และการจัดอันดับ (Ranking)

นำค่าเฉลี่ยของคะแนนมาประเมินระดับความคิดเห็น มี 5 ระดับ ตามเกณฑ์การ
แปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}}$$

$$= \frac{5-1}{5}$$

$$= \frac{4}{5}$$

$$= 0.80$$

โดยจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยแบ่งออกเป็นช่วง ๆ ดังนี้

1.00 - 1.80	หมายถึง	ได้รับความรู้ในระดับน้อยที่สุด
1.81 - 2.60	หมายถึง	ได้รับความรู้ในระดับน้อย
2.61 - 3.40	หมายถึง	ได้รับความรู้ในระดับปานกลาง
3.41 - 4.20	หมายถึง	ได้รับความรู้ในระดับมาก
4.21 - 5.00	หมายถึง	ได้รับความรู้ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 สภาพการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่ 3.1 ข้อมูลการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบ่งระดับคะแนนระดับการสื่อสาร เป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล โดยจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยแบ่งออกเป็นช่วง ๆ ดังนี้

1.00 - 1.80	หมายถึง	มีการสื่อสารในระดับน้อยที่สุด
1.81 - 2.60	หมายถึง	มีการสื่อสารในระดับน้อย
2.61 - 3.40	หมายถึง	มีการสื่อสารในระดับปานกลาง
3.41 - 4.20	หมายถึง	มีการสื่อสารในระดับมาก
4.21 - 5.00	หมายถึง	มีการสื่อสารในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3.2 ข้อมูลการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบ่งระดับคะแนนระดับการสื่อสาร เป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล โดยจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยแบ่งออกเป็นช่วง ๆ ดังนี้

1.00 - 1.80	หมายถึง	มีการสื่อสารในระดับน้อยที่สุด
1.81 - 2.60	หมายถึง	มีการสื่อสารในระดับน้อย
2.61 - 3.40	หมายถึง	มีการสื่อสารในระดับปานกลาง
3.41 - 4.20	หมายถึง	มีการสื่อสารในระดับมาก
4.21 - 5.00	หมายถึง	มีการสื่อสารในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 4 ปัญหาในการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่ 4.1 ปัญหาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบ่งระดับคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสื่อสารภายใน เป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการ แปลความหมายข้อมูล โดยจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยแบ่งออกเป็นช่วง ๆ ดังนี้

1.00 - 1.80	หมายถึง	มีปัญหาในระดับน้อยที่สุด
1.81 - 2.60	หมายถึง	มีปัญหาในระดับน้อย
2.61 - 3.40	หมายถึง	มีปัญหาในระดับปานกลาง
3.41 - 4.20	หมายถึง	มีปัญหาในระดับมาก
4.21 - 5.00	หมายถึง	มีปัญหาในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 4.2 ปัญหาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบ่งระดับคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสื่อสารภายนอก เป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการ แปลความหมายข้อมูล โดยจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยแบ่งออกเป็นช่วง ๆ ดังนี้

1.00 - 1.80	หมายถึง	มีปัญหาในระดับน้อยที่สุด
1.81 - 2.60	หมายถึง	มีปัญหาในระดับน้อย
2.61 - 3.40	หมายถึง	มีปัญหาในระดับปานกลาง
3.41 - 4.20	หมายถึง	มีปัญหาในระดับมาก
4.21 - 5.00	หมายถึง	มีปัญหาในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 5 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในและภายนอกของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่ 5.1 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบ่งระดับคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการสื่อสารภายใน เป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการ แปลความหมายข้อมูล โดยจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยแบ่งออกเป็นช่วง ๆ ดังนี้

1.00 - 1.80	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด
1.81 - 2.60	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อย

2.61 - 3.40	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับปานกลาง
3.41 - 4.20	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมาก
4.21 - 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 5.2 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบ่งระดับคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการสื่อสารภายนอก
เป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการ แปลความหมายข้อมูล โดยจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยแบ่งออกเป็นช่วง
ๆ ดังนี้

1.00 - 1.80	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด
1.81 - 2.60	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อย
2.61 - 3.40	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับปานกลาง
3.41 - 4.20	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมาก
4.21 - 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอตอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี” ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่ 2 การได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่ 3 สภาพการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่ 4 ปัญหาการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่ 5 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในและภายนอกของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

การศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำการเกษตร จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และช่องทางการสื่อสารที่ใช้ในปัจจุบัน ผลการวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

N=117

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	45	38.46
หญิง	72	61.54
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40	2	1.70
41-50	11	9.40
51-60	27	23.10
61-70	67	57.26
มากกว่าหรือเท่ากับ 71	10	8.54
ค่าต่ำสุด = 39 ปี ค่าสูงสุด = 72 ปี ค่าเฉลี่ย = 61.63 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 8.026 ปี		
3. สถานภาพ		
โสด	15	12.80
สมรส	80	68.34
หย่าร้าง	12	10.26
หม้าย	10	8.60
4. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษา	10	8.54
ประถมศึกษา	86	73.50
มัธยมศึกษาตอนต้น	8	6.84
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	6	5.14
อนุปริญญา/ปวส.	5	4.28
ปริญญาหรือเทียบเท่า	2	1.70
สูงกว่าปริญญาตรี	-	0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

N=117		
สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
5. ประสบการณ์ในการทำการเกษตร (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15	1	0.85
16-25	7	5.98
26-35	48	41
36-45	36	30.80
มากกว่าหรือเท่ากับ 46	25	21.37
ค่าต่ำสุด = 14 ปี ค่าสูงสุด = 58 ปี ค่าเฉลี่ย = 37.87 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 9.332 ปี		
6. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2	21	17.95
3-4	78	66.67
มากกว่าหรือเท่ากับ 5	18	15.38
ค่าต่ำสุด = 1 คน ค่าสูงสุด = 8 คน ค่าเฉลี่ย = 3.63 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.304 คน		
7. สื่อและช่องทางที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
โทรทัศน์	115	98.3
วิทยุ	56	47.9
สมาร์ทโฟน	86	73.50
โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ	16	13.70
คอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต	8	6.80
อินเทอร์เน็ต	86	73.50
Facebook	80	68.40
Line	84	71.80
หอกระจายข่าวหมู่บ้าน	106	90.60
หนังสือพิมพ์/หนังสือด้านการเกษตร	19	16.20

จากตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนแสดงค่าจำนวน ร้อยละของ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำการเกษตร จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และสื่อและช่องทางที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังนี้

เพศ พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 61.54 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 38.46 เป็นเพศชาย

อายุ พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 57.26 มีอายุระหว่าง 61 – 70 ปี รองลงมา ร้อยละ 23.1 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 9.4 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 8.54 มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 71 ปี และร้อยละ 1.7 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี ตามลำดับ โดยสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีอายุน้อยที่สุด 39 ปี อายุมากที่สุด 72 ปี และมีอายุเฉลี่ย 61.63 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.026 ปี

สถานภาพ พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 68.34 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 12.8 มีสถานภาพโสด ร้อยละ 10.26 มีสถานภาพหย่าร้าง และร้อยละ 8.6 มีสถานภาพหม้าย ตามลำดับ

ระดับการศึกษา พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 73.5 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 8.54 จบการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษา ร้อยละ 6.84 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 5.14 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 4.28 จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. และร้อยละ 1.7 จบการศึกษาระดับปริญญาหรือเทียบเท่า ตามลำดับ

ประสบการณ์ในการทำการเกษตร พบว่าสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 41 มีประสบการณ์ในการทำการเกษตร 26-35 ปี รองลงมา ร้อยละ 30.8 มีประสบการณ์ในการทำการเกษตร 36-45 ปี ร้อยละ 21.37 มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรมากกว่าหรือเท่ากับ 46 ปี ร้อยละ 5.98 มีประสบการณ์ในการทำการเกษตร 16-25 ปี และร้อยละ 0.85 มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 15 ปี ตามลำดับ โดยมีสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ที่มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรต่ำที่สุด 14 ปี และมีประสบการณ์ในการทำการเกษตรสูงที่สุด 58 ปี โดยมีประสบการณ์ทำการเกษตรเฉลี่ย 37.87 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.332 ปี

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่าสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 66.67 มีสมาชิกในครัวเรือน 3 - 4 คน รองลงมา ร้อยละ 17.95 มีสมาชิกในครัวเรือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 คน และร้อยละ 15.38 มีสมาชิกในครัวเรือนมากกว่าหรือเท่ากับ 5 คนตามลำดับ โดยสมาชิก

ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีสมาชิกในครัวเรือนต่ำสุด 1 คน มีสมาชิกในครัวเรือนสูงสุด 8 คน และมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.63 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.304 คน

สื่อและช่องทางที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน พบว่าสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 100.0 มีสื่อและช่องทางใช้ในการสื่อสาร โดยสื่อและช่องทางที่มี ร้อยละ 98.3 เป็นโทรศัพท์มือถือ รองลงมา ร้อยละ 90.6 เป็นหอกระจายข่าวหมู่บ้าน ร้อยละ 73.5 เป็น สมาร์ทโฟน และอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 71.8 เป็น Line ร้อยละ 68.4 เป็น Facebook ร้อยละ 47.9 เป็นวิทยุ ร้อยละ 16.2 เป็นหนังสือพิมพ์/หนังสือด้านการเกษตร ร้อยละ 13.7 เป็นโทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ และร้อยละ 6.8 เป็นคอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต ตามลำดับ

1.2 สภาพทางสังคมของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

การศึกษาสภาพทางสังคมของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนประกอบด้วย ระยะเวลาการเป็นสมาชิก ศจช. และจำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรม/ประชุม/สัมมนาในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ผลการวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 สภาพทางสังคมของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

N=117		
สภาพทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
1. ระยะเวลาการเป็นสมาชิก ศจช. (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3	8	6.84
4-6	49	41.89
7-9	25	21.36
10-12	25	21.36
มากกว่าหรือเท่ากับ 13	10	8.55
ค่าต่ำสุด = 2 ปี ค่าสูงสุด = 13 ปี ค่าเฉลี่ย = 7.44 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.075 ปี		
2. จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรม/ประชุม/สัมมนาในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ครั้ง/ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3	41	35.04
4-6	52	44.45
มากกว่าหรือเท่ากับ 7	24	20.51
ค่าต่ำสุด = 1 ครั้ง/ปี ค่าสูงสุด = 9 ครั้ง/ปี ค่าเฉลี่ย = 4.54 ครั้ง/ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.176 ครั้ง/ปี		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

N=117		
สภาพทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
3. การดำรงตำแหน่งทางสังคม		
ไม่มีตำแหน่ง	92	78.63
มีตำแหน่ง	25	21.36
ผู้ใหญ่บ้าน	5	4.27
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	15	12.82
สมาชิก อบต. / สมาชิกเทศบาล	5	4.27

จากตารางที่ 4.2 สภาพทางสังคมของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน แสดงค่าจำนวน ร้อยละของ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก ศจช. จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรม/ประชุม/สัมมนาในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และการดำรงตำแหน่งทางสังคม ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

ระยะเวลาการเป็นสมาชิก ศจช. (ปี) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 41.89 เป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระยะเวลา 4-6 ปี รองลงมาคือ ร้อยละ 21.36 เป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระยะเวลา 10-12 ปี และเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระยะเวลา 7-9 ปี ร้อยละ 8.55 เป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระยะเวลามากกว่าหรือเท่ากับ 3 ปี และร้อยละ 6.84 เป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระยะเวลาน้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 ปี ตามลำดับ โดยสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนต่ำสุด 2 ปี มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนสูงสุด 13 ปี และมีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเฉลี่ย 7.44 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.075 ปี

จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรม/ประชุม/สัมมนาในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 44.45 เข้ารับการอบรม/ประชุม/สัมมนาในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 4-6 ครั้ง/ปี รองลงมาคือ ร้อยละ 35.04 เข้ารับการอบรม/ประชุม/สัมมนาในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 ครั้ง/ปี และร้อยละ 20.51 เข้ารับการอบรม/ประชุม/สัมมนาในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมากกว่าหรือเท่ากับ 7 ครั้ง/ปี ตามลำดับโดยจำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรม/ประชุม/สัมมนาในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนต่ำสุด 1 ครั้ง/ปี จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรม/ประชุม/สัมมนาในศูนย์จัดการศัตรูพืช

ชุมชนสูงสุด 9 ครั้ง/ปี และจำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรม/ประชุม/สัมมนาในศูนย์จัดการจัดการ ศัตรูพืชชุมชนเฉลี่ย 4.54 ครั้ง/ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.176 ครั้ง/ปี

การดำรงตำแหน่งทางสังคม พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 78.63 ไม่มีการดำรงตำแหน่งทางสังคม และร้อยละ 21.36 มีการดำรงตำแหน่งทางสังคม โดยการดำรงตำแหน่งทางสังคมของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 12.82 เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน รองลงมาร้อยละ 4.27 เป็นผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิก อบต. / สมาชิกเทศบาล

1.3 สภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

การศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประกอบด้วย การประกอบอาชีพ จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร และรายได้ของครัวเรือน ผลการวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 สภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

N=117		
สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
1. การประกอบอาชีพ		
1.1 อาชีพหลัก		
ทำนา	97	82.91
ทำสวน	5	4.27
ทำไร่	15	12.82
1.2 อาชีพรอง		
ไม่มีอาชีพรอง	71	60.68
มีอาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	46	39.32
ทำนา	4	3.42
ประมง	3	2.56
ทำสวน	20	17.09
ทำไร่	18	15.38
เลี้ยงสัตว์	21	17.95
ค้าขาย	13	11.1

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N=117		
สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
รับจ้างทั่วไป	8	6.84
2. จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร		
1-3 คน	103	80.03
4-6 คน	14	11.94
ค่าต่ำสุด = 1 คน ค่าสูงสุด = 6 คน ค่าเฉลี่ย = 2.15 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.127 คน		
3. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 ไร่	5	4.27
3-6 ไร่	16	13.68
7-10 ไร่	74	63.25
11-14 ไร่	18	15.38
มากกว่าหรือเท่ากับ 15 ไร่	4	3.42
ค่าต่ำสุด = 1.5 ไร่ ค่าสูงสุด = 70 ไร่ ค่าเฉลี่ย = 9.94 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 8.788 ไร่		
2. รายได้ของครัวเรือน (บาท)		
2.1 รายได้จากภาคการเกษตรต่อปี		
น้อยกว่า 100,001	21	17.95
100,001 - 150,000	16	13.68
150,001- 200,000	58	49.57
200,001 - 250,000	14	11.96
มากกว่า 250,000	8	6.84
ค่าต่ำสุด = 18,000 บาท ค่าสูงสุด = 735,000 บาท ค่าเฉลี่ย = 166,399.62 บาท		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 112,809.534 บาท		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N=117		
สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
2.2 รายได้นอกภาคการเกษตรต่อปี		
ไม่มีรายได้นอกภาคการเกษตร	89	76.07
มีรายได้นอกภาคการเกษตร	28	23.93
น้อยกว่า 40,000	9	7.69
40,001 - 80,000	6	5.13
มากกว่า 80,000	13	11.11
ค่าต่ำสุด = 12,000 บาท ค่าสูงสุด = 350,000 บาท ค่าเฉลี่ย = 79,144.64 บาท		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 68,172.976 บาท		

จากตารางที่ 4.3 สภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน แสดงค่าจำนวน ร้อยละของ การประกอบอาชีพ จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร และรายได้ของครัวเรือน ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังนี้

การประกอบอาชีพหลัก พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 82.91 ประกอบอาชีพทำนา รองลงมาคือ ร้อยละ 12.82 ประกอบอาชีพทำไร่ และร้อยละ 4.27 ประกอบอาชีพทำสวน ตามลำดับ

การประกอบอาชีพรอง พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 60.68 ไม่มีอาชีพรอง และร้อยละ 41.0 มีอาชีพรอง โดยเกษตรกรที่มีอาชีพรอง ได้แก่ ร้อยละ 17.95 ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ รองลงมา ร้อยละ 17.09 ประกอบอาชีพทำสวน ร้อยละ 15.38 ประกอบอาชีพทำไร่ ร้อยละ 11.1 ประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 6.84 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 3.42 ประกอบอาชีพทำนา และร้อยละ 2.56 ประกอบอาชีพประมง ตามลำดับ

จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 80.03 มีจำนวนแรงงานในการทำการเกษตร 1-3 คน รองลงมา ร้อยละ 11.94 มีจำนวนแรงงานในการทำการเกษตร 4-6 คน

จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 63.25 มีพื้นที่ทำการเกษตร 7-10 ไร่ รองลงมาคือ ร้อยละ 15.38 มีพื้นที่ทำการเกษตร 11-14 ไร่ ร้อยละ 13.68 มีพื้นที่ทำการเกษตร 3-6 ไร่ ร้อยละ 4.27 มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 ไร่ และร้อยละ 3.42 มีพื้นที่ทำการเกษตรมากกว่าหรือเท่ากับ 15 ไร่ โดยสมาชิกศูนย์

จัดการศัตรูพืชชุมชน มีพื้นที่ต่ำสุด 1.5 ไร่ มีพื้นที่สูงสุด 70 ไร่ และมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 9.94 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.788 ไร่

รายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตร พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 49.57 มีรายได้ 150,001 - 200,000 บาท/ปี รองลงมาคือ ร้อยละ 17.95 มีรายได้น้อยกว่า 100,0001 บาท/ปี ร้อยละ 13.68 มีรายได้ 100,001 – 150,000 บาท ร้อยละ 11.96 มีรายได้ 200,001 – 250,000 บาท/ปี ร้อยละ 6.84 มีรายได้มากกว่า 250,000 ตามลำดับ โดยสมาชิก ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีรายได้ต่ำสุด 18,000 บาท/ปี มีรายได้สูงสุด 735,000 บาท/ปี และมีรายได้เฉลี่ย 166,399.62 บาท/ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 112,809.534 บาท/ปี

รายได้ของครัวเรือนนอกภาคการเกษตร พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 76.07 ไม่มีรายได้นอกภาคการเกษตร และร้อยละ 23.93 มีรายได้นอกภาคการเกษตร โดยเกษตรกรที่มีรายได้จากนอกภาคการเกษตร ได้แก่ ร้อยละ 11.11 มีรายได้มากกว่า 80,000 บาท/ปี รองลงมา ร้อยละ 7.69 มีรายได้น้อยกว่า 40,000 บาท/ปี และ ร้อยละ 5.13 มีรายได้ 40,001 – 80,000 บาท/ปี ตามลำดับ โดยสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีรายได้ต่ำสุด 12,000 บาท/ปี มีรายได้สูงสุด 350,000 บาท/ปี และมีรายได้เฉลี่ย 79,144.64 บาท/ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 68,172.976 บาท/ปี

ตอนที่ 2 การได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

การศึกษาการได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อกระจายภาพและเสียง และสื่อออนไลน์ ผลการวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.4 และ 4.5

ตารางที่ 4.4 การได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ประเด็น	การได้รับสื่อ		ระดับความรู้ที่ได้รับ (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
	จำนวน/ร้อยละ	จำนวน/ร้อยละ	1	2	3	4	5			
	ได้รับ	ไม่ได้								
1. สื่อบุคคล								3.79	มาก	
								(0.372)		
1.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	117 (100)	0 (0)	0 (0)	1 (0.9)	15 (12.8)	69 (59)	32 (27.3)	4.13 (0.650)	มาก	1
1.2 ญาติ/พี่น้อง	104 (88.9)	13 (11.1)	11 (10.6)	9 (8.7)	55 (52.9)	20 (17.1)	9 (7.7)	3.07 (1.026)	ปานกลาง	6
1.3 ประธานศจช.	117 (100)	0 (0)	0 (0)	2 (1.7)	11 (9.4)	92 (78.6)	12 (10.3)	3.97 (0.516)	มาก	2
1.4 คณะกรรมการศจช.	117 (100)	0 (0)	3 (2.6)	9 (7.7)	11 (9.4)	83 (70.9)	11 (9.4)	3.77 (0.824)	มาก	5
1.5 สมาชิกศจช.	111 (94.9)	6 (5.1)	0 (0)	6 (5.4)	15 (13.5)	66 (59.5)	24 (21.6)	3.94 (0.841)	มาก	3
1.6 เครือข่ายศจช.	91 (77.8)	26 (22.2)	0 (0)	4 (4.4)	16 (17.6)	62 (68.)	9 (9.9)	3.84 (0.654)	มาก	4

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ประเด็น	การได้รับสื่อ		ระดับความรู้ที่ได้รับ (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
	(จำนวน/ร้อยละ)									
	ได้รับ	ไม่ได้รับ	1	2	3	4	5			
2. สื่อสิ่งพิมพ์								3.09	ปานกลาง	
								(0.682)		
2.1 วารสาร	107	10	10	25	40	21	11	2.98	ปานกลาง	4
	(91.5)	(8.5)	(9.3)	(23.4)	(37.4)	(19.6)	(10.3)	(1.107)		
2.2 แผ่นพับ	112	5	7	13	32	39	21	3.48	มาก	3
	(95.7)	(4.3)	(6.3)	(11.6)	(28.6)	(34.8)	(18.7)	(1.115)		
2.3 ไปสเตอร์	92	25	1	1	42	38	10	3.60	มาก	2
	(78.6)	(21.4)	(1.1)	(1.1)	(45.6)	(41.3)	(10.9)	(0.742)		
2.4 เอกสารเผยแพร่	95	22	4	12	6	42	31	3.88	มาก	1
	(81.2)	(18.8)	(4.2)	(12.6)	(6.3)	(44.2)	(32.6)	(1.129)		
2.5 หนังสือพิมพ์	112	5	22	54	18	9	9	2.37	น้อย	5
	(95.7)	(4.3)	(19.7)	(48.2)	(16.1)	(8)	(8)	(1.131)		
2.6 ใบปลิว	74	43	21	16	37	0	0	2.22	น้อย	6
	(63.2)	(36.8)	(28.4)	(21.6)	(50)	(0)	(0)	(0.864)		
3. สื่อกระจายภาพและเสียง								3.99	มาก	
								(0.405)		
3.1 วิทยุชุมชน	117	0	8	12	29	32	36	3.65	มาก	3
	(100)	(0)	(6.8)	(10.3)	(24.8)	(27.3)	(30.8)	(1.213)		
3.2 โทรทัศน์	117	0	0	2	14	32	69	4.44	มากที่สุด	1
	(100)	(0)	(0)	(1.7)	(12)	(27.3)	(59)	(0.770)		
3.3 หอกระจายข่าวหมู่บ้าน	117	0	0	14	25	38	40	3.89	มาก	2
	(100)	(0)	(0)	(11.9)	(21.4)	(32.5)	(34.2)	(1.015)		

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

N=117

ประเด็น	การได้รับสื่อ		ระดับความรู้ที่ได้รับ (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
	ได้รับ	ไม่ได้รับ	1	2	3	4	5			
4. สื่อออนไลน์								3.08	ปานกลาง	
4.1 เฟซบุ๊ก (Facebook)	101 (86.3)	16 (13.7)	6 (5.9)	18 (17.8)	53 (52.5)	20 (19.8)	4 (4)	2.98 (0.883)	ปานกลาง	3
4.2 ยูทูป (YouTube)	92 (78.6)	25 (21.4)	7 (7.6)	8 (8.7)	9 (9.8)	56 (60.9)	12 (13)	3.63 (1.066)	มาก	2
4.3 ไลน์ (Line)	113 (96.6)	4 (3.4)	0 (0)	2 (1.8)	18 (15.9)	34 (30.1)	59 (52.2)	4.33 (0.807)	มากที่สุด	1
4.4 บล็อก (Blog)	35 (29.9)	82 (70.1)	2 (5.7)	19 (54.3)	14 (40)	0 ()	0 ()	2.34 (0.591)	น้อย	4
4.5 ทวิตเตอร์ (Twitter)	14 (12)	103 (88)	5 (35.7)	2 (14.3)	7 (50)	0 ()	0 ()	2.14 (0.949)	น้อย	5
ภาพรวม								3.49 (0.472)	มาก	

จากตารางที่ 4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลการได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.49) เมื่อพิจารณาข้อมูลแต่ละประเด็น ปรากฏผลดังนี้

สื่อบุคคล พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.79) และเมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อบุคคลในระดับมาก 5 แหล่ง คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ได้รับสื่อ ร้อยละ 100 (ค่าเฉลี่ย 4.27) ประธาน ศจช. ได้รับสื่อ ร้อยละ 100 (ค่าเฉลี่ย 3.97) สมาชิก ศจช. ได้รับสื่อ ร้อยละ 94.9 (ค่าเฉลี่ย 3.94) เครือข่าย ศจช. ได้รับสื่อ ร้อยละ 77.8 (ค่าเฉลี่ย 3.84) และคณะกรรมการ ศจช. ได้รับสื่อ ร้อยละ

100 (ค่าเฉลี่ย 3.77) ได้รับความรู้จากสื่อบุคคลในระดับปานกลาง 1 แหล่ง คือ ญาติ/พี่น้อง ได้รับความรู้ ร้อยละ 88.9 (ค่าเฉลี่ย 3.07) ไม่ได้รับความรู้ ร้อยละ 11.1 ตามลำดับ

สื่อสิ่งพิมพ์ พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.09) และเมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์ ในระดับมาก 3 แหล่ง คือ เอกสารเผยแพร่ ได้รับความรู้ ร้อยละ 81.2 (ค่าเฉลี่ย 3.88) ไปสเตอร์ ได้รับความรู้ ร้อยละ 78.6 (ค่าเฉลี่ย 3.6) และแผ่นพับ ได้รับความรู้ ร้อยละ 95.7 (ค่าเฉลี่ย 3.48) ได้รับความรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์ระดับ ปานกลาง 1 แหล่ง คือ วารสาร ได้รับความรู้ ร้อยละ 91.5 (ค่าเฉลี่ย 2.98) ได้รับความรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์ในระดับน้อย 2 แหล่ง คือ หนังสือพิมพ์ ได้รับความรู้ ร้อยละ 95.7 (ค่าเฉลี่ย 2.37) ไปปลิว ได้รับความรู้ ร้อยละ 63.2 (ค่าเฉลี่ย 2.22) ตามลำดับ

สื่อกระจายภาพและเสียง พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อกระจายภาพและเสียง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.99) และเมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า เกษตรกร ได้รับความรู้จากสื่อกระจายภาพและเสียงในระดับมากที่สุด 1 แหล่ง คือ โทรทัศน์ ได้รับความรู้ ร้อยละ 100 (ค่าเฉลี่ย 4.44) ได้รับความรู้จากสื่อกระจายภาพและเสียง ในระดับมาก 2 แหล่ง คือ หอกระจายข่าวหมู่บ้าน ได้รับความรู้ ร้อยละ 100 (ค่าเฉลี่ย 3.89) วิทยุชุมชน ได้รับความรู้ ร้อยละ 100 (ค่าเฉลี่ย 3.65) ตามลำดับ

สื่อออนไลน์ พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อออนไลน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.08) และเมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อออนไลน์ในระดับมากที่สุด 1 แหล่ง คือ ไลน์ (Line) ได้รับความรู้ ร้อยละ 96.6 (ค่าเฉลี่ย 4.33) ได้รับความรู้จากสื่อออนไลน์ในระดับมาก 1 แหล่ง คือ ยูทูป (YouTube) ได้รับความรู้ ร้อยละ 78.6 (ค่าเฉลี่ย 3.63) ได้รับความรู้จากสื่อออนไลน์ในระดับปานกลาง 1 แหล่ง คือ เฟซบุ๊ก (Facebook) ได้รับความรู้ ร้อยละ 86.3 (ค่าเฉลี่ย 2.98) ได้รับความรู้จากสื่อออนไลน์ในระดับน้อย 2 แหล่ง คือ บล็อก (Blog) ได้รับความรู้ ร้อยละ 29.9 (ค่าเฉลี่ย 2.34) ทวิตเตอร์ (Twitter) ได้รับความรู้ ร้อยละ 12 (ค่าเฉลี่ย 2.14) ตามลำดับ

สรุปการได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.49) และเมื่อพิจารณาระดับความรู้ที่ได้รับทั้ง 4 แหล่ง ตามลำดับคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ ระดับมากมี 2 แหล่ง คือ สื่อกระจายภาพและเสียง (ค่าเฉลี่ย 3.99) และสื่อบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.79) ระดับปานกลางมี 2 แหล่ง คือ สื่อสิ่งพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 3.09) สื่อออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.08) ดังแสดงในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 สรุปการได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

N=117

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	ลำดับ
สื่อกระจายภาพและเสียง	3.99 (0.405)	มาก	1
สื่อบุคคล	3.79 (0.372)	มาก	2
สื่อสิ่งพิมพ์	3.09 (0.682)	ปานกลาง	3
สื่อออนไลน์	3.08 (0.855)	ปานกลาง	4
ค่าเฉลี่ยรวม	3.49 (0.472)	มาก	

ตอนที่ 3 สภาพการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

การศึกษาสภาพการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันตามรูปแบบ SMCR (SMCR model) ได้แก่ ด้านผู้ส่งสาร (Source) ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) และด้านผู้รับสาร (Receiver) โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ข้อมูลการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ผลการวิเคราะห์ ปรากฏผลดังตารางที่ 4.6 และ 4.7 ข้อมูลการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ผลการวิเคราะห์ ปรากฏผลดังตารางที่ 4.8 และ 4.9

ตอนที่ 3.1 สภาพการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตารางที่ 4.6 ข้อมูลการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

N = 117

ประเด็น	ระดับการสื่อสาร (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
1. ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ฯซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source)						3.91 (0.258)	มาก	
1.1 มีการติดต่อข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.	0 (0)	6 (5.1)	11 (9.4)	79 (67.5)	21 (18)	3.98 (0.695)	มาก	2

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

N=117

ประเด็น	ระดับการสื่อสาร (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
1.2 ให้คำแนะนำ หรือ คำปรึกษาด้านอารักขาพืช แก่ผู้อื่น	0 (0)	1 (0.9)	21 (17.9)	92 (78.5)	3 (2.6)	3.83 (0.460)	มาก	3
1.3 แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. กับผู้อื่น	0 (0)	8 (6.8)	24 (20.5)	84 (71.8)	1 (0.9)	3.67 (0.616)	มาก	5
1.4 เลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. นั้นๆ	0 (0)	12 (10.3)	28 (23.9)	56 (47.9)	21 (17.9)	3.74 (0.875)	มาก	4
1.5 รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่นได้	0 (0)	1 (0.9)	20 (17.1)	37 (31.6)	59 (50.4)	4.32 (0.784)	มากที่สุด	1
2. ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)						3.57 (0.498)	มาก	
2.1 การสำรวจติดตาม สถานการณ์ศัตรูพืช	0 (0)	0 (0)	8 (6.8)	67 (57.3)	42 (35.9)	4.29 (0.588)	มากที่สุด	1
2.2 การเตือนภัยการระบาด ศัตรูพืช	0 (0)	7 (6)	40 (34.2)	42 (35.9)	28 (23.9)	3.78 (0.882)	มาก	3
2.3 โรคพืชและแมลง ศัตรูพืช	0 (0)	0 (0)	37 (31.6)	74 (63.3)	6 (5.1)	3.74 (0.548)	มาก	4
2.4 การผลิตขยายชีวภัณฑ์ และแมลงศัตรูธรรมชาติ	0 (0)	10 (8.5)	68 (58.1)	37 (31.6)	2 (1.7)	3.26 (0.635)	ปานกลาง	5
2.5 การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)	0 (0)	7 (6)	12 (10.3)	81 (69.2)	17 (14.5)	3.92 (0.697)	มาก	2

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

N = 117

ประเด็น	ระดับการสื่อสาร (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
2.6 องค์ความรู้ด้านการทำการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ	0 (0)	0 (0)	97 (82.9)	20 (17.1)	0 (0)	3.17 (0.378)	ปานกลาง	6
2.7 ประสบการณ์การทำ การเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ	0 (0)	24 (20.5)	87 (74.3)	5 (4.3)	1 (0.9)	2.85 (0.513)	ปานกลาง	7
3. ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel)						3.96 (0.595)	มาก	
3.1 ผ่านกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน	0 (0)	0 (0)	4 (3.4)	109 (93.2)	4 (3.4)	4.00 (0.263)	มาก	3
3.2 การไปมาหาสู่ซึ่งกัน และกัน	0 (0)	0 (0)	7 (6)	88 (75.2)	22 (18.8)	4.13 (0.483)	มาก	2
3.3 ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น Line, Facebook เป็นต้น	0 (0)	0 (0)	7 (6)	38 (32.5)	72 (61.5)	4.56 (0.608)	มากที่สุด	1
3.4 นัดประชุมพูดคุย ระหว่างกรรมการและสมาชิก	2 (1.7)	18 (15.4)	64 (54.7)	28 (23.9)	5 (4.3)	3.14 (0.787)	ปานกลาง	4
4.ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver)						4.06 (0.317)	มาก	
4.1 การได้รับประโยชน์ จากเนื้อหา/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ ศจช.	0 (0)	0 (0)	11 (9.4)	49 (41.9)	57 (48.9)	4.39 (0.656)	มากที่สุด	1
4.2 เกิดความเข้าใจหรือ เกิดการตัดสินใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.	0 (0)	1 (0.9)	34 (29.1)	74 (63.2)	8 (68)	3.76 (0.582)	มาก	3
4.3 มีความพึงพอใจต่อ ข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.	0 (0)	0 (0)	17 (14.5)	81 (69.2)	19 (16.2)	4.02 (0.557)	มาก	2

จากตารางที่ 4.6 ข้อมูลการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในภาพรวม สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการสื่อสารข้อมูลภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย 3.88) เมื่อพิจารณาข้อมูลแต่ละประเด็น ปรากฏผลดังนี้

ด้านผู้ส่งสาร (Source) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการสื่อสารข้อมูล ภายในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.91) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า มีการสื่อสารข้อมูลด้านผู้ส่งสาร (Source) ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่นได้ (ค่าเฉลี่ย 4.32) ในระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ มีการติดต่อข้อมูล ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศชช. (ค่าเฉลี่ย 3.98) ให้คำแนะนำ หรือคำปรึกษาด้าน อารักขาพืชแก่ผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย 3.83) เลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการสื่อสารข้อมูลข่าวสารที่ เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศชช. นั้นๆ (ค่าเฉลี่ย 3.74) และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้อง กับการดำเนินงาน ศชช. กับผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย 3.67) ตามลำดับ

ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการ สื่อสารข้อมูลภายในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.57) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละ ประเด็น พบว่า มีระดับการสื่อสารข้อมูลด้านสารหรือเนื้อหา (Message) ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่ การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.29) ในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) (ค่าเฉลี่ย 3.92) การเตือนภัยการระบาดของ ศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.78) โรคพืชและแมลงศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.74) ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 3.26) องค์ความรู้ด้านการทำ การเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ (ค่าเฉลี่ย 3.17) และประสบการณ์การทำงานเกษตรของ เกษตรกรต้นแบบ (ค่าเฉลี่ย 2.85) ตามลำดับ

ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการ สื่อสารข้อมูลภายในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.96) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละ ประเด็น พบว่า มีระดับการสื่อสารข้อมูลด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่ ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น Line, Facebook เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 4.56) ในระดับ มาก 2 ประเด็น ได้แก่ การไปมาหาสู่ซึ่งกันและกัน (ค่าเฉลี่ย 4.13) ผ่านกิจกรรมต่างๆภายใน ชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.00) และในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ นัดประชุมพูดคุยระหว่าง กรรมการและสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 3.14) ตามลำดับ

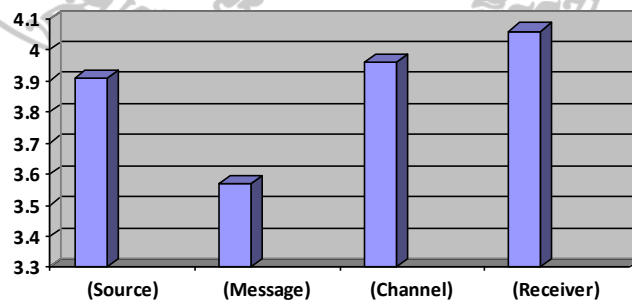
ด้านผู้รับสาร (Receiver) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการสื่อสาร ข้อมูลภายในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.06) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า มีระดับการสื่อสารข้อมูลด้านผู้รับสาร (Receiver) ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่

การได้รับประโยชน์จากเนื้อหา/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ ศจช. (ค่าเฉลี่ย 4.39) ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ มีความพึงพอใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. (ค่าเฉลี่ย 4.02) เกิดความเข้าใจหรือเกิดการตัดสินใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. (ค่าเฉลี่ย 3.76) ตามลำดับ

สรุปข้อมูลการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า ในภาพรวมสมาชิก ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการสื่อสารข้อมูลภายในอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.88) และเมื่อพิจารณาทั้ง 4 ด้าน สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีระดับการสื่อสารข้อมูลอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน คะแนนเฉลี่ย ดังนี้ ด้านผู้รับสาร (Receiver) (ค่าเฉลี่ย 4.06) ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) (ค่าเฉลี่ย 3.96) ด้านผู้ส่งสาร (Source) (ค่าเฉลี่ย 3.91) และ ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) (ค่าเฉลี่ย 3.57) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4.7 และ ภาพที่ 4.1

ตารางที่ 4.7 สรุปข้อมูลการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	ลำดับ
ด้านผู้รับสาร (Receiver)	4.06 (0.317)	มาก	1
ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel)	3.96 (0.595)	มาก	2
ด้านผู้ส่งสาร (Source)	3.91 (0.258)	มาก	3
ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)	3.57 (0.498)	มาก	4
ค่าเฉลี่ยรวม	3.88 (0.213)	มาก	

ภาพที่ 4.1 สรุปข้อมูลการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่ 3.2 สภาพการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
ตารางที่ 4.8 ข้อมูลการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

N=117

ประเด็น	ระดับการสื่อสาร (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
1. ด้านนักส่งเสริมการเกษตรซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source)						3.97	มาก	
นักส่งเสริมการเกษตรมีการสื่อสารในประเด็นเหล่านี้มากน้อยเพียงใด						(0.282)		
1.1 นักส่งเสริมมีการติดต่อข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.	0 (0)	0 (0)	13 (11.1)	66 (56.4)	38 (32.5)	4.21 (0.627)	มากที่สุด	2
1.2 นักส่งเสริมให้คำแนะนำ หรือคำปรึกษาด้านอารักขาพืชแก่สมาชิก	0 (0)	1 (0.9)	43 (36.7)	59 (50.4)	14 (12)	3.74 (0.675)	มาก	5
1.3 นักส่งเสริมแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. กับสมาชิก	0 (0)	3 (2.6)	28 (23.9)	74 (63.2)	12 (10.3)	3.81 (0.642)	มาก	3
1.4 นักส่งเสริมเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการสื่อสารข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. นั้นๆ	1 (0.9)	8 (6.8)	33 (28.2)	51 (43.6)	24 (20.5)	3.76 (0.887)	มาก	4
1.5 นักส่งเสริมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของสมาชิก	0 (0)	0 (0)	18 (15.4)	41 (35)	58 (49.6)	4.34 (0.733)	มากที่สุด	1

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

N=117

ประเด็น	ระดับการสื่อสาร (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
2. ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)						3.65	มาก	
นักส่งเสริมการเกษตรได้มีการสื่อสารเนื้อหาข่าวสารในประเด็นเหล่านี้กับสมาชิกเพียงใด						(0.572)		
2.1 การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช	0	4	40	69	4	3.62	มาก	3
	(0)	(3.4)	(34.2)	(59)	(3.4)	(0.612)		
2.2 การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช	0	0	6	50	61	4.47	มากที่สุด	1
	(0)	(0)	(5.1)	(42.7)	(52.2)	(0.596)		
2.3 โรคพืชและแมลงศัตรูพืช	0	0	7	51	59	4.44	มากที่สุด	2
	(0)	(0)	(6)	(43.6)	(50.4)	(0.608)		
2.4 การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ	0	6	87	19	5	3.20	ปานกลาง	6
	(0)	(5.1)	(74.4)	(16.2)	(4.3)	(0.591)		
2.5 การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)	0	0	13	66	38	3.48	มาก	4
	(0)	(0)	(11.1)	(56.4)	(32.5)	(0.610)		
2.6 องค์ความรู้ด้านการทำการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ	0	4	92	19	2	3.16	ปานกลาง	7
	(0)	(3.4)	(78.6)	(16.2)	(1.7)	(0.491)		
2.7 ประสบการณ์การทำ การเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ	0	11	74	28	4	3.21	ปานกลาง	5
	(0)	(9.4)	(63.3)	(23.9)	(3.4)	(0.654)		
3. ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel)						3.04	ปาน	
นักส่งเสริมการเกษตรได้สื่อสารกับสมาชิกโดยใช้สื่อประเภทต่าง ๆ เพียงใด						(0.598)	กลาง	
สื่อบุคคล						3.34	ปาน	2
						(0.584)	กลาง	

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

N=117

ประเด็น	ระดับการสื่อสาร (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
3.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร	0 (0)	0 (0)	0 (0)	109 (93.2)	8 (6.8)	4.07 (0.253)	มาก	1
3.2 ญาติ/พี่น้อง	0 (0)	20 (17.1)	91 (77.8)	6 (5.1)	0 (0)	2.88 (0.458)	ปานกลาง	5
3.3 ประธาน ศจช.	0 (0)	0 (0)	11 (9.4)	87 (74.4)	19 (16.2)	4.07 (0.504)	มาก	2
3.4 คณะกรรมการ ศจช.	0 (0)	36 (30.7)	48 (41)	33 (28.2)	0 (0)	2.97 (0.771)	ปานกลาง	4
3.5 สมาชิก ศจช.	0 (0)	3 (2.5)	84 (71.8)	28 (23.9)	2 (1.7)	3.25 (0.524)	ปานกลาง	3
3.6 เครือข่าย ศจช.	0 (0)	30 (25.7)	79 (67.5)	8 (6.8)	0 (0)	2.81 (0.540)	ปานกลาง	6
สื่อกิจกรรม						3.18 (0.802)	ปานกลาง	3
3.7 การไปมาหาสู่/เยี่ยม บ้าน	0 (0)	28 (24)	85 (72.6)	4 (3.4)	0 (0)	2.79 (0.483)	ปานกลาง	4
3.8 การประชุมกลุ่ม เครือข่าย ศจช.	0 (0)	4 (3.4)	111 (94.9)	2 (1.7)	0 (0)	2.98 (0.227)	ปานกลาง	3
3.9 การประชุมหมู่บ้าน	0 (0)	0 (0)	10 (8.5)	107 (91.5)	0 (0)	3.91 (0.281)	มาก	2
3.10 การอบรม/สัมมนา	0 (0)	0 (0)	12 (10.3)	84 (71.8)	21 (17.1)	4.08 (0.528)	มาก	1
3.11 การศึกษาดูงาน	18 (15.4)	62 (53)	37 (31.6)	0 (0)	0 (0)	2.16 (0.669)	น้อย	5

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับการสื่อสาร (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
สื่อสิ่งพิมพ์						2.16 (0.385)	น้อย	5
3.12 วารสาร	22 (18.8)	87 (74.4)	8 (6.8)	0 (0)	0 (0)	1.88 (0.494)	น้อย	5
3.13 แผ่นพับ	11 (9.4)	49 (41.9)	57 (48.7)	0 (0)	0 (0)	2.39 (0.656)	น้อย	2
3.14 โปสเตอร์	33 (28.2)	56 (47.9)	28 (23.9)	0 (0)	0 (0)	1.96 (0.724)	น้อย	4
3.15 เอกสารเผยแพร่	7 (6)	10 (8.5)	96 (82.1)	4 (3.4)	0 (0)	2.83 (0.790)	ปานกลาง	1
3.16 หนังสือพิมพ์	28 (23.9)	56 (47.9)	29 (24.8)	4 (3.4)	0 (0)	2.08 (0.790)	น้อย	3
3.17 ใบปลิว	38 (32.5)	62 (53)	17 (14.5)	0 (0)	0 (0)	1.82 (0.665)	น้อย	6
สื่อกระจายภาพและเสียง						3.74 (0.540)	มาก	1
3.18 วิทยูทูป	0 (0)	26 (22.2)	58 (49.6)	21 (17.9)	12 (10.3)	3.16 (0.890)	ปานกลาง	3
3.19 โทรทัศน์	0 (0)	0 (0)	28 (23.9)	82 (70.1)	7 (6)	3.82 (0.519)	มาก	2
3.20 หอกระจายข่าวหมู่บ้าน	0 (0)	0 (0)	5 (4.3)	80 (68.4)	32 (27.3)	4.23 (0.515)	มากที่สุด	1
สื่อออนไลน์						2.80 (1.850)	ปานกลาง	4
3.21 เฟซบุ๊ก (Facebook)	0 (0)	0 (0)	7 (6)	21 (17.9)	89 (76.1)	4.7 (0.576)	มากที่สุด	1

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับการสื่อสาร (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
	N=117							
3.22 ยูทูป (YouTube)	10 (8.5)	32 (27.4)	67 (57.3)	8 (6.8)	0 (0)	2.62 (0.740)	ปานกลาง	3
3.23 ไลน์ (Line)	0 (0)	0 (0)	10 (8.5)	16 (13.7)	91 (77.8)	4.69 (0.622)	มากที่สุด	2
3.24 บล็อก (Blog)	117 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	1.00 (0.000)	น้อยที่สุด	4
3.25 ทวิตเตอร์ (Twitter)	117 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	1.00 (0.000)	น้อยที่สุด	4
4.ด้านสมาชิกศูนย์ฯซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver)						3.83	มาก	
นักส่งเสริมการเกษตรได้มีการสื่อสารกับสมาชิกผ่านสื่อต่าง ๆ ทำให้เกิดผลต่อผู้รับสารในประเด็นต่อไปนี้เพียงใด						(0.257)		
4.1 สมาชิกศูนย์ฯได้รับประโยชน์จากเนื้อหา/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ ศจช.	0 (0)	2 (1.7)	12 (10.2)	91 (77.8)	12 (10.3)	3.97 (0.524)	มาก	2
4.2 สมาชิกศูนย์ฯเกิดความเข้าใจหรือเกิดการตัดสินใจต่อข้อมูลท่าน/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.	0 (0)	8 (6.8)	42 (35.9)	64 (54.7)	3 (2.6)	3.53 (0.664)	มาก	3
4.3 สมาชิกศูนย์ฯมีความพึงพอใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.	0 (0)	0 (0)	15 (12.8)	89 (76.1)	13 (11.1)	3.98 (0.491)	มาก	1
ภาพรวม						3.62 (0.410)	มาก	

จากตารางที่ 4.8 ข้อมูลการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในภาพรวม สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีระดับการสื่อสารข้อมูลภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.62) เมื่อพิจารณาข้อมูลแต่ละประเด็น ปรากฏผลดังนี้

ด้านผู้ส่งสาร (Source) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการสื่อสารข้อมูลภายนอกภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.97) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า มีระดับการสื่อสารข้อมูลด้านผู้ส่งสาร (Source) ในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ นักส่งเสริมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของสมาชิกได้ (ค่าเฉลี่ย 3.88) นักส่งเสริมมีการติดต่อข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. (ค่าเฉลี่ย 3.85) ในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ นักส่งเสริมแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. กับสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 3.81) นักส่งเสริมเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการสื่อสารข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. นั้นๆ (ค่าเฉลี่ย 3.76) และนักส่งเสริมให้คำแนะนำ หรือคำปรึกษาด้านอารักขาพืชแก่สมาชิก (ค่าเฉลี่ย 3.74)ตามลำดับ

ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการสื่อสารข้อมูลภายนอกภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.65) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า มีระดับการสื่อสารข้อมูลด้านสารหรือเนื้อหา (Message) ในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.47) โรคพืชและแมลงศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.44) ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.62) การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) (ค่าเฉลี่ย 3.48) ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ ประสิทธิภาพการทำการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ (ค่าเฉลี่ย 3.21) การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 3.20) องค์ความรู้ด้านการทำการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ (ค่าเฉลี่ย 3.16) ตามลำดับ

ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการสื่อสารข้อมูลภายนอกภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.04) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า

1) **สื่อบุคคล** เกษตรกรได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคลอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.07) ประธาน ศจช. (ค่าเฉลี่ย 4.07) ในระดับปานกลาง 4 ประเด็น ได้แก่ สมาชิก ศจช. (ค่าเฉลี่ย 3.25) คณะกรรมการ ศจช. (ค่าเฉลี่ย 2.97) ญาติ/พี่น้อง (ค่าเฉลี่ย 2.88) และเครือข่าย ศจช. (ค่าเฉลี่ย 2.81) ตามลำดับ

2) **สื่อกิจกรรม** เกษตรกรได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อกิจกรรมอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ การอบรม/สัมมนา (ค่าเฉลี่ย 4.08) การประชุมหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.91) ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ การประชุมกลุ่ม ศจช. (ค่าเฉลี่ย 2.98) การไปมาหาสู่/เยี่ยมบ้าน (2.79) และในระดับน้อย 1 ประเด็น ได้แก่ การศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 2.16) ตามลำดับ

3) **สื่อสิ่งพิมพ์** เกษตรกรได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์อยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ เอกสารเผยแพร่ (ค่าเฉลี่ย 2.83) ในระดับน้อย 5 ประเด็น ได้แก่ แผ่นพับ (ค่าเฉลี่ย 2.39) หนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 2.08) โปสเตอร์ (ค่าเฉลี่ย 1.96) วารสาร (ค่าเฉลี่ย 1.88) และใบปลิว (ค่าเฉลี่ย 1.82) ตามลำดับ

4) **สื่อกระจายภาพและเสียง** เกษตรกรได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อกระจายภาพและเสียงอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่ หอกระจายข่าวหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 4.23) ในระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ โทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 3.82) และในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ วิทยุชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.16) ตามลำดับ

5) **สื่อออนไลน์** เกษตรกรได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ เฟซบุ๊ก (Facebook) (ค่าเฉลี่ย 4.7) ไลน์ (Line) (ค่าเฉลี่ย 4.69) ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ ยูทูบ (YouTube) (ค่าเฉลี่ย 2.62) ในระดับน้อยที่สุดเท่ากัน 2 ประเด็น ได้แก่ บล็อก (Blog) และทวิตเตอร์ (Twitter) ตามลำดับ

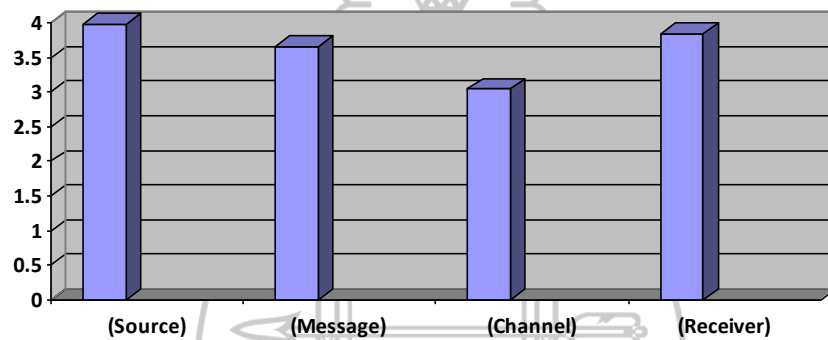
ด้านผู้รับสาร (Receiver) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการสื่อสารข้อมูลภายนอกภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.83) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า มีระดับการสื่อสารข้อมูลด้านผู้รับสาร (Receiver) ในระดับมากทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกศูนย์มีความพึงพอใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. (ค่าเฉลี่ย 3.98) สมาชิกศูนย์ได้รับประโยชน์จากเนื้อหา/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ ศจช. (ค่าเฉลี่ย 3.97) และสมาชิกศูนย์เกิดความเข้าใจหรือเกิดการตัดสินใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. (ค่าเฉลี่ย 3.76) ตามลำดับ

สรุปข้อมูลการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.62) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการสื่อสารข้อมูลภายนอกในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้ส่งสาร (Source) (ค่าเฉลี่ย 3.97) ด้านผู้รับสาร (Receiver) (ค่าเฉลี่ย 3.83) และด้านสารหรือเนื้อหา (Message) (ค่าเฉลี่ย 3.65) และสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการสื่อสารในระดับปานกลาง 1 ด้าน ได้แก่ ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) (ค่าเฉลี่ย 3.26) ดังแสดงในตารางที่ 4.9 และ ภาพที่ 4.2

ตารางที่ 4.9 สรุปข้อมูลการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

N= 117

ประเด็น	ระดับการสื่อสาร			
	ค่าเฉลี่ย	SD	ความหมาย	อันดับ
ด้านผู้ส่งสาร (Source)	3.97	0.282	มาก	1
ด้านผู้รับสาร (Receiver)	3.83	0.257	มาก	2
ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)	3.65	0.572	มาก	3
ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel)	3.04	0.598	ปานกลาง	4
เฉลี่ยรวม	3.62	0.410	มาก	

ภาพที่ 4.2 สรุปข้อมูลการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่ 4 ปัญหาการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

การศึกษาปัญหาการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านผู้ส่งสาร (Source) ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) และด้านผู้รับสาร (Receiver) โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ปัญหาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ผลการวิเคราะห์ ปรากฏผลดังตารางที่ 4.10 และ 4.11 ปัญหาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ผลการวิเคราะห์ ปรากฏผลดังตารางที่ 4.12 และ 4.13

ตอนที่ 4.1 ปัญหาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตารางที่ 4.10 ปัญหาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

N=117

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
1. ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ฯ ในฐานะซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source)						2.27 (0.447)	น้อย	
1.1 พุดอธิบายถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นฟังไม่ถูกต้อง	0 (0)	32 (27.4)	42 (35.9)	43 (36.7)	0 (0)	3.09 (0.799)	ปานกลาง	1
1.2 รู้สึกไม่มั่นใจเมื่อต้องนำข้อมูลข่าวสารที่รับทราบมาไปพูดคุยกับผู้อื่นเกรงว่าจะสื่อสารข้อมูลได้ไม่ถูกต้อง	1 (0.9)	52 (44.4)	61 (52.1)	3 (2.6)	0 (0)	2.56 (0.563)	น้อย	3
1.3 มีความรู้ความเข้าใจในข้อมูลข่าวสารไม่เพียงพอ/ไม่ชัดเจน	2 (0.9)	88 (75.2)	27 (23.1)	0 (0)	0 (0)	2.21 (0.452)	น้อย	5
1.4 ไม่มีความชำนาญในการใช้สมาร์ทโฟนส่งข้อมูลทางสื่อสังคมออนไลน์	10 (8.5)	72 (61.6)	10 (8.5)	25 (24.4)	0 (0)	2.43 (0.922)	น้อย	4
1.5 มีภาระงานที่ต้องรับผิดชอบมาก ไม่มีเวลาให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืช	14 (12)	97 (82.9)	6 (5.1)	0 (0)	0 (0)	1.93 (0.410)	น้อย	8
1.6 ไม่มีความรู้ความชำนาญในการจำแนกศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ โรคพืชเพียงพอ	42 (35.9)	69 (59)	6 (5.1)	0 (0)	0 (0)	1.69 (0.564)	น้อยที่สุด	10
1.7 ไม่มีทักษะในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้	0 (0)	32 (27.4)	74 (63.2)	11 (9.4)	0 (0)	2.82 (0.582)	ปานกลาง	2
1.8 ไม่มีความรู้/ความสามารถด้านการจัดการศัตรูพืช	12 (10.2)	104 (88.9)	1 (0.9)	0 (0)	0 (0)	1.91 (0.321)	น้อย	9

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

N=117

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
1.9 ขาดความรู้ในด้าน การผลิตขยายชีวภัณฑ์ และแมลงศัตรูธรรมชาติ	21 (17.9)	69 (59)	27 (23.1)	0 (0)	0 (0)	2.05 (0.641)	น้อย	6
1.10 ขาดความรู้เรื่อง การจัดการศัตรูพืชด้วย วิธีผสมผสาน(IPM)	18 (15.4)	82 (70.1)	17 (14.5)	0 (0)	0 (0)	1.99 (0.549)	น้อย	7
2. ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)						2.28 (0.248)	น้อย	
2.1 ขาดการวิเคราะห์ กลั่นกรองข้อมูลการ สำรวจ	2 (1.7)	59 (50.4)	56 (47.9)	0 (0)	0 (0)	2.46 (0.534)	น้อย	1
2.2 การแจ้งเตือนเนื้อหา การระบาดของศัตรูพืชล่าช้า	6 (5.2)	72 (61.5)	30 (25.6)	2 (1.7)	7 (6)	2.42 (0.863)	น้อย	3
2.3 เนื้อหาใช้ภาษา เข้าใจยาก เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษา ราชการ	10 (8.5)	101 (86.3)	6 (5.2)	0 (0)	0 (0)	1.97 (0.562)	น้อย	5
2.4 ข้อมูลเนื้อหาข่าวสาร ไม่ทันสมัย/ทันต่อ เหตุการณ์	10 (8.5)	107 (91.5)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	1.91 (0.281)	น้อย	6
2.5 เนื้อหาขาดความ ชัดเจน	5 (4.5)	58 (49.6)	52 (44.4)	0 (0)	2 (1.7)	2.45 (0.663)	น้อย	2
2.6 เนื้อหาขาดการ วิเคราะห์ข้อมูลที่ต้องการ	12 (10.2)	69 (59)	32 (27.4)	4 (3.4)	0 (0)	2.24 (0.678)	น้อย	4

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

N=117

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
3. ด้านสื่อหรือช่องทาง (channel)						2.12	น้อย	
						(0.302)		
3.1 ศจช.ไม่มีสื่อตัวอย่าง ของจริง เช่น ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ สำหรับใช้ ในการทบทวนและเรียนรู้	5 (4.3)	112 (95.7)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	1.96 (0.203)	น้อย	6
3.2 เอกสารที่ได้รับแจก ตัวหนังสือเล็ก ไม่ชัดเจน ภาพประกอบน้อย	19 (16.2)	74 (63.3)	22 (18.8)	2 (1.7)	0 (0)	2.06 (0.647)	น้อย	4
3.3 การใช้ภาพประกอบ ไม่เหมาะสม เช่น ภาพ การ์ตูน	8 (6.8)	67 (57.3)	42 (35.9)	0 (0)	0 (0)	2.29 (0.588)	น้อย	3
3.4 สื่อมีเนื้อหาไม่ น่าสนใจ	18 (15.4)	85 (72.6)	14 (12)	0 (0)	0 (0)	1.97 (0.203)	น้อย	5
3.5 ไม่มีสมาร์ทโฟน	74 (63.2)	12 (10.3)	22 (18.8)	2 (1.7)	7 (6)	1.77 (1.177)	น้อยที่สุด	8
3.6 ไม่มีสัญญาณ โทรศัพท์	9 (9.7)	70 (59.8)	7 (6)	31 (26.5)	0 (0)	2.51 (0.970)	น้อย	2
3.7 ค่าอินเทอร์เน็ตมี ราคาแพง	9 (9.7)	40 (34.2)	52 (44.4)	14 (12)	2 (1.7)	2.66 (0.853)	ปานกลาง	1
3.8 ไม่ทราบการอบรม/ ไม่อยู่ในกลุ่มเป้าหมาย ของการจัดฝึกอบรม	32 (27.4)	68 (58.1)	17 (14.5)	0 (0)	0 (0)	1.87 (0.637)	น้อย	7
3.9 เวลาในการ ติดต่อสื่อสารไม่ตรงกัน	19 (16.2)	82 (70.1)	16 (13.7)	0 (0)	0 (0)	1.97 (0.549)	น้อย	5

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
4. ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ฯซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver)						2.07	น้อย	
						(0.099)		
4.1 ได้รับความรู้ไม่ต่อเนื่อง	20 (17.1)	69 (59)	26 (22.2)	2 (1.7)	0 (0)	2.09 (0.677)	น้อย	3
4.2 ได้รับข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะการแจ้งเตือนการระบาดศัตรูพืชล่าช้า	11 (9.4)	74 (63.3)	28 (23.9)	4 (3.4)	0 (0)	2.21 (0.654)	น้อย	1
4.3 มีปัญหาสุขภาพ เช่น เรื่องการไต่ยีน	7 (6)	106 (90.6)	0 (0)	4 (3.4)	0 (0)	2.01 (0.445)	น้อย	4
4.4 ขาดการมีส่วนร่วม ในการกำหนดประเด็น การเรียนรู้	4 (3.4)	96 (82.1)	17 (14.5)	0 (0)	0 (0)	2.11 (0.411)	น้อย	2
4.5 ไม่พร้อมเข้ารับการอบรมตามวันเวลาที่เจ้าหน้าที่นัดหมาย	32 (27.3)	62 (53)	20 (17.1)	3 (2.6)	0 (0)	1.95 (0.741)	น้อย	5
ภาพรวม						2.19	น้อย	
						(0.106)		

การศึกษาปัญหาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จากตารางที่ 4.10 การวิเคราะห์ปัญหาการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาการสื่อสารอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.21) เมื่อพิจารณาข้อมูลแต่ละประเด็น ปรากฏผลดังนี้

ด้านผู้ส่งสาร (Source) พบว่า สมาชิกศูนย์และกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีปัญหาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.27) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ พุดอธิบาย ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นฟังไม่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 3.09) ไม่มีทักษะในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย 2.82) ในระดับน้อย 7 ประเด็น ได้แก่ รู้สึกไม่มั่นใจเมื่อต้องนำข้อมูลข่าวสารที่

รับทราบมา ไปพูดคุยกับผู้อื่น เกรงว่าจะสื่อสารข้อมูลได้ไม่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 2.56) ไม่มีความชำนาญในการใช้สมาร์ตโฟนส่งข้อมูลทางสื่อสังคมออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 2.43) มีความรู้ความเข้าใจในข้อมูลข่าวสารไม่เพียงพอ/ไม่ชัดเจน(ค่าเฉลี่ย 2.21) ขาดความรู้ในด้านการผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 2.05) ขาดความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) (ค่าเฉลี่ย 1.99) มีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบหลายอย่าง ไม่มีเวลาให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 1.93) ไม่มีความรู้/ความสามารถด้านการจัดการศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 1.91) และในระดับน้อยที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีความรู้ความชำนาญในการจำแนกศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ โรคพืชเพียงพอ (ค่าเฉลี่ย 1.69) ตามลำดับ

ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.28) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า เกษตรกรมีปัญหการสื่อสารอยู่ในระดับน้อยทั้ง 6 ประเด็น ได้แก่ ขาดการวิเคราะห์ห้กลิ่นกรองข้อมูลการสำรวจ (ค่าเฉลี่ย 2.46) เนื้อหาขาดความชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 2.45) การแจ้งเตือนเนื้อหาการระบาดของศัตรูพืชล่าช้า (ค่าเฉลี่ย 2.42) เนื้อหาขาดการวิเคราะห์ข้อมูลที่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 2.24) เนื้อหาใช้ภาษาเข้าใจยาก เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาราชการ (ค่าเฉลี่ย 1.97) และข้อมูลเนื้อหาข่าวสารไม่ทันสมัย/ทันต่อเหตุการณ์ (ค่าเฉลี่ย 1.91) ตามลำดับ

ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.12) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาการสื่อสารอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ ค่าอินเทอร์เน็ตมีราคาแพง (ค่าเฉลี่ย 2.66) ในระดับน้อย 6 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีสัญญาณโทรศัพท์ (ค่าเฉลี่ย 2.51) การใช้ภาพประกอบไม่เหมาะสม เช่น ภาพการ์ตูน (ค่าเฉลี่ย 2.29) เอกสารที่ได้รับแจกตัวหนังสือเล็ก ไม่ชัดเจน ภาพประกอบน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.06) สื่อมีเนื้อหาไม่น่าสนใจ (ค่าเฉลี่ย 1.97) เวลาในการติดต่อสื่อสารไม่ตรงกัน (ค่าเฉลี่ย 1.97) คจข.ไม่มีสื่อตัวอย่างของจริง เช่น ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ สำหรับใช้ในการทบทวนและเรียนรู้(ค่าเฉลี่ย 1.96) ไม่ทราบการอบรม/ไม่อยู่ในกลุ่มเป้าหมายของการจัดฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 1.87) และในระดับน้อยที่สุด 1 ประเด็น ไม่มีสมาร์ตโฟน (ค่าเฉลี่ย 1.77) ตามลำดับ

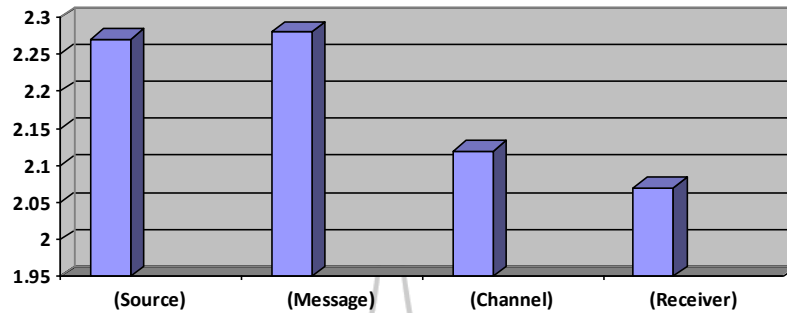
ด้านผู้รับสาร (Receiver) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.07) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาการ

สื่อสารอยู่ในระดับน้อยทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ ได้รับข้อมูลข่าวสารโดยเฉพาะการแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืชล่าช้า (ค่าเฉลี่ย 2.21) ขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 2.11) ได้รับความรู้ไม่ต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 2.09) มีปัญหาสุขภาพ เช่น เรื่องการไต่ยีน (ค่าเฉลี่ย 2.01) และไม่พร้อมเข้ารับการอบรมตามเวลาที่เจ้าหน้าที่นัดหมาย (ค่าเฉลี่ย 1.95) ตามลำดับ

สรุปภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.19) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาการสื่อสารภายใน ในระดับน้อย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) (ค่าเฉลี่ย 2.28) ด้านผู้ส่งสาร (Source) (ค่าเฉลี่ย 2.27) ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) (ค่าเฉลี่ย 2.12) และด้านผู้รับสาร (Receiver) (ค่าเฉลี่ย 2.07) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4.11 และภาพที่ 4.3

ตารางที่ 4.11 สรุปภาพรวมปัญหาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ประเด็น	ระดับปัญหา		ความหมาย	อันดับ
	ค่าเฉลี่ย	SD		
ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)	2.28	0.248	น้อย	1
ด้านผู้ส่งสาร (Source)	2.27	0.447	น้อย	2
ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel)	2.12	0.302	น้อย	3
ด้านผู้รับสาร (Receiver)	2.07	0.099	น้อย	4
เฉลี่ยรวม	2.19	0.106	น้อย	

ภาพที่ 4.3 สรุปภาพรวมปัญหาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่ 4.2 ปัญหาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตารางที่ 4.12 ปัญหาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
	N=117							
1. ด้านนักส่งเสริมการเกษตรซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source)						1.90	น้อย	
						(0.255)		
1.1 พูดอธิบายถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นฟังไม่ถูกต้อง	21 (18)	82 (70)	14 (12)	0 (0)	0 (0)	1.94 (0.546)	น้อย	5
1.2 รู้สึกไม่มั่นใจเมื่อต้องนำข้อมูลข่าวสารที่รับทราบมาไปพูดคุยกับผู้อื่นเกรงว่าจะสื่อสารข้อมูลได้ไม่ถูกต้อง	31 (26.5)	69 (75.9)	17 (14.5)	0 (0)	0 (0)	1.88 (0.632)	น้อย	6
1.3 มีความรู้ความเข้าใจในข้อมูลข่าวสารไม่เพียงพอ/ไม่ชัดเจน	23 (19.7)	74 (64.2)	18 (15.4)	0 (0)	0 (0)	1.99 (0.650)	น้อย	4
1.4 ไม่มีความชำนาญในการใช้สมาร์ทโฟนส่งข้อมูลทางสื่อสังคมออนไลน์	56 (47.9)	54 (46.2)	7 (5.9)	0 (0)	0 (0)	1.58 (0.605)	น้อยที่สุด	8

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

N=117

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
1.5 มีภาระงานรับผิดชอบ มาก ไม่มีเวลาให้กับศูนย์ จัดการศัตรูพืช	18 (15.3)	96 (82.1)	3 (2.6)	0 (0)	0 (0)	1.87 (0.406)	น้อย	7
1.6 ไม่มีความรู้ความ ชำนาญในการจำแนก ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ โรคพืชเพียงพอ	12 (10.2)	65 (55.6)	40 (34.2)	0 (0)	0 (0)	2.24 (0.625)	น้อย	1
1.7 ไม่มีทักษะในการ เป็นวิทยากรถ่ายทอด ความรู้	69 (59)	48 (41)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	1.41 (0.494)	น้อยที่สุด	9
1.8 ไม่มีความรู้/ ความสามารถด้านการ จัดการศัตรูพืช	20 (17)	76 (65)	21 (18)	0 (0)	0 (0)	2.01 (0.594)	น้อย	3
1.9 ขาดความรู้ในด้าน การผลิตขยายชีวภัณฑ์ และแมลงศัตรูธรรมชาติ	15 (12.8)	61 (52.2)	41 (35)	0 (0)	0 (0)	2.22 (0.658)	น้อย	2
1.10 ขาดความรู้เรื่อง การจัดการศัตรูพืชด้วย วิธีผสมผสาน (IPM)	18 (15.3)	96 (82.1)	3 (2.6)	0 (0)	0 (0)	1.87 (0.406)	น้อย	7
2. ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)						1.98 (0.166)	น้อย	
2.1 ขาดการวิเคราะห์ กลิ่นกรองข้อมูลการ สำรวจ	11 (9.4)	86 (73.5)	16 (13.7)	4 (3.4)	0 (0)	2.11 (0.599)	น้อย	2
2.2 การแจ้งเตือนเนื้อหา การระบาดของศัตรูพืชล่าช้า	19 (16.2)	96 (82.1)	2 (1.7)	0 (0)	0 (0)	1.85 (0.400)	น้อย	4
2.3 เนื้อหาใช้ภาษา เข้าใจยาก เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษา ราชการ	42 (35.9)	53 (45.3)	22 (18.8)	0 (0)	0 (0)	1.83 (0.723)	น้อย	5

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

N=117

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
2.4 ข้อมูลเนื้อหาข่าวสาร ไม่ทันสมัย/ทันต่อ เหตุการณ์	9 (7.7)	74 (63.2)	32 (27.4)	2 (1.7)	0 (0)	2.23 (0.607)	น้อย	1
2.5 เนื้อหาขาดความ ชัดเจน	17 (14.5)	81 (69.3)	17 (14.5)	2 (1.7)	0 (0)	2.03 (0.601)	น้อย	3
2.6 เนื้อหาขาดการ วิเคราะห์ข้อมูลที่ถูกต้อง	19 (16.2)	96 (82.1)	2 (1.7)	0 (0)	0 (0)	1.85 (0.400)	น้อย	4
3. ด้านสื่อหรือช่องทาง (channel)						1.97 (0.191)	น้อย	
3.1 ศจช.ไม่มีสื่อตัวอย่าง ของจริง เช่น ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ สำหรับใช้ ในการทบทวนและเรียนรู้	8 (6.8)	109 (93.2)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	1.93 (0.253)	น้อย	5
3.2 เอกสารที่ได้รับแจก ตัวหนังสือเล็ก ไม่ชัดเจน ภาพประกอบน้อย	28 (23.9)	62 (53)	27 (23.1)	0 (0)	0 (0)	1.99 (0.689)	น้อย	4
3.3 การใช้ภาพประกอบ ไม่เหมาะสม เช่น ภาพ การ์ตูน	17 (14.5)	60 (51.3)	40 (34.2)	0 (0)	0 (0)	2.20 (0.673)	น้อย	2
3.4 สื่อมีเนื้อหาไม่ น่าสนใจ	24 (20.5)	78 (66.7)	15 (12.8)	0 (0)	0 (0)	1.92 (0.575)	น้อย	6
3.5 ไม่มีสมาร์ทโฟน	20 (25.6)		14 (12)	0 (0)	0 (0)	2.01 (0.725)	น้อย	3
3.6 ไม่มีสัญญาณ โทรศัพท์	60 (51.3)	26 (22.2)	16 (13.7)	15 (12.8)	0 (0)	1.88 (1.076)	น้อย	7
3.7 ค่าอินเทอร์เน็ตมี ราคาแพง	12 (10.3)	74 (63.2)	13 (11.1)	18 (15.4)	0 (0)	2.32 (0.858)	น้อย	1
3.8 ไม่ทราบการอบรม/ ไม่อยู่ในกลุ่มเป้าหมาย ของการจัดฝึกอบรม	36 (30.8)	74 (63.2)	7 (6)	0 (0)	0 (0)	1.75 (0.556)	น้อยที่สุด	8

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

N=117

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
3.8 ไม่ทราบการอบรม/ ไม่อยู่ในกลุ่มเป้าหมาย ของการจัดฝึกอบรม	36 (30.8)	74 (63.2)	7 (6)	0 (0)	0 (0)	1.75 (0.556)	น้อยที่สุด	8
3.9 เวลาในการ ติดต่อสื่อสารไม่ตรงกัน	42 (35.9)	63 (53.8)	12 (10.3)	0 (0)	0 (0)	1.74 (0.632)	น้อยที่สุด	9
4. ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ฯซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver)						2.00 (0.131)	น้อย	
4.1 ได้รับความรู้ไม่ ต่อเนื่อง	19 (16.2)	78 (66.7)	17 (14.5)	3 (2.5)	0 (0)	2.03 (0.642)	น้อย	3
4.2 ได้รับข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะการแจ้งเตือน การระบาดศัตรูพืชล่าช้า	13 (11.1)	85 (72.7)	11 (9.4)	8 (6.8)	0 (0)	2.12 (0.684)	น้อย	2
4.3 มีปัญหาสุขภาพ เช่น เรื่องการไต่ยีน	21 (18)	92 (78.6)	4 (3.4)	0 (0)	0 (0)	1.85 (0.441)	น้อย	5
4.4 ขาดการมีส่วนร่วม ในการกำหนดประเด็น การเรียนรู้	2 (1.7)	98 (83.8)	17 (14.5)	0 (0)	0 (0)	2.13 (0.384)	น้อย	1
4.5 จัดอบรมในช่วงเวลา ไม่เหมาะสม	21 (17.9)	89 (76.1)	7 (6)	0 (0)	0 (0)	1.88 (0.476)	น้อย	4
ภาพรวม						1.96 (0.043)	น้อย	

การศึกษาปัญหาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จากตารางที่ 4.12 การวิเคราะห์ปัญหาการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาการสื่อสารอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.96) เมื่อพิจารณาข้อมูลแต่ละประเด็น ปรากฏผลดังนี้

ด้านนักส่งเสริมการเกษตรซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

(ค่าเฉลี่ย 1.90) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอยู่ในระดับน้อย 8 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีความรู้ความชำนาญในการจำแนกศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ โรคพืชเพียงพอ (ค่าเฉลี่ย 2.24) ขาดความรู้ในด้านการผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 2.22) ไม่มีความรู้/ความสามารถด้านการจัดการศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 2.01) มีความรู้ความเข้าใจในข้อมูลข่าวสารไม่เพียงพอ/ไม่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 1.99) พุดอธิบายถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นฟังไม่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 1.94) รู้สึกไม่มั่นใจเมื่อต้องนำข้อมูลข่าวสารที่รับทราบมาไปพูดคุยกับผู้อื่นเกรงว่าจะสื่อสารข้อมูลได้ไม่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 1.88) มีภาระงานรับผิดชอบมาก ไม่มีเวลาให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 1.87) ขาดความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) (ค่าเฉลี่ย 1.87) ในระดับน้อยที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีความชำนาญในการใช้สมาร์ทโฟนส่งข้อมูลทางสื่อสังคมออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 1.58) ไม่มีทักษะในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย 1.41) ตามลำดับ

ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.98) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า เกษตรกรมีปัญหาการสื่อสารอยู่ในระดับน้อยทั้ง 6 ประเด็น ได้แก่ ข้อมูลเนื้อหาข่าวสารไม่ทันสมัย/ทันต่อเหตุการณ์ (ค่าเฉลี่ย 2.23) ขาดการวิเคราะห์กลั่นกรองข้อมูลการสำรวจ (ค่าเฉลี่ย 2.11) เนื้อหาขาดความชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 2.03) เนื้อหาขาดการวิเคราะห์ข้อมูลที่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 1.85) การแจ้งเตือนเนื้อหาการระบาดของศัตรูพืชล่าช้า (ค่าเฉลี่ย 1.85) และเนื้อหาใช้ภาษาเข้าใจยาก เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาราชการ (ค่าเฉลี่ย 1.83) ตามลำดับ

ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.97) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาการสื่อสารอยู่ในระดับน้อย 7 ประเด็น ได้แก่ ค่าอินเทอร์เน็ตมีราคาแพง (ค่าเฉลี่ย 2.32) การใช้ภาพประกอบไม่เหมาะสม เช่น ภาพการ์ตูน (ค่าเฉลี่ย 2.20) ไม่มีสมาร์ทโฟน (ค่าเฉลี่ย 2.01) เอกสารที่ได้รับแจกตัวหนังสือเล็ก ไม่ชัดเจน ภาพประกอบน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.99) ศจช.ไม่มีสื่อตัวอย่างของจริง เช่น ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ สำหรับใช้ในการทบทวนและเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 1.93) สื่อมีเนื้อหาไม่น่าสนใจ (ค่าเฉลี่ย 1.92) ไม่มีสัญญาณโทรศัพท์ (ค่าเฉลี่ย 1.88) อยู่ในระดับน้อยที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ ไม่ทราบการอบรม/ไม่อยู่ในกลุ่มเป้าหมายของการจัดฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 1.75) และเวลาในการติดต่อสื่อสารไม่ตรงกัน (1.74) ตามลำดับ

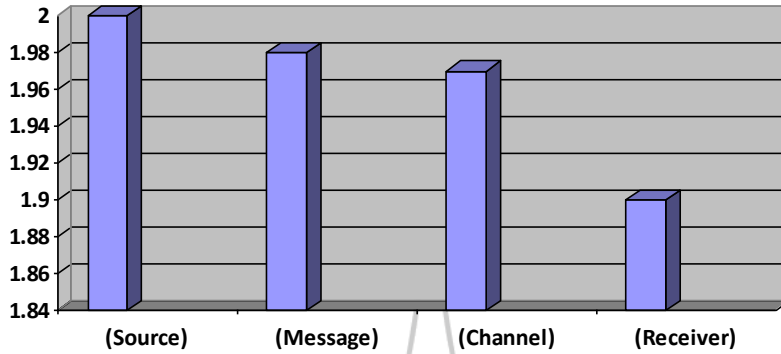
ด้านผู้รับสาร (Receiver) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.00) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาการสื่อสารอยู่ในระดับน้อยทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ ขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 2.13) ได้รับความรู้ไม่ต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 2.03) จัดอบรมในระยะเวลาไม่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 1.88) และมีปัญหาสุขภาพ เช่น เรื่องการไต่ยีน (ค่าเฉลี่ย 1.85) ตามลำดับ

สรุปภาพรวมปัญหาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.96) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาการสื่อสารภายนอก ในระดับน้อย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้รับสาร (Receiver) (ค่าเฉลี่ย 2.00) ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) (ค่าเฉลี่ย 1.98) ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) (ค่าเฉลี่ย 1.97) และด้านผู้ส่งสาร (Source) (ค่าเฉลี่ย 1.90) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4.13 และ ภาพที่ 4.4

ตารางที่ 4.13 สรุปภาพรวมปัญหาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

n = 117

ประเด็น	ระดับปัญหา			อันดับ
	ค่าเฉลี่ย	SD	ความหมาย	
ด้านผู้รับสาร (Receiver)	2.00	0.131	น้อย	1
ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)	1.98	0.166	น้อย	2
ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel)	1.97	0.253	น้อย	3
ด้านผู้ส่งสาร (Source)	1.90	0.255	น้อย	4
เฉลี่ยรวม	1.96	0.043	น้อย	

ภาพที่ 4.4 สรุปภาพรวมปัญหาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่ 5 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในและภายนอกของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านผู้ส่งสาร (Source) ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) และด้านผู้รับสาร (Receiver) โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ผลการวิเคราะห์ ปรากฏผลดังตารางที่ 4.14 และ 4.15 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ผลการวิเคราะห์ ปรากฏผลดังตารางที่ 4.16 และ 4.17

ตอนที่ 5.1 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
 ตารางที่ 4.14 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

แนวทางการพัฒนา	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
1. ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ฯซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source)						3.85	มาก	
						(0.239)		
1.1 สมาชิกและกรรมการศูนย์ฯ ศจช. ควบพัฒนาศักยภาพในการถ่ายทอดความรู้	0 (0)	0 (0)	26 (22.2)	72 (61.5)	19 (16.3)	3.94 (0.620)	มาก	3

N=117

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

N=117

แนวทางการพัฒนา	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
1.2 สมาชิกและ กรรมการศูนย์ ศจช. ต้องมีความมั่นใจ และ ความรู้ที่ถูกต้อง	0 (0)	0 (0)	21 (17.9)	82 (70.1)	14 (12)	3.94 (0.546)	มาก	3
1.3 ควรจัดอบรม ถ่ายทอดความรู้ให้ สมาชิกและกรรมการ ศูนย์ ศจช. มีความรู้ ความเข้าใจในข้อมูล ข่าวสาร เช่น ความรู้ใน ด้านการผลิตขยายชีว ภัณฑ์และแมลงศัตรู ธรรมชาติ การจัดการ ศัตรูพืชด้วยวิธี ผสมผสาน (IPM)	2 (1.7)	0 (0)	3 (2.6)	107 (91.5)	5 (4.2)	3.97 (0.472)	มาก	2
1.4 สมาชิกและ กรรมการศูนย์ ศจช. ควร ฝึกใช้สมาร์ทโฟนให้มี ความชำนาญในการส่ง ข้อมูลทางสื่อสังคม ออนไลน์	0 (0)	3 (2.6)	3 (2.6)	98 (83.7)	13 (11.1)	4.03 (0.490)	มาก	1
1.5 สมาชิกและ กรรมการศูนย์ ศจช. ควร พัฒนาทักษะในการเป็น วิทยากรถ่ายทอดความรู้ ให้ได้	4 (3.4)	7 (6)	11 (9.4)	79 (67.5)	16 (13.7)	3.82 (0.867)	มาก	4

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

N=117

แนวทางการพัฒนา	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
1.6 อบรมสมาชิกและ กรรมการศูนย์ ให้มี ความรู้ในด้านการผลิต ขยายชีวภัณฑ์และแมลง ศัตรูธรรมชาติ การ จัดการศัตรูพืชด้วยวิธี ผสมผสาน (IPM)	19 (16.3)	8 (6.8)	6 (5.1)	78 (66.7)	6 (5.1)	3.38 (1.209)	ปานกลาง	5
2. ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)						3.94 (0.188)	มาก	
2.1 ควรการวิเคราะห์ และกลั่นกรองเนื้อหาการ สำรวจแปลงพยากรณ์ ก่อนเผยแพร่	0 (0)	0 (0)	9 (7.7)	96 (82)	12 (10.3)	4.03 (0.425)	มาก	2
2.2 การแจ้งเตือนเนื้อหา การระบาดของศัตรูพืชด้วย ความรวดเร็ว	0 (0)	0 (0)	0 (0)	101 (86.3)	16 (13.7)	4.14 (0.345)	มาก	1
2.3 เนื้อหาควรใช้ภาษา ที่เข้าใจง่ายถูกต้อง ชัดเจน	2 (1.7)	5 (4.3)	28 (23.9)	72 (61.6)	10 (8.5)	3.71 (0.755)	มาก	4
2.4 การใช้เนื้อหาที่ ทันสมัย/ทันต่อ เหตุการณ์	0 (0)	5 (4.3)	23 (19.7)	71 (60.6)	18 (15.4)	3.87 (0.714)	มาก	3
3. ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel)						3.97 (0.125)	มาก	
3.1 เพิ่มช่องทางการ สื่อสาร โดยใช้ช่องทาง ออนไลน์	0 (0)	0 (0)	0 (0)	109 (93.2)	8 (6.8)	4.07 (0.253)	มาก	1

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

N=117

แนวทางการพัฒนา	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
3.2 เพิ่มช่องทางการรับรู้ข่าวสารและการแจ้งเตือนการระบาดศัตรูพืชให้ผู้รับสารสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ง่าย และมีประสิทธิภาพ	0 (0)	0 (0)	0 (0)	111 (94.9)	6 (5.1)	4.05 (0.222)	มาก	3
3.3 ควรมีสื่อตัวอย่างของจริง เช่น ศัตรูพืชศัตรูธรรมชาติ สำหรับใช้ในการทบทวนและเรียนรู้	0 (0)	0 (0)	21 (17.9)	91 (77.8)	5 (4.3)	3.86 (0.453)	มาก	4
3.4 พัฒนาสื่อให้มีความทันสมัยและมีความสวยงาม	0 (0)	0 (0)	14 (12)	82 (70.1)	21 (17.9)	4.06 (0.546)	มาก	2
3.5 พัฒนารูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ด้วยภาพ/สัญลักษณ์ที่น่าสนใจ	0 (0)	7 (6)	13 (11.1)	92 (78.6)	5 (4.3)	3.81 (0.601)	มาก	5
4. ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ฯซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver)						4.12 (0.188)	มาก	
4.1 สมาชิกและกรรมการศูนย์ฯ จจช. ได้รับความรู้อย่างต่อเนื่อง	0 (0)	0 (0)	5 (4.3)	104 (88.9)	8 (6.8)	4.03 (0.334)	มาก	3
4.2 สมาชิกและกรรมการศูนย์ฯ จจช. สนใจและติดตามข้อมูลข่าวสารโดยเฉพาะการแจ้งเตือนการระบาดศัตรูพืชอย่างต่อเนื่อง	0 (0)	0 (0)	0 (0)	109 (93.2)	8 (6.8)	4.07 (0.253)	มาก	2

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

แนวทางการพัฒนา	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
4.1 สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. ได้รับความรู้อย่างต่อเนื่อง	0 (0)	0 (0)	5 (4.3)	104 (88.9)	8 (6.8)	4.03 (0.334)	มาก	3
4.2 สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. สนใจและติดตามข้อมูลข่าวสารโดยเฉพาะการแจ้งเตือนการระบาดศัตรูพืชอย่างต่อเนื่อง	0 (0)	0 (0)	0 (0)	109 (93.2)	8 (6.8)	4.07 (0.253)	มาก	2
4.3 สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. มีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นการเรียนรู้	0 (0)	0 (0)	4 (3.4)	113 (96.6)	0 (0)	3.97 (0.182)	มาก	4
4.4 สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. ตั้งใจฟังและเก็บประเด็นต่าง ๆ	0 (0)	0 (0)	4 (3.4)	63 (53.8)	50 (42.8)	4.39 (0.556)	มากที่สุด	1
ภาพรวม						3.97 (0.112)	มาก	

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จากตารางที่ 4.14 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเห็นด้วยกับการพัฒนาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.97) เมื่อพิจารณาข้อมูลแต่ละประเด็น ปรากฏผลดังนี้

ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ฯซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.85) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละ

ประเด็น พบว่า มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในของสมาชิก ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในระดับมาก 5 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. ควรฝึกใช้สมาร์ทโฟนให้มีความชำนาญในการส่งข้อมูลทางสื่อสังคมออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 4.03) ควรจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. มีความรู้ความเข้าใจในข้อมูลข่าวสาร เช่น ความรู้ในด้านการผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) (ค่าเฉลี่ย 3.97) สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. ต้องมีความมั่นใจ และความรู้ที่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 3.94) สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. ควรพัฒนาศักยภาพในการถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.94) สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. ควรพัฒนาทักษะในการเป็นวิทยากร ถ่ายทอดความรู้ให้ได้ (ค่าเฉลี่ย 3.82) และในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ อบรมสมาชิก และกรรมการศูนย์ ให้มีความรู้ในด้านการผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) (ค่าเฉลี่ย 3.38) ตามลำดับ

ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.94) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในระดับมาก ทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ การแจ้งเตือนเนื้อหาการระบาดของศัตรูพืชด้วยความรวดเร็ว (ค่าเฉลี่ย 4.14) ควรการวิเคราะห์และกลั่นกรองเนื้อหาการสำรวจแปลงพยากรณ์ก่อนเผยแพร่ (ค่าเฉลี่ย 4.03) การใช้เนื้อหาที่ทันสมัย/ทันต่อเหตุการณ์ (ค่าเฉลี่ย 3.87) และเนื้อหาควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ถูกต้อง ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 3.71) ตามลำดับ

ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.97) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในระดับมาก 5 ประเด็น ได้แก่ เพิ่มช่องทางการสื่อสาร โดยใช้ช่องทางออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 4.07) พัฒนาสื่อให้มีความทันสมัยและมีความสวยงาม (ค่าเฉลี่ย 4.06) เพิ่มช่องทางการรับรู้ข่าวสาร และการแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืชให้ผู้รับสารสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย 4.05) ควรมีสื่อตัวอย่างของจริง เช่น ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ สำหรับใช้ในการทบทวนและเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.86) และพัฒนารูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ด้วยภาพ/สัญลักษณ์ที่น่าสนใจ (ค่าเฉลี่ย 3.81) ตามลำดับ

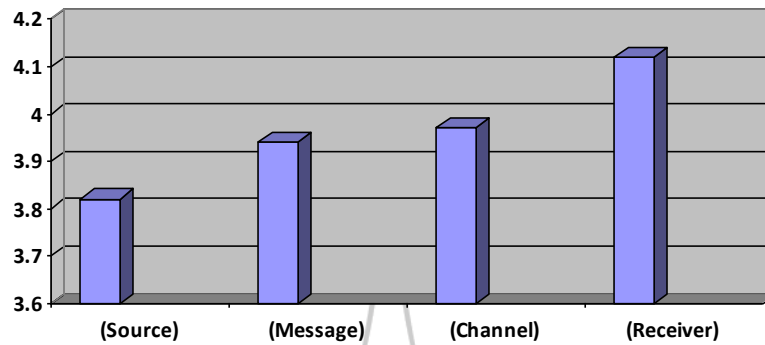
ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ฯซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.12) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกและกรรมการศูนย์ฯ ศจช. ตั้งใจฟังและเก็บประเด็นต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 4.39) ในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกและกรรมการศูนย์ฯ ศจช. สนใจและติดตามข้อมูลข่าวสารโดยเฉพาะการแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืชอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 4.07) สมาชิกและกรรมการศูนย์ฯ ศจช. ได้รับความรู้อย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 4.03) และสมาชิกและกรรมการศูนย์ฯ ศจช. มีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.97) ตามลำดับ

สรุปภาพรวมแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.97) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในระดับมากทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้รับสาร (Receiver) (ค่าเฉลี่ย 4.12) ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) (ค่าเฉลี่ย 3.97) ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) (ค่าเฉลี่ย 3.94) และด้านผู้ส่งสาร (Source) (ค่าเฉลี่ย 3.82) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4.15 และภาพที่ 4.5

ตารางที่ 4.15 สรุปภาพรวมแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

แนวทางการพัฒนา	เห็นด้วยในระดับ (จำนวน/ร้อยละ)			
	ค่าเฉลี่ย	SD	ความหมาย	อันดับ
ด้านผู้รับสาร (Receiver)	4.12	0.188	มาก	1
ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel)	3.97	0.125	มาก	2
ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)	3.94	0.188	มาก	3
ด้านผู้ส่งสาร (Source)	3.82	0.239	มาก	4
เฉลี่ยรวม	3.97	0.112	มาก	

N=117

ภาพที่ 4.5 สรุปภาพรวมแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่ 5.2 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตารางที่ 4.16 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

		ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
แนวทางการพัฒนา		1	2	3	4	5			
1. หักส่งเสริมการเกษตรซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source)							3.99	มาก	
							(0.071)		
1.1 ควรพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้		0	0	12	96	9	3.97	มาก	4
		(0)	(0)	(10.2)	(82.1)	(7.7)	(0.425)		
1.2 เจ้าหน้าที่ต้องมี ความมั่นใจและมีความรู้ที่ถูกต้อง		0	2	11	83	21	4.05	มาก	1
		(0)	(1.7)	(9.4)	(70.9)	(18)	(0.585)		
1.3 ควรจัดอบรม ถ่ายทอดความรู้ให้เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจในข้อมูลข่าวสาร		0	0	0	112	5	4.04	มาก	2
		(0)	(0)	(0)	(95.7)	(4.3)	(0.203)		
1.4 เจ้าหน้าที่ควร กำหนดแผน/ตารางเวลาที่ชัดเจน ในการถ่ายทอดความรู้ให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืช		0	5	17	84	11	3.86	มาก	5
		(0)	(4.3)	(14.5)	(71.8)	(9.4)	(0.628)		

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

N=117

แนวทางการพัฒนา	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
1.5 เจ้าหน้าที่ควรพัฒนา ศักยภาพ ให้มีความรู้ ความชำนาญด้าน อารักขาพืช	0 (0)	0 (0)	0 (0)	115 (98.3)	2 (1.7)	4.02 (0.130)	มาก	3
1.6 เจ้าหน้าที่ควรพัฒนา ทักษะในการเป็น วิทยากรถ่ายทอดความรู้	1 (0.9)	0 (0)	4 (3.4)	103 (88)	9 (7.7)	4.02 (0.601)	มาก	3
2. ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)						4.09 (0.285)	มาก	
2.1 ควรมีการวิเคราะห์ และกลั่นกรองเนื้อหาการ สำรวจแปลงพยากรณ์ ก่อนเผยแพร่	0 (0)	3 (2.6)	11 (9.4)	84 (71.8)	19 (16.2)	4.02 (0.601)	มาก	3
2.2 การแจ้งเตือนเนื้อหา การระบาดศัตรูพืชด้วย ความรวดเร็ว	0 (0)	0 (0)	0 (0)	63 (53.8)	54 (46.2)	4.46 (0.501)	มากที่สุด	1
2.3 เนื้อหาควรใช้ภาษา ที่เข้าใจง่ายถูกต้อง ชัดเจน	0 (0)	2 (1.7)	5 (4.3)	89 (76.1)	21 (17.9)	4.10 (0.532)	มาก	2
2.4 การใช้เนื้อหาที่ ทันสมัย/ทันต่อ เหตุการณ์	0 (0)	10 (8.5)	9 (7.7)	96 (82.1)	2 (1.7)	3.77 (0.621)	มาก	4
3. ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel)						3.96 (0.227)	มาก	
3.1 เพิ่มช่องทางการ สื่อสาร โดยใช้ช่องทาง ออนไลน์	0 (0)	0 (0)	0 (0)	112 (95.7)	5 (4.3)	4.04 (0.203)	มาก	3

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

N=117

แนวทางการพัฒนา	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
3.2 เพิ่มช่องทางการรับรู้ข่าวสารและการแจ้งเตือนการระบาดศัตรูพืชให้ผู้รับสารสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ง่าย และมีประสิทธิภาพ	0 (0)	0 (0)	4 (3.4)	101 (86.3)	16 (13.7)	4.14 (0.345)	มาก	2
3.3 ควรมีสื่อตัวอย่างของจริง เช่น ศัตรูพืชศัตรูธรรมชาติ สำหรับใช้ในการทบทวนและเรียนรู้	0 (0)	0 (0)	0 (0)	99 (84.6)	18 (15.4)	4.15 (0.362)	มาก	1
3.4 พัฒนาสื่อให้มีความทันสมัยและมีความสวยงาม	0 (0)	8 (6.8)	19 (16.2)	69 (59)	21 (18)	3.88 (0.779)	มาก	4
3.5 พัฒนารูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ด้วยภาพ/สัญลักษณ์ให้น่าสนใจ	3 (2.6)	7 (6)	37 (31.6)	56 (47.8)	14 (12)	3.61 (0.871)	มาก	5
4.ด้านสมาชิกศูนย์ซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver)						4.04 (0.050)	มาก	
4.1 สมาชิกศูนย์ได้รับความรู้อย่างต่อเนื่อง	0 (0)	0 (0)	7 (6)	102 (87.2)	8 (6.8)	4.01 (0.359)	มาก	4
4.2 สมาชิกศูนย์สนใจและติดตามข้อมูลข่าวสารโดยเฉพาะการแจ้งเตือนการระบาดศัตรูพืชอย่างต่อเนื่อง	0 (0)	0 (0)	0 (0)	109 (93.2)	8 (6.8)	4.07 (0.253)	มาก	2
4.3 สมาชิกศูนย์ที่มีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นการเรียนรู้	0 (0)	0 (0)	9 (7.7)	92 (78.6)	16 (13.7)	4.06 (0.460)	มาก	3

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

N=117

แนวทางการพัฒนา	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
4.4 สมาชิกศูนย์ตั้งใจฟังและเก็บประเด็นต่างๆ	0 (0)	1 (0.9)	2 (1.7)	101 (86.3)	13 (11.1)	4.08 (0.397)	มาก	1
4.5 สมาชิกศูนย์ควรเข้าอบรมทุกครั้ง/รับฟังอย่างตั้งใจ	0 (0)	4 (3.4)	6 (5.1)	98 (83.8)	9 (7.7)	3.96 (0.515)	มาก	5
ภาพรวม						4.02 (0.057)	มาก	

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จากตารางที่ 4.16 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเห็นด้วยกับการพัฒนาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.02) เมื่อพิจารณาข้อมูลแต่ละประเด็น ปรากฏผลดังนี้

ด้านนักส่งเสริมการเกษตรซึ่งเป็นผู้สื่อสาร (Source) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.99) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในระดับมากที่สุดทั้ง 6 ประเด็น ได้แก่ เจ้าหน้าที่ต้องมีความมั่นใจ และมีความรู้ที่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 4.05) ควรจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเข้าใจในข้อมูลข่าวสาร (ค่าเฉลี่ย 4.04) เจ้าหน้าที่ควรพัฒนาศักยภาพ ให้มีความรู้ ความชำนาญ ด้านอารักขาพืช (ค่าเฉลี่ย 4.02) เจ้าหน้าที่ควรพัฒนาทักษะในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.02) ควรพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.97) และเจ้าหน้าที่ควรกำหนดแผน/ตารางเวลาที่ชัดเจนในการถ่ายทอดความรู้ให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.86) ตามลำดับ

ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนใน

ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.09) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่ การแจ้งเตือนเนื้อหาการระบาดศัตรูพืชด้วยความรวดเร็ว (ค่าเฉลี่ย 4.46) ในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ เนื้อหาควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายถูกต้องชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 4.10) ควรมีการวิเคราะห์และกลั่นกรองเนื้อหาการสำรวจแปลงพยากรณ์ก่อนเผยแพร่ (ค่าเฉลี่ย 4.02) และการใช้เนื้อหาที่ทันสมัย/ทันต่อเหตุการณ์ (ค่าเฉลี่ย 3.77) ตามลำดับ

ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.96) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในระดับมากที่สุด 5 ประเด็น ได้แก่ ควรมีสื่อตัวอย่างของจริง เช่น ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ สำหรับใช้ในการทบทวนและเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.15) เพิ่มช่องทางการรับรู้ข่าวสารและการแจ้งเตือนการระบาดศัตรูพืชให้ผู้รับสารสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ง่าย และมีประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย 4.14) เพิ่มช่องทางการสื่อสาร โดยใช้ช่องทางออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 4.04) พัฒนาสื่อให้มีความทันสมัยและมีความสวยงาม (ค่าเฉลี่ย 3.88) และพัฒนารูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ด้วยภาพ/สัญลักษณ์ให้น่าสนใจ (ค่าเฉลี่ย 3.61) ตามลำดับ

ด้านสมาชิกศูนย์ซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.04) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในระดับมากที่สุด 5 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. ตั้งใจฟังและเก็บประเด็นต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 4.39) ในระดับมากที่สุด 5 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกศูนย์ตั้งใจฟังและเก็บประเด็นต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 4.08) สมาชิกศูนย์สนใจและติดตามข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะการแจ้งเตือนการระบาดศัตรูพืชอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 4.07) สมาชิกศูนย์ที่มีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.06) สมาชิกศูนย์ได้รับความรู้อย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 4.01) และสมาชิกศูนย์ควรเข้าอบรมทุกครั้ง/รับฟังอย่างตั้งใจ (ค่าเฉลี่ย 3.96) ตามลำดับ

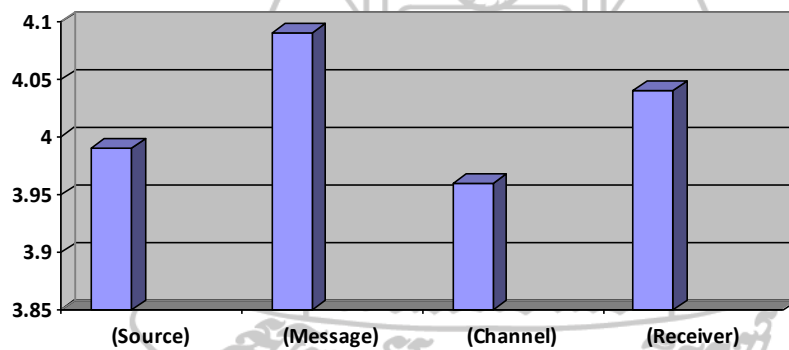
สรุปภาพรวมแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.02) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในระดับมากที่สุด 4 ด้าน

ได้แก่ ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) (ค่าเฉลี่ย 4.09) ด้านผู้รับสาร (Receiver) (ค่าเฉลี่ย 4.04) ด้านผู้ส่งสาร (Source) (ค่าเฉลี่ย 3.99) และด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) (ค่าเฉลี่ย 3.96) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4.17 และภาพที่ 4.6

ตารางที่ 4.17 สรุปภาพรวมแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

n = 117

แนวทางการพัฒนา	เห็นด้วยในระดับ (จำนวน/ร้อยละ)			
	ค่าเฉลี่ย	SD	ความหมาย	อันดับ
ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)	4.09	0.285	มาก	1
ด้านผู้รับสาร (Receiver)	4.04	0.050	มาก	2
ด้านผู้ส่งสาร (Source)	3.99	0.071	มาก	3
ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel)	3.96	0.227	มาก	4
เฉลี่ยรวม	4.02	0.057	มาก	

ภาพที่ 4.6 สรุปภาพรวมแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี” ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญ 3 ส่วน ประกอบด้วย สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ มีรายละเอียด ดังนี้

1.สรุปการวิจัย

ผลการวิจัยด้านวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัย โดยสรุปมีดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 2) การได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 3) สภาพการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 4) ปัญหาการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และ 5) แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในและภายนอกของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยมีรายละเอียดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ เกษตรกรสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรีในปี พ.ศ. 2566 ซึ่งประกอบด้วย 5 ศูนย์ ศูนย์ละ 30 ราย จำนวน 4 ศูนย์ และศูนย์ละ 45 ราย จำนวน 1 ศูนย์ ประชากรทั้งสิ้น 165 ราย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane ที่ความคาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 117 คน และสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) ด้วยการจับสลากตามรายชื่อของเกษตรกรที่เป็นสมาชิก ศจช. โดยกำหนดสัดส่วนจำนวนตัวอย่างของเกษตรกรในแต่ละ ศจช. ให้ครบจำนวนตัวอย่าง

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย 5 ตอน ได้แก่ 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 2) การได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 3) สภาพการสื่อสารภายใน

และภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 4) ปัญหาการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และ5) แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในและภายนอกของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) กับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาจำนวน 3 คน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา เท่ากับ 0.96 โดยไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค (2561) อธิบายว่าค่าดัชนีความสอดคล้องที่คำนวณได้เท่ากับหรือมากกว่า 0.50 แสดงว่าข้อคำถามนั้น วัดตรงกับเนื้อหาที่กำหนด สามารถนำข้อคำถามนั้นไปใช้ได้ และผู้วิจัยได้ทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ศึกษาจำนวน 30 คน คือ เกษตรกรสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลมะขามล้ม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 การได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เท่ากับ 0.866 ตอนที่ 3.1 ข้อมูลการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เท่ากับ 0.766 ตอนที่ 3.2 ข้อมูลการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เท่ากับ 0.900 ตอนที่ 4.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เท่ากับ 0.969 ตอนที่ 4.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เท่ากับ 0.959 ตอนที่ 5.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เท่ากับ 0.957 และตอนที่ 5.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เท่ากับ 0.956 โดยไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค (2561, น.48) สำหรับเกณฑ์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย ควรมีค่าสูงกว่า 0.70 จึงจะถือว่าเครื่องมือวิจัยนั้นมีผลการวัดที่มีความเชื่อมั่นและน่าเชื่อถือได้

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 61.54 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 61.63 ปี ร้อยละ 68.34 สมรสแล้ว ร้อยละ 73.5 จบการศึกษา ระดับประถมศึกษา ประสบการณ์ในการทำการเกษตร เฉลี่ย 37.87 ปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 3.63 คน ร้อยละ 100 มีสื่อและช่องทางใช้ในการสื่อสาร โดยสื่อและช่องทางที่มีใช้สมาชิกศูนย์ร้อยละ 98.3 เป็นสื่อโทรทัศน์ รองลงมา ร้อยละ 90.6 เป็นหอกระจายข่าวหมู่บ้าน

ร้อยละ 73.5 เป็น สมาร์ทโฟน และอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 71.8 เป็น Line ร้อยละ 68.4 เป็น Facebook ร้อยละ 47.9 เป็นวิทยุ ร้อยละ 16.2 เป็นหนังสือพิมพ์/หนังสือด้านการเกษตร ร้อยละ 13.7 โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ ตามลำดับ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก ศจช. เฉลี่ย 7.44 ปี จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรม/ประชุม/สัมมนาในศูนย์จัดการจัดการศัตรูพืชชุมชนร้อยละ 4.54 ครั้ง/ปี การดำรงตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 78.63 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 12.82 มีการดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 82.91 ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก ร้อยละ 17.95 มีอาชีพรองเลี้ยงสัตว์ จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร เฉลี่ย 2.15 คน จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร เฉลี่ย 9.94 ไร่ ในรอบปีที่ผ่านมารายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตร เฉลี่ย 166,399.62 บาท ร้อยละ 76.07 ไม่มีรายได้นอกภาคการเกษตร

1.3.2 การได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.49) โดยสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนได้รับความรู้จากสื่อกระจายภาพและเสียง คือ โทรทัศน์ มากที่สุด รองลงมาคือ ได้รับความรู้จากสื่อออนไลน์ คือ ไลน์ (Line) ในขณะที่สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนได้รับความรู้จากสื่อออนไลน์ ประเภททวิตเตอร์ (Twitter) น้อยที่สุด

1.3.3 สภาพการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1) ข้อมูลการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการสื่อสารข้อมูลภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.88) มีประเด็นเห็นด้วยกับการสื่อสารมากที่สุด คือ ด้านผู้รับสาร (Receiver) รองลงมาคือด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ฯซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source) และด้านสารหรือเนื้อหา (Message) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน ดังนี้

(1) ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ฯซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีการสื่อสารข้อมูลอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.91) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า มีการสื่อสารข้อมูลอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ประเด็น ดังนี้ รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่นได้ มีการติดต่อข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. ให้คำแนะนำ หรือคำปรึกษาด้านอารักขาพืชแก่ผู้อื่น เลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการสื่อสารข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. นั้นๆ และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. กับผู้อื่น ตามลำดับ

(2) ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีการสื่อสารข้อมูลอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.57) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละ

ประเด็น พบว่า มีการสื่อสารอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช ในระดับมาก 3 ประเด็น คือ การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช โรคพืชและแมลงศัตรูพืช และในระดับปานกลาง 3 ประเด็น คือ การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ องค์ความรู้ด้านการทำการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ ประสบการณ์การทำการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ

(3) *ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel)* พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการสื่อสารข้อมูลอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.96) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า มีระดับการสื่อสารด้านสื่อหรือช่องทาง (Message) ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น Line, Facebook เป็นต้น ในระดับมาก 2 ประเด็น ดังนี้ การไปมาหาสู่ซึ่งกันและกัน ผ่านกิจกรรมต่างๆภายในชุมชน ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ นัดประชุมพูดคุยระหว่างกรรมการและสมาชิก

(4) *ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver)* พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการสื่อสารข้อมูลอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.06) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า มีระดับการสื่อสารด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver) ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ การได้รับประโยชน์จากเนื้อหา/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ ศจช. ในระดับมาก 2 ประเด็น ดังนี้ มีความพึงพอใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. และเกิดความเข้าใจหรือเกิดการตัดสินใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.

สรุปข้อมูลการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนได้รับข้อมูลการสื่อสารภายในอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.88) และเมื่อพิจารณาทั้ง 4 ด้าน สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนได้รับข้อมูลอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสมาชิกและคณะกรรมการศูนย์ซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver) ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source) และด้านสารหรือเนื้อหา (Message)ตามลำดับ

2) *ข้อมูลการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน* ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการสื่อสารข้อมูลกับนักส่งเสริมการเกษตรอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.62) มีประเด็นเห็นด้วยกับการสื่อสารมากที่สุด คือ ด้านนักส่งเสริมการเกษตรซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source) รองลงมาคือ ด้านสมาชิกศูนย์ซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver) ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) และด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน ดังนี้

(1) ด้านนักส่งเสริมการเกษตรซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source) พบว่า นักส่งเสริมการเกษตรมีการสื่อสารข้อมูลกับสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.91) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า มีการสื่อสารอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น คือ นักส่งเสริมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของสมาชิกได้ นักส่งเสริมมีการติดต่อข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. ในระดับมาก 3 ประเด็น คือ นักส่งเสริมแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. กับสมาชิก นักส่งเสริมเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการสื่อสารข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. นั้นๆ และนักส่งเสริมให้คำแนะนำ หรือคำปรึกษาด้านอารักขาพืชแก่สมาชิก ตามลำดับ

(2) ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) พบว่า นักส่งเสริมการเกษตรมีการสื่อสารข้อมูลกับสมาชิก ศจช. อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.65) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า มีการสื่อสารอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น คือ การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช โรคพืชและแมลงศัตรูพืช ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ ประสิทธิภาพการทำการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ องค์ความรู้ด้านการทำการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ ตามลำดับ

(3) ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) พบว่า นักส่งเสริมการเกษตรมีการสื่อสารข้อมูลกับสมาชิก ศจช. อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.04 โดยสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับนักส่งเสริมการเกษตรผ่านสื่อ ดังนี้

สื่อบุคคล ผ่านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด รองลงมา ประธาน ศจช. สมาชิก ศจช. คณะกรรมการ ศจช. ญาติ/พี่น้อง และเครือข่าย ตามลำดับ

สื่อกิจกรรม ผ่านการอบรม/สัมมนามากที่สุด รองลงมา การประชุมหมู่บ้าน การประชุมกลุ่ม ศจช. การไปมาหาสู่/เยี่ยมบ้าน และการศึกษาดูงาน ตามลำดับ

สื่อสิ่งพิมพ์ ผ่านเอกสารเผยแพร่มากที่สุด รองลงมา แผ่นพับ หนังสือพิมพ์ ไปสเตอร์ วารสาร และใบปลิว ตามลำดับ

สื่อกระจายภาพและเสียง ผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้านมากที่สุด รองลงมา โทรทัศน์ และวิทยุชุมชน ตามลำดับ

สื่อออนไลน์ ผ่านเฟซบุ๊ก(Facebook) มากที่สุด รองลงมา ไลน์ (Line) ยูทูบ(YouTube) บล็อก(Blog) และทวิตเตอร์(Twitter) ตามลำดับ

(4) ด้านสมาชิกศูนย์ซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการสื่อสารข้อมูลกับนักส่งเสริมการเกษตรอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย

3.83) โดยการสื่อสารของนักส่งเสริมการเกษตรทำให้สมาชิกศูนย์ฯ ได้รับประโยชน์จากเนื้อหา/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ ศจช. มากที่สุด รองลงมา สมาชิกศูนย์ฯ เกิดความเข้าใจหรือเกิดการตัดสินใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. และสมาชิกศูนย์ฯ มีความพึงพอใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. ตามลำดับ

สรุปข้อมูลการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนได้รับข้อมูลการสื่อสารภายนอกอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.62) และเมื่อพิจารณาทั้ง 4 ด้าน สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนได้รับข้อมูลอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือด้านนักส่งเสริมการเกษตรซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source) ด้านสมาชิกศูนย์ฯ ซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver) ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) และในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) ตามลำดับ

1.3.4 ปัญหาการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเห็นว่ามีปัญหาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.19) โดยสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีประเด็นปัญหาด้านสมาชิกและคณะกรรมการศูนย์ในฐานะซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source) มากที่สุด คือ พูดอธิบายถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นฟังไม่ถูกต้อง รองลงมา คือ ไม่มีทักษะในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ ในขณะที่ประเด็นปัญหาในการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน น้อยที่สุด คือ ไม่มีความรู้ ความชำนาญ ในการจำแนกศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ

2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเห็นว่ามีปัญหาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.96) โดยสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีประเด็นปัญหาด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) มากที่สุด คือ ค่าอินเทอร์เน็ตมีราคาแพง รองลงมาด้านนักส่งเสริมการเกษตรซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source) คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรไม่มีความรู้ความชำนาญในการจำแนกศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ โรคพืชเพียงพอ และมีปัญหาน้อยที่สุด คือ นักส่งเสริมการเกษตรไม่มีทักษะในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้

1.3.5 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในและภายนอกของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ผลการวิเคราะห์พบว่า ภาพรวมสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายใน ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.97) โดยสมาชิกศูนย์จัดการ

ศักรูพีชชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศักรูพีชชุมชนมากที่สุด คือ ปัญหาด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver) สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. ควรตั้งใจฟังและเก็บประเด็นต่าง ๆ ร่องลงมา คือ ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) ว่าควรแจ้งเตือนเนื้อหาการระบาศักรูพีชด้วยความรวดเร็ว ในขณะที่สมาชิกศูนย์จัดการศักรูพีชชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศักรูพีชชุมชนน้อยที่สุด คือ ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source) คือ ควรอบรมสมาชิกและกรรมการศูนย์ ให้มีความรู้ในด้านการผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศักรูพีชชาติ การจัดการศักรูพีชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)

2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศักรูพีชชุมชน ผลการวิเคราะห์พบว่า ภาพรวมสมาชิกศูนย์จัดการศักรูพีชชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอก ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.02) โดยประเด็นที่สมาชิกศูนย์จัดการศักรูพีชชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศักรูพีชชุมชนมากที่สุด คือ ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source) คือ การแจ้งเตือนเนื้อหาการระบาศักรูพีชด้วยความรวดเร็ว ร่องลงมา คือ ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) ว่าควรมีการแจ้งเตือนเนื้อหาการระบาศักรูพีชด้วยความรวดเร็ว ในขณะที่สมาชิกศูนย์จัดการศักรูพีชชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศักรูพีชชุมชนน้อยที่สุด คือ ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) ว่าควรพัฒนารูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ด้วยภาพ/สัญลักษณ์ที่น่าสนใจ

2. อภิปรายผล

จากการศึกษา “แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศักรูพีชชุมชนในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี” พบว่า สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศักรูพีชชุมชน การได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ของสมาชิกศูนย์จัดการศักรูพีชชุมชน สภาพการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศักรูพีชชุมชน ปัญหาการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศักรูพีชชุมชน และแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในและภายนอกของสมาชิกศูนย์จัดการศักรูพีชชุมชน มีประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรสมาชิกศูนย์จัดการศักรูพีชชุมชน

สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 61.54 สอดคล้องกับ วารุณี ลายหงส์ (2559, น. 50) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดสระบุรี พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 60.1) เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 61.63 ปี สอดคล้องกับ สอดคล้องกับ รัชฎาภรณ์ บอนแดง (2563, น. 68) ได้ ศึกษาแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัด ตราด พบว่า สมาชิก ศจช. มีอายุเฉลี่ย 55.69 ปี สถานภาพสมรสของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชน ร้อยละ 68.34 มีสถานภาพการสมรส และมีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 73.5 สอดคล้องกับ ทองสา ทองหนองยาง (2558, น. 41) ศึกษาเรื่องการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์ จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรี พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 89.7 มี สถานภาพสมรสแล้ว และสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนส่วนใหญ่ร้อยละ 46.6 จบ ระดับประถมศึกษา ประสบการณ์ทำการเกษตรของสมาชิก ศจช. ร้อยละ 41 มีประสบการณ์ใน การทำการเกษตร 26-35 ปี สอดคล้องกับ อุไรลักษณ์ ดวงฉวี (2556, น. 38) ได้ศึกษาการ ป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าวของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน อำเภอบาง ปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า พบว่าสมาชิกประมาณหนึ่งในสาม (ร้อยละ 33.7) มี ประสบการณ์ในการทำนาระหว่าง 30-39 ปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของสมาชิกศูนย์จัดการ ศัตรูพืชชุมชนมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.63 คน สอดคล้องกับ พนิดา นันตะหน้อย (2558, น. 48) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.97 คน สื่อและช่องทางที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 98.3 ใช้สื่อ โทรทัศน์เป็นช่องทางการสื่อสาร สอดคล้องกับ รัชฎาภรณ์ บอนแดง (2563, น. 67) พบว่า ร้อย ละ 80.5 ใช้โทรทัศน์เป็นสื่อและช่องทางการสื่อสาร

2.2 การได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนได้รับความรู้จากสื่อต่างๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.49) เมื่อพิจารณาการได้รับความรู้จากสื่อต่างๆ ดังนี้

2.2.1 สื่อบุคคล พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนได้รับความรู้จากสื่อ บุคคลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยได้รับความรู้จากนักส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด สอดคล้อง กับพนิดา นันตะหน้อย (2558, น. 84) ศึกษาการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานของสมาชิกศูนย์ จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดพะเยา พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อแบบบุคคลในระดับมาก คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และในส่วนของ การได้รับความรู้แบบสื่อบุคคลน้อยที่สุด คือ ญาติ/พ่ นอง อาจเนื่องจากนักส่งเสริมการเกษตรมีอัตราบุคลากรครอบคลุมศูนย์จัดการศัตรูพืช ทุกตำบล

ในพื้นที่อำเภอตอนเจดีย์ และได้รับความรู้จาก ญาติ/พี่น้อง น้อยที่สุด อาจเนื่องมาจากการขาดความรู้และไม่ได้ผ่านการอบรมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

2.2.2 สื่อสิ่งพิมพ์ พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนได้รับความรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางโดยได้รับสื่อสิ่งพิมพ์เอกสารเผยแพร่มากที่สุด และได้รับความรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทใบปลิวน้อยที่สุด สอดคล้องกับ เชิดพงษ์ ชีระจิตต์ (2563, น. 10-43) กล่าวว่า ใบปลิวมีลักษณะเป็นกระดาษแผ่นเดียว ใช้ในการบอกข่าว หรือการประกาศเรื่องราวต่างๆ ที่ต้องการแจ้งให้คนในชุมชนได้รับทราบ โดยทั่วไปมักจะทำการออกแบบอย่างง่าย ไม่เน้นความสวยงามมากนัก เหมาะสำหรับหน่วยงานต่างๆ ที่ต้องการกระจายข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วไปตามที่ชุมชนต่างๆ จึงอาจส่งผลให้ไม่ได้รับความสนใจจากสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

2.2.3 สื่อกระจายภาพและเสียง พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนได้รับความรู้จากโทรทัศน์มากที่สุด เชิดพงษ์ ชีระจิตต์ (2563, น. 10-48) กล่าวว่า การออกอากาศทางโทรทัศน์ไปสู่ผู้รับสารในลักษณะของการสื่อสารมวลชน (mass media) โดยสามารถแพร่กระจายเนื้อหาสาระไปสู่ประชาชนจำนวนมากที่อยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ให้ได้รับข้อมูลข่าวสารพร้อม ๆ กัน อาจเนื่องมาจากโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีข้อดีคือเห็นทั้งภาพและเสียงทำให้สามารถเรียนรู้และเข้าใจในเนื้อหาที่ส่งเสริมเป็นอย่างดี ประกอบกับสามารถรับชมอยู่ที่บ้าน เกษตรกรสามารถใช้เวลาว่างกับการดูโทรทัศน์ได้อยู่เสมอ และได้รับความรู้จากวิทยุชุมชนน้อยที่สุด อาจเนื่องมาจากปัจจุบันมีสื่อมากมายให้เกษตรกรได้มีทางเลือกในการรับข่าวสาร

2.2.4 สื่อออนไลน์ พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนได้รับความรู้จากแอปพลิเคชันไลน์ มากที่สุด สอดคล้องกับธัญญาภรณ์ บอนแดง (2563, น. 116-117) พบว่า สภาพการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เครื่องข่ายศจช. เห็นด้วยในระดับมากในการได้รับรู้/พูดคุยผ่านสมาร์ตโฟน Line และ Facebook อาจเนื่องมาจากปัจจุบันเกษตรกรส่วนมากเข้าถึงสมาร์ตโฟนมากยิ่งขึ้น มีการติดต่อสื่อสารออนไลน์ การสร้างไลน์กลุ่มเพื่อใช้แชร์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน รวมถึงการแจ้งเตือนการระบาดของโรค และแมลงต่างๆในพื้นที่ และสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ได้รับความรู้จากทวิตเตอร์ (Twitter) น้อยที่สุด อาจเนื่องจากเกษตรกรส่วนมากไม่ทราบการใช้งานของแอปพลิเคชัน ทำให้ไม่มีการเข้าถึงมากนัก

2.3 สภาพการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

2.3.1 ข้อมูลการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีการสื่อสารข้อมูลภายในศูนย์อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.88) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า

1) **ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source)** พบว่า สมาชิกและคณะกรรมการศูนย์ มีการสื่อสารข้อมูลภายในอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.91) โดยมีการสื่อสารในประเด็นรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย 4.32) มากที่สุด และประเด็นแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. กับผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย 3.74) น้อยที่สุด

2) **ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)** พบว่า สมาชิกและคณะกรรมการศูนย์ มีการสื่อสารข้อมูลภายในอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.91) โดยสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนได้รับข้อมูลการสื่อสารเนื้อหา/ข่าวสารอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.29) ในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) (ค่าเฉลี่ย 3.92) การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.78) โรคพืชและแมลงศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.74) ตามลำดับ สอดคล้องกับ ธรรมนูญ บอนแดง (2563, น. 87-88) พบว่า ด้านการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ สมาชิก ศจช. มีความเห็นในระดับมากที่สุด 6 ประเด็น ได้แก่ โรคพืชและแมลงศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.94) องค์ความรู้หรือประสบการณ์การทำงานเกษตรของตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.77) การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.69) การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.65) การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) (ค่าเฉลี่ย 3.58) และการผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 3.56)

3) **ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel)** พบว่า สมาชิกและคณะกรรมการศูนย์ มีการสื่อสารข้อมูลภายในอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.96) โดยมีการสื่อสารข้อมูลผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น Line, Facebook เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 4.56) มากที่สุด อาจเนื่องมาจากเกษตรกรในปัจจุบันมีการเข้าถึงสมาร์ทโฟนได้งานยิ่งขึ้น ทำให้มีการติดต่อหรือแชร์ข่าวสารต่างๆ ผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้นตามไปด้วย และมีการสื่อสารข้อมูลผ่านการนัดประชุมพูดคุยระหว่างกรรมการและสมาชิกศูนย์ (ค่าเฉลี่ย 3.14) น้อยที่สุด อาจเนื่องมาจากปัจจุบันมีการติดต่อสื่อสารและแชร์ข้อมูลต่างๆกันผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น ทำให้มีการนัดประชุมพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารต่างๆน้อยขึ้นตามไปด้วย

4) **ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver)** พบว่า สมาชิกและคณะกรรมการศูนย์ มีการสื่อสารข้อมูลภายในอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.06)

เกิดผลต่อผู้รับสารในประเด็นที่ได้รับประโยชน์จากเนื้อหา/ข่าวสาร ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมากที่สุด

2.3.2 ข้อมูลการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีการสื่อสารข้อมูลภายนอกศูนย์อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.62) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า

1) ด้านนักส่งเสริมการเกษตรซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source) พบว่า สมาชิกและคณะกรรมการศูนย์ฯ มีการสื่อสารข้อมูลภายนอกศูนย์ในด้านนักส่งเสริมการเกษตรซึ่งเป็นผู้ส่งสารอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.97) โดยนักส่งเสริมมีการสื่อสารในประเด็นนักส่งเสริมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของสมาชิกได้ (ค่าเฉลี่ย 4.34) มากที่สุด และนักส่งเสริมให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาด้านอารักขาพืชแก่สมาชิก (ค่าเฉลี่ย 3.74) น้อยที่สุด

2) ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีการสื่อสารข้อมูลภายนอกศูนย์ด้านสารหรือเนื้อหาอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.65) โดยนักส่งเสริมการเกษตรได้มีการสื่อสารเนื้อหา/ข่าวสารอยู่ในระดับมากที่สุด ในประเด็น การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.47) อาจเนื่องมาจากนักส่งเสริมการเกษตรมีการติดตามและรายงานผลการระบาดของศัตรูพืชในพื้นที่ให้กับทางกรมส่งเสริมการเกษตรรับทราบอยู่บ่อยครั้ง จึงทำให้สามารถแจ้งเตือนการระบาดแก่เกษตรกรในพื้นที่ได้อย่างรวดเร็ว และสื่อสารเนื้อหาในระดับน้อยที่สุดในประเด็นองค์ความรู้ด้านการทำการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ (ค่าเฉลี่ย 3.16)

3) ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีการสื่อสารข้อมูลภายนอกศูนย์ด้านสื่อหรือช่องทางอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.04) โดยนักส่งเสริมการเกษตรมีการสื่อสารข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์มากที่สุด โดยแอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก Facebook (ค่าเฉลี่ย 4.69) รองลงมาคือ แอปพลิเคชันไลน์ (Line) เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีในการสื่อสารมีความทันสมัย และสามารถสื่อสาร และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วอย่างมาก และมีการสื่อสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทใบปลิวในระดับน้อย สอดคล้องกับ เชิดพงษ์ ชีระจิตต์ (2563, น. 10-43) กล่าวว่า ใบปลิวมีลักษณะเป็นกระดาษแผ่นเดียว ใช้ในการบอกข่าว หรือการประกาศเรื่องราวต่างๆ ที่ต้องการแจ้งให้คนในชุมชนได้รับทราบ โดยทั่วไปมักจะทำการออกแบบอย่างง่าย ไม่เน้นความสวยงามมากนัก เหมาะสำหรับหน่วยงานต่างๆ ที่ต้องการกระจายข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วไปตามที่ชุมชนต่างๆ จึงอาจส่งผลให้ไม่ได้รับความสนใจจากสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

4) ด้านสมาชิกศูนย์ซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver) พบว่า สมาชิกและคณะกรรมการศูนย์ มีการสื่อสารข้อมูลภายนอกศูนย์ด้านสมาชิกศูนย์เป็นผู้รับสารอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.83) นักส่งเสริมการเกษตรมีการสื่อสารกับสมาชิกผ่านสื่อต่างๆเกิดผลทำให้สมาชิกศูนย์มีความพึงพอใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. มากที่สุด

2.4 ปัญหาการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

2.4.1 ปัญหาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกและกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาการสื่อสารภายในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.19) ปรากฏผล ดังนี้

1) ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ในฐานะเป็นผู้ส่งสาร (Source) พบว่า สมาชิกและกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีปัญหาการสื่อสารภายในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.27) โดยสมาชิกและกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีปัญหาด้านผู้ส่งสารมากที่สุด คือ สมาชิกพูดอธิบายถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นฟังไม่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 3.09) สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ บอนแดง (2563, น. 104-106) พบว่า ปัญหาการสื่อสารของ ศจช. ปัญหาด้านผู้ส่งสาร(Source) คือ 1) พูดอธิบายความรู้ให้ผู้อื่นฟังไม่ถูก

2) ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาการสื่อสารภายใน ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.28) โดยสมาชิกและกรรมการศูนย์มีประเด็นปัญหาการสื่อสารมากที่สุด คือ ขาดการวิเคราะห์กลั่นกรองข้อมูลการสำรวจ อาจเนื่องจากสมาชิกและกรรมการศูนย์บางราย มีความสนใจในเนื้อหาที่ได้รับมาน้อย ไม่มีการจดบันทึกระหว่างรับข่าวสาร จึงทำให้เกิดการวิเคราะห์และกลั่นกรองข้อมูลที่ไม่ครบถ้วน

3) ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) พบว่า สมาชิกและกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาการสื่อสารภายในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.12) โดยมีปัญหาการสื่อสารด้านสื่อหรือช่องทางมากที่สุดในประเด็น ค่าอินเทอร์เน็ตมีราคาแพง และประเด็นปัญหาไม่มีสมาร์ทโฟนน้อยที่สุด

4) ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาการสื่อสารภายใน ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.07) สมาชิกและกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีปัญหาในประเด็น ได้รับข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะการแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืชล่าช้าเป็นปัญหามากที่สุด

2.4.2 ปัญหาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกและกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาการสื่อสารภายนอกภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.96) ปรากฏผล ดังนี้

1) ด้านนักส่งเสริมการเกษตรซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาการสื่อสารภายนอกภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.90) โดยสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีประเด็นปัญหาด้านผู้ส่งสารมากที่สุด คือ นักส่งเสริมการเกษตรไม่มีความรู้ความชำนาญในการจำแนกศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ โรคพืชเพียงพอ อาจเนื่องมาจากประสบการณ์ และความรู้ของนักส่งเสริมการเกษตรยังไม่มากเพียงพอที่จะตอบข้อสงสัยของเกษตรกร

2) ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาการสื่อสารภายนอก ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.98) โดยสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีประเด็นปัญหาการสื่อสารมากที่สุด คือ ข้อมูลเนื้อหาที่นักส่งเสริมการเกษตรถ่ายทอดไม่ทันสมัย/ทันต่อเหตุการณ์

3) ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) พบว่า สมาชิกและกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาการสื่อสารภายนอกภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.97) โดยมีปัญหาการสื่อสารด้านสื่อหรือช่องทางมากที่สุดในประเด็น ค่าอินเทอร์เน็ตมีราคาแพง และประเด็นปัญหาเวลาในการติดต่อสื่อสารไม่ตรงกัน น้อยที่สุด

4) ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver) พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาการสื่อสารภายนอก ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.00) สมาชิกและกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีปัญหาในประเด็น ขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นการเรียนรู้มากที่สุด

2.5 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในและภายนอกของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

2.5.1 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในระดับมากในทุกองค์ประกอบของการสื่อสาร เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver) คือสมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. ควรตั้งใจฟังและเก็บประเด็นต่าง ๆ ส่วนด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) ควรเพิ่มช่องทางการสื่อสาร โดยใช้ช่องทางออนไลน์ ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) ควรมีการแจ้งเตือนเนื้อหาการระบาดศัตรูพืชด้วยความรวดเร็ว และด้าน

สมาชิกและกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source) สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. ควรฝึกใช้สมาร์ตโฟนให้มีความชำนาญในการส่งข้อมูลทางสื่อสังคมออนไลน์

2.5.2 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกในระดับมากในทุกองค์ประกอบของการสื่อสาร เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) คือ การแจ้งเตือนเนื้อหาการระบาดของศัตรูพืชด้วยความรวดเร็ว ด้านสมาชิกศูนย์ฯ ซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver) สมาชิกศูนย์ฯ ควรตั้งใจฟังและเก็บประเด็นต่าง ๆ นักส่งเสริมการเกษตรซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source) เจ้าหน้าที่ต้องมีความมั่นใจและมีความรู้ที่ถูกต้อง และด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) ควรมีสื่อตัวอย่างของจริง เช่น ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ สำหรับใช้ในการทบทวนและเรียนรู้

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้

3.1.1 นักส่งเสริมการเกษตรควรศึกษาและจัดทำเผยแพร่สื่อออนไลน์ประเภทแอปพลิเคชัน ทวิตเตอร์ (Twitter) ให้เกษตรกรเข้าถึงมากขึ้น จากการศึกษาการได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนยังได้รับความรู้จากสื่อออนไลน์ประเภทแอปพลิเคชัน ทวิตเตอร์ (Twitter) ในระดับน้อย ซึ่งเกษตรกรยังเข้าถึงสื่อดังกล่าวได้ไม่มากนัก เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรศึกษาและจัดทำเผยแพร่สื่อออนไลน์ประเภทแอปพลิเคชัน ทวิตเตอร์ (Twitter) ให้เกษตรกรเข้าถึงมากขึ้น ให้เกษตรกรได้เข้าไปค้นหาความรู้ และข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรที่สนใจ เกิดความคุ้นเคยกับการเข้าถึงการใช้งาน อย่างเช่น แอปพลิเคชันไลน์ (Line) และยูทูป (Youtube) ที่อยู่ในระดับมาก ที่สามารถทำให้เกษตรกรเกิดความคุ้นเคยได้

3.1.2 นักส่งเสริมการเกษตรควรใช้ช่องทางออนไลน์ เป็นช่องทางเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้มีความรวดเร็ว และถูกต้องมากยิ่งขึ้น จากการศึกษาสภาพการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการสื่อสารข้อมูลผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น เช่นเดียวกับนักส่งเสริมการเกษตรที่ใช้สื่อออนไลน์ในการสื่อสารกับสมาชิกและกรรมการศูนย์ฯ โดยเป็นการสร้างไลน์กลุ่ม และมีการแชร์ข้อมูลความรู้ เกี่ยวกับการจัดการศัตรูพืชชุมชน รวมถึงการแจ้งเตือนการระบาดของแมลงศัตรูพืช ผ่าน

ไลน์กลุ่มนั้น โดยปัจจุบันเฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) และยูทูป (YouTube) ใช้หาข้อมูล แลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ นักส่งเสริมการเกษตรควรใช้เป็นช่องทางเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ให้มีความรวดเร็ว และถูกต้องมากยิ่งขึ้น

3.1.3 นักส่งเสริมการเกษตรควรมีการจัดกระบวนการเรียนรู้เพิ่มทักษะ การจับประเด็นสำคัญ และทักษะการเป็นวิทยากร หรือผู้ถ่ายทอดความรู้ ให้แก่สมาชิก ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จากการศึกษาปัญหาการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการ ศัตรูพืชชุมชน พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสื่อสารภายในและภายนอกอยู่ในระดับน้อย โดยสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารภายในด้านผู้ส่งสาร (Source) มากที่สุด คือ สมาชิกและคณะกรรมการศูนย์ฯ พุดอธบายถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นฟังไม่ ถูกต้อง รองลงมา คือ ไม่มีทักษะในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการ สื่อสารภายนอกด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) มากที่สุด คือ ค่าอินเทอร์เน็ตมีราคาแพง รองลงมาด้านนักส่งเสริมการเกษตรซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source) คือ ไม่มีความรู้ความชำนาญใน การจำแนกศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ โรคพืชเพียงพอ ซึ่งปัญหาที่พบในการสื่อสารภายในอาจ เนื่องมาจากเกษตรกรขาดทักษะในการจับประเด็นสำคัญ เพื่อถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้องแม่นยำ และไม่มีเวทีให้เกษตรกรได้ฝึกถ่ายทอดความรู้ รวมถึงฝึกทักษะในการเป็นวิทยากร ปัญหาที่พบ ในการสื่อสารภายนอกอาจเนื่องมาจากนักส่งเสริมการเกษตรขาดประสบการณ์ ความรู้ ความ ชำนาญในเรื่องโรคพืช และศัตรูพืชต่างๆ ควรมีการพัฒนาความรู้ และทักษะให้มากขึ้นในอนาคต

3.1.4 สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนควรฝึกทักษะในการจับใจความ ประเด็นสำคัญ และศึกษาช่องทางต่างๆ ในการเผยแพร่ข่าวสารให้เกิดความรวดเร็ว มาก ยิ่งขึ้น จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายใน ด้านสมาชิก และกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver) คือ สมาชิกและกรรมการศูนย์ฯ ศจช. ตั้งใจฟังและ เก็บประเด็นต่างๆ รองลงมาคือ ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) คือ สมาชิกและคณะกรรมการ ศูนย์ฯ แจ้งเตือนเนื้อหาการระบาดของศัตรูพืชด้วยความรวดเร็ว

3.1.5 นักส่งเสริมการเกษตรควรศึกษาช่องทางในการเผยแพร่ข่าวสาร ต่าง ๆ แก่สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนให้มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และควรจัดทำ ตัวอย่างศัตรูพืช และศัตรูธรรมชาติ ไว้สำหรับเป็นเครื่องมือประกอบการเรียนรู้ของ สมาชิกศูนย์ฯ จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอก ด้าน สารหรือเนื้อหา (Message) คือ นักส่งเสริมการเกษตรควรแจ้งเตือนเนื้อหาการระบาดของศัตรูพืชด้วย

ความรวดเร็ว รองลงมาคือ ด้านสื่อและช่องทาง (Channel) คือ นักส่งเสริมการเกษตรควรมี ตัวอย่างของจริง เช่น ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ สำหรับใช้ในการทบทวนและเรียนรู้

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำงานวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของสมาชิก ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนภายในอำเภออื่น ๆ เพื่อเป็นการศึกษาข้อมูลการสื่อสาร และแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอำเภออื่น ๆ สามารถนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ และสามารถปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาต่อไป

3.2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

3.2.3 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาการสื่อสารของสมาชิก ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในประเด็นอื่น ๆ เพื่อศึกษาข้อมูลการพัฒนาการสื่อสารของสมาชิก ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม

3.2.4 ควรทำการวิจัยประเมิน จากการนำแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนไปปฏิบัติ ติดตามและประเมินผลที่เกิดขึ้น

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

ศูนย์วิทยบริการวชิรเวศน์

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2558). *คู่มือหลักเกณฑ์การคัดเลือกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนดีเด่น ประจำปี 2558*. เอกสารอัดสำเนา.
- กะรัต เทพศิริ. (2556). *รูปแบบการสื่อสารภายในองค์กรของบุคลากรคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้* [ทุนอุดหนุนงานวิจัยคณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยแม่โจ้].
http://webpac.library.mju.ac.th:8080/mm/fulltext/research/2558/Karat_Tepsiri/fulltext.pdf
- กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย. (2561). *คู่มือศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)*.
<http://www.ppsf.doe.go.th/wordpress/?p=1556>
- กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย. (2565). *ทำเนียบศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน*.
http://www.ppsf.doe.go.th/wordpress/?attachment_id=1335
- จุฬาริทยานุกรม. (2554). *การสื่อสาร*. <https://shorturl.asia/EJ7yh>
- จินดา ขลิบทอง. (2563) แนวคิดสร้างสรรค์ในการบริหารและการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ใน *ประมวลสาระชุดวิชา การบริหารและการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร* (หน่วยที่ 8, น.1 - 67) นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ. (2564) แนวคิด ทฤษฎีด้านการบริหารงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารและการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร* (หน่วยที่ 1-5). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เชิดพงษ์ ชีระจิตต์. (2563) การใช้การสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารและการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร* (หน่วยที่ 6-10). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณรงค์ สมพงษ์. (2563) แนวคิด ทฤษฎี หลักการสื่อสาร และเทคโนโลยี สารสนเทศกับการบริหารการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ใน *ประมวลสาระชุดวิชา การบริหารและการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร* (หน่วยที่ 9, น. 1-65).
 นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณัฐ รัตนเจริญ. (2563) การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารการสื่อสารในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารและการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร* (หน่วยที่ 13, น.1-59).
 นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ทองสา ทองหนองยาง. (2558). การพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธัญญาภรณ์ บอนแดง. (2563). แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2557). การจัดการความรู้และสารสนเทศในงานส่งเสริมการเกษตร. <http://agri.stou.ac.th/UploadedFile/91720-12.pdf>
- เบญจวรรณ คงคา. (2557). การยอมรับเทคโนโลยีการลดต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกรในอำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บรรจง พลไชย. (2554). การสื่อสารเพื่อบริการสารสนเทศ. วารสารบรรณศาสตร์มศว, 4(1), 2.
- บุญธรรม จิตต่อนันต์. (2544) การติดต่อสื่อสารกับมนุษย์สัมพันธ์ในงานส่งเสริมการเกษตร. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการเป็นผู้นำมนุษย์สัมพันธ์ และจิตวิทยาสำหรับการเกษตร (หน่วยที่ 8 - 15). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประชิด ทิถบุตร. (2539) ความหมายและประเภทของสื่อสิ่งพิมพ์. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการออกแบบทางการพิมพ์. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ปาริชาติ อภรณ์วิชานพ. (2555). ความคิดเห็นของคณะกรรมการต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2557) แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา (หน่วยที่ 4, น.12 - 47). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พจน์ ใจชาญสุขกิจ. (2555). สื่อบุคคลกับการสื่อสารภาพลักษณ์และการพัฒนาองค์กร. <http://www.drphot.com/talk/archives/578>
- พลชัย เพชรปลอด. (2555). กระบวนการพัฒนาการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ ด้านเกษตรอินทรีย์ของปราชญ์ชาวบ้าน ศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน บ้านดอนผิงแดด จังหวัดเพชรบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- พนิดา นันตะหน้อย. (2558). *การจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จังหวัดพะเยา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ไพบูรณ์ คะเซนพรรค. (2561) หน่วยที่ 6 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ ใน *ประมวลสาระชุดวิชาวิทยานิพนธ์ ชั้น 2*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เยาวลักษณ์ ห่วงเขา. (2565). *นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สภาพการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอหนองหญ้าไซ*. [บทสัมภาษณ์].
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2544). *พจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ. 2554*.
<http://www.royin.go.th/dictionary/index.php>
- รัฐยา กลั่นจ้อย. (2557). *การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์].
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วารุณี ลายหงส์. (2559). *แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จังหวัดสระบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์].
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศิริวรรณ วิญญารงค์. (2559). *แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดสุรินทร์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์].
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2560). *แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดสุรินทร์*. *วารสารแก่นเกษตร*, 45(พิเศษ 1).
- สำนักงานเกษตรอำเภอดอนเจดีย์.(2566). *แผนพัฒนาการเกษตรปี 2566*. สำนักงานเกษตรอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี. (2553). *เอกสารประกอบการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประจำปี 2553*. กลุ่มอารักขาพืช สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี. จังหวัดสุพรรณบุรี.
- สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2555). *คู่มือการผลิตสิ่งพิมพ์ สำนักการพิมพ์*.
www.senate.go.th/w3c/senate/pictures/content/file_1348454395.pdf

หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ. (2554, 13 กันยายน). เรื่องจริงเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์.

กรุงเทพธุรกิจ. https://www.etcha.or.th/etcha_website/mains/display/1667

อุไรลักษณ์ ดวงฉวี. (2556). การป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าวของ

สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

[วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์].

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมมาธิราช

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์การวิจัย
เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
ในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

เลขที่แบบสัมภาษณ์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

เรื่อง

แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
ในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

คำชี้แจงเกี่ยวกับแบบสัมภาษณ์

1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อต้องการทราบข้อมูลความคิดเห็นของท่าน เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี และที่สำคัญท่านพบปัญหาหรือมีข้อเสนอแนะอย่างไร ทั้งนี้คำตอบจากการสัมภาษณ์ จะใช้ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น ซึ่งข้อมูลที่ได้จะไม่นำมาเปิดเผยเป็นรายบุคคล และจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใด จึงขอความร่วมมือให้ข้อมูลอย่างเที่ยงตรง เป็นประโยชน์ และในโอกาสนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณในความร่วมมือของท่านในครั้งนี้เป็นอย่างสูง

2. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้เป็นส่วนหนึ่งในการทำวิทยานิพนธ์ ของนักศึกษา ระดับมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดตอบแบบสัมภาษณ์อย่างครบถ้วนและตรงตามความจริง และขอขอบคุณทุกท่านที่สละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสัมภาษณ์ มา ณ โอกาสนี้ แบบสัมภาษณ์นี้ประกอบด้วย 5 ตอน

ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ฟัง และให้ผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมายถูกในวงเล็บ (✓) หน้าข้อความที่ต้องการ หรือเติมข้อความในช่องว่าง () ของแต่ละคำถามเพื่อให้ได้ความหมายที่สมบูรณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ต้องการ และเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนด ตามที่ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูล

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

1. เพศ () 1.1 ชาย () 1.2 หญิง

2. อายุ.....ปี (มากกว่า 6 เดือน นับเป็น 1 ปี)
3. สถานภาพ () 3.1 โสด () 3.2 สมรส () 3.3 หย่าร้าง () 3.4 หม้าย
4. ระดับการศึกษา
- () 4.1 ต่ำกว่าประถมศึกษา () 4.2 ประถมศึกษา
- () 4.3 มัธยมศึกษาตอนต้น () 4.4 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
- () 4.5 อนุปริญญา/ปวส. () 4.6 ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- () 4.7 สูงกว่าปริญญาตรี () 4.8 อื่นๆ (ระบุ).....
5. ประสบการณ์ในการทำการเกษตร.....ปี
6. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน
7. สื่อและช่องทางการสื่อสารที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 7.1 ไม่มี () 7.2 วิทยุโทรทัศน์
- () 7.3 วิทยุกระจายเสียง () 7.4 VCD/DVD
- () 7.5 สมาร์ทโฟน (โทรศัพท์ที่มีความสามารถมากกว่าการโทรออกและรับสาย)
- () 7.6 โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ () 7.7 คอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต
- () 7.8 อินเทอร์เน็ต () 7.9 Facebook
- () 7.10 Line () 7.11 หอกระจายข่าวหมู่บ้าน
- () 7.12 หนังสือพิมพ์/หนังสือด้านการเกษตร () 7.13 อื่นๆ(ระบุ).....

1.2 สภาพทางสังคม

1. ระยะเวลาการเป็นสมาชิก ศจช. ปี
2. จำนวนครั้งที่ท่านเข้ารับการอบรม/ประชุม/สัมมนาในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....ครั้ง/ปี
3. การดำรงตำแหน่งทางสังคม
- () 1. ไม่มีตำแหน่ง
- () 2. มีตำแหน่ง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 1. กำนัน () 2. ผู้ใหญ่บ้าน () 3. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
- () 4. สมาชิก อบต. / สมาชิกเทศบาล () 5. กรรมการหมู่บ้าน

1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ

1. การประกอบอาชีพ
- 1.1 กิจกรรมด้านการเกษตรหลักของท่านคือ (ตอบได้เพียง 1 ข้อ)
- () 1. ทำนา () 2. ทำสวน () 3. ทำไร่
- () 4. ประมง () 5. ปศุสัตว์ () 6. รับราชการ
- () 7. รับจ้างทั่วไป () 8. อื่นๆ โปรดระบุ.....

1.2 ท่านทำอาชีพอะไร

() 1. ไม่ทำ

() 2. ทำ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() 1. ทำนา () 2. ประมง () 3. ทำสวน

() 4. ทำไร่ () 5. เลี้ยงสัตว์ () 6. คำขาย

() 7. อื่นๆ ระบุ.....

2. จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร.....คน

3. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร.....ไร่

4. รายได้ของครัวเรือน

4.1 รายได้จากภาคการเกษตรต่อปี.....บาท (จากการปลูกพืช, เลี้ยงสัตว์, ประมง, อื่นๆ ด้านการเกษตร)

4.2 รายได้นอกภาคการเกษตรต่อปี.....บาท (รายได้อื่นๆ ที่ได้รับ)

ตอนที่ 2 การได้รับความรู้จากสื่อต่างๆ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ลงในช่องว่างตามระดับความรู้ที่ได้รับตามประเด็นต่อไปนี้ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ท่านได้รับสื่อประเภทต่างๆดังต่อไปนี้หรือไม่ และมีความรู้จากการรับสื่อดังกล่าวในระดับใด

ประเด็น	การได้รับสื่อ		ระดับความรู้ที่ได้รับ				
	ไม่ได้รับ	ได้รับ	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1. สื่อบุคคล							
1.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร							
1.2 ญาติ/พี่น้อง							
1.3 ประธาน ศจช.							
1.4 คณะกรรมการ ศจช.							
1.5 สมาชิก ศจช.							
1.6 เครือข่าย ศจช.							

ประเด็น	การได้รับสื่อ		ระดับความรู้ที่ได้รับ				
	ไม่ได้รับ	ได้รับ	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
2. สื่อสิ่งพิมพ์							
2.1 วารสาร							
2.2 แผ่นพับ							
2.3 โปสเตอร์							
2.4 เอกสารเผยแพร่							
2.5 หนังสือพิมพ์							
2.6 โบปปลิว							
3. สื่อกระจายภาพและเสียง							
3.1 วิทยุชุมชน							
3.2 โทรทัศน์							
3.3 หอกระจายข่าวหมู่บ้าน							
4. สื่อออนไลน์							
4.1 เฟซบุ๊ก (Facebook)							
4.2 ยูทูบ (YouTube)							
4.3 ไลน์ (Line)							
4.4 บล็อก (Blog)							
4.5 ทวิตเตอร์ (Twitter)							

ตอนที่ 3 สภาพการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ลงในช่องว่างตามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร
ต่อไปนี้ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ตอนที่ 3.1 ข้อมูลการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ประเด็น	ระดับการสื่อสาร				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ฯซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source)					
กรรมการและสมาชิกได้มีการสื่อสารกับสมาชิกด้วยกันในประเด็นต่อไปนี้เพียงใด					
1.1 มีการติดต่อข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.					
1.2 ให้คำแนะนำ หรือคำปรึกษาด้านอารักขาพืชแก่ผู้อื่น					
1.3 แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. กับผู้อื่น					
1.4 เลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการสื่อสารข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. นั้นๆ					
1.5 รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่นได้					
2. ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)					
กรรมการและสมาชิกได้มีการสื่อสารกับสมาชิกด้วยกันในเนื้อหาความรู้ต่อไปนี้เพียงใด					
2.1 การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช					
2.2 การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช					
2.3 โรคพืชและแมลงศัตรูพืช					
2.4 การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ					
2.5 การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)					
2.6 องค์ความรู้ด้านการทำการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ					
2.7 ประสบการณ์การทำการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ					
3. ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel)					
กรรมการและสมาชิกได้มีการสื่อสารกับสมาชิกด้วยกันผ่านสื่อต่างๆต่อไปนี้เพียงใด					
3.1 ผ่านกิจกรรมต่างๆภายในชุมชน					
3.2 การไปมาหาสู่ซึ่งกันและกัน					
3.3 ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น Line, Facebook เป็นต้น					
3.4 นัดประชุมพูดคุยระหว่างกรรมการ และสมาชิก					

ประเด็น	ระดับการสื่อสาร				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
4.ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ฯซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver)					
กรรมการและสมาชิกได้มีการสื่อสารกับสมาชิกด้วยกันผ่านสื่อต่าง ๆทำให้เกิดผลต่อผู้รับสารในประเด็นต่อไปนี้เพียงใด					
4.1 การได้รับประโยชน์จากเนื้อหา/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ ศจช.					
4.2 เกิดความเข้าใจหรือเกิดการตัดสินใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.					
4.3 มีความพึงพอใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.					

ตอนที่ 3.2 ข้อมูลการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ประเด็น	ระดับการสื่อสาร				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. ด้านนักส่งเสริมการเกษตรซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source)					
นักส่งเสริมการเกษตรมีการสื่อสารในประเด็นเหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
1.1 นักส่งเสริมมีการติดต่อข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.					
1.2 นักส่งเสริมให้คำแนะนำ หรือคำปรึกษาด้านอารักขาพืชแก่สมาชิก					
1.3 นักส่งเสริมแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. กับสมาชิก					

ประเด็น	ระดับการสื่อสาร				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1.4 นักส่งเสริมเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการสื่อสารข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. นั้นๆ					
1.5 นักส่งเสริมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของสมาชิกได้					
2. ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) นักส่งเสริมการเกษตรได้มีการสื่อสารเนื้อหา/ข่าวสารในประเด็นเหล่านี้กับสมาชิกเพียงใด					
2.1 การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช					
2.2 การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช					
2.3 โรคพืชและแมลงศัตรูพืช					
2.4 การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ					
2.5 การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)					
2.6 องค์ความรู้ด้านการทำการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ					
2.7 ประสบการณ์การทำการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ					
3. ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) นักส่งเสริมการเกษตรได้สื่อสารกับสมาชิกโดยใช้สื่อประเภทต่างๆเพียงใด					
สื่อบุคคล					
3.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
3.2 ญาติ/พี่น้อง					
3.3 ประธาน ศจช.					
3.4 คณะกรรมการ ศจช.					
3.5 สมาชิก ศจช.					
3.6 เครือข่าย ศจช.					

ประเด็น	ระดับการสื่อสาร				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
สื่อกิจกรรม					
3.7 การไปมาหาสู่/เยี่ยมบ้าน					
3.8 การประชุมกลุ่ม ศจช.					
3.9 การประชุมหมู่บ้าน					
3.10 การอบรม/สัมมนา					
3.11 การศึกษาดูงาน					
สื่อสิ่งพิมพ์					
3.12 วารสาร					
3.13 แผ่นพับ					
3.14 ไปสเตอร์					
3.15 เอกสารเผยแพร่					
3.16 หนังสือพิมพ์					
3.17 โบปลิ					
สื่อกระจายภาพและเสียง					
3.18 วิทยูชุมชน					
3.19 โทรทัศน์					
3.20 หอกระจายข่าวหมู่บ้าน					
สื่อออนไลน์					
3.21 เฟซบุ๊ก (Facebook)					
3.22 ยูทูป (YouTube)					
3.23 ไลน์ (Line)					

ประเด็น	ระดับการสื่อสาร				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
3.24 บล็อก (Blog)					
3.25 ทวิตเตอร์ (Twitter)					
4.ด้านสมาชิกศูนย์ซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver)					
นักส่งเสริมการเกษตรได้มีการสื่อสารกับสมาชิกผ่านสื่อต่าง ๆ ทำให้เกิดผลต่อผู้รับสารในประเด็นต่อไปนี้อย่างใด					
4.1 สมาชิกศูนย์ได้รับประโยชน์จากเนื้อหาข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ ศจช.					
4.2 สมาชิกศูนย์เกิดความเข้าใจหรือเกิดการตัดสินใจต่อข้อมูลท่าน/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.					
4.3 สมาชิกศูนย์มีความพึงพอใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.					

ตอนที่ 4 ปัญหาในการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ลงในช่องว่างตามระดับปัญหาตามประเด็นต่อไปนี้อย่างใดของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

4.1 ปัญหาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในประเด็นต่อไปนี้ในระดับใด

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ ในฐานะซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source)					
1.1 พูดอธิบายถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นฟังไม่ถูกต้อง					

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1.2 รู้สึกไม่มั่นใจเมื่อต้องนำข้อมูลข่าวสารที่รับทราบมาไปพูดคุยกับผู้อื่นเกรงว่าจะสื่อสารข้อมูลได้ไม่ถูกต้อง					
1.3 มีความรู้ความเข้าใจในข้อมูลข่าวสารไม่เพียงพอ/ไม่ชัดเจน					
1.4 ไม่มีความชำนาญในการใช้สมาร์ตโฟนส่งข้อมูลทางสื่อสังคมออนไลน์					
1.5 มีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบหลายอย่าง ไม่มีเวลาให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืช					
1.6 ไม่มีความรู้ความชำนาญในการจำแนกศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ โรคพืชเพียงพอ					
1.7 ไม่มีทักษะในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้					
1.8 ไม่มีความรู้ความสามารถด้านการจัดการศัตรูพืช					
1.9 ขาดความรู้ในด้านการผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ					
1.10 ขาดความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน(IPM)					
2. ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)					
2.1 ขาดการวิเคราะห์หลักนกรองข้อมูลการสำรวจ					
2.2 การแจ้งเตือนเนื้อหาการระบาดศัตรูพืชล่าช้า					
2.3 เนื้อหาใช้ภาษาเข้าใจยาก เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาราชการ					
2.4 ข้อมูลเนื้อหาข่าวสารไม่ทันสมัย/ทันต่อเหตุการณ์					
2.5 เนื้อหาขาดความชัดเจน					
2.6 เนื้อหาขาดการวิเคราะห์ข้อมูลที่ถูกต้อง					
2.7 สื่อมีเนื้อหาไม่น่าสนใจ					

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
3. ด้านสื่อหรือช่องทาง (channel)					
3.1 ศจช.ไม่มีสื่อตัวอย่างของจริง เช่น ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ สำหรับใช้ในการทบทวนและเรียนรู้					
3.2 เอกสารที่ได้รับแจกตัวหนังสือเล็ก ไม่ชัดเจน ภาพประกอบน้อย					
3.3 การใช้ภาพประกอบไม่เหมาะสม เช่น ภาพการ์ตูน					
3.4 สื่อมีเนื้อหาไม่น่าสนใจ					
3.5 ไม่มีสมาร์ตโฟน					
3.6 ไม่มีสัญญาณโทรศัพท์					
3.7 ค่าอินเทอร์เน็ตมีราคาแพง					
3.8 ไม่ทราบการอบรม/ไม่อยู่ในกลุ่มเป้าหมายของการจัดฝึกอบรม					
3.9 เวลาในการติดต่อสื่อสารไม่ตรงกัน					
4. ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver)					
4.1 ได้รับความรู้ไม่ต่อเนื่อง					
4.2 ได้รับข้อมูลข่าวสารโดยเฉพาะการแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืชล่าช้า					
4.3 มีปัญหาสุขภาพ เช่น เรื่องการไต่ยีน					
4.4 ขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นการเรียนรู้					
4.5 ไม่พร้อมเข้ารับการอบรมตามวันเวลาที่เจ้าหน้าที่นัดหมาย					

4.2 ปัญหาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวปัญหาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในประเด็นต่อไปนี้ในระดับใด

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. ด้านนักส่งเสริมการเกษตรซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source)					
1.1 พูดอธิบายถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นฟังไม่ถูกต้อง					
1.2 รู้สึกไม่มั่นใจเมื่อต้องนำข้อมูลข่าวสารไปพูดคุยกับสมาชิกศูนย์ฯ					
1.3 มีความรู้ความเข้าใจในข้อมูลข่าวสารไม่เพียงพอ/ไม่ชัดเจน					
1.4 ไม่มีความชำนาญในการใช้สมาร์ทโฟนส่งข้อมูลทางสื่อสังคมออนไลน์					
1.5 มีภาระงานรับผิดชอบมาก ไม่มีเวลาให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืช					
1.6 ไม่มีความรู้ความชำนาญในการจำแนกศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ โรคพืชเพียงพอ					
1.7 ไม่มีทักษะในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้					
1.8 ไม่มีความรู้/ความสามารถด้านการจัดการศัตรูพืช					
1.9 ขาดความรู้ในด้านการผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ					
1.10 ขาดความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)					
2. ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)					
2.1 ขาดการวิเคราะห์กลั่นกรองข้อมูลการสำรวจ					
2.2 การแจ้งเตือนเนื้อหาการระบาดของศัตรูพืชล่าช้า					
2.3 เนื้อหาใช้ภาษาเข้าใจยาก เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาราชการ					

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
2.4 เนื้อหาไม่ทันสมัย/ทันต่อเหตุการณ์					
2.5 เนื้อหาขาดความชัดเจน					
2.6 เนื้อหาขาดการวิเคราะห์ข้อมูลที่ถูกต้อง					
3. ด้านสื่อหรือช่องทาง (channel)					
3.1 ศจข.ไม่มีสื่อตัวอย่างของจริง เช่น ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ สำหรับใช้ในการทบทวนและเรียนรู้					
3.2 เอกสารที่ได้รับแจกตัวหนังสือเล็ก ไม่ชัดเจน ภาพประกอบน้อย					
3.3 การใช้ภาพประกอบไม่เหมาะสม เช่น ภาพการ์ตูน					
3.4 สื่อมีเนื้อหาไม่น่าสนใจ					
3.5 ไม่มีสมาร์ทโฟน					
3.6 ไม่มีสัญญาณโทรศัพท์					
3.7 ค่าอินเทอร์เน็ตมีราคาแพง					
3.8 ไม่ทราบการอบรม/ไม่อยู่ในกลุ่มเป้าหมายของการจัดฝึกอบรม					
3.9 เวลาในการติดต่อสื่อสารไม่ตรงกัน					
4.ด้านสมาชิกศูนย์ฯซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver)					
4.1 ได้รับความรู้ไม่ต่อเนื่อง					
4.2 ได้รับข้อมูลข่าวสารโดยเฉพาะการแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืชล่าช้า					
4.3 มีปัญหาสุขภาพ เช่น เรื่องการไต่ยีน					
4.4 ขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นการเรียนรู้					
4.5 จัดอบรมในช่วงเวลาไม่เหมาะสม					

ตอนที่ 5 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในและภายนอกของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ลงในช่องว่างตามระดับความคิดเห็นตามประเด็นต่อไปนี้ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

5.1 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในประเด็นต่อไปนี้ในระดับใด

แนวทางการพัฒนา	ระดับความคิดเห็น				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source)					
1.1 สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. ควรพัฒนาศักยภาพในการถ่ายทอดความรู้					
1.2 สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. ต้องมีความมั่นใจและมีความรู้ที่ถูกต้อง					
1.3 ควรจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. มีความรู้ความเข้าใจในข้อมูลข่าวสาร เช่น ความรู้ในด้านการผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)					
1.4 สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. ควรฝึกใช้สมาร์ทโฟนให้มีความชำนาญในการส่งข้อมูลทางสื่อสังคมออนไลน์					
1.5 สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. ควรพัฒนาทักษะในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้ได้					
1.6 อบรมสมาชิกและกรรมการศูนย์ ให้มีความรู้ในด้านการผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)					

แนวทางการพัฒนา	ระดับความคิดเห็น				
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
2. ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)					
2.1 ควรทราวิเคราะห์และกลั่นกรองเนื้อหาการสำรวจแปลง พยากรณ์ก่อนเผยแพร่					
2.2 การแจ้งเตือนเนื้อหาการระบาดศัตรูพืชด้วยความรวดเร็ว					
2.3 เนื้อหาควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายถูกต้อง ชัดเจน					
2.4 การใช้เนื้อหาที่ทันสมัย/ทันต่อเหตุการณ์					
3. ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel)					
3.1 เพิ่มช่องทางการสื่อสาร โดยใช้ช่องทางออนไลน์					
3.2 เพิ่มช่องทางการรับรู้ข่าวสารและการแจ้งเตือนการระบาด ศัตรูพืชให้ผู้รับสารสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ง่าย และมีประสิทธิภาพ					
3.3 ควรมีสื่อตัวอย่างของจริง เช่น ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ สำหรับใช้ในการทบทวนและเรียนรู้					
3.4 พัฒนาสื่อให้มีความทันสมัยและมีความสวยงาม					
3.5 พัฒนารูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ด้วยภาพ/สัญลักษณ์ที่น่าสนใจ					
4. ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ฯซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver)					
4.1 สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. ได้รับความรู้อย่างต่อเนื่อง					
4.2 สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. สนใจและติดตามข้อมูล ข่าวสารโดยเฉพาะการแจ้งเตือนการระบาดศัตรูพืชอย่าง ต่อเนื่อง					

แนวทางการพัฒนา	ระดับความคิดเห็น				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
4.3 สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. มีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นการเรียนรู้					
4.4 สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. ตั้งใจฟังและเก็บประเด็นต่าง ๆ					

5.2 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในประเด็นต่อไปนี้ในระดับใด

แนวทางการพัฒนา	ระดับความคิดเห็น				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. ด้านนักส่งเสริมการเกษตรซึ่งเป็นผู้สื่อสาร (Source)					
1.1 ควรพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้					
1.2 เจ้าหน้าที่ต้องมีความมั่นใจและมีความรู้ที่ถูกต้อง					
1.3 ควรจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเข้าใจในข้อมูลข่าวสาร					
1.4 เจ้าหน้าที่ควรกำหนดแผน/ตารางเวลาที่ชัดเจนในการถ่ายทอดความรู้ให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืช					
1.5 เจ้าหน้าที่ควรพัฒนาศักยภาพ ให้มีความรู้ ความชำนาญด้านอารักขาพืช					
1.6 เจ้าหน้าที่ควรพัฒนาทักษะในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้					

แนวทางการพัฒนา	ระดับความคิดเห็น				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
2. ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)					
2.1 ควรการวิเคราะห์และกลั่นกรองเนื้อหาการสำรวจแปลง พยากรณ์ก่อนเผยแพร่					
2.2 การแจ้งเตือนเนื้อหาการระบาดศัตรูพืชด้วยความรวดเร็ว					
2.3 เนื้อหาควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายถูกต้อง ชัดเจน					
2.4 การใช้เนื้อหาที่ทันสมัย/ทันต่อเหตุการณ์					
3. ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel)					
3.1 เพิ่มช่องทางการสื่อสาร โดยใช้ช่องทางออนไลน์					
3.2 เพิ่มช่องทางการรับรู้ข่าวสารและการแจ้งเตือนการระบาด ศัตรูพืชให้ผู้รับสารสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ง่าย และมีประสิทธิภาพ					
3.3 ควรมีสื่อตัวอย่างของจริง เช่น ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ สำหรับ ใช้ในการทบทวนและเรียนรู้					
3.4 พัฒนาสื่อให้มีความทันสมัยและมีความสวยงาม					
3.5 พัฒนารูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ด้วยภาพ/สัญลักษณ์ที่น่าสนใจ					
4. ด้านนักสมาชิกศูนย์ซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver)					
1) สมาชิกศูนย์ฯ ได้รับความรู้อย่างต่อเนื่อง					
2) สมาชิกศูนย์ฯ สนใจและติดตามข้อมูลข่าวสารโดยเฉพาะการ แจ้งเตือนการระบาดศัตรูพืชอย่างต่อเนื่อง					
3) สมาชิกศูนย์ฯ ที่มีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นการเรียนรู้					
4) สมาชิกศูนย์ฯ ตั้งใจฟังและเก็บประเด็นต่าง ๆ					
5) สมาชิกศูนย์ฯ ควรเข้าอบรมทุกครั้ง/รับฟังอย่างตั้งใจ					

****ขอขอบคุณทุกท่านที่สละเวลาในการตอบแบบสัมภาษณ์****

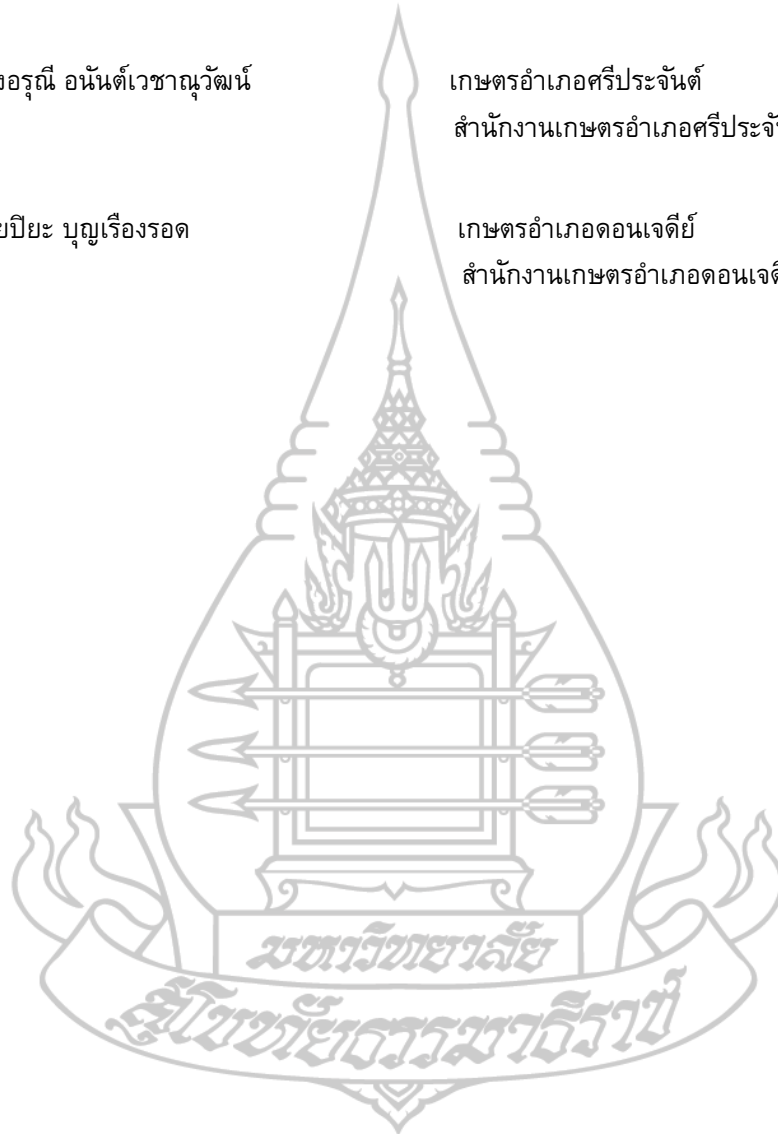
ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. นางยุพา ตั้งต้นตระกูล	หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ
สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี
2. นางอรุณี อนันต์เวชาณวัฒน์	เกษตรอำเภอศรีประจันต์
สำนักงานเกษตรอำเภอศรีประจันต์
3. นายปิยะ บุญเรืองรอด	เกษตรอำเภอดอนเจดีย์
สำนักงานเกษตรอำเภอดอนเจดีย์

ภาคผนวก ค

แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์ และผลการประเมิน
ความสอดคล้องระหว่างแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
ตอนที่ 1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล				
1. เพศ				
1.1 ชาย				
1.2 หญิง				
2. อายุ.....ปี (มากกว่า 6 เดือน นับเป็น 1 ปี)				
3. สถานภาพ				
3.1 โสด				
3.2 สมรส				
3.3 หย่าร้าง				
3.4 หม้าย				
4. ระดับการศึกษา				
4.1 ต่ำกว่าประถมศึกษา				
4.2 ประถมศึกษา				
4.3 มัธยมศึกษาตอนต้น				
4.4 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.				
4.5 อนุปริญญา/ปวส.				
4.6 ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า				
4.7 สูงกว่าปริญญาตรี				
4.8 อื่นๆ (โปรดระบุ).....				
5. ประสบการณ์ในการทำการเกษตร.....ปี				
6. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน				

หมายเหตุ นำเสนอตัวอย่างแบบประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงคเฉพาะหน้า
แรก สำหรับรายละเอียดที่เหลือจะนำเสนอพร้อมกับผลการประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบสัมภาษณ์กับ
วัตถุประสงค์

การตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์

1. การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา แล้วนำผลการตรวจสอบมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) แสดงดังตารางภาคผนวกที่

ตารางภาคผนวกที่ 1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากการประเมินแบบสัมภาษณ์

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน						
ตอนที่ 1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล						
1. เพศ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.1 ชาย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.2 หญิง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. อายุ.....ปี (มากกว่า 6 เดือน นับเป็น 1 ปี)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. สถานภาพ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.1 โสด	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.2 สมรส	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.3 หย่าร้าง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.4 หม้าย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. ระดับการศึกษา	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.1 ต่ำกว่าประถมศึกษา	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
4.2 ประถมศึกษา	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.3 มัธยมศึกษาตอนต้น	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.4 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
4.5 อนุสัญญา/ปวส.	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.6 ปริญาตรีหรือเทียบเท่า	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.7 สูงกว่าปริญญาตรี	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.8 อื่นๆ (โปรดระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. ประสบการณ์ในการทำการเกษตร...ปี	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
6. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน...คน	+1	+1	0	3	0.67	ใช้ได้
7. สื่อและช่องทางที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน (ตอบได้ มากกว่า 1 ข้อ)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7.1 ไม่มี	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7.2 โทรศัพท์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7.3 วิทยุ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7.4 VCD/DVD	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7.5 โทรศัพท์มือถือ (โทรศัพท์ที่มี ความสามารถมากกว่าการโทรออกและ รับสาย)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7.6 โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7.7 คอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7.8 อินเทอร์เน็ต	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7.9 Facebook	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7.10 Line	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7.11 หอกระจายข่าวหมู่บ้าน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7.12 หนังสือพิมพ์/หนังสือด้านการเกษตร	0	+1	+1	3	0.67	ใช้ได้
7.13 อื่นๆ (ระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
ตอนที่ 1.2 สภาพทางสังคม						
1. ระยะเวลาการเป็นสมาชิกศจช.ปี	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. จำนวนครั้งที่ท่านเข้ารับการอบรม/ประชุม/ สัมมนาในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....ครั้ง/ ปี	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. การดำรงตำแหน่งทางสังคม	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1. ไม่มีตำแหน่ง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. มีตำแหน่งทางสังคม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1. กำนัน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. ผู้ใหญ่บ้าน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. สมาชิก อบต./สมาชิกเทศบาล	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. กรรมการหมู่บ้าน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
ตอนที่ 1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ						
1. การประกอบอาชีพ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.1 กิจกรรมด้านการเกษตรหลักของท่าน คือ (ตอบได้เพียง 1 ข้อ)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1. ทำนา	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. ทำสวน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. ทำไร่	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. ประมง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. ปศุสัตว์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6. รับราชการ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7. รับจ้างทั่วไป	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
8. อื่นๆ โปรดระบุ.....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.2 ท่านทำอาชีพรอง	+1	+1	0	3	0.67	ใช้ได้
1. ไม่ทำ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. ทำ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1. ทำนา	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. ประมง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. ทำสวน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. ทำไร่	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. เลี้ยงสัตว์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6. ค้าขาย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7. อื่น ๆ ระบุ.....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร	0	+1	+1	3	0.67	ใช้ได้
3. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
4. รายได้ของครัวเรือน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.1 รายได้จากภาคการเกษตรต่อปี..... บาท (จากการปลูกพืช, เลี้ยงสัตว์, ประมง, อื่นๆ ด้านการเกษตร)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.2 รายได้นอกภาคการเกษตรต่อปี..... บาท (รายได้อื่นๆ ที่ได้รับ)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	ioc	การแปลผล
	1	2	3			
ตอนที่ 2 การได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ของสมาชิกของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน						
1. สื่อบุคคล						
1.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.2 ญาติ/พี่น้อง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.3 ประธาน ศจช.	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.4 คณะกรรมการ ศจช.	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.5 สมาชิก ศจช.	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.6 เครือข่าย ศจช.	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. สื่อสิ่งพิมพ์						
2.1 วารสาร	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.2 แผ่นพับ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.3 โปสเตอร์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.4 เอกสารเผยแพร่	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.5 หนังสือพิมพ์	0	+1	+1	3	0.67	ใช้ได้
2.6 ใบปลิว	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
3. สื่อกระจายภาพและเสียง						
3.1 วิทยุชุมชน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.2 โทรทัศน์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.3 หอกระจายข่าวหมู่บ้าน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. สื่อออนไลน์						
4.1 เฟซบุ๊ก (Facebook)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.2 ยูทูบ (YouTube)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.3 ไลน์ (Line)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.4 บล็อก (Blog)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
4.5 ทวิตเตอร์ (Twitter)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
ตอนที่ 3 สภาพการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน						
ตอนที่ 3.1 ข้อมูลการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน						
1. ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ฯซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source)						
กรรมการและสมาชิกได้มีการสื่อสารกับสมาชิกด้วยกันในประเด็นต่อไปนี้เพียงใด						
1.1 มีการติดต่อข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.2 ให้คำแนะนำ หรือคำปรึกษาด้านอารักขาพืชแก่ผู้อื่น	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.3 แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. กับผู้อื่น	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.4 เลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการสื่อสารข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. นั้นๆ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.5 รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่นได้	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)						
กรรมการและสมาชิกได้มีการสื่อสารกับสมาชิกด้วยกันในเนื้อหาความรู้ต่อไปนี้เพียงใด						
2.1 การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.2 การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.3 โรคพืชและแมลงศัตรูพืช	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.4 การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
2.5 การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.6 องค์ความรู้ด้านการทำการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.7 ประสบการณ์การทำการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ	0	+1	+1	3	0.67	ใช้ได้
3. ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) กรรมการและสมาชิกได้มีการสื่อสารกับสมาชิกด้วยกันผ่านสื่อต่าง ๆ ต่อไปมากน้อยเพียงใด						
3.1 ผ่านกิจกรรมต่างๆภายในชุมชน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.2 การไปมาหาสู่ซึ่งกันและกัน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.3 ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น Line, Facebook เป็นต้น	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.4 นัดประชุมพูดคุยระหว่างกรรมการ และสมาชิก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ฯซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver) กรรมการและสมาชิกได้มีการสื่อสารกับสมาชิกด้วยกันผ่านสื่อต่าง ๆ ทำให้เกิดผลต่อผู้รับสารในประเด็นต่อไปนี้เพียงใด						
4.1 การได้รับประโยชน์จากเนื้อหา/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ ศจช.	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.2 เกิดความเข้าใจหรือเกิดการตัดสินใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.3 มีความพึงพอใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
ตอนที่ 3.2 ข้อมูลการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน						
1. ด้านนักส่งเสริมการเกษตรซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source)						
นักส่งเสริมการเกษตรมีการสื่อสารในประเด็นเหล่านี้มากน้อยเพียงใด						
1.1 นักส่งเสริมมีการติดต่อข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.2 นักส่งเสริมให้คำแนะนำ หรือคำปรึกษา ด้านอารักขาพืชแก่สมาชิก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.3 นักส่งเสริมแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. กับสมาชิก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.4 นักส่งเสริมเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการสื่อสารข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. นั้นๆ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.5 นักส่งเสริมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของสมาชิกได้	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)						
นักส่งเสริมการเกษตรได้มีการสื่อสารเนื้อหา/ข่าวสารในประเด็นเหล่านี้กับสมาชิกเพียงใด						
2.1 การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.2 การเตือนภัยการระบาดศัตรูพืช	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.3 โรคพืชและแมลงศัตรูพืช	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.4 การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	ioc	การแปลผล
	1	2	3			
2.5 การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.6 องค์ความรู้ด้านการทำการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.7 ประสบการณ์การทำการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ	0	+1	+1	3	0.67	ใช้ได้
3. ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) นักส่งเสริมการเกษตรได้สื่อสารกับสมาชิกโดยใช้สื่อประเภทต่าง ๆ เพียงใด						
สื่อบุคคล						
3.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.2 ญาติ/พี่น้อง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.3 ประธาน ศจช.	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.4 คณะกรรมการ ศจช.	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.5 สมาชิก ศจช.	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.6 เครือข่าย ศจช.	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
สื่อกิจกรรม						
3.7 การไปมาหาสู่/เยี่ยมบ้าน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.8 การประชุมกลุ่ม ศจช.	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.9 การประชุมหมู่บ้าน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.10 การอบรม/สัมมนา	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.11 การศึกษาดูงาน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
สื่อสิ่งพิมพ์						
3.12 วารสาร	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.13 แผ่นพับ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
3.14 ไปสเตอร์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.15 เอกสารเผยแพร่	0	+1	+1	3	0.67	ใช้ได้
3.16 หนังสือพิมพ์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.17 ไปปลิว	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.13 แผ่นพับ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.14 ไปสเตอร์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.15 เอกสารเผยแพร่	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.16 หนังสือพิมพ์	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
3.17 ไปปลิว	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
สื่อกระจายภาพและเสียง						
3.18 วิทยูทูป	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.19 โทรทัศน์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.20 หอกระจายข่าวหมู่บ้าน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
สื่อออนไลน์						
3.21 เฟซบุ๊ก (Facebook)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.22 ยูทูป (YouTube)	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
3.23 ไลน์ (Line)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.24 บล็อก (Blog)	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
3.25 ทวิตเตอร์ (Twitter)	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
4.ด้านสมาชิกศูนย์ซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver)						
นักส่งเสริมการเกษตรได้มีการสื่อสารกับสมาชิกผ่านสื่อต่าง ๆ ทำให้เกิดผลต่อผู้รับสารในประเด็นต่อไปนี้อย่างใด						
4.1 สมาชิกศูนย์ฯได้รับประโยชน์จากเนื้อหา/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ ศจช.	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
4.2 สมาชิกศูนย์เกิดความเข้าใจหรือเกิดการตัดสินใจต่อข้อมูลท่าน/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.3 สมาชิกศูนย์มีความพึงพอใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
ตอนที่ 4 ปัญหาการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน						
ตอนที่ 4.1 ปัญหาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน						
1. ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ ในฐานะซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source)						
1.1 พูดอธิบายถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นฟังไม่ถูกต้อง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.2 รู้สึกไม่มั่นใจเมื่อต้องนำข้อมูลข่าวสารที่รับทราบมาไปพูดคุยกับผู้อื่นเกรงว่าจะสื่อสารข้อมูลได้ไม่ถูกต้อง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.3 มีความรู้ความเข้าใจในข้อมูลข่าวสารไม่เพียงพอ/ไม่ชัดเจน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.4 ไม่มีความชำนาญในการใช้สมาร์ทโฟนส่งข้อมูลทางสื่อสังคมออนไลน์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.5 มีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบหลายอย่าง ไม่มีเวลาให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืช	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.6 ไม่มีความรู้ความชำนาญในการจำแนกศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ โรคพืชเพียงพอ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	ioc	การแปลผล
	1	2	3			
1.9 ขาดความรู้ในด้านการผลิตขยายชีวภัณฑ์ และแมลงศัตรูธรรมชาติ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.10 ขาดความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืชด้วย วิธีผสมผสาน(IPM)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)						
2.1 ขาดการวิเคราะห์กลับกรองข้อมูลการ สำรวจ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.2 การแจ้งเตือนเนื้อหาการระบาดศัตรูพืช ล่าช้า	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.3 เนื้อหาใช้ภาษาเข้าใจยาก เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาราชการ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.4 ข้อมูลเนื้อหาข่าวสารไม่ทันสมัย/ทันต่อ เหตุการณ์	0	+1	+1	3	0.67	ใช้ได้
2.5 เนื้อหาขาดความชัดเจน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.6 เนื้อหาขาดการวิเคราะห์ข้อมูลที่ถูกต้อง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.7 สื่อมีเนื้อหาไม่น่าสนใจ	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
3. ด้านสื่อหรือช่องทาง (channel)						
3.1 ศจช. ไม่มีสื่อตัวอย่างของจริง เช่น ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ สำหรับใช้ในการ ทบทวนและเรียนรู้	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.2 เอกสารที่ได้รับแจกตัวหนังสือเล็ก ไม่ ชัดเจน ภาพประกอบน้อย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
3.3 การใช้ภาพประกอบไม่เหมาะสม เช่น ภาพการ์ตูน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.4 สื่อมีเนื้อหาไม่น่าสนใจ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.5 ไม่มีสมาร์ทโฟน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.6 ไม่มีสัญญาณโทรศัพท์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.7 ค่าอินเทอร์เน็ตมีราคาแพง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.8 ไม่ทราบการอบรม/ไม่อยู่ใน กลุ่มเป้าหมายของการจัดฝึกอบรม	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.9 เวลาในการติดต่อสื่อสารไม่ตรงกัน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ฯซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver)						
4.1 ได้รับความรู้ไม่ต่อเนื่อง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.2 ได้รับข้อมูลข่าวสารโดยเฉพาะการแจ้ง เตือนการระบาศัตรูพืชล่าช้า	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.3 มีปัญหาสุขภาพ เช่น เรื่องการไต่ยีน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.4 ขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็น การเรียนรู้	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.5 ไม่พร้อมเข้ารับการอบรมตามวันเวลาที่ เจ้าหน้าที่นัดหมาย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
ตอนที่ 4.2 ปัญหาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน						
1. ด้านนักส่งเสริมการเกษตรซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source)						
1.1 พูดอธิบายถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นฟังไม่ ถูกต้อง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.2 รู้สึกไม่มั่นใจเมื่อต้องนำข้อมูลข่าวสารไป พูดคุยกับสมาชิกศูนย์ฯ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
1.3 มีความรู้ความเข้าใจในข้อมูลข่าวสารไม่เพียงพอ/ไม่ชัดเจน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.4 ไม่มีความชำนาญในการใช้สมาร์ทโฟนส่งข้อมูลทางสื่อสังคมออนไลน์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.5 มีภาระงานรับผิดชอบมาก ไม่มีเวลาให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืช	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.6 ไม่มีความรู้ความชำนาญในการจำแนกศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ โรคพืชเพียงพอ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.7 ไม่มีทักษะในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.8 ไม่มีความรู้ความสามารถด้านการจัดการศัตรูพืช	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
1.9 ขาดความรู้ในด้านการผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.10 ขาดความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
2. ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)						
2.1 ขาดการวิเคราะห์ถ่วงน้ำหนักข้อมูลการสำรวจ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.2 การแจ้งเตือนเนื้อหาการระบาดของศัตรูพืชล่าช้า	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.3 เนื้อหาใช้ภาษาเข้าใจยาก เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาราชการ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
2.4 เนื้อหาไม่ทันสมัย/ทันต่อเหตุการณ์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.5 เนื้อหาขาดความชัดเจน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.6 เนื้อหาขาดการวิเคราะห์ข้อมูลที่ถูกต้อง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. ด้านสื่อหรือช่องทาง (channel)						
3.1 ศพช.ไม่มีสื่อตัวอย่างของจริง เช่น ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ สำหรับใช้ในการ ทบสวนและเรียนรู้	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.2 เอกสารที่ได้รับแจกตัวหนังสือเล็ก ไม่ชัดเจน ภาพประกอบน้อย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.3 การใช้ภาพประกอบไม่เหมาะสม เช่น ภาพการ์ตูน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.4 สื่อมีเนื้อหาไม่น่าสนใจ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.5 ไม่มีสมาร์ทโฟน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.6 ไม่มีสัญญาณโทรศัพท์						
3.7 ค่าอินเทอร์เน็ตมีราคาแพง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.8 ไม่ทราบการอบรม/ไม่อยู่ในกลุ่มเป้าหมายของการจัดฝึกอบรม	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.9 เวลาในการติดต่อสื่อสารไม่ตรงกัน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. ด้านสมาชิกศูนย์ซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver)						
4.1 ได้รับความรู้ไม่ต่อเนื่อง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.2 ได้รับข้อมูลข่าวสารโดยเฉพาะการแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืชล่าช้า	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.3 มีปัญหาสุขภาพ เช่น เรื่องการได้ยิน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	ioc	การแปลผล
	1	2	3			
4.4 ขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็น การเรียนรู้	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.5 จัดอบรมในช่วงเวลาไม่เหมาะสม	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
ตอนที่ 5 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในและภายนอกของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน						
ตอนที่ 5.1 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน						
1. ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source)						
1.1 สมาชิกและกรรมการศูนย์ฯ ศจช. ควรพัฒนาศักยภาพในการถ่ายทอดความรู้	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.2 สมาชิกและกรรมการศูนย์ฯ ศจช. ต้องมี ความมั่นใจและมีความรู้ที่ถูกต้อง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.3 ควรจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้สมาชิก และกรรมการศูนย์ฯ ศจช. มีความรู้ความเข้าใจ ในข้อมูลข่าวสาร เช่น ความรู้ในด้านการผลิต ขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ การ จัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.4 สมาชิกและกรรมการศูนย์ฯ ศจช. ควรฝึก ใช้สมาร์ทโฟนให้มีความชำนาญในการส่ง ข้อมูลทางสื่อสังคมออนไลน์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.5 สมาชิกและกรรมการศูนย์ฯ ศจช. ควร พัฒนาทักษะในการเป็นวิทยากรถ่ายทอด ความรู้ให้ได้	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	ioc	การแปลผล
	1	2	3			
1.6 อบรมสมาชิกและกรรมการศูนย์ ให้มีความรู้ในด้านการผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)						
2.1 ควรทบทวนวิเคราะห์และกลั่นกรองเนื้อหา การสำรวจแปลงพยากรณ์ก่อนเผยแพร่	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.2 การแจ้งเตือนเนื้อหาการระบาดของศัตรูพืชด้วยความรวดเร็ว	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.3 เนื้อหาควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายถูกต้องชัดเจน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.4 การใช้เนื้อหาที่ทันสมัย/ทันต่อเหตุการณ์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel)						
3.1 เพิ่มช่องทางการสื่อสาร โดยใช้ช่องทางออนไลน์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.2 เพิ่มช่องทางการรับรู้ข่าวสารและการแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืชให้ผู้รับสารสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ง่าย และมีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.3 ควรมีสื่อตัวอย่างของจริง เช่น ศัตรูพืชศัตรูธรรมชาติ สำหรับใช้ในการทบทวนและเรียนรู้	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	ioc	การแปลผล
	1	2	3			
3.4 พัฒนาสื่อให้มีความทันสมัยและมีความสวยงาม	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.5 พัฒนารูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ด้วยภาพ/สัญลักษณ์ที่น่าสนใจ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. ด้านสมาชิกและกรรมการศูนย์ฯซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver)						
4.1 สมาชิกและกรรมการศูนย์ฯ ศจช. ได้รับความรู้อย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.2 สมาชิกและกรรมการศูนย์ฯ ศจช. สนใจและติดตามข้อมูลข่าวสารโดยเฉพาะการแจ้งเตือนการระบาศัตรูพืชอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.3 สมาชิกและกรรมการศูนย์ฯ ศจช. มีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นการเรียนรู้	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.4 สมาชิกและกรรมการศูนย์ฯ ศจช. ตั้งใจฟังและเก็บประเด็นต่าง ๆ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
ตอนที่ 5.2 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน						
1. ด้านนักส่งเสริมการเกษตรซึ่งเป็นผู้ส่งสาร (Source)						
1.1 ควรพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.2 เจ้าหน้าที่ต้องมีความมั่นใจและมีความรู้ที่ถูกต้อง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.3 ควรจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเข้าใจในข้อมูลฯ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	ioc	การแปลผล
	1	2	3			
1.4 เจ้าหน้าที่ควรกำหนดแผน/ตารางเวลาที่ชัดเจน ในการถ่ายทอดความรู้ให้กับศูนย์จัดการ ศัตรูพืช	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.5 เจ้าหน้าที่ควรพัฒนาศักยภาพ ให้มีความรู้ ความชำนาญด้านอารักขาพืช	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.6 เจ้าหน้าที่ควรพัฒนาทักษะในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)						
2.1 ควรการวิเคราะห์และกลั่นกรองเนื้อหา การสำรวจแปลงพยากรณ์ก่อนเผยแพร่	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.2 การแจ้งเตือนเนื้อหาการระบาดศัตรูพืช ด้วยความรวดเร็ว	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.3 เนื้อหาควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายถูกต้อง ชัดเจน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.4 การใช้เนื้อหาที่ทันสมัย/ทันต่อเหตุการณ์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel)						
3.1 เพิ่มช่องทางการสื่อสาร โดยใช้ช่องทาง ออนไลน์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.2 เพิ่มช่องทางการรับรู้ข่าวสารและการแจ้ง เตือนการระบาดศัตรูพืชให้ผู้รับสารสามารถ เข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ง่าย และมีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	ioc	การแปลผล
	1	2	3			
3.3 ควรมีสื่อตัวอย่างของจริง เช่น ศัตรูพีช ศัตรูธรรมชาติ สำหรับใช้ในการทบทวนและ เรียนรู้	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.4 พัฒนาสื่อให้มีความทันสมัยและมีความ สวยงาม	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.5 พัฒนารูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ด้วยภาพ/ สัญลักษณ์ที่น่าสนใจ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4.ด้านนักสมาชิกศูนย์ซึ่งเป็นผู้รับสาร (Receiver)						
1. สมาชิกศูนย์ได้รับความรู้อย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. สมาชิกศูนย์สนใจและติดตามข้อมูล ข่าวสารโดยเฉพาะการแจ้งเตือนการระบาด ศัตรูพีชอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. สมาชิกศูนย์ที่มีส่วนร่วมในการกำหนด ประเด็นการเรียนรู้	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. สมาชิกศูนย์ตั้งใจฟังและเก็บประเด็นต่าง ๆ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. สมาชิกศูนย์ควรเข้าอบรมทุกครั้ง/รับฟัง อย่างตั้งใจ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ภาคผนวก
คำสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์

ตารางภาคผนวกที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ ตอนที่ 2 การได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ ของ
สมาชิกรุ่นผู้จัดการศตวรรษที่ 21

หัวข้อ	Alpha if item deleted
1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	0.857
2. ญาติ/พี่น้อง	0.859
3. ประธาน ศจช.	0.862
4. คณะกรรมการ ศจช.	0.864
5. สมาชิก ศจช.	0.862
6. เครือข่าย ศจช.	0.847
7. วารสาร	0.853
8. แผ่นพับ	0.850
9. ไปสเตอร์	0.870
10. เอกสารเผยแพร่	0.866
11. หนังสือพิมพ์	0.866
12. ไปปลิวิ	0.864
13. วิทยุชุมชน	0.861
14. โทรศัพท์	0.860
15. หอกระจายข่าวหมู่บ้าน	0.854
16. เฟซบุ๊ก (Facebook)	0.857
17. ยูทูป (YouTube)	0.861
18. ไลน์ (Line)	0.854
19. บล็อก (Blog)	0.857
20. ทวิตเตอร์ (Twitter)	0.861
Cronbach's Alpha	0.866

ตารางภาคผนวกที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ ตอนที่ 3.1 ข้อมูลการสื่อสารภายในศูนย์
จัดการศัตรูพืชชุมชน

หัวข้อ	Alpha if item deleted
1. มีการติดต่อข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.	0.770
2. ให้คำแนะนำ หรือคำปรึกษาด้านอารักขาพืชแก่ผู้อื่น	0.788
3. แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. กับผู้อื่น	0.812
4. เลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการสื่อสารข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. นั้นๆ	0.768
5. รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่นได้	0.768
6. การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช	0.761
7. การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช	0.763
8. โรคพืชและแมลงศัตรูพืช	0.763
9. การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ	0.759
10. การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)	0.752
11. องค์ความรู้ด้านการทำการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ	0.757
12. ประสบการณ์การทำการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ	0.750
13. ผ่านกิจกรรมต่างๆภายในชุมชน	0.772
14. การไปมาหาสู่ซึ่งกันและกัน	0.769
15. ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น Line, Facebook เป็นต้น	0.734
16. นัดประชุมพูดคุยระหว่างกรรมการ และสมาชิก	0.771
17. การได้รับประโยชน์จากเนื้อหา/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ ศจช.	0.771
18. เกิดความเข้าใจหรือเกิดการตัดสินใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.	0.768
19. มีความพึงพอใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.	0.764
Cronbach's Alpha	0.776

ตารางภาคผนวกที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ ตอนที่ 3.2 ข้อมูลการสื่อสารภายนอกศูนย์
จัดการศัตรูพืชชุมชน

หัวข้อ	Alpha if item deleted
1. นักส่งเสริมมีการติดต่อข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.	0.904
2. นักส่งเสริมให้คำแนะนำ หรือคำปรึกษาด้านอารักขาพืช แก่สมาชิก	0.905
3. นักส่งเสริมแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. กับสมาชิก	0.904
4. นักส่งเสริมเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการสื่อสารข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. นั้นๆ	0.901
5. นักส่งเสริมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของสมาชิกได้	0.902
6. การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช	0.902
7. การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช	0.903
8. โรคพืชและแมลงศัตรูพืช	0.902
9. การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ	0.903
10. การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)	0.902
11. องค์ความรู้ด้านการทำการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ	0.900
12. ประสบการณ์การทำการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ	0.902
13. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	0.904
14. ญาติ/พี่น้อง	0.903
15. ประธาน ศจช.	0.908
16. คณะกรรมการ ศจช.	0.905
17. สมาชิก ศจช.	0.900
18. เครือข่าย ศจช.	0.898

ตารางภาคผนวกที่ 3 (ต่อ)

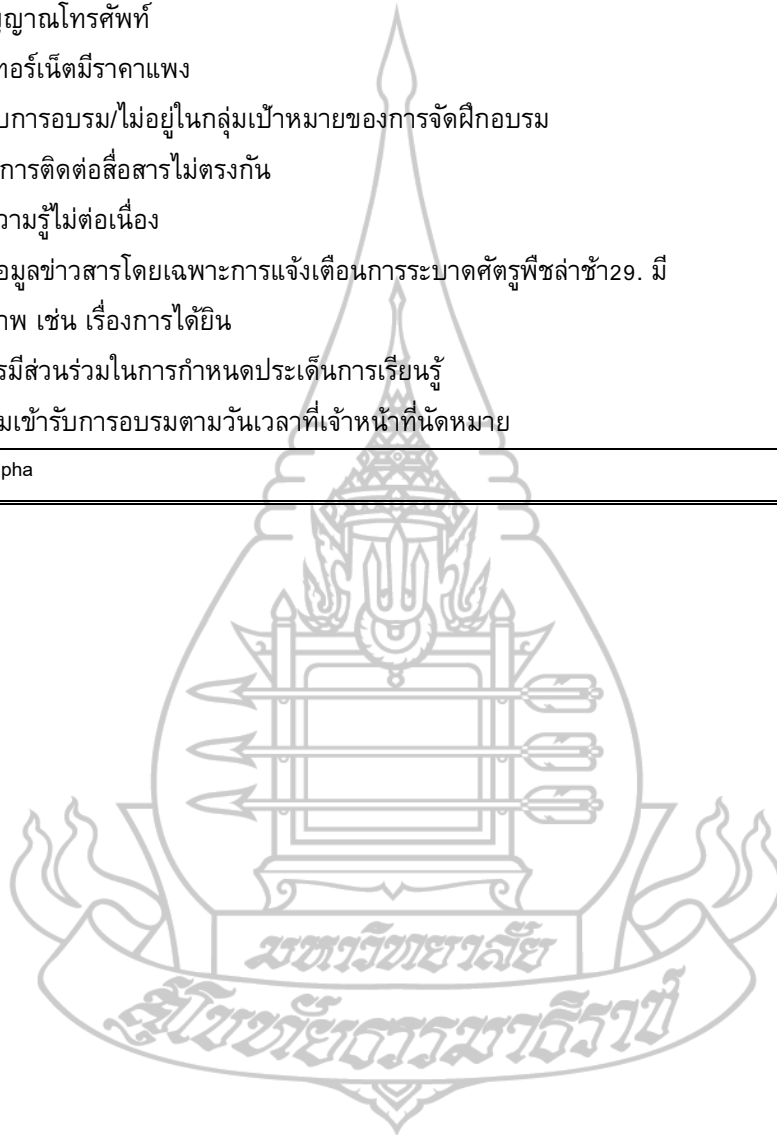
หัวข้อ	Alpha if item deleted
19. การไปมหาสาร/เยี่ยมบ้าน	0.901
20. การประชุมกลุ่มศจช.	0.903
21. การประชุมหมู่บ้าน	0.898
22. การอบรม/สัมมนา	0.897
23. การศึกษาดูงาน	0.899
24.วารสาร	0.899
25. แผ่นพับ	0.900
26. โปสเตอร์	0.897
27. เอกสารเผยแพร่	0.900
28. หนังสือพิมพ์	0.896
29. ไปปลิ	0.900
30. วิทยูชุมชน	0.896
31. โทรทัศน์	0.899
32. หอกระจายข่าวหมู่บ้าน	0.897
33. เฟซบุ๊ก (Facebook)	0.905
34. ยูทูบ (YouTube)	0.903
35. ไลน์ (Line)	0.904
36. บล็อก (Blog)	0.909
37. ทวิตเตอร์ (Twitter)	0.905
38. สมาชิกศูนย์ฯได้รับประโยชน์จากเนื้อหา/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ ศจช.	0.904
39. สมาชิกศูนย์ฯเกิดความเข้าใจหรือเกิดการตัดสินใจต่อข้อมูลท่าน/ ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.	0.900
40. สมาชิกศูนย์ฯมีความพึงพอใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินงาน ศจช.	0.900
Cronbach's Alpha	0.900

ตารางภาคผนวกที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ ตอนที่ 4.1 ปัญหาการสื่อสารภายใน
ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

หัวข้อ	Alpha if item deleted
1. พูดยุติบายถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นฟังไม่ถูกต้อง	0.968
2. รู้สึกไม่มั่นใจเมื่อต้องนำข้อมูลข่าวสารที่รับทราบมาไปพูดคุยกับผู้อื่นเกรงว่าจะสื่อสารข้อมูลได้ไม่ถูกต้อง เกรงว่าจะสื่อสารข้อมูลได้ไม่ถูกต้อง	0.967
3. มีความรู้ความเข้าใจในข้อมูลข่าวสารไม่เพียงพอ/ไม่ชัดเจน	0.968
4. ไม่มีความชำนาญในการใช้สมาร์ตโฟนส่งข้อมูลทางสื่อสังคมออนไลน์	0.969
5. มีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบหลายอย่าง ไม่มีเวลาให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืช	0.967
6. ไม่มีความรู้ความชำนาญในการจำแนกศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ โรคพืชเพียงพอ	0.968
7. ไม่มีทักษะในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้	0.968
8. ไม่มีความรู้/ความสามารถด้านการจัดการศัตรูพืช	0.967
9. ขาดความรู้ในด้านการผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ	0.967
10. ขาดความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน(IPM)	0.967
11. ขาดการวิเคราะห์แหล่งกรองข้อมูลการสำรวจ	0.967
12. การแจ้งเตือนเนื้อหาการระบาดของศัตรูพืชล่าช้า	0.968
13. เนื้อหาใช้ภาษาเข้าใจยาก เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาราชการ	0.968
14. ข้อมูลเนื้อหาข่าวสารไม่ทันสมัย/ทันต่อเหตุการณ์	0.966
15. เนื้อหาขาดความชัดเจน	0.968
16. เนื้อหาขาดการวิเคราะห์ข้อมูลที่ถูกต้อง	0.969
17. สื่อมีเนื้อหาไม่น่าสนใจ	0.966
18. ศจช.ไม่มีสื่อตัวอย่างของจริง เช่น ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ สำหรับใช้ในการ ทบทวนและเรียนรู้	0.969
19. เอกสารที่ได้รับแจกตัวหนังสือเล็ก ไม่ชัดเจน ภาพประกอบน้อย	0.967
20. การใช้ภาพประกอบไม่เหมาะสม เช่น ภาพการ์ตูน	0.967
21. สื่อมีเนื้อหาไม่น่าสนใจ	0.966

ตารางภาคผนวกที่ 4 (ต่อ)

หัวข้อ	Alpha if item deleted
22. ไม่มีสมาร์ทโฟน	0.968
23. ไม่มีสัญญาณโทรศัพท์	0.968
24. ค่าอินเทอร์เน็ตมีราคาแพง	0.968
25. ไม่ทราบการอบรม/ไม่อยู่ในกลุ่มเป้าหมายของการจัดฝึกอบรม	0.968
26. เวลาในการติดต่อสื่อสารไม่ตรงกัน	0.967
27. ได้รับความรู้ไม่ต่อเนื่อง	0.967
28. ได้รับข้อมูลข่าวสารโดยเฉพาะการแจ้งเตือนการระบาดศัตรูพืชล่าช้า 29. มีปัญหาสุขภาพ เช่น เรื่องการไต่ยีน	0.973
30. ขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นการเรียนรู้	0.968
31. ไม่พร้อมเข้ารับการอบรมตามวันเวลาที่เจ้าหน้าที่นัดหมาย	0.967
Cronbach's Alpha	0.969

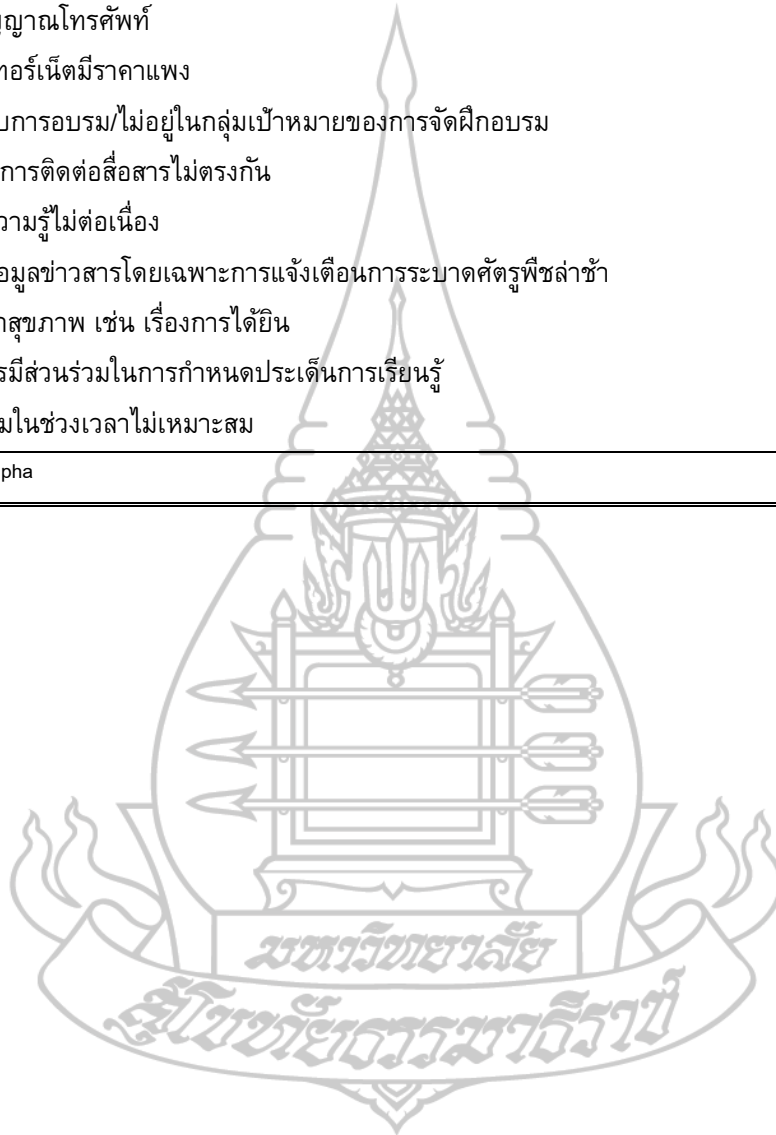

ตารางภาคผนวกที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ ตอนที่ 4.2 ปัญหาการสื่อสารภายนอก
ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

หัวข้อ	Alpha if item deleted
1. พูดอธิบายถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นฟังไม่ถูกต้อง	0.968
2. รู้สึกไม่มั่นใจเมื่อต้องนำข้อมูลข่าวสารไปพูดคุยกับสมาชิกศูนย์ฯ	0.968
3. มีความรู้ความเข้าใจในข้อมูลข่าวสารไม่เพียงพอ/ไม่ชัดเจน	0.968
4. ไม่มีความชำนาญในการใช้สมาร์ทโฟนส่งข้อมูลทางสื่อสังคมออนไลน์	0.967
5. มีภาระงานรับผิดชอบมาก ไม่มีเวลาให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืช	0.967
6. ไม่มีความรู้ความชำนาญในการจำแนกศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ โรคพืชเพียงพอ	0.968
7. ไม่มีทักษะในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้	0.968
8. ไม่มีความรู้/ความสามารถด้านการจัดการศัตรูพืช	0.967
9. ขาดความรู้ในด้านการผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ	0.967
10. ขาดความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)	0.967
11. ขาดการวิเคราะห์กลิ่นกรองข้อมูลการสำรวจ	0.967
12. การแจ้งเตือนเนื้อหาการระบาดศัตรูพืชล่าช้า	0.968
13. เนื้อหาใช้ภาษาเข้าใจยาก เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาราชการ	0.968
14. เนื้อหาไม่ทันสมัย/ทันต่อเหตุการณ์	0.968
15. เนื้อหาขาดความชัดเจน	0.968
16. เนื้อหาขาดการวิเคราะห์ข้อมูลที่ถูกต้อง	0.969
17. ศจช.ไม่มีสื่อตัวอย่างของจริง เช่น ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ สำหรับใช้ในการ ทบทวนและเรียนรู้	0.967
18. เอกสารที่ได้รับแจกตัวหนังสือเล็ก ไม่ชัดเจน ภาพประกอบน้อย	0.967
19. การใช้ภาพประกอบไม่เหมาะสม เช่น ภาพการ์ตูน	0.966
20. สื่อมีเนื้อหาไม่น่าสนใจ	0.967
21. ไม่มีสมาร์ทโฟน	0.957

ตารางภาคผนวกที่ 4 (ต่อ)

หัวข้อ	Alpha if item deleted
สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	
22. ไม่มีสัญญาณโทรศัพท์	0.956
23. ค่าอินเทอร์เน็ตมีราคาแพง	0.957
24. ไม่ทราบการอบรม/ไม่อยู่ในกลุ่มเป้าหมายของการจัดฝึกอบรม	0.956
25. เวลาในการติดต่อสื่อสารไม่ตรงกัน	0.957
26. ได้รับความรู้ไม่ต่อเนื่อง	0.956
27. ได้รับความรู้ข่าวสารโดยเฉพาะการแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืชล่าช้า	0.967
28. มีปัญหาสุขภาพ เช่น เรื่องการไต่ยีน	0.957
29. ขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นการเรียนรู้	0.957
30. จัดอบรมในช่วงเวลาไม่เหมาะสม	0.957
Cronbach's Alpha	0.959

ตารางภาคผนวกที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ ตอนที่ 5.1 แนวทางการพัฒนาการสื่อสาร
ภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

หัวข้อ	Alpha if item deleted
1. สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. ควรพัฒนาศักยภาพในการถ่ายทอดความรู้	0.956
2. สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. ต้องมีความมั่นใจและมีความรู้ที่ถูกต้อง	0.957
3. ควรจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. มีความรู้ความเข้าใจในข้อมูลข่าวสาร เช่น ความรู้ในด้านการผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)	0.956
4. สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. ควรฝึกใช้สมาร์ทโฟนให้มีความชำนาญในการส่งข้อมูลทางสื่อสังคมออนไลน์	0.956
5. สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. ควรพัฒนาทักษะในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้ได้	0.957
6. อบรมสมาชิกและกรรมการศูนย์ ให้มีความรู้ในด้านการผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)	0.957
7. ควรการวิเคราะห์และกลั่นกรองเนื้อหาการสำรวจแปลงพยากรณ์ก่อนเผยแพร่	0.956
8. การแจ้งเตือนเนื้อหาการระบาดศัตรูพืชด้วยความรวดเร็ว	0.955
9. เนื้อหาควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายถูกต้อง ชัดเจน	0.956
10. การใช้เนื้อหาที่ทันสมัย/ทันต่อเหตุการณ์	0.956
11. เพิ่มช่องทางการสื่อสาร โดยใช้ช่องทางออนไลน์	0.955
12. เพิ่มช่องทางการรับรู้ข่าวสารและการแจ้งเตือนการระบาดศัตรูพืชให้ผู้รับสารสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ง่าย และมีประสิทธิภาพ	0.955
13. ควรมีสื่อตัวอย่างของจริง เช่น ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ สำหรับใช้ในการทบทวนและเรียนรู้	0.956

ตารางภาคผนวกที่ 5 (ต่อ)

หัวข้อ	Alpha if item deleted
14. พัฒนาสื่อให้มีความทันสมัยและมีความสวยงาม	0.955
15. พัฒนารูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ด้วยภาพ/สัญลักษณ์ให้น่าสนใจ	0.955
16. สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. ได้รับความรู้อย่างต่อเนื่อง	0.956
17. สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. สนใจและติดตามข้อมูลข่าวสารโดยเฉพาะการแจ้งเตือนการระบาดศัตรูพืชอย่างต่อเนื่อง	0.955
18. สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. มีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นการเรียนรู้	0.955
19. สมาชิกและกรรมการศูนย์ ศจช. ตั้งใจฟังและเก็บประเด็นต่าง ๆ	0.955
Cronbach's Alpha	0.957

ตารางภาคผนวกที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ ตอนที่ 5.2 แนวทางการพัฒนาการสื่อสาร
ภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

หัวข้อ	Alpha if item deleted
1. ควรพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้	0.955
2. เจ้าหน้าที่ต้องมีความมั่นใจและมีความรู้ที่ถูกต้อง	0.956
3. ควรจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเข้าใจในข้อมูลข่าวสาร	0.956
4. เจ้าหน้าที่ควรกำหนดแผน/ตารางเวลาที่ชัดเจนในการถ่ายทอดความรู้ให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืช	0.957
5. เจ้าหน้าที่ควรพัฒนาศักยภาพ ให้มีความรู้ ความชำนาญด้านอารักขาพืช	0.956
6. เจ้าหน้าที่ควรพัฒนาทักษะในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้	0.957
7. ควรการวิเคราะห์และกลั่นกรองเนื้อหาการสำรวจแปลงพยากรณ์ก่อนเผยแพร่	0.957
8. การแจ้งเตือนเนื้อหาการระบาดศัตรูพืชด้วยความรวดเร็ว	0.957
9. เนื้อหาควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายถูกต้อง ชัดเจน	0.956

ตารางภาคผนวกที่ 5 (ต่อ)

หัวข้อ	Alpha if item deleted
10. การใช้เนื้อหาที่ทันสมัย/ทันต่อเหตุการณ์	0.956
11. เพิ่มช่องทางการสื่อสาร โดยใช้ช่องทางออนไลน์	0.957
12. เพิ่มช่องทางการรับรู้ข่าวสารและการแจ้งเตือนการระบาดศัตรูพืชให้ผู้รับสารสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ง่าย และมีประสิทธิภาพ	0.958
13. ควรมีสื่อตัวอย่างของจริง เช่น ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ สำหรับใช้ในการทบทวนและเรียนรู้	0.957
14. พัฒนาสื่อให้มีความทันสมัยและมีความสวยงาม	0.957
15. พัฒนารูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ด้วยภาพ/สัญลักษณ์ที่น่าสนใจ	0.956
16. สมาชิกศูนย์ฯ ได้รับความรู้อย่างต่อเนื่อง	0.956
17. สมาชิกศูนย์ฯ สนใจและติดตามข้อมูลข่าวสารโดยเฉพาะการแจ้งเตือนการระบาดศัตรูพืชอย่างต่อเนื่อง	0.957
18. สมาชิกศูนย์ฯ ที่มีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นการเรียนรู้	0.958
19. สมาชิกศูนย์ฯ ตั้งใจฟังและเก็บประเด็นต่าง ๆ	0.956
20. สมาชิกศูนย์ฯ ควรเข้าอบรมทุกครั้ง/รับฟังอย่างตั้งใจ	0.956
Cronbach's Alpha	0.956

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายพิสิษฐ์ จุสมใจ
วัน เดือน ปี เกิด	4 กันยายน 2539
สถานที่เกิด	อ.เมืองสุพรรณบุรี จ.สุพรรณบุรี
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต (เกษตรศาสตร์)
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอดอนเจดีย์
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

